

CATALOGUE
OF THE
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE
LIBRARY OF THE INDIA OFFICE

EGGELING

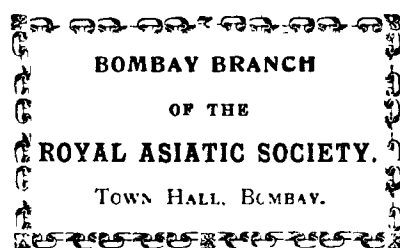
PART 1

00050652

016-091
Egg/Cat
50652

B. B. R. A. S.

CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS.

CATALOGUE
OF THE
SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE **50652**
al
LIBRARY OF THE INDIA OFFICE.

PART I.—Vedic Manuscripts.

BY
JULIUS EGGELING, PH.D.

PROFESSOR OF SANSKRIT AND COMPARATIVE PHILOLOGY IN THE UNIVERSITY OF EDINBURGH.

London :
PRINTED BY ORDER OF THE SECRETARY OF STATE FOR INDIA IN COUNCIL.
1887.

LONDON:
PRINTED BY GILBERT AND RIVINGTON, LIMITED,
ST JOHN'S HOUSE, CLIFTONWELL ROAD.

00050652

P R E F A C E.

IN issuing the first part of the Catalogue of the India Office Sanskrit MSS., I may confine myself, by way of prefatory remarks, to briefly explaining the way in which the work of classifying and describing this noble collection of Manuscripts has been carried out.

Soon after Dr. Rost's appointment to the post of Librarian to the India Office, in 1869, he obtained the sanction of the Indian Council for the preparation of a classified catalogue of the Sanskrit MSS. in the possession of the Indian Government. The chief part of the work was entrusted to the late Dr. E. Haas, of the British Museum, and myself, then Secretary to the Royal Asiatic Society; while, moreover, the services of Dr. E. Windisch, now Professor of Oriental languages at Leipzig, were secured, for a period of one year, for describing the Philosophical works of the collection. At the same time, though independently of this work, Dr. Rost himself undertook the task of cataloguing the collection of MSS. written in South Indian characters,—with the exception, however, of a number of Mackenzie MSS., chiefly written in the Telugu character, which, for practical reasons, were to be taken along with the Northern collection of which they had always formed part. A modern copy of all the Upanishads known to Andhra Brāhmins, prepared for the late Sir Walter Elliot—to whose enlightened and well-directed researches our knowledge of South-Indian chronology is so deeply indebted—was, for the same reason, included in our work, and will accordingly be found described in the present part.

As regards the division of labour between Dr. Haas and myself, it was arranged that I should undertake the Vedic department, as well as the Grammatical, Lexicographic, Rhetorical and Law literature; while the remaining departments of the Classical Sanskrit literature fell to the share of my collaborator. The progress of our operations was considerably retarded by my appointment, in 1875, to the Sanskrit chair in the Edinburgh University; and when the work seemed at last sufficiently advanced to admit of a final revision, further delay was unhappily caused by the long and dangerous illness of Dr. Haas, terminating in the premature death of that amiable and gifted scholar. This sad event imposed on me the somewhat delicate task of arranging and revising the manuscript materials left behind by my departed friend. I had not been long engaged at this task, before I

came to the conclusion that, to perform it satisfactorily, I should have to take upon myself some responsibility also for this part of the work. As none of the South Indian MSS. referred to had been described by Dr. Haas, this deficiency had to be supplied by myself; as was also the case with regard to a number of other MSS., belonging to various departments of literature, which a final thorough overhaul of the library had brought to light. Moreover, whilst, in our descriptions of the MSS., we had as a rule abstained from estimating the probable age of those not actually dated, I determined eventually, with Dr. Rost's concurrence, to give approximative indications of the age of such MSS., as likely to add to the usefulness of the Catalogue. In doing so, I was of course fully aware of the difficulty and uncertainty of such an estimate in many cases; but I trust that any mistakes that may have been committed in this respect will not seriously affect the general advantages of this feature of the work. In the case of some of Dr. Haas' accounts of MSS., in which he had contented himself with a general characterisation of the respective works, I have also considered it desirable to supplement them by such extracts from the works as seemed likely to facilitate their identification; even occasionally compressing the general remarks in such a way as I thought would have commended itself to Dr. Haas, had he been spared to carry his share of the work through the press.

In conclusion, I have to thank Professor Bhandarkar for some suggestions in the early sheets of the present part; and Professor Aufrecht for a correction referred to in the Addenda; whilst to Dr. Rost I have to express my indebtedness for much friendly and generous assistance rendered me throughout the progress of the work.

J. EGGELING.

CONTENTS OF PART I.

VEDIC LITERATURE:—

A. <i>Samhitās and Brāhmaṇas</i> , and works relating thereto —	PAGE
I. Rig-veda	1
II. Sāma-veda	14
IIIa. Black Yajur-veda	21
IIIb. White Yajur-veda	27
IV. Atharva-veda	37
B. <i>Vedic Ritual (Kalpa)</i> —	
I. Sūtras and Treatises relating thereto —	
a. Rig-veda	39
b. Sāma-veda	43
c. Black Yajur-veda	47
d. White Yajur-veda	61
e. Atharva-veda	69
II. Manuals and Special Treatises—	
a. Śrauta Ritual	70
b. Grihya Ritual	92
C. <i>Upanishads</i>	109
D. <i>Vedāṅga</i>	148
Additions and Corrections	155

CLASSIFIED CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE
INDIA OFFICE LIBRARY.

FIRST PART: VEDIC LITERATURE.

A. SAMHITĀS AND BRĀHMAṆAS, AND WORKS RELATING THERETO.

I. R̥ig-veda.

1, 2.

1690, 1691. Foll. 309 and 298 resp.; size 9½ in. by 4 in.; good modern Devanāgarī handwriting; nine lines in a page.

Samhitā-pāṭha of the *R̥ik-samhitā*. Complete. Four Ashtakas in each volume; unaccented, with the exception of Asht. I., adhy. 1-5, and adhy. 6, Vargas 1-3; adhy. 7, v. 34; adhy. 8, v. 15; and Asht. IV., adhy. 1, 2 and 3, v. 1-22.

This MS. also contains the greater part of *Kātyāyana's Sarvānukramaṇī*, which is here given by sections at the beginning of each adhyāya respectively; foll. 1-4 of the first volume also containing the *paribhāṣā* portion. Wanting are the sections (36-42, 57-64) referring to Ashtaka V., adhys. 4-8; Asht. VI., adhys. 1 and 2; and Asht. VIII.

Complete editions of the *R̥ik-samhitā* have been published by Th. Aufrecht (in Roman letters, 1861-3; 2nd ed., 1877), and F. M. Müller (the *Samhitā* and *Pada* texts in parallel volumes, 1873; and both texts, together with *Sāyaṇa's* commentary and a word-index, 6 vols. 1849-74).

[H. T. COLEBROOKE.]

3-6.

129b, 130, 131, 132b. Size 9½ in. by 4½ in.; excellent, uniform Devanāgarī handwriting; ten lines in each page.

Samhitā-pāṭha. Complete in four volumes, containing two Ashtakas each. Each Ashtaka is dated Samvat 1802. The copyist's name has been scratched out each time; Prof. M. Müller (*R̥igveda-Samhitā*, vol. i., preface, p. ix.) suggests it to have been *Somagopakāśinātha*.

Ashtaka I., on 59 leaves (vol. i., foll. 28-86)

संवत् १८०२ समये ज्येष्ठसितचतुर्दश्यां भानुवासरे °

A. II., on 60 leaves (foll. 87-146), ° ज्येष्ठसित-
पञ्चदश्यां °, after which two ślokas by a
different hand. The outside of fol. 1 has
रामभट्टसीजीकापुस्तकं ।

A. III., on 53 leaves (vol. ii., foll. 1-53),
° आषाढकृष्णामायां भौमवासरे °

A. IV., on 54 leaves (foll. 54-107), ° आषाढ-
सितपूर्णिमायां भौमवासरे °

A. V., on 54 leaves (vol. iii., foll. 1-54),
° आषाढकृष्णामायां सौम्यवासरे °; outside: राम-
भट्टसीजीपुस्तकं ।

A. VI., on 56 leaves (foll. 55-110), ° आचरण-
सितचतुर्दश्या - - खोपनाम - - नाथो °

A. VII., on 56 leaves (vol. iv., foll. 20-75),
° भाद्रपदसिताष्टम्यां भृगुवासरे °

A. VIII., on 61 leaves (foll. 76-136), इति
ऋग्वेदसंहितायाश्चतुःषष्टितमोऽध्यायः । श्रीवक्रतुंडाय
नमः । श्रीकालभैरवाय नमः । संवत् १८०२ समये
युवनामसंवत्सरे नभस्यासितैकादश्या भौमवासरे °

[H. T. COLEBROOKE.]

7.

2131. Foll. 237; size 15 $\frac{3}{4}$ in. by 9 in.
Devanāgarī character; fair, small handwriting;
twelve lines in a page. Foll. 89-96 by a dif-
ferent hand.

Samhitā-pāṭha. Complete; not accented.
Ashtaka I. ends fol. 24; II. fol. 50; III.
fol. 72; IV. fol. 104; V. fol. 134; VI. fol. 168;
VII. fol. 200.

Ashtakas I. and III. are dated Samvat 1839;
Asht. V. Samvat 1838. The MS. ends इदं पुस्तक
ऋग्वेद अष्टाष्टक करनैल मारतीन (Col. Martin) साहिब
बहादुरस्वेदं ॥

[R. JOHNSON.]

8.

2378. Foll. 91; size 9 $\frac{1}{2}$ in. by 6 $\frac{1}{2}$ in.; De-
vanāgarī character; large, clumsy handwriting;
10-12 lines in a page. Modern.

The third Ashtaka of the *Samhitā-pāṭha*;
unaccented.

[R. JOHNSON.]

9.

2379. Foll. 252; size 9 $\frac{1}{2}$ in. by 6 $\frac{1}{2}$ in.;
Devanāgarī character; foll. 1-90 copied by the
same hand as the preceding vol. (2378); the
rest well written, thirteen lines in a page.
Modern.

Ashtakas IV.-VI. of the *Samhitā-pāṭha*;
unaccented. A. IV. ends fol. 90b; V. fol. 163.

[R. JOHNSON.]

10.

1473. Foll. 562; size 15 $\frac{1}{2}$ in. by 8 $\frac{1}{2}$ in.;
fairly copied in large Devanāgarī handwriting;
seven lines in a page.

Ashtakas I.-VII. of the *Samhitā-pāṭha*; not
accented, with the exception of the first page.

A. I. ends fol. 67; II. fol. 158; III. fol. 230;

IV. fol. 319; V. fol. 397; VI. fol. 482.

Ashtaka I. is dated Samvat 1839; As. III.
and IV. Samvat 1838.

[H. T. COLEBROOKE.]

11.

1488. Foll. 80; size 15 $\frac{1}{2}$ in. by 8 $\frac{1}{2}$ in.;
Copied by the same hand as the preceding MS.
(1473). Modern.

The eighth Ashtaka of the *Samhitā-pāṭha*,
not accented.

[H. T. COLEBROOKE.]

12.

2423a. Foll. 117; size 9 in. by 5 $\frac{3}{4}$ in.;
well written, in the Devanāgarī character; ten
lines in a page. Modern.

The *Samhitā-pāṭha*; unaccented; from the
beginning to *Manḍ.* I. 159, v. 3, in which it
breaks off abruptly. The first Ashtaka ends
fol. 90.

[R. JOHNSON.]

13.

2422. Foll. 113 (paged 1-114, number
64 having been missed); size 8 $\frac{1}{2}$ in. by 6 $\frac{1}{2}$ in.;
Devanāgarī character; indifferent handwriting;
8-10 lines in a page. Modern.

The second Ashtaka of the *Samhitā-pāṭha*;
not accented.

[R. JOHNSON.]

14-16.

38, 39, 40. Foll. 740 (or foll. 293, 276,
and 171 resp.); size 9 $\frac{3}{4}$ in. by 4 $\frac{1}{4}$ in.; fairly
written in the Devanāgarī character; nine lines

in a page. Foll. 99-201, measuring only $8\frac{1}{2}$ in. by 4 in., are in a different handwriting from the rest.

The *Padapāṭha* of the *Ṛik-saṃhitā*; accented. Complete in three volumes; vols. i. and ii. containing three Ashtakas each, vol. iii. two Ashtakas. Ashtakas I. III. IV. are dated Samvat 1845; A. VI., 1846; A. VII. and VIII., 1847.

At the end of the seventh Ashtaka, the copyist gives his name *Viṣṇubhaṭavāṭhōḍakara*. The second Ashtaka belonged to one *Vinūyaka-bhaṭṭa*. [H. T. COLEBROOKE.]

17-24.

20-27. Size 10 in. by 4 in.; not very well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page. The fly-leaves contain the erroneous title, written by a different hand, *Āpastambapada-prathama* (etc.) ashtaka; and a note giving the owner's name *Bāubhata bījapurikānade*.

Pada-pāṭha. Complete in 8 volumes, each containing one Ashtaka; with the accents marked in red ink.

No. 20. Asht. I. Foll. 140; numbered 142, nos. 19 and 96 having been omitted by mistake; dated Samvat 1845.

No. 21. A. II. Foll. 149; fol. 95 has been wrongly inserted between foll. 76 and 77; not dated.

No. 22. A. III. Foll. 152 (१०५२); the end by a different, good hand: संवत् १८४० । महादेवशास्त्रीमुन बाबूभट्टस्य पुस्तकम् ॥०

No. 23. A. IV. Foll. 155; marked 157 (१०५७), Nos. 35 and 65 having been omitted.

No. 24. A. V. Foll. 133.

No. 25. A. VI. Foll. 151; at the end by a different hand, in red ink: संवत् १८४५ खरितम् ॥

No. 26. A. VII. Foll. 135, orig. 136; foll. 45-48 having been lost and replaced by three leaves, marked 45, 46 and 48, resp., and written by a different hand.

No. 27. Foll. 139; dated by the same hand as the text: संवत् १८४५ । आबशुद्धपौर्णमासी तद्दिने समानम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

25, 26.

2023A, 2023B. Foll. 370 and 378 resp.; size $8\frac{1}{2}$ in. by 4 in.; fairly written in the Devanāgarī character; ten lines in each page.

Pada-pāṭha, accented; not very correct.

Vol. i. The first four Ashtakas.

The 1st A. ends fol. 93: शके ११३६ भावना-मसंवत्सरे फाल्गुनशुद्धत्रयोदश्यां सौम्यवासरे तद्दिने शेषं-करोपनामकराममष्टेन लिखितं पुस्तकं समानं.

The 2nd A. ends fol. 189; dated शके ११३९ युवानामसंवत्सरे चैत्रवद्यद्वादश्यां भृगुवासरे (!) ०

The 3rd A. fol. 278, शके ११३९ वैशाखवद्य अष्टम्यां तिथौ सौम्यवासरे ०

The 4th A. शके ११३९ ज्येष्ठवद्य एकादश्यामिदु-वासरे ०

Vol. ii. Ashtakas 5-8, each dated Śaka 1737.

The 5th A. fol. 87, ० आषाढवद्यसप्तमी भृगुवासरे ०

The 6th A. ends fol. 184, ० पौषशुद्धप्रतिपद्यां रविवासरे ०

The 7th A. fol. 277, ० पौषवद्यत्रयोदश्यां मंद-वासरे ०

The 8th A., ० फाल्गुनवद्यपञ्चम्यां भौमवासरे ० समानं स्वार्थं परार्थं च । तैलाद्रक्षे जलाद्रक्षे रक्षे स्थितिल-बन्धनात् । मूर्खहस्ते न दातव्यमेवं रक्षति पुस्तकं ॥

This is the MS. P. 2, used by Prof. Max Müller in his edition, and mentioned in his Preface to vol. i., p. ix.

The same scribe had copied, in the preceding year, the *Aitareya-Brāhmaṇa* in No. 68 (MS. 1977).

[DR. J. TAYLOR.]

27-30.

2133-6. Size 16½ in. by 6 in. Devanāgarī character; on the whole well written.

Sāyaṇa's commentary, entitled *Vedārtha-prakūṣa*, on the *Rigveda-Saṃhitā*. Several Ashtakas of the latter are also contained in these volumes; partly accented, partly not.

Vol. i. Foll. 275. The first Ashtaka of the *Saṃhitā-pāṭha*, accented, with *Sāyaṇa's* comment; each adhyāya being paged separately. Dated Śaka 1673 (see M. Müller's *Rig-veda*, vol. i., Preface, p. xvii).

Vol. ii. Foll. 250. The second and third Ashtakas of *Sāyaṇa's* comment with the *Saṃhitā* text; partly accented.

The following *lacunae* occur in this volume: Between foll. 41 and 42 is wanting the comment on *Maṇḍala* I. 164, 1-15; between foll. 43 and 44, wanting I. 164, 24-52; between foll. 46 and 47, I. 167, 3 to end of I. 171; between foll. 48 and 49, I. 174, 9-180, 6; after fol. 49, I. 181, 9-188, 5; after fol. 56, II. 11, 2 to end of II. 14; after fol. 57, II. 16, 6-23, 11; after fol. 59, II. 24, 15 to end of II. 30. Foll. 50, 52 and 54 have been misplaced after fol. 59.

Ashtaka II., in good small handwriting, ends fol. 73. Of Ashtaka III., which is fairly written, in a different and larger hand (the same in which the greater part of vol. i. is written), each adhyāya is paged separately.

Vol. iii. Foll. 277, containing the fourth, fifth and sixth Ashtakas, the first two of which, with the *Saṃhitā* text, accented, were copied by the same hand as Asht. II. The fourth Ashtaka is dated Śaka 1669 (see M. Müller, l.c.); the sixth Ashtaka, which is without the text, Samvat 1806.

Vol. iv. Foll. 190, containing the seventh and eighth Ashtakas, with the *Saṃhitā*-text, unaccented; except on foll. 49-77, where the text (*Maṇḍ.* X. 10, 13-x. 45, 12) is omitted altogether.

Ashtaka VII. (dated Samvat 1807, not 1809) was copied by the same hand as Ashtakas II., IV. and V.

A. VIII. is dated Samvat 1817.

[H. T. COLEBROOKE.]

31-38.

2992-2999. Size 13½ in. by 7 in.; on the whole well written, in the Devanāgarī character; sixteen lines in a page.

Sāyaṇa's commentary; complete in eight volumes, each containing one Ashtaka.

Ashtakas V. and VI. are dated Samvat 1771.

Vol. i., foll. 383; vol. ii., foll. 225; vol. iii., foll. 118; vol. iv., foll. 113; vol. v., foll. 106; vol. vi., foll. 105; vol. vii., foll. 141 (paged 142, number 78 having been omitted); vol. viii., foll. 200. [?]

39-42.

3126-3129. Size 18 in. by 8½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter half of the last century; 16-19 lines in a page.

Sāyaṇa's commentary (*Rigveda-bhāṣyam*).

Vol. i. (foll. 259) contains the first Ashtaka.

Vol. ii. (foll. 154 + 139) the 2nd and 3rd Ashtakas.

Vol. iii. (foll. 92 + 122 + 89) the 4th, 5th and 6th Ashtakas.

Vol. iv. (foll. 98 + 120) the 7th and 8th As.

The last Ashtaka is dated शके १६५० विवाहसंवत्सरे ज्येष्ठपक्षप्रतीपदा इंदुवासरे ०

[DR. JOHN STEVENSON.]

43-46.

1861-4. Size 12 in. by 5½ in.; well written, in the Devanāgarī character; European paper. Modern.

Sāyana's commentary on Ashtakas III.-VIII.

Vol. i. Foll. 272 (numbered 270, three successive leaves being marked 46); twelve lines in a page. Ashtaka III.

Vol. ii. Foll. 279. Foll. 1-169 (twelve lines in a page; copied by the same hand as vol. i.), Asht. IV.—Foll. 171-279 (by a different hand; fifteen lines in a page), Asht. V.

Vol. iii. Foll. 237. Copied by the same hand as the fifth Asht.; fifteen lines in a page. Ashts. VI. (ends fol. 104b) and VII.

Vol. iv. Foll. 210. The eighth Ashtaka.

[DR. J. TAYLOR.]

47, 48.

3151, 3152. Size 17½ in. by 8 in.; well written, in the Devanāgarī character, by two different scribes (see Dr. Stevenson's remarks in M. Müller's *Rig-veda*, III. p. x.); 18-20 lines in a page.

Sāyana's commentary, Ashtakas I.-III. (This is the MS. B. 1, used by Prof. M. Müller).

Vol. i. Foll. 259. Foll. 1-108a are in the *Kāyasthī lipi*, the rest in the *Dakṣhaṇī (!) lipi*, described by Dr. Stevenson. The first Ashtaka. At the end there is an additional leaf containing another copy of fol. 195a of this volume.

Vol. ii. The second and third Ashtakas. A. II., foll. 155, of which foll. 1-53a are in the *Kāyasthī lipi*, the rest in the *Dakṣhaṇī lipi*. A. III., foll. 139, entirely copied by the Guzerat scribe.

[DR. J. STEVENSON.]

49.

522b. Foll. 21-152 of the volume. Indifferent Devanāgarī writing of the latter part of the 17th century, except foll. 32, 36, 37, 39, 40, 151, and 152, which were supplied by a modern hand. The original paging is 18-149. Size 9¾ in. by 4 in.

These leaves contain part of the first adhyāya of the first Ashtaka of *Sāyana's* comment comprising from *Maṇḍ.* I. 2, 7, to the end of the adhyāya, or *Maṇḍ.* I. 19, 9.

[H. T. COLEBROOKE.]

50.

2612. Foll. 266; size 10½ in. by 4 in.; very well written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page. Foll. 116-130 are some what injured by insects.

The fifth Ashtaka of *Sāyana's* commentary. Dated Samvat 1664.

(On the mistake on the title-page, ° षष्ठाष्टक ° see M. Müller's *Rig-veda*, III. p. xiii.)

[H. T. COLEBROOKE.]

51.

46. Foll. 67; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about the beginning of the 17th century; from fol. 24 by a different copyist, in a small, neat hand; eleven lines in a page.

A fragment—comprising the 2nd adhyāya (which ends fol. 416), and vargas 1-21 of the 3rd adhyāya of the first Ashtaka—of a comment (*īkū* or *vivarāṇa*), by *Jayatīrtha-bhikṣhu*, on *Anandatīrtha's Rīghūshya*.

The colophon runs thus: इति श्रीमदानंदतीर्थभग-
वत्पादविरचितस्य श्रीमद्गुह्यस्य टीका [fol. 41 चिवरणे]
जयतीर्थभिक्षुकृतायां समाप्ताः (!) ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

52.

986c. Foll. 28 (131-158); size 14½ in. by 8½ in.; well written, in the Devanāgarī character, for Col. Claud Martin; seven lines in a page.

Kātyāyana's Sarvānukramaṇī, or complete index of the metres, deities, ṛishis, and numbers of verses of the *Rig-veda* hymns in the *Sūkala* recension. It begins: अथ ऋग्वेदास्त्राये शाकलके सूक्तप्रतीकचक्रसंख्यचुपिदैवतछंदास्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशं ०

Fol. 133b end the *paribhāshās*, or general account of the metres, in fourteen sections, after which the several hymns of the eight Ashtakas are gone through. After the conclusion of the eighth Ashtaka, there follow two more sections containing numerical statistics as to the occurrence of the various metres :

एकपंचाशदृग्वेदे गायत्र्यः शाकलेयके ।
सहस्रद्वितयं चैव चत्वार्येव शतानि तु ॥
त्रीणि शतानि सैकानि चत्वारिंशत्त्रयोषिणः ।
अनुष्टुभां शतान्यष्टौ पंचाशत्पंचसंयुता ॥ ०

[H. T. COLEBROOKE.]

53.

1152. Foll. 46; size 9 in. by 3½ in.; oblong; well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Kātyāyana's Sarvānukrama. This copy does not contain at the end the Section on the metres; but another instead, which contains the number of *sūktas* of each *anuvāka*; and likewise the numbers of *ashtakas*, *vargas*, *rics*, *ardharcas*, *pādas*, *padas* and *aksharas* in the *Riksamhitā*.

This section begins :

मधुच्छंदप्रभृतिभिर्चुपिभिर्हि तपोबलात् ।
दृष्टानामनुवाकानामृषु वक्ष्याम्यतंद्रितः ॥
अग्निमीळे त्रिसूक्तस्तु सुरुपैंद्रचतुष्ककौ । ०

On the beginning see the fragment described by Prof. Weber, Cat. Berl. No. 48.

Dated संवत् १८५४ आषाढकृष्ण ८ चन्द्रवासरे ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

54.

2140c. Foll. 8 (foll. 38b-45 of the volume); size 15½ in. by 9 in.; Devanāgarī character; fair, though minute, modern handwriting; twelve lines in a page.

Kātyāyana's Sarvānukramaṇikū. The concluding section as in No. 52 (MS. 986c).

[R. JOHNSON.]

55.

132a. Foll. 19; size 9½ in. by 4¾ in.; fairly, somewhat hastily, written, in the Devanāgarī character, by the same scribes as the rest of the volume; twelve lines in a page.

Kātyāyana's Sarvānukrama. Dated संवत् १८०२ समये इष्युक्तप्रतिपदि रविवासरे (here the name of the scribe has been obliterated) अलिखत् स्वार्थं परार्थं च । श्रीवक्रतुंड नमोस्तु ते । श्रीकालभैरव तुभ्यं नमोस्तु । शुभं भूयात् सर्वेषां जनानां ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

56.

1823. Fol. 140; size 11¾ in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page. European paper.

Shāḍguruśishya's commentary on the *Sarvānukramaṇī*, entitled *Vedārthadīpikā*. [A.]

It begins :

अथ ऋग्वेदास्त्राये शाकलके सूक्तप्रतीकचक्रसंख्यचुपिदैवत-
छंदास्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशम् । अथेति मङ्गले प्रस्तावे वा ।
चुगंशबाहुल्यादृग्वेदः । तत्रास्त्राये सम्यगभ्यासयुक्ते खिलरहिते ।
शाकल्येन दृष्टः शाकलः । शाकल एव शाकलकः । तस्मिन्*

* MS. B. om. from शाकल्येन दृष्टः.

शाकल्यशब्दाच्चण । पूजायां कनि कृते शाकलकशब्दः ॥ *
तत्र आदिः । प्रतीकः ।

The *Paribhāṣhā* end fol. 19 (fol. 24b in B).
Maṇḍala I., fol. 43 (fol. 54); II., fol. 48b (fol. 60b); III., fol. 54b (68b); IV., fol. 59b (75b);
V., fol. 70b (fol. 89); VI., fol. 79b (fol. 99b);
VII., fol. 87b (fol. 110); VIII., fol. 103b (fol. 129b); IX., fol. 112b (fol. 140b).

It ends :

सर्वानुक्रमणी यैषा कात्यायनमुनेः कृतिः ।
समाप्तैकाध्ययनकैः षट्सप्तत्रिकद्व्यष्टिका ॥
अस्या वृत्तिरियं चापि समाप्ता सद्गुरोः कृतिः ।
वेदार्थदीपिकानामा षड्गुरुणां प्रसादतः ॥
गणान्त्यमेषमासेति किल शुद्धदिनहोगणने सति । †
सर्वानुक्रमणीवृत्तिर्जाता वेदार्थदीपिका ॥
लक्षपंचदशपदैः पंचषष्टिसहस्रकं ।
सद्वात्रिंशच्छतं चेति दिनवाक्यार्थहीरितः ॥

विनायकः शूलपाणिः मुकुन्दः

सूर्यो व्यासः [शिवयोगी च ‡] षड्यः ।

नमामि तान्सर्वदा पातु मां ते

यैर्वै षड्विः सप्तविद्या प्रदत्ता ॥

आद्या सर्वानुक्रमणी द्वितीया महाव्रतं चोपनिषद्ग्रन्थं च ।

महाव्रतं सूर्यमासां तृतीयं चत्वारिंशद्वाद्यं वै चतुर्थी ॥

तद्वत्सूत्रं पंचमी वै निरुक्तं

षष्ठी गृह्यं शाकल्यस्य संहिता सप्तमीति (!) ।

इमा दत्ताः सप्त विद्यास्तु सद्भिः

यैर्वै षड्यो गुरुभ्यो नमोस्तु तेभ्यः ॥

इति षड्गुरुशिष्येण कृता वेदार्थदीपिका ।

सर्वानुक्रमणीवृत्तिः समाप्ता चात्मतुष्टये ॥

इति श्रीषड्गुरुशिष्यविरचितायां सर्वानुक्रमणीयवृत्तौ वेदार्थ-
दीपिकायां प्रथमो ध्यायः (!) ॥

[DR. JOHN TAYLOR.]

* पूजायां कन् शाकलकः B.

† According to Prof. Weber (*Ind. Stud.* viii. p. 160) the proper reading of this line would be खगोत्यान्मेषुमायेति कल्पहोगणने सति, which gives the date Kaliyuga 4288 = A.D. 1187 for the completion of *Shadgurusishya's* commentary.

‡ For the words here supplied see Weber's Cat. I. No. 53.

57.

2396. Foll. 173; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page;—foll. 115 to the end are paged separately (1-59); fol. 114 is a blank leaf, inserted afterwards; there being no omission.

Another copy [B.] of the same work.

The name of the commentator is not mentioned in this MS., and the final *śloka*s are quite corrupt and incomplete.

It ends : इति सर्वानुक्रमणीभाष्यसमाप्तः । १० इति श्रीत्
शके १६०२ ॥ संवत् १६१२ (!) ॥ शमैनामकातीकवदी दुइजीवार
वीहके ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

58.

1636e. Foll. 26; size 9 in. by 5 in.; legibly written, in the Devanāgarī character, on European paper; 13-18 lines in a page.

Jagannātha's commentary (*vivaraṇa*) on *Kāt-yāyana's Anukramanikā*. It begins :

नमामि विष्णुं शिरसाव्ययं समं शिवं च सोमं वृषभेन्द्रगामिनं ।
गणाधिपं भक्तमनोरथप्रदं हरिं च वाक्सिद्धिकरीं च भारतोम् ॥ १ ॥

अनुक्रमणिकोक्तानि सूक्तादिप्रभृत्यन्यहं ।

छंदोतानि निब्रूमामि जगन्नाथो यथामति ॥ २ ॥

अहं जगन्नाथव्यापनशीलविष्णुं विष्णुनमस्कारोमि शिरसेत्यष्टांगो-
पलक्ष्यं । ० सूक्तादीति सूक्तप्रतीकं चूकसंख्यचूपिदैवतछंदांसि ।

प्रतिसूक्तमृचां संख्या शब्दैरकैव लिख्यते ।

प्रायोत्र चूषयः सर्वे लिख्यंते गोत्रसंयुताः ॥ १ ॥

प्रगाथानां च सर्वेषां तत्तच्छंदोभिधाः पुनः ।

आप्रोसूक्तेषु सर्वेषु समिद्धाग्न्यादिदेवताः ॥ २ ॥

इति परिभाषानिदर्शनानि लिख्यंते परिभाषोदितान्यपि ॥ ० ॥

अथाग्निमीळेति सूक्तानां चूकसंख्यचूपिदैवतछंदांसि लिख्यंते । ०

Dated संवत् १८४४ (!) चैत्रकृष्ण ११ इंदुषारतद्दिने समाप्तं ।
उपासनीयापामट्टात्मजप्रह्लादेन लिखितं ॥

After this there are a diagram and lists showing the number of syllables of which the several metres consist. [H. T. COLEBROOKE.]

59.

576. Foll. 51; size 10½ in. by 3½ in.; copied by three different scribes, about A.D. 1650; Devanāgarī character; 9-11 lines in a page.

The 164th hymn of the first *Maṇḍala* of the *Riksamhitā*—here called *Asya-vāmīyasūkta*, from its beginning अस्य वामस्य—interpreted, from a *Vedānta* point of view, by *Ātmānanda*. It begins:

अस्य द्विपंचाशदल्पस्तवं त्वेतत् । अस्य वामस्य पंचाशन्मन्त्रात्मकमिदं सूक्तं दीर्घतमसं आत्मदैवतं । यद्यपीह स्वांदाभाष्यादिषु भाष्यकारैरुक्तीयभास्करादिभिः शौनके च वेदमित्रं च बृहदेवताकारं च अनुक्रमणिकाकारं च विष्णुधर्मोत्तरं चानादृत्य सूक्तव्याख्या कृता । तथापि वयमत्र स्वन्दादिव्याख्या अधियज्ञविषया एव क्वचिन्निरुक्तानुसारादधिदैवतविषया इति विनिश्चित्य शौनकादिरोतिमाश्रित्य अध्यात्मं व्याख्यामः । अत्र शौनकादिमतसम्यहोतुर्वैरुचैरनुक्रमणिका । अस्य द्विपंचाशदल्पस्तवं त्वेतत् । अस्यस्य सूक्तस्य ब्रह्मणः प्रतिपादनमत्रेत्यर्थः । अपर आह । अल्पिका या देवतायाः स्तुतिरत्रेति । देवताया एव अल्पैः पदैः स्तवो ज्ञेयस्य आह । तदुभयमपि वेदमित्रो निषेधति । न देवताल्पिका काचिदन्यत्रापि पदात्यता । उपेन्द्र तव वीर्ये च तन्नो मित्रे इत्येका भवेदिति ॥ - - - ॥ विष्णुधर्मोत्तरे बृहति उत्तरार्धे दाशरथिरामं प्रति पुष्करनामा यज्ञो राजधर्मादिकमुक्ता अपरैर्विधानं सामविधानं यजुर्विधानं ऋग्विधानं च समाप्य मोक्षार्थं अस्य वामीयसूक्तकल्पमुक्तवान् । तदनुसारेण तत्सूक्तं विवृणोमि ॥ अस्य वामस्य ० ॥ अस्यामृचि अवस्थात्रयोक्तिपूर्वमात्मोच्यते चित्स्वरूपः । अस्य प्रत्यक्षादिप्रमाणसन्निहितस्यापरोक्षस्य वामस्य कुक्षस्य शरीरेण प[रि]लिङ्गस्य तथा तस्य परोक्षस्य पलितस्य वृद्धस्यापरिलिङ्गस्य व्यापकस्य तथा होतोऽङ्गता विचारकः तस्य होतुर्जायदवस्थायां नास्मा विश्वस्य प्रथमस्य भ्रातुः द्वितीयो भ्राता मध्यमोऽस्ति भवति मध्ये स्वप्ने भवतीति मध्यमः । नास्मा तैजसः । अश्वः मेघस्य गिरेर्वी नामेतत् । तैजसो हि मेघसदृशः । निद्रया तिरोहिततेजस्कृत्वात् । स्वप्नाख्यगंधर्वनगराधिष्ठातृत्वाच्च गिरिवदाश्रयविषयः । ०

Some (corrupt and defective) ślokas occurring after the conclusion of the comment, give a different version of the legend of *Dīrghatamas* from that contained in *Mahābh. I. 4179 ff*:

अत्र वृद्धशौनक - - - । अंगिरा ब्रह्मजस्तस्मादुच्यथो ममतापतिः । तस्मादधीत वेदादीननुजातो बृहस्पतिः । रिरं-

मैमातां तां नो गुरुलेभि सुरक्षितां । उच्यथ्यः कारयन्त्यं जगाम प्रियचमैः । लब्धावकाशस्तां रंतुमारेभ्य बृहस्पतिः । चुक्रोशोदरसंस्थो ऽपि मुनीश सिप (? क्षिप) मामितः । रेतो यतो ऽत्र संकीर्णं मंदितो गुरुरब्रवीत् । जात्यंधो भव पापिष्ठ इत्युक्ता तपस - - - । ० । एवमादि दिवा जातं रात्रौ हवति (!) सूक्ततः । उद्विग्नैर्मुनिभिः सो ऽथ मंजूपायां प्रवेशितः । मंजूपा सा विपाशयां क्षिप्त्वा नद्यां प्रवाहिता । प्रतीपेन ततोऽगेन गृहीतास्यानृपेण सा । न दीर्घतमसं ज्ञात्वा दत्ता भार्या अथ स्वयं । अजीजनत्सुतानस्य दास्यामुशिञ्जि चात्मजे । पुत्रमुत्पाद्य कक्षीवत्संशं गोधमैमाचरन् । ततो दीर्घतमा वृद्धगोतमो गौतमस्ततः । गौतमेषु तदारभ्य सूक्ताथैः स्फुरति स्फुटः । तत्कुले विष्णुतो विष्णुस्ततो विष्णुप्रकाशकः । आत्मानन्दस्तदुत्पन्नस्तेनैदं भाष्यमीरितं ॥ इत्यात्मानन्दविरचितमस्य वामीयसूक्तभाष्यं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

60.

2416. Foll. 16; size 8 in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page. Modern.

A comment on the *Purusha-sūkta*, the 90th hymn of the 10th *Maṇḍala* of the *Rik-samhitā*.

It begins :

रामाकांतगिरं नत्वा हेरंवं शिवसंश्रिकां ।

एकत्रिंशे ऽधुनाध्याये वेददीपो वितन्यते ॥

कात्यायनः नियुक्तान् ब्रह्माभिधीति होतृवदनुवाक्येन सहस्रशीर्षेति ॥ अस्यार्थः । नियुक्तान्ब्रह्मणो ब्राह्मणमित्यादिपशून् सहस्रशीर्षेयानुवाक्येन षोडशर्चेन ब्राह्म स्तीति होतृवदिति त्रिः प्रथमां त्रिरुत्तमामित्याद्युक्तप्रकारेणेत्यर्थः ॥

It ends : इति पुरुषसूक्ताटीकः ॥

[R. JOHNSON.]

61.

2015. Foll. 50; size 9 in. by 3½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; 7-10 lines in a page.

Saptasāṅkhyā; being the *Varga-pratīkas* of the *Rigveda-Samhitā*, each followed by seven numbers, the force of which is expressed by the combination पडुविमनत्,—viz. the first denoting

the number of words or padas in each varga; the second the number of padas having इति after them (e.g. *vāyo iti*); the third (? दु=दुः, as an example; or=द्वौ) the number of compound padas (such as *duh-gā, rishi-bhik*); while the fourth, fifth, sixth, and seventh indicate the numbers of padas ending in *visarga*, म्, न् and न् respectively. It begins:

पइदुविमनत् ॥ सप्तलक्षण ॥ ओ ॥
 अग्निमीडे ॥ ४७ ॥ ० ॥ ८ ॥ १७ ॥ १३ ॥ १ ॥ ४ ॥
 यदंग ॥ ४१ ॥ ० ॥ ४ ॥ ८ ॥ ९ ॥ ० ॥ ३ ॥
 वायवा याहि ॥ ४९ ॥ ६ ॥ ७ ॥ १३ ॥ ८ ॥ ० ॥ १ ॥
 वायविन्द्रः ॥ ३६ ॥ ४ ॥ ६ ॥ ४ ॥ १२ ॥ ० ॥ ० ॥
 अश्विना यज्वरीः ॥ ४९ ॥ ४ ॥ १० ॥ १९ ॥ ३ ॥ ० ॥ १ ॥

It ends:

च्युतं च सत्यं १०१०१०१०१०१०१०१
 संसमिन् ६३ १०१६ १९९ १९१११११

शके १६३४ नंदननामसंचरे (!) पौषे मासे कृष्णचतुर्थ्यां रविवारेषु
 सप्तसंख्यापुस्तकं समाप्तं ॥ [DR. JOHN TAYLOR.]

62.

1732a. Foll. 47; size 8½ in. by 3½ in.; badly written, about A.D. 1650; Devanāgarī character; ten lines in a page.

The *Rigvidhāna* (A.), a metrical treatise, in four (or five) adhyāyas, on the virtues of the recitation of verses, hymns &c. of the *Rigveda*.

It begins:

स्वयंभुवे ब्रह्मणे विश्वगोप्ते नमः कृत्वा मन्त्रदृग्भ्यस्तथैव * ।
 विवक्षुरस्यृग्विधानं पुराणं पुरा दृष्टमृषिभिर्मन्त्रदृग्भिः† ॥
 मन्त्रेभ्यो मन्त्रदृग्भ्यश्च समासायानुपूर्वशः ।
 कर्मणामृषिदृष्टानां विधिं प्रोवाच शौनकः ॥

Adhyāya II. begins fol. 11 (fol. 15b in B.); A. III. fol. 23 (fol. 30); A. IV. fol. 37 (fol. 48); which is followed by three odd *kaṇḍikās*, called

* A. adds च, and omits ब्रह्मणे.

† विवक्षुरसि स्यृग्विधानं पुराणं पुण्यदृष्टं A.; B. om. पुराणं.

the fifth adhyāya in Dr. R. Meyer's edition of the treatise (1878); cf. Weber's Cat. No. 124.

[H. T. COLEBROOKE.]

63.

1732b. Foll. 60; size 8½ in. by 3½ in.; clearly written, about A.D. 1700, in the Devanāgarī character; eight lines in a page.

The *Rigvidhāna* (B.). The MS. ends:

इदं पुस्तकं वृद्धनगरे वास्तव्यमाभ्यंतरनागरज्ञातीयद्विवेदी
 श्रीनागदाससूनुभूधरात्मजगोपीनाथजघादिआत्मोद्भवनांहांनाजी-
 तज्जमोहोटा तपुत्राविमुक्तेश्वरेण वाराणस्यां संपादितं स्वार्थं
 तथा च परोपकारार्थं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

64.

1355g. Foll. 24 (foll. 200–223 of the volume); size 9½ in. by 4 in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; 10–13 lines in a page.

The *Rigveda-Prātisākhya*, ascribed to *Saunaka*.

Edited by A. Regnier (*Journal Asiatique*, 1856–8) with a French, and by M. Müller (1869) with a German, translation.

Dated: संवत् १७८१ समये भाद्रपदकृष्णतृतीयायां समाप्तं
 प्रातिशाख्यं खेदेपिनामकशिवरामभट्टस्य ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

65.

28. Foll. 203 (originally 204, the last but one leaf being missing); size 10 in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī, about A.D. 1550; between eight and eleven lines in a page.

Uvata's commentary on *Saunaka's Rik-Prātisākhya* (or *Pārshada*). It begins:

सूत्रभाष्यकृतः सर्वान्ग्रन्थ [शि]रसा श्रुचिः ।
 शौनकं च विशेषेण येनेदं पार्श्वदं कृतम् ॥
 तथा वृत्तिकृतः सर्वान्ग्रन्थसूत्रयशस्तथा ।
 तेषां प्रसादादेतेषां स्वशक्त्या वृत्तिमारभे ॥

Paṭala I. ends fol. 36b; II. fol. 55; III. fol. 61; IV. fol. 78b; V. fol. 91; VI. fol. 99; VII. fol. 115; VIII. fol. 126; IX. fol. 140b;

X. fol. 145b; XI. fol. 161; XII. fol. 163b; XIII. fol. 171; XIV. fol. 179b; XV. fol. 183; XVI. fol. 190; XVII. fol. 197b.

The colophon at the end of the several pāṭalas generally runs thus : इति श्रीपार्षदव्याख्यायामानन्दपुरवास्यवज्जटपुत्र-उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये °

[H. T. COLEBROOKE.]

66.

1636d. Foll. 29; size 9 in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 9-14 lines in a page. Modern.

A treatise consisting of lists of, and observations on, words occurring in the *Rigveda*, and presenting certain common peculiarities. On fol. 1a the work is called *Padagāḍha-Rigveda-prayoga*. *Padagāḍha*, however, is the title of the last chapter.

The MS. begins : इदानीं सर्वसामानानि ॥ अमितौजा संमिरा नीचावया गभीरवेपा बृहच्छुवा नोधा दमूना नवेदा अद्वया दीर्घतमाः पृथुपाजा नृमणा नृतमाः सुमनाः विमनाः सुवासा गृधा ग्ना नग्ना उपाः पंथा भोजा क्षुभुक्षाश्रंद्रमा अम्भराः सजोधा जातवेदा इति सर्वत्र विसर्जनीयाः ॥ इदानीं सर्वविवृतानि । चायो शतक्रतो ते सखित्वे °

Fol. 2 : इदानीं सर्वनवपदानि (!) । यस्मिन्कस्मिंस्तस्मिन् °

Fol. 2b : इदानीं द्वितीयसंख्याकानि (words occurring twice) । मेधा वना ऽस्यां चक्रे मान्यस्य मेधा । °

Fol. 6b : इदानीं त्रीणि संख्याकानि (!) । e.g. इन्द्रे occurs thrice in the Samhitā as इन्द्र (*Rigveda* I. 4, 5; 80, 16; 132, 5).

Fol. 10 : चतुःसंख्याकानि । e.g. उरुची (न प्रगृह्यम्); अमृता (स्वराज्ञा, i.e. *udātta* and *anudātta*).

Fol. 12 : पंचसंख्याकानि । e.g. अदत्तम् (occurs six times, but once in the *Vulakhilyas*, VIII. 59, 6). । विवाससि (including compound forms such as सा ° I. 31, 5).

Fol. 13 : षट्संख्याकानि । e.g. उर्वी (न प्रगृह्यम्) ।

Fol. 14 : सप्तसंख्याकानि । e.g. आयम् । सीदसि । °

Fol. 15 : अष्टसंख्याकानि ।

Fol. 15b : नयसंख्याकानि ।

Fol. 16b : दशसंख्याकानि ।

Fol. 17 : एकादश ° । द्वादश ° ।

Fol. 18 : त्रयोदश ° ।

Fol. 18b : चतुर्दश ° ।

Fol. 19 : पंचदश ° ।

Fol. 19b : षोडश ° (e.g. दधातु) ।

Fol. 20 : सप्तदश ° । एकोनविंशति ° ।

Fol. 20b : एकविंशति ° । द्वाविंशति ° ।

Fol. 21 : चतुर्विंशति ° । त्रिंशत् ° ।

Fol. 21b : एकत्रिंशत् ° । चतुश्चत्वारिंशत् ° ।

Fol. 22 : चदचत्वारिंशत् ° । अष्टाचत्वारिंशत् ° ।

Fol. 22b : पंचाशत्संख्याकानि । (fifty passages are given where, in the pada, an *udātta ā* precedes an *udātta a*, e.g. I. 10, 2 *ā āruhat*; I. 30, 21 *ā āntāt*; I. 31, 4 *ā āparam*, etc.)

Fol. 23 : इदानीं पूर्वरूपाणि । वास्तोरित्येतत्पतिशब्द उत्तर आविर्हविर्ज्योतिःशोचिरित्युत्तरश्चेत् ककारो °, where a *visarjanīya* appears as *sh* in the Samhitā.

Then follow miscellaneous observations, such as on *trishu* besides *trishu*; further words without *avagraha* in the pada (अखंडितानि fol. 24b) such as *āvatam*, *adbhutam*, *kakshīvantam*, etc.

Finally, from fol. 25, a chapter, called *Padagāḍha*, on the accents of certain words (?), distinguished as *akhaṇḍitāni* and *khaṇḍitāni*.

[H. T. COLEBROOKE.]

67.

2381. Foll. 332; size 8½ in. by 4 in.; a modern MS.; beautifully written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

The *Aitareya-Brahmana*. Complete; each of the eight *pañcikās* having a separate paging.

The work has been edited, with an English translation, by M. Haug (Bombay 1863); also

the text, in Roman character, with extracts from *Sāyana's* commentary, by Th. Aufrecht (1879).

[GAIKAWAR.]

68.

1977. Foll. 207; size 8 in. by 4 in.; well written, in Devanāgarī; 10 or 11 lines in a page.

The *Aitareya-Brāhmaṇa*. Complete; each *pañcikā* being paged separately, and dated: शके १७३६ भावनामसंवत्सरे. The scribe was Rāmbhaṭṭa, sur-named Śebemkara, the same who, a year later, copied the pada text of the *Rigveda*, contained in Nos. 25 and 26 (MSS. 2023A and B).

[DR. J. TAYLOR.]

69.

310. Foll. 173; size 16 in. by 8½ in.; copied in a large Devanāgarī hand, for Col. Martin; seven lines in a page.

The *Aitareya-Brāhmaṇa*. Complete; each *pañcikā* being paged separately. [H. T. COLEBROOKE.]

70, 71.

1721, 1465. Foll. 154 and 133 resp.; beautifully written, in the Devanāgarī character, about 1750; seven lines in a page.

The *Aitareya-Brāhmaṇa*. Complete in two volumes, of four *pañcikās* each; each *pañcikā* being paged separately. At the end there is the following note in a different handwriting: काशीकरविद्वांसोपनामकसखारामस्य पुस्तकम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

72.

2132. Foll. 71; size 16 in. by 9 in.; fairly written, in Devanāgarī, for Col. Martin; twelve lines in a page.

The *Aitareya-Brāhmaṇa*. Complete.

[R. JOHNSON.]

73.

697. Foll. 241; size 9½ in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī; seven lines in a page.

The *Aitareya-Brāhmaṇa*. Complete; each *pañcikā* is separately numbered; on the fly-leaves there are some notes in Colebrooke's handwriting.

Pañcikās 6 and 7 are dated Samvat 1852 (the 6th also Śaka 1707!); *pañcikās* 1, 3, 4, 5, and 8, Samvat 1853 (the 5th also Śaka 1717); and *pañcikā* 2, Samvat 1854.

At the end of the 6th *pañcikā* the following note has been scored out: लिखितं चौबेरलेख्येण लि हरिः ओम् ।

[H. T. COLEBROOKE.]

74.

1270b. Foll. 140; size 7 in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī; eight lines in a page.

The *Aitareya-Brāhmaṇa*. The first four *pañcikās* only. Copied by one Nṛsiṃha, son of Konerabhaṭṭa; the first two *pañcikās* in the village Janārdanapura, in Śrāvāṇa (Thursday the 13th of light fortnight, and Sunday the 8th of dark fortnight), Śaka 1605; and *pañcikās* 4 and 5 in the village Jahnupura, in Bhādrapada (Thursday the 5th of light fortnight, and Friday the 11th of dark fortnight) of Śaka 1605 (*Rudhīrodgārī-samvatsara*).

[H. T. COLEBROOKE.]

75.

1836, 1836A. Foll. 304 and 309 resp.; size 12 in. by 4 in.; beautiful, but modern copy; Devanāgarī character; nine lines in a page.

Sāyana's comment on the *Aitareya-Brāhmaṇa*, forming part of his *Mādhavīyavedārthaprakāśa*. Complete in two volumes; the first containing *pañcikās* 1-3, the second *pañcikās* 4-8.

[DR. JOHN TAYLOR.]

76.

2991. Foll. 340; size 13½ in. by 7½ in.; well written, in Devanāgarī; sixteen lines in a page.

The same work.

According to a note of Wilson, this copy was made at Bombay for the library of the East India Company, by order of the Court of Directors.

77.

1355c. Foll. 72; size 10 in. by 4 in.; in different Devanāgarī writing; 8-10 lines in a page.

Sāyaṇa's commentary on the eighth *pañcikā* of the *Aitareya-Brūhmaṇa*.

Dated: शालिवाहनशके १५६३ प्रवसंवत्सरे दक्षिणायने मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यां तिथौ इंदुवासरे शारदानंदनवं-
शोद्धवेन शिवभट्टमुनेन महादेवाख्येन अष्टमपंचिकाभाष्यं स्वार्थे
परार्थं चालेखि ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

78.

319. Foll. 65; size 9 in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī; seven lines in a page.

The *Aitareyāranyaka*, consisting of five *Āraṇyakas*, the 1st having five, the 2nd seven, the 3rd two,* the 4th one, the 5th three *adhyāyas*.

Dated Samvat 1854. [H. T. COLEBROOKE.]

79.

986d. Foll. 190-204 (paged 1-45, two leaves being marked 23); size 14½ in. by 8½ in.; well written, in the Devanāgarī character, for Col. Martin; seven lines in a page.

The *Aitareyāranyaka*; at the end of this MS. ascribed to *Āśvalāyana*: इत्याश्वलायनोक्तं आरण्यकं नाम समाप्ताः ॥ (!) See M. Müller, *Hist. of Anc. S. Lit.* p. 335, note 2. [R. JOHNSON.]

* The MS. has by mistake (fol. 50b) तृतीयस्य तृतीयो
ध्यायः ।

80.

2140d. Foll. 46-56; size 15½ in. by 9 in.; fair, small handwriting; Devanāgarī character; twelve lines in a page. Modern.

The *Aitareyāranyaka*, here likewise ascribed to *Āśvalāyana*: इति आश्वलायनोक्तं ॥ आरण्यकं नाम समाप्तं ॥ [R. JOHNSON.]

81.

1355a. Foll. 44; size 10 in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī; nine lines in a page.

The *Aitareyāranyaka*. Dated: संवत् १८२७ शाके १६९२ प्रवनामसंवत्सरे (sic!) उज्जरायणे वसंतचतुर्थी वैशाखशुक्ल ५ इंदुवासरे लिखितं देवगोविंदरायभारद्वाजेन गणमुक्तेश्वरवासी गंगातीरनिवासी काश्यां मध्ये शुभं भूयात् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

82.

1676a. Foll. 45; size 9½ in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī; nine lines in a page.

The *Aitareyāranyaka*. Dated Śaka 1684, Samvat 1819. [H. T. COLEBROOKE.]

83.

1762. Foll. 118; size 8 in. by 3½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; seven or eight lines in a page.

Portions of *Sāyaṇa's* commentary on the *Aitareyāranyaka*.

Foll. 1-16 contain the commentary on the first *khaṇḍa* of the second *Āraṇyaka*, not quite complete at the end.

Foll. 17-102, in a different handwriting (?), contain the commentary on the third *Āraṇyaka*, except the first two *khaṇḍas* and part of the third *khaṇḍa*, which are wanting, although there is one continuous paging of the whole MS. The first *adhyāya* ends fol. 48b. There is also a *lacuna* at

the beginning of the fifth *khaṇḍa* of the second adhyāya, a page (fol. 83b) having been left blank.

Foll. 103-118 contain the commentary on the 14th or last *khaṇḍa* of the 5th *Āraṇyaka*. The MS. ends :

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमोहार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽश्रुतरो देवादिद्विधातीर्थमहेष्टरः ॥

शके १५६५ शोभनसंवत्सरे आषाढमासे वदिसप्तम्यां भृगी शारदानंदनवंशोद्भवेन महादेवेन स्वीयं परांथं चालेखि ॥

On the title-page there is the following note : पुस्तकमिदं देवलोपनामककेशवभट्टेनापदेवाय काशीवासिने दत्तं ।

The text of the *Aitareyāranyaka*, with *Sūyana's* commentary, has been edited in the *Bibliotheca Indica*, by Bābu Rājendralāla Mitra (1876). *Āraṇyakas* 1-3 have been translated by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, vol. i. (1879). [H. T. COLEBROOKE.]

84.

2386b. Foll. 121 (paged 1-122, no. 67 having been omitted); size 9 in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1650 ; ten or eleven lines in a page.

Viśveśvara-tīrtha's Mahaitareyopanishad-bhāṣhyavivarana, a gloss on (*Madhva*) *Ānandatīrtha's* commentary on the *Baṅṇicabrahmaṇopaniṣad* (here called *Mahā-Aitareyopanishad*), being the 2nd and 3rd *āraṇyakas* of the *Aitareyāranyaka*. In eight (properly nine) adhyāyas. It begins :

यत्सागान्निविधा प्रजा निरयभाग्यस्याश्रयान्मुक्तिभाग्

यः क्षेत्रे प्रपदं प्रपद्य रमते यत्सृष्टमेतज्जगत् ।

यो ऽन्वाप्सामरवत्तमो जगति यः ख्यातः शतर्थादिना

नाम्ना पञ्चविधो ऽपि यो निजभिदाराहितवान् विस्तृतः

यो यावद्ब्रह्मसहस्रगणितावलीदिवशीत्सना [॥ १ ॥

ध्यातो योग्यजनाय योग्यविशदानन्दं ददात्यन्नसा ।

यो विष्ण्वक्षरसंहितां श्रुतिशतां स्मृतां विज्ञानाति यस्

तस्मै शं भजते वरातिशरणं (?) यामो रमावत्तमम् ॥ २ ॥

तैत्तिरीयो संहितायां* व्याकुर्मो भाष्यमुत्तमम् ।

श्रीमदानन्दतीर्थीयौत्तवा तत्प्रीतिकामुकाः ॥ ३ ॥

नाम्नायार्थविचारणे कुशलिनो नो शब्दवारां निधी

स्नातन्यायविचारदूरमतयः शिक्षानिरुक्तातिगाः ।

अप्येवं सुरवर्धदेशिकमहाचार्यप्रसादान्महा-

भूयर्थमहणाय भाष्यविवृती यत्नं वयं कुर्महे ॥ ४ ॥

अथेष्टानिष्टप्रामिपरिहारेऽसूनां तदुपायमज्ञानतां तत्पदवीदी-
पकपुरुषाभावात्* अन्यैरन्यथा व्याख्यातामैतरेयोपनिषदं यथा-
चद् व्याख्यातुकामः श्रीमत्पूर्णप्रज्ञाचार्यः* प्रणमति । नारायण-
मिति । अहं नारायणं शरणमियामित्यन्वय इतरपरिहारेण
नारायणशरणप्राप्तौ किंनिमित्तमित्यत आह । निखिलेति ।*

Fol. 3 : ऐतरेयेण प्रोक्तवादैतरेयीत्यस्या उपनिषदो नामोक्ता
नामान्तरमपि निर्वचनपूर्वकं प्रमाणवचनेनाह । महाभूतिरिति ।
एष पन्था इत्यादि प्रघट्टकं प्रमाणेन व्याचष्टे ।*

The original colophon : इति श्रीमदानन्दतीर्थभगव-
त्पादाचार्यविरचितश्रीमन्महैतरेयोपनिषदाध्ययविवरणे [विश्वेश्वर-
तीर्थमुनिविरचिते]* has been everywhere altered
to इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते तैत्तिरीयसंहि-
ताभाष्ये* । [H. T. COLEBROOKE.]

85.

183e. Foll. 25 (foll. 132-156 of the volume) ; size 10 in. by 4½ in. ; well written in the Devanāgarī character ; ten lines in a page.

Śaṅkara's commentary on the *Aitareyopanishad*, being the 4th, 5th and 6th adhyāyas of the 2nd *Āraṇyaka* of the *Aitareyāranyaka*.

The 7th (and last) adhyāya, which is generally included in the *Aitareyopanishad*, has not been commented upon by *Śaṅkara*, whence it has also been omitted in Rōer's edition. See Colebrooke, *Misc. Ess.*, I. p. 42.

Dated Śake 1685. [H. T. COLEBROOKE.]

86.

138c. Foll. 21 (foll. 84-104 of the volume) ; size 10 in. by 4½ in., fairly written, in Devanāgarī ; ten or eleven lines in a page.

The same work. Dated Samvat 1848.

* This is an alteration of ऐतरेयोपनिषदो.

87.

1084b. Foll. 46 (foll. 91-136 of the volume); size 13½ in. by 5 in.; well written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

An exposition of *Śaṅkara's* commentary on the *Aitareyopaniṣad*, by *Abhibhava-Nārāyaṇendra-Sarasvatī*, disciple of *Kaivalyendra-Sarasvatī*; being identical with that of *Ānandajñānagiri*, disciple of *Śuddhānanda*, printed in the *Bibl. Ind.* edition.

The colophon (fol. 40) runs thus:

इति श्रीमत्कैवल्येन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशिष्यश्रीमत्ज्ञानेन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशिष्यश्रीमदभिभवनारायणेन्द्रसरस्वतीविरचितायामेतरेयभाष्यटीकायां षष्ठो अध्यायः ॥

After this there follows a comment, occupying the last leaf, on the seventh adhyāya, which, as Colebrooke remarks in the margin, is "almost word for word as in *Sāyana's* commentary," and the colophon of which is simply इति सप्तमाध्यायदीपिका संपूर्णम् ॥ Dated Samvat 1853.

[H. T. COLEBROOKE.]

88.

138d. Foll. 27 (foll. 105-131 of the volume); size 10 in. by 4½ in.; well written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page.

Sāyana's commentary on the *Aitareyopaniṣad*.

After the colophon: इत्यात्मपदूः समाप्तं ॥ शके १६६५ सुभानुनामसंवत्सरे ०

[H. T. COLEBROOKE.]

89.

3106. Foll. 137; size 9½ in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character, by two different scribes; ten and nine lines in a page.

The *Kaushītaki-* (or *Śāṅkhāyana-*) *Brāhmaṇa*. Complete in thirty adhyāyas. The MS. begins:

कौषीतकिब्राह्मणं लिख्यते। अर्धे अस्मिन्वै लोक उभये देवमनुष्या आमुस्ते देवा स्वर्गे लोकं यतो अग्निमूचुस्त्वं नो ऽस्य लोकस्याध्यक्ष एधीति ०

Fol. 61: इति पंचदशोऽध्यायः समाप्तः ॥ इति कौषीतकिब्राह्मणे पूर्वाह्ने संपूर्णम् ॥ संवत् १६७६ वर्षे शके १५४१

समये आश्विनशुदि ६ रवौ अद्येह श्रीवृद्धनगरवास्तव्यं आभ्यन्तरनागरजातीयठा ० विनायकसुतजगन्नाथेन श्रीश्री अविमुक्तवाराणसीमध्ये लिखितं ०

The *Uttarārdha* is dated: संवत् १५५७ वर्षे मार्गशरवदि (!) १ दिने अथभीमेन लिखितमिदं ब्राह्मणं ॥ अद्येह श्रीवृद्धनगरे आभ्यन्तरनागरजातीयठारुडध्यवकालुआमुतथ्यवनानाकेन दुवे श्रीमुरारिब्राह्मणाय। दुवे श्रीमुरारिब्राह्मणाय। श्रीविष्णुप्रीत्यर्थे ब्राह्मणतस्तकं धर्मेण दत्तं ॥

For other MSS. see Weber's Cat. Nos. 79 and 1406-7; for an analysis of this *Brāhmaṇa*, *Indische Studien*, vol. ii., p. 288 ff.

[Dr. J. R. BALLANTYNE.]

II. Sāma-Veda.

90.

135a. Foll. 59; size 9½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; six or seven lines in a page.

The *Pūrva* (or *Chandas*)-*ārcika* of the *Sāma-veda-Saṃhitā*, in the *Saṃhitā-pāṭha*; accented.

Dated: संवत् १६७२ वर्षे आषाढशुदि १ रवौ अद्येह वाराणसीस्थितश्रीविश्वेश्वरराजधान्या च शिवदाससुतमाधवेन लिखितं ०। इत्यार्षिके छंदसीसंहिता समाप्ता ॥

The two *ārcikas* of the *Sāma-saṃhitā* have been published by Th. Benfey (1848); also, with *Sāyana's* commentary, and the *Gāṇas*, by *Satyavrata Sāmāśramin*, in the *Bibl. Ind.* (1874-8).

[H. T. COLEBROOKE.]

91.

1283a. Foll. 15; 4to, size 13 in. by 10 in.; legibly written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page.

The *Pūrvārcika*; accented. Dated (? A.D. 1813) शकाब्दा १७। गणेशाय नमः ॥ राम ० ३५ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

92.

774b. Foll. 28; size 10 in. by 4 in.; well written, in Devanāgarī; nine lines in a page.

The same work; accented. Dated Samvat 1857, the year named *Prajāpati*.

[H. T. COLEBROOKE.]

93.

2130a. Foll. 12; size 15½ in. by 8¾ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page. Modern.

The same work; without accents.

[R. JOHNSON.]

94.

2130f. Foll. 16; size 15½ in. by 8¾ in.; fairly written, in Devanāgarī, by the same hand as no. 93 (2130a); twelve lines in a page.

The *Pūrvārcika*, in the *Paḍa-pāṭha*; not accented.

[R. JOHNSON.]

95.

1280d. Foll. 27; 4to, size 13 in. by 9¾ in.; well written, in Devanāgarī; twenty-four lines in a page. Modern.

The *Uttarārcika* in the *Samhitā-pāṭha*; accented.

[H. T. COLEBROOKE.]

96.

2109. Foll. 105; size 9¾ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

The same work; accented.

संवत् १८९० ॥ वर्षे कार्तिकसुदी ३ रविवारेण लिखितम्
त्रीपाठीश्रीकृष्णबालकृष्णब्राह्मणमाढचातुरवेदी वाराणशीवा-
स्तव्यं ०

[GAIKAWAR]

97.

2130e. Foll. 23; size 15½ in. by 8¾ in.; fairly written, in Devanāgarī; twelve lines in a page. Modern.

The first six *prapāṭhaka*s of the *Uttarārcika*, in the *Samhitā-pāṭha*; not accented.

[R. JOHNSON.]

98.

774a. Foll. 35; size 10 in. by 4 in.; Devanāgarī character; good handwriting; nine lines in a page. Modern.

The *Uttarārcika*, in the *Samhitā-pāṭha*, from the beginning to the end of the first *ardha* of the seventh *prapāṭhaka*; not accented.

[H. T. COLEBROOKE.]

99.

1280e. Foll. 28 (numbered 1-23, 21-26); size 13 in. by 9¾ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-four lines in a page. Modern.

The *Uttarārcika* in the *Paḍa-pāṭha*; accented.

[H. T. COLEBROOKE.]

100.

2130d. Foll. 50; size 15½ in. by 8¾ in.; Devanāgarī character; twelve lines in a page.

The same work; not accented. Modern.

[R. JOHNSON.]

101.

1281e. Foll. 30 and 31a of the volume; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Āraṇya(ka)-samhitā*—being the seventh *prapāṭhaka* of the *Pūrvārcika* in the *Naigeya* recension,—with the *Mahānāmni* hymns. The *Samhitā* text, accented.

Editions have been published by S. Goldschmidt (*Monatsberichte der Berl. Acad.*, 1868), and by Satyavrata Sāmaśramin, in the *Bibliotheca Indica*.

[H. T. COLEBROOKE.]

102.

665d. Foll. 199-201 of the vol.; 4to, size 11½ in. by 9 in.; European paper (water-mark

1802); fairly written, in Devanāgarī; sixteen lines in a page.

The same work; without accents.

[H. T. COLEBROOKE.]

103.

1280c. Foll. 3; 4to, size 13 in. by 9½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The same work in the *Pada-pāṭha*; accented.

[H. T. COLEBROOKE.]

104.

1283b. Foll. 71; 4to, size 13 in. by 10 in.; beautifully written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

Sāyana's comment on the *Pūrvārcika* of the *Sāmaveda-Saṃhitā*. It ends: छंदसिकाविवरणं माधवाचार्यकृतं परिसमाप्तं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

105.

3004. Foll. 133; size 14 in. by 5½ in.; well written (for the Bombay Government); Devanāgarī character; nine lines in a page.

Another copy of the same portion of *Sāyana's* commentary.

106.

3005. Foll. 203; size 14½ in. by 5½ in.; fairly written, in Devanāgarī; 7-9 lines in a page.

Sāyana's comment on the *Uttarārcika*.

[Copied for the Bombay Government.]

107.

1092. Foll. 57; 4to, size 13 in. by 10 in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-four lines in a page.

The *Grāmageya-* (or *Veya-*) *gāna*, in seventeen *prapāṭhakas*; figured for chanting. This MS. calls it *Vedagānam*. [H. T. COLEBROOKE.]

108.

665c. Foll. 130 (foll. 69-198 of the volume); 4to, size 12 in. by 9 in.; fairly written, in Devanāgarī; fourteen lines in a page; European paper (water-mark 1802).

The *Grāmageyagāna*; not figured. It ends: इति सौम्यपर्व समाप्तम्।

[H. T. COLEBROOKE.]

109.

2121. Foll. 268; size 9½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; seven lines in a page.

The *Grāmageyagāna*; figured. In the margin marked वेय° throughout. The MS. ends:

[पावमानपर्वः समाप्तः by a different hand]। इति ग्रामे गेयगाने सप्तदशप्रपाठकः॥ स्वस्ति संवत् १८०२ वर्षे वैशाखवद १३ गुरु॥ ल° चा° आशारामगंगारामेण[स्वयं]॥ बारिजापूर्वमामशुक्ल° नरसिंहसुतकाशीरामपठनाथे वेयग्रंथ समाप्तः॥°

[GAIKAWAR.]

110.

665b. Foll. 49 (foll. 19-68 of the volume); 4to, size 12 in. by 9 in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 12-14 lines in a page; European paper (water-mark 1802).

The *Aranyagāna*, in six *prapāṭhakas*; with the supplement called *Mahānāmni* (foll. 48, 49); not figured.

[H. T. COLEBROOKE.]

111.

68a. Foll. 44; size 10½ in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page.

The same treatise, without the *Mahānāmni*; figured.

Dated: संवत् १५८९ समये वैशाखसुदिप्रतिपदा शुक्ले॥ लिखितं हरिहरेण। स्वरिवं श्रीगोविन्दात्मजहरिहरस्येदं पुस्तकम्।°

[H. T. COLEBROOKE.]

112.

2389a. Foll. 58; size 8½ in. by 3½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; eight or nine lines in a page.

The same treatise, with the *Mahānāmni*; figured for chanting.

Dated: संवत् १६९६ वर्षे माघकृष्णनवम्यां तिथौ मंगर-
वासरे । अद्यह श्रीवाराणसीमध्ये गोपालतृपाठिकस्य पुत्रः ।
हरिराम आत्मापटनायै ० मया लिख्यत ॥ [GAIKAWAR.]

113.

1294. Foll. 19; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in Devanāgarī; twenty-five lines in a page. Modern.

The same work, with the *Mahānāmni*; not figured. [H. T. COLEBROOKE.]

114.

1295. Foll. 20; 4to, size 13 in. by 9½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The same treatise, with the *Mahānāmni*; figured. [H. T. COLEBROOKE.]

115.

321b. Foll. 51; size 12½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; seven lines in a page. Modern.

Another copy of the *Āraṇyagāna*, with the *Mahānāmni*; not figured.

[H. T. COLEBROOKE.]

116.

1090. Foll. 107; 4to, size 13 in. by 10 in.; well written, in the Devanāgarī character, by the same recent hand as No. 107 (MS. 1092); twenty-three lines in a page.

The *Ūhagāna* in twenty-three *prapāṭhakas*; figured for chanting.

[H. T. COLEBROOKE.]

117.

2138. Foll. 90; size 15½ in. by 9 in.; legibly written, in Devanāgarī; twelve lines in a page.

The *Ūhagāna*; not figured.

Dated Samvat 1841.

[R. JOHNSON.]

118.

321a. Foll. 49; size 12 in. by 4½ in.; legibly written, in Devanāgarī (foll. 37-49 by a different hand from the rest); ten lines in a page. Modern.

The *Ūhagāna*, *prapāṭhakas* 1-9; not figured.

[H. T. COLEBROOKE.]

119.

1298. Foll. 39; 4to, size 13 in. by 10 in.; well written, in Devanāgarī, by the same recent hand as No. 116 (MS. 1090); 25 lines in a page.

The *Ūhagāna*, *prapāṭhakas* 1-9. (It ends: इत्युहगान समाप्तं). Not figured.

[H. T. COLEBROOKE.]

120.

1091. Foll. 25; 4to, size 13 in. by 10 in.; well written, in the Devanāgarī character; by the same hand as the preceding MS.; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Ūhyagāna*, in six *prapāṭhakas*; figured. According to Dr. Burnell, the correct title is *Ūharahasya*- (or simply *Rahasya*-) *gāna*. This MS. calls it *Ūhagāna*. [H. T. COLEBROOKE.]

121.

2130k. Foll. 26; size 15½ in. by 8½ in.; legibly written, in Devanāgarī, for Col. Martin; twelve lines in a page.

The *Ūhyagāna*; not figured. [R. JOHNSON.]

122.

1280a. Foll. 5; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Stobha* (or musical words and syllables inserted in the chants) in two *prapāṭhakas*; accented (A.). It begins :

१२ ३ ३१२ ३ १२ १३
अथ स्तोभः प्रकृतिः । प्र । कृतिः । अश्वाः । [गवः om. A.]
३ १२ ३१ १२
हुवेवसु । हुवे । वसु ।

In Burnell's Cat. of Ved. MSS., No. cliii., the work is called *Stobhapada*. Printed in the Calcutta edition, vol. ii. p. 519 *seq.*

[H. T. COLEBROOKE.]

123.

1667b. Foll. 19; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; six lines in a page.

The same work; accented.

Dated : संवत् १५१३ समये अष्टमीनवदि ५ चन्द्रवासरे तस्मिन्काले वर्तमाने महाराजाधिराजविरसिंहदेवराज्ये तस्मिन्काले अत्रिनगरे गहोराणुभस्याने तस्य देशस्य पश्चिमकोणे करुण्यमात्रे पयोद्वितरे तत्रावविहर्षिते त्रिपाठिशिवनाभ-त्मजमामर्शने (!) आत्मपठनार्थे पुस्तकं लिखितम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

124.

665b. Foll. 255-262 of the vol.; 4to, size 11½ in. by 9 in.; European paper; fairly written, in Devanāgarī; fourteen or fifteen lines in a page.

The same work; without accents.

[H. T. COLEBROOKE.]

125.

2130b. Foll. 83; size 15½ in. by 8½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page. Modern.

The *Tāṇḍya*, or *Pañcaviṃśa-Brāhmaṇa*, in twenty-five *prapāṭhakas*. Published, with *Sāyaṇa's* commentary, by *Ānandacandra Vedāntavagīśa*, in the *Bibliotheca Indica* (1870-4).

[R. JOHNSON.]

126.

1297. Foll. 74; 4to, size 13 in. by 9½ in.; beautifully written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

Another copy of the same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

127.

878. Foll. 184, of which two (foll. 10 and 12) are missing; size 10½ in. by 4½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of the 16th century; 9-12 lines in a page.

Sāyaṇa's commentary on the *Tāṇḍya-Brāhmaṇa*. Incomplete. This MS. contains only the second *pañcīkā*, or *prapāṭhakas* (*adhyāyas*) 6-10.

[H. T. COLEBROOKE.]

128.

1281c. Foll. 15-26b; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Shadvimśa-Brāhmaṇa* (including the *Adbhūta*) in five *prapāṭhakas*.

[H. T. COLEBROOKE.]

129.

665e. Foll. 202-225; 4to, size 11½ in. by 9 in.; European paper (water-mark 1802); fairly written, in Devanāgarī; fourteen lines in a page.

The same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

130.

1281f. Foll. 31b-60; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Chāndogya-Brāhmaṇa*, complete in ten *prapāṭhakas*, the last eight of which constitute the *Chāndogyaopanishad*.

The first *prapāṭhaka* (8 *kaṇḍikās*) begins:
 ओ॒ नमः सामवेदाय ॥ ओ॒ देव सवितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव
 यज्ञपतिम्भगाय । दिव्यो गंधर्वः केतसूः केतवः पुनातु वाचस्प-
 तिर्वाच नः स्वदतु ।^०

The second *prapāṭhaka* (8 *kaṇḍikās*) begins:
 यः प्राच्यां दिशि सर्पराज एष ते बलिः । यो दक्षिणस्यां दिशि
 सर्पराज एष ते बलिः ।^० The MS. is not very correct.

[H. T. COLEBROOKE.]

131.

2130c. Foll. 23; size 15½ in. by 8¾ in.;
 fairly written, in the Devanāgarī character;
 twelve lines in a page. Modern.

The *Chāndogyopanishad*, in eight *prapāṭhakas*.

Published, with Śaṅkara's and Ānandajñāna-
 giri's commentaries, in the *Bibliotheca Indica*,
 by Dr. E. Röer. Translated, in the same series,
 by Rājendralāla Mitra (1862); and, in the *Sacred*
Books of the East, vol. i., by F. M. Müller (1870).

[R. JOHNSON.]

132.

68b. Foll. 41; size 10¾ in. by 3¾ in.; well
 written, in the Devanāgarī character, in the
 16th century; ten lines in a page.

The *Chāndogyopanishad*.

[H. T. COLEBROOKE.]

133.

2389b. Foll. 64; size 8½ in. by 3¾ in.;
 fairly written, in the Devanāgarī character; nine
 lines in a page.

The same work.

Dated: सं० १५८२ समये आषाढस्य सिते पक्षे षष्ठा
 भृगावद्येह श्रीमदानंदपुरे वास्तव्य आभ्यंतरनागरज्ञातीयत्रपाडी-
 कृष्णस्येयं पुस्तिका । देवजीकेनेयं पुस्तिका लिखिता ०

On the back of the last leaf: नरसिंहसुत् का-
 शोनाथस्येदं छांदोग्योपनिषदः पुस्तकं ॥ [GAIKAWAR.]

134.

1759. Foll. 69; size 7½ in. by 3½ in.; legibly
 written, in the Devanāgarī character; 9-11 lines
 in a page. Modern.

The same work.

The scribe has added the following *ślokas* at
 the end :

ब्रह्म कैवल्यं जाबाल श्रेताश्वो हंस आरुणिः ।
 गर्भो नारायणश्चैव विंदुनादशिरः शिखा ॥ १ ॥
 मैत्रायणीकौषीतकी बृहज्जाबालतापिनी ।
 कालाग्निरुद्रमैत्रेयीसुबालक्षुरिमंत्रिकाः ॥ २ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

135.

1822d. Foll. 37 (103-139 of vol.); size
 12½ in. by 15½ in.; fairly written, in Devanāgarī;
 eleven lines in a page. Modern.

The *Chāndogyopanishad*.

At the beginning and end the MS. has the
 following prayer :

आप्याययंतु ममांगानि वाक् प्राणश्चक्षुः श्रोत्रमथो बलमिंद्रि-
 याणि च सर्वाणि सर्वे ब्रह्मोपनिषदं माहं ब्रह्म निराकुर्यान्मा मा ब्रह्म
 निराकरोत् अनिराकरणमश्चनिराकरणं मे अस्तु तदात्मनि
 निरते य उपनिषत्सु धर्मास्ते मयि संतु ते मयि संतु ॥

[DR. JOHN TAYLOR.]

136.

1625c. Foll. 47; size 9½ in. by 3½ in.; well
 written, in the Devanāgarī character, towards the
 end of the 17th century; nine lines in a page.

The *Chāndogyopanishad*.

[H. T. COLEBROOKE.]

137.

2423b. Foll. 30; size 9 in. by 5½ in.;
 Devanāgarī character; excellent handwriting;
 ten lines in a page. Modern.

The *Chāndogyopanishad*. Incomplete; it breaks off in the middle of the 16th *kaṇḍikā* of the 6th *prapāṭhaka* (of the *Brāhmaṇa*).

138.

990a. Foll. 154; size 13½ in. by 5¼ in.; fairly well written, in Devanāgarī; 9–13 lines in a page.

The *Chāndogyopanishad*, with *Śaṅkara's* commentary (*bhāṣya*).

Dated Samvat 1853. [H. T. COLEBROOKE.]

139.

990b. Foll. 134; same size; well written, in Devanāgarī; eleven lines in a page.

Chāndogyopanishad-bhāṣyaṭīkā, a commentary on *Śaṅkara's* work, by *Anandajñānagiri*.

* It ends : इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकमननादीनि कृत्वा
वैसमाधिपरवेगिनां श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानगि-
रिभूतायां छांदोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः ॥ संमतं १८५३
जेठमासे शुक्लपक्षे चतुर्दश्याम् १४ सोमवारे ०

[H. T. COLEBROOKE.]

140.

608. Foll. 91; size 9¼ in. by 3¼ in.; fairly well written, in Devanāgarī, about the middle of the 17th century; 8–10 lines in a page.

Chandogopanishad-bhāṣyavivṛiti, an exposition, by *Vyāsātīrtha* (disciple of *Jayātīrtha*), of (*Madhva*) *Anandatīrtha's* commentary on the *Chāndogyopanishad*. It begins:

प्रणम्य रमणं लक्ष्म्याः पूर्णबोधानुरूपं ।

छन्दोगोपनिषद्भाष्यविवृतिः क्रियते मया ॥

इहामुत्र भोगविरक्तस्य शमादिमतो मुमुक्षोरनिष्ठनिवृत्तीष्टप्रा-
प्तिसाधनप्रतिपादिकां छन्दोगोपनिषदं यथावद्भाष्यव्यासुर्भगवा-
नानन्दतीर्थमुनिः स्वयन्तरायविधुरोऽपि शिष्यान् शिक्षयन् निरं-
तरायं प्रारिषितपरिसमाप्त्यादिहेतुतया शिष्टाचारपरंपरादिप्राप्तं
तदुक्तगुणवत्तया भगवत्स्तुतिरूपमंगलाचरणमादावाचरन्नि । अत्यु-
द्विक्तेति ०

It ends : इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितश्रीमच्छं-
दोगोपनिषद्भाष्यटीकायां जयतीर्थपूज्यचरणशिष्यव्यासतीर्थविर-
चितायां अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

141.

1281a. Foll. 1–6b; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Kaṭhuma* text of the *Ārsheya* (or *Ārsha*)-*Brāhmaṇa*; in three *prapāṭhakas*.

The work has been edited, with extracts from *Sāyaṇa's* commentary, by Dr. A. Burnell, Man-
galore 1876. A new recension, belonging to the *Jaiminīya*, or *Talavakāra* school, was discovered by the same scholar, and published by him at Mangalore, 1878. [H. T. COLEBROOKE.]

142.

665g. Foll. 244–254; 4to, size 11½ in. by 9 in.; European paper (water-mark 1802); fairly written, in Devanāgarī; fourteen lines in a page.

The same work. [H. T. COLEBROOKE.]

143.

1281b. Foll. 6b–14b; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Sāmavidhāna-Brāhmaṇa*, in three *prapāṭhakas*. Edited, with *Sāyaṇa's* commentary, by Dr. A. C. Burnell, 1873.

[H. T. COLEBROOKE.]

144.

665f. Foll. 226–243; 4to, size 11½ in. by 9 in.; European paper; fairly written, in Devanāgarī; 14 lines in a page.

The same work. [H. T. COLEBROOKE.]

145.

1281d. Foll. 26b–29b; 4to, size 13 in. by 9½ in.; well written, in the Devanāgarī character; twenty-five lines in a page. Modern.

The *Vaṁśa-Brāhmaṇa*.

The work has been edited by A. Weber, *Ind. Stud.* vol. iv.; and, with *Sāyana's* commentary, by A. Burnell, 1873.

[H. T. COLEBROOKE.]

146.

2130h. Foll. 174a-174b; size 15½ in. by 9 in.; seventeen lines in all; Devanāgarī character. Modern.

The same work.

[R. JOHNSON.]

147.

2130g. Foll. 173b-174a; size 15½ in. by 9 in.; eighteen lines in all; Devanāgarī character. Modern.

The *Devatādhyāya*. It has been published, with *Sāyana's* commentary, by A. Burnell, 1873.

The colophon is: इत्यग्निब्राह्मणदेवताध्यायः संपूर्णः ॥

[R. JOHNSON.]

148.

2130i. Foll. 174b-176; size 15½ in. by 9 in.; twenty-seven lines in all; Devanāgarī character. Modern.

The *Samhitopanishad-Brāhmaṇa*, in five sections.

Edited, with a commentary, by A. Burnell, 1877.

[R. JOHNSON.]

IIIa. Black Yajur-Veda.

149, 150.

1701, 1702. Foll. 237 and 255 resp.; size 9½ in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character; eight or nine lines in a page. Modern.

The *Taittirīya-Samhitā* in the *Samhitā-pāṭha*. Unaccented, with the exception of the first seven leaves of the 6th Ashtaka (vol. ii. foll. 98-104).

Complete in two volumes, the first containing four, the second three, Ashtakas; each Ashtaka being paged separately.

Ashtakas I., III. and V. were copied by the same scribe; Asht. II., IV., VII., and foll. 1-29 of the VI. Asht. by a second, and foll. 30-69 of the same book, by a third scribe.

The whole of this *Samhitā* has been published, in the Roman character, by Prof. A. Weber, in vols. xi. and xii. of his *Indische Studien*, 1871-2. Also, with *Sāyana's* commentary, in course of publication, in the *Bibl. Ind.*, since 1860.

[H. T. COLEBROOKE.]

151.

1325. Foll. 143; size 11½ in. by 4½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1700; eleven lines in a page.

The seventh, or last, *kāṇḍa* of *Sāyana's* commentary (*Mādhavīya-Vedārthaprakāśa*) on the *Taittirīya-Samhitā*. Incomplete in the beginning. The first, and part of the second, *anuvākas* of the first *prapāṭhaka* are wanting. The beginning of the second and concluding part of the first *anuvākas* have however been supplied on fol. 1a by a different hand. [H. T. COLEBROOKE.]

152.

1857a. Foll. 16; size 12 in. by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character; twelve or thirteen lines in a page. Modern.

A portion of *Sāyana's* commentary on the fifth *prapāṭhaka*, and *anuvākas* 1-10 (and the beginning of the 11th) of the seventh *prapāṭhaka* of the fourth *kāṇḍa* of the *Taittirīya-Samhitā*.

The comment on the fifth *prapāṭhaka* (or *Śatarudriya*) is called *Rudrabhāshya*.

Foll. 1-4 are slightly injured by insects.

[DR. J. TAYLOR.]

153.

1625B. Foll. 65 ; size 8 in. by 5 in.; clearly written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page. Modern.

Bhaṭṭa Bhāskara Miśra's commentary on the *Rudrapraśna*, also called *Śatarudriya* (or *Rudropanishad*), being the fifth *prapāṭhaka* of the fourth *kāṇḍa* of the *Taittirīya-Saṃhitā*.

Incomplete. The MS. breaks off in the tenth, or last but one, *anuvāka*.

It begins :

सद्य नारीश्वरं वन्दे क्षुत्पिपासाप्रशान्तये ।

व्याधिनाशाय सततं सदैवापक्षयाय च ॥

अतः परं अग्निर्काण्डमेव व्याख्येयं । तत्र चरमायामिष्टिकायां जुहोति । शतरुद्रियं जुहोति । नमस्ते रुद्रमन्त्रव इति । °

In the margin of fol. 1 the work is called :
आपस्तम्ब अरण्य उपनिषद्. [H. T. COLEBROOKE.]

154.

293. Foll. 322 ; size 10 in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; by two different scribes.

The *Taittirīya-Brāhmaṇa*, according to the *Āpastamba-śākhā*, in three *kāṇḍas*.

The work has been published, together with *Sūyaṇa's* commentary, in the *Bibliotheca Indica*, by *Bābū Rājendralāla Mitra*.

Kāṇḍa I. consists of 99 leaves; copied by one

Mukunḍabhaṭṭa (lekhaka), about A.D. 1780,

Kāṇḍa II., consisting of 67 leaves, of which three (35, 37, and 66) are wanting, was written about A.D. 1650.

Kāṇḍa III. of 159 leaves; in the same recent handwriting as *kāṇḍa* I.

A few leaves in the beginning of the third *kāṇḍa* only are accented (viz., the first *anuvāka*, and *kaṇḍikas* 1-8 of the second).

On the first and last leaves the work is called *Āpastamba-Brāhmaṇa*. [H. T. COLEBROOKE.]

155.

103. Foll. 190 ; size 9½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page. Modern.

The *Taittirīya-Brāhmaṇa*, from the beginning of the third *adhyāya* of the first *kāṇḍa* to the end of the seventh *adhyāya* of the second *kāṇḍa*. Not accented.

Kāṇḍa I., *adhyāya* 3, foll. 32-45.

„ „ 4, „ 46-61.

„ „ 5, „ 62-76.

„ „ 6, „ 16-31.

„ „ 7, „ 1-15.

„ „ 8, „ 90-91.

Kāṇḍa II., *adhyāya* 1, foll. 77-89.

„ „ 2, „ 100-115.

„ „ 3, „ 116-127.

„ „ 4, „ 128-144.

„ „ 5, „ 145-155.

„ „ 6, „ 156-179.

„ „ 7, „ 180-191.

[H. T. COLEBROOKE.]

156.

1554. Foll. 91 ; size 10½ in. by 5 in.; fairly written, in Devanāgarī, in the 17th century; ten lines in a page.

The third *kāṇḍa* of the *Taittirīya-Brāhmaṇa*. Not accented. [H. T. COLEBROOKE.]

157.

1653. Foll. 206 ; size 9½ in. by 3½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; modern; seven lines in a page.

The third *kāṇḍa* of the *Taittirīya Brāhmaṇa*. Not accented. Each *prapāṭhaka* is paged separately. Bound in the following order :

Kāṇḍa III., adhyāya 1, foll. 20-36.

„	„	2,	„	1-19.
„	„	3,	„	65-83.
„	„	4,	„	45-48.
„	„	5,	„	37-44.
„	„	6,	„	49-64.
„	„	7,	„	84-115.
„	„	8,	„	116-139.
„	„	9,	„	140-162.
„	„	10,	„	163-175.
„	„	11,	„	176-190.
„	„	12,	„	191-206.

[H. T. COLEBROOKE.]

158.

1145. Foll. 371, of which three leaves (62, 352 and 362) are missing; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the 17th century; ten lines in a page; slightly worm-eaten throughout.

Sāyaṇa's commentary on the third *kāṇḍa* of the *Taittirīya-Brāhmaṇa*, forming part of his *Mādhaviya-Vedārthaprakāśa*. Complete, save the defect noticed above. [H. T. COLEBROOKE.]

159.

2743M. Foll. 4; size 8½ in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī, about A.D. 1650; eight lines in a page.

The *Kāṇḍānukrama* of the *Ātreya Śākhā* of the *Taittirīya-Veda*. [H. T. COLEBROOKE.]

160.

965b. Foll. 14; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about the beginning of the 17th century; ten lines in a page.

The same work, with a commentary (*vistāra* or *vivaraṇa*, from fol. 3b). Both text and commentary have been published by Prof. Weber,

Indische Studien, vol. iii. pp. 373-401 (the text reprinted in his edition of the *Samhitā*, ib. vol. xii. p. 350 seq.).

At the end is found: ० लीख्यते कान्हेदेवसूत्ररामदेव ॥
[H. T. COLEBROOKE.]

161.

1577F. Foll. 11; size 9 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eleven lines in a page.

Another copy of the *Kāṇḍānukramanikā-vivaraṇa*.

Dated: संवत् १६५० शके । शुभकृतसंवत्सरे भाद्रपद-
सुदिपौर्णिमास्यां भृगुवासरे काश्यां विश्वेश्वरसंनिधौ भैरवेण
लिखितं स्थायै परार्थे वा ॥

Outside the MS. is marked: श्रीविद्यानिधानक-
वोदसरस्वतीनां कांडानुक्रमणिका ।

This MS. was not used by Prof. Weber. Another MS. (1623) made use of by him—containing, besides, the *Niruktavṛtti*, and *Brīhaspati-sarvapravayoga*—seems to have been lost.

[H. T. COLEBROOKE.]

162.

1686a. Foll. 87; size 9½ in. by 4 in.; pretty well written, in the Devanāgarī character, about the beginning of the last century; ten lines in a page.

The *Taittirīyāranyaka*, complete in ten *prapāṭhakas*. Of these, *prapāṭhakas* 7-9 constitute the *Taittirīyopanishad*, while the 10th *prapāṭhaka* is called *Yājñikī*, or *Nārāyaṇīyā*, *upanishad*. The last four *prapāṭhakas* only are accented in this copy (from fol. 65b).

The *Āraṇyaka* has been published, together with *Sāyaṇācārya's* commentary on *prapāṭhakas* 1-6 and 10, by *Rājendralāla Mitra*; the *Upanishad*, with *Śaṅkarācārya's* commentary and *Ananda-giri's* gloss, by Dr. E. Röer. The *Upanishad* consists of three *adhyāyas* or *vallīs*, the first of

which is called *Śikshādhyāya*, the second *Brahmānandavallī*, the third *Bhṛiguwallī*. These three chapters, when forming part of the *Taittirīyāranyaka*, also bear separate names; the 7th *prapāṭhaka* being called *Sāṃhitī-upanishad*, whilst the 8th and 9th appear as *Vāruṇī-upanishad*. The *Upanishad* has been translated by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, vol. xv. (1884).

[H. T. COLEBROOKE.]

163.

1980. Foll. 127; size 8 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 9–11 lines in a page. Modern.

The *Taittirīyāranyaka*; accented.

[DR. JOHN TAYLOR.]

164.

1738. Foll. 148; size 9 in. by 3 in.; fairly written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

The *Taittirīyāranyaka*; unaccented.

Dated : संवत् १८५३ पौषशुक्लपक्ष १३ मंगलवार.

[H. T. COLEBROOKE.]

165.

1339. Foll. 222; size 11½ in. by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character, by several hands, in the early part of the last century; 10–16 lines in a page.

Sāyaṇa's commentary on the first six *prapāṭhakas* of the *Taittirīyāranyaka*. The book formerly belonged to one *Gaṅgādhara* dīkshita.

[H. T. COLEBROOKE.]

166.

1355b. Foll. 28 (foll. 45–72 of the volume); size 10½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī handwriting, about A.D. 1720; nine lines in a page.

Sāyaṇa's commentary on the third *prapāṭhaka* of the *Taittirīyāranyaka*.

[H. T. COLEBROOKE.]

167.

2384b. Foll. 46; size 10 in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī, about the middle of last century; ten lines in a page.

The same chapter of *Sāyaṇa's* commentary.

The 18th *anuvāka* having been omitted, the last three *anuvākas* (19–21) are numbered 18–20.

It ends : इति माधवीये यजुरारण्यके वेदाधेप्रकाशे विंशो नुवाकः ॥ २० ॥ समाप्तश्चायं प्रपाठकः ॥ ० ॥ रामरायस्येदं पुस्तकं ०

[H. T. COLEBROOKE.]

168.

1981b. Foll. 14; size 8½ in. by 4 in.; clearly written, in Devanāgarī, in the present century, on European paper; nine lines in a page.

The *Taittirīyopanishad*, being the seventh, eighth and ninth chapters of the *Taittirīyāranyaka*. Foll. 1–9, or to about the middle of chapter ii. section 8, are accented.

[DR. JOHN TAYLOR.]

169.

1355d. Foll. 25 (foll. 146–170 of the volume); size 10 in. by 2½ in.; indifferent and minute Bengālī handwriting of the latter part of the 17th century; 13–15 lines in a page.

Śaṅkarācārya's commentary on the *Taittirīyopanishad*.

[H. T. COLEBROOKE.]

170.

2224. Foll. 42; size 9½ in. by 4 in.; legibly written, in Devanāgarī; ten or eleven lines in a page. Modern.

Śaṅkarācārya's Taittirīyopanishad (vivarana)-bhāṣya.

[R. JOHNSON.]

171.

1095E a. Foll. 30; size 11½ in. by 4½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; 10-14 lines in a page.

The same work.

Dated : संवत् १८५५ ज्येष्ठशुक्ल ७ सोमे लि ० गदाधरेण ।

[H. T. COLEBROOKE.]

172.

138a. Foll. 51; size 10 in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eleven lines in a page. Modern.

The same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

173.

1822a. Foll. 35; size 12¼ in. by 5½ in.; fairly written, in Devanāgarī, in the present century, on European paper; twelve lines in a page.

Saṅkarācārya's Taittirīyopanishad-bhāṣhya.

Dated : शके १७४१ प्रमाथी नाम भाद्रकृष्णचतुर्थी सोम-
वासरे ०

[DR. JOHN TAYLOR.]

174.

1822b. Foll. 38 (37-74 of vol.); the same size and paper; fairly written, in Devanāgarī; twelve lines in a page.

The *Taittirīyaka(śruti-sāra)vārttika*, being a metrical paraphrase, by *Sureśvara*, of the *Taittirīyopanishad(bhāṣhya)*.

It begins :

सत्यं ज्ञानमनंतमेकममलं ध्वस्तांधकारं परं

निर्द्वैतं हृदि पद्ममध्यनिलयं निःशेषधीसाक्षिणं ।

वेदांतोपनिषद्बोधविषयं प्रत्यक्प्रयोगिनां

भक्त्या तं प्रणिपत्य वेदशिरसो वक्ष्यामि सद्वाचिकं ॥१॥

यस्येदं सकलामलेंदुकिरणप्रख्यैश्वर्यशिरसिभिर

व्याप्तं यच्च कृपालुतापरवशश्चक्रे हितं दुःखिनां ।

यद्वाणीकुलिशावरुणमतयः पेतुर्दिशस्तार्किका

भक्त्या पूज्यतमं प्रणम्य तमहं तद्वाप्यनीतौ यतेः ॥ २ ॥

तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्यप्रसादतः ।

विस्मयार्थरुचीनां हि व्याख्येयं संग्रणीयते ॥ ३ ॥ ०

It ends :

तैत्तिरीयकसारस्य वार्त्तिकामृतमुत्तमं ।

मस्करौद्रप्रणीतस्य भाष्यस्यैतद्विवेचनं ॥ १०२० ॥

मुमुक्षुसार्थवाहस्य भवनावार्त्तिकं यतेः ।

शिष्यश्चकार तद्भक्त्या सुरेशाख्यो महार्थवित् ॥ १०२१ ॥

इति तैत्तिरीयकश्रुतेर्वार्त्तिकं समाप्तं ॥ शके १७४१ प्रमाथीना-
मसंवत्सरे दक्षिणायने शरदृतौ अश्विने मासे शुक्लपक्षे प्रतीपत
इंदुवासरे इदं पुस्तकं पठसे इत्युपनामकरामचंद्रभटेन लिखितं
इदं समाप्तं ॥

[DR. JOHN TAYLOR.]

175.

1822c. Foll. 28 (75-102 of vol.) ; the same size and paper; well written, in Devanāgarī character; eleven lines in a page.

Ānandajñāna(giri)'s gloss (īkā or ṭippaṇa) on
Śaṅkarācārya's Taittirīyopanishad-bhāṣhya.

[DR. JOHN TAYLOR.]

176.

1095E, b. Foll. 16; size 11½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; 12-17 lines in a page.

Ānandajñāna's Taittirīyopanishad-bhāṣhyaṭikā.

The *Śikṣhāvallī* ends fol. 5b; the *Ānandavallī* fol. 15.

Dated : संवत् १८२५ आषाढसुद्ध ९ गुरौ लिखितं
योग्युपनामकगदाधरेण ।

[H. T. COLEBROOKE.]

177.

138b. Foll. 32 (foll. 52-83 of the vol.); size 10 in. by 4½ in.; the same handwriting as No. 172 (MS. 138a).

Another copy of *Anandajñāna's* gloss. Dated Samvat 1848, Śaka 1713.

(Edited in the *Bibliotheca Indica*.)

[H. T. COLEBROOKE.]

178.

1355e. Foll. 9 (foll. 171-179 of the vol.); size 10½ in. by 4 in.; 11-14 lines in a page; indifferent Devanāgarī handwriting.

Taittirīyopaniṣad-bhāṣya, a brief exposition, chiefly in verse—from a *Vaiṣṇava* and dualistic point of view—of the *Taittirīyopaniṣad*, by *Ānandatīrtha* (*Madhvācārya*). It begins :

सत्यं ज्ञानमनन्तमानन्दं ब्रह्म सर्वशक्त्येकम् ।
सर्वदेवैरीदं विष्णुवरूपं सर्वदेवि सुप्रेष्ठम् ॥
आदित्यसंस्थिताद्विष्णोः श्रुत्वा ब्रह्मा यथा हरिम् ।
तुष्ट्वा तत्प्रकारेण वरुणोक्तेन वै भृगुः ॥

Fol. 3b : इति शीघ्रा ॥ fol. 7b : इति ब्रह्मवल्ली ॥
fol. 9 : इति भृगुवल्ली ॥

It ends :

पूर्वागम्यगुणोदारधास्ते नित्याय वेधसे ।
अमन्दानन्दसान्द्राय प्रेयसे विष्णवे नमः ॥
विष्णुमस्तौत्तया प्राह शम्भो मित्रादिका श्रुतिः ।
यदुवाच हरिः सूर्यमंडलस्य परः पुमान् ॥

इति श्रीमदानन्दतिथेभगवत्पादाचार्यविरचितं तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं समाप्तं ॥ सं १८०४ मीति पौषवदि ४ बुधे लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

179.

97. Size 10 in. by 4 in.; well written, in Devanāgarī, about the middle of last century; ten lines in a page.

The *Taittirīyopaniṣad*, with a brief commentary, called *Laghudīpikā*.

a) Foll. 32. The eighth *prapāṭhaka*, or *Brahmavallī*, being the first part of the *Vārūṇīyopaniṣad*.

It begins :

साधनं ब्रह्मविद्यायाः सांहित्यामीरितं स्फुटं ।
वारुण्युपनिषद्येतद्ब्रह्मतत्त्वं विविच्यते ॥

तत्रादौ शिष्याचार्ययोरानुकूल्यसिद्धये शिष्येण जप्यं मंत्रं पठति । सह नाववत्त्वित्यादिना । ०

This chapter is here (and in the other copy) made to consist of two *anuvākas*, the first consisting of the introductory formulas सह नाववत् । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजसि नावधीतमस्तु । मा विद्विषावहै । सोऽशान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ इति प्रथमोऽनुवाकः, while the second *anuvāka* (or *Brahmavallī* proper): ब्रह्मविदामिति परं । ० is again subdivided into nine sections.

It ends: इति श्रीवारुण्युपनिषदि लघुदीपिकायां ब्रह्मवत्प्राप्तौ द्वितीयोऽनुवाकः ॥

b) Foll. 26. The seventh *prapāṭhaka*, or *Samhitopaniṣad* (or *Śikshāvallī*), in twelve *anuvākas*.

It begins:

सीतापतिः सर्वजगन्निदानं बाल्योपघातानखिलाच्चिरस्य ।
बौद्धांश्च बुद्धिप्रतिबध्नेतून् बुद्धौ चिदानन्दमयश्चकास्तु ॥ १ ॥
विश्ववंशं विघ्नराजं सर्वशुक्लां सरस्वतीम् ।
पूर्वाचार्यान्संपूज्यान् कुर्वे नतिपदं गुरुन् ॥ २ ॥
कृष्णानंदापूर्वचंद्रः क्षयवृद्धिविचर्जितः ।
निष्क्रियो निष्कलंकश्च जयत्यंतस्तमोपहः ॥ ३ ॥
विद्यारण्यं भजे हृद्यं सद्योविद्योपतापहं ।
यत्संदिशितमार्गेण गंतुं मंददृशोऽप्यलं ॥ ४ ॥
श्रीरामं गुरुमानस्य संप्रदायानुसारतः ।
तैत्तिरीयोपनिषदस्तन्यते लघुदीपिका ॥ ५ ॥

सैयं तैत्तिरीयोपनिषद्विधा । सांहिता वारुणी याज्ञिकी चेति । तत्र प्रथम[प्र]पाठके संहिताध्यानस्योक्तत्वात्तद्रूपोपनिषत्सांहिता । द्वितीयतृतीययोः प्रपाठकयोर्वा ब्रह्मविद्याभिहिता तस्याः संप्रदायप्रवर्तको वरुणस्तस्मादुभयरूपोपनिषद्धारुणी । चतुर्थप्रपाठके यज्ञोपयुक्ता अपि मंत्रास्तत्र तत्राज्ञाताः । अतस्तद्रूपोपनिषद्धारुणी । तासां तिसृणां मध्ये वारुणी मुख्या । तस्यां परमपुरुषार्थस्य ब्रह्मप्राप्तिरक्षणस्य साक्षादेव साधनभूतायाः विद्यायाः प्रतिपादितत्वात् । एवं तर्हि अभ्यर्हितत्वेन सैव प्रथमं पठितव्येति चेन्न । तस्यामधिकारसिद्धये सांहिताः

प्रथमं पठितव्यत्वात् ।^० (cf. the introduction to *Sāyana's* commentary on the *Sāṃhitā-upanishad*.)

It ends : इति लघुदीपिकायां द्वादशो नुवाकः ॥ १२ ॥
समाप्ता संहितोपनिषत् ॥

c) Foll. 20. The ninth *prapāṭhaka*, or *Bhṛigu-vallī*, being the second part (or third *anuvāka*) of the *Vārūṇī-upanishad*.

It begins :

सो द्वितीये ऽनुवाके ब्रह्मविद्या निरूपिता । अथ तृतीया-
नुवाके तत्साधनानि निरूप्यन्ते । यद्यपि सांहित्यामुपनिषदि
वहिरंगसाधनानि कर्माख्युपासनानि चाभिहितानि तथापि
विचाररूपमंतरंगसाधनं नोक्तमिति तदत्राभिधीयते ।^०

It ends :

विद्यारण्यकृतव्याख्यादुग्धाभिं पातुमक्षमाः ।

एतस्मादुद्धृतं सारं तृप्तिदंते पिबन्त्वमुम् ॥ १ ॥

रविवंशाख्येवोद्धृतश्रीरामाभिधसन्मणिः ।

कृत्यानया प्रसन्नः सन् हाँदै हरतु मे तमः ॥ २ ॥

इति श्रीवारुण्युपनिषदि लघुदीपिकायां भृगुवत्याख्यस्तृतीयो
नुवाकः ॥ समाप्तेयमुपनिषत् ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

180.

1256e & f. Foll. 29 and 13 resp.; size 8½ in. by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

The *Vārūṇī-upanishad*, or eighth and ninth *prapāṭhakas* of the *Taittirīyāranyaka*, with the *Laghudīpikā*—thus corresponding to parts a and c of the preceding MS.

It ends :

इति श्रीवारुण्युपनिषदि लघुदीपिकायां भृगुवत्याख्यस्तृतीयो
नुवाकः । वारुण्युपनिषत्संपूर्णा ॥^० शालिवाहनशके १६४८
क्रोधीनामसंवत्सरे उज्जरायणे शिशि[र]चतुर्माहामागत्यप्रदमा-
सोत्तममासे-पौषवदी ११ बुधे मकरसंक्रांत्यां अयं मंथ समाप्त
कृतः ॥ बाबुभट्टमसूदनस्येदं पुस्तकं स्वपरोपकारार्थं स्वहस्ते
लिखितं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

181.

1625E. Foll. 39; size 6 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eight or nine lines in a page.

The *Yājñikī*-, or *Nārāyaṇīyā-upanishad*, being the tenth (and last) *prapāṭhaka* of the *Taittirīyāranyaka*; in the *Āndhra* recension; accented.

The MS. begins : इदं पुस्तकं अष्टिग्रामे विश्वनाथेन
लिखितं शके १५६४ चित्रभानुसंवत्सरे^०

Outside the work is called *Nārāyaṇa* and *Vṛihat-Nārāyaṇa-upanishad*.

[H. T. COLEBROOKE.]

182.

2384a. Foll. 72; size 10 in. by 4 in.; fairly well written, in Devanāgarī, about the middle of last century.

The same work, unaccented; with *Sāyana's* commentary.

The three introductory couplets (वागीशाद्याः, etc.), given in *Rājendralāla Mitra's* edition, are here preceded by the following two couplets :

सरस्वतीं गणाध्यक्षं वंदे व्यासं मुनीश्वरम् ।

शंकराचार्यं वर्यं च प्रणमामि सदादरात् ॥ १ ॥

योगिनां योगरूपाय ज्ञानिनां ज्ञानमूर्तये ।

मुक्तानां मोक्षरूपाय दक्षिणामूर्तये नमः ॥ २ ॥

It ends : इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुरारण्यके ना-
रायणीयापरनामधे[य]युक्तायां याज्ञिक्यामुपनिषदि चतुःषष्टितमो
नुवाकः ॥ समाप्ता चैयमुपनिषद्दीपिका ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

183.

1095D. Foll. 32; size 11½ in. by 4½ in.; Bengālī character; indifferent handwriting; fifteen lines in a page.

Sāyana's commentary on the *Nārāyaṇīyā*, or *Yājñikī-upanishad*. [H. T. COLEBROOKE.]

IIIb. White Yajur-Veda.

184.

2125. Foll. 332; size 9½ in. by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character, by

four or five different scribes; six or seven lines in a page. Foll. 63-229 are paged 67-233; foll. 230 to the end, 1-102. Foll. 230-2, 289, 296-8, 308-11, 319-22, and the second page of fol. 332, have been supplied by a later hand.

The *Mādhyandina* text of the *Vājasaneyi-Samhitā*, in the *Samhitā-pāṭha*. Complete in forty adhyāyas. Accented, with the exception of the first eight adhyāyas (foll. 1-62); this section having been written in the last century, while the remaining portion was probably written in the early part of the 16th, or latter part of the 15th, century. The work was published, together with *Mahādhara's* commentary, under the patronage of the East India Company, by Dr. Albrecht Weber, 1852. [GAIKAWAR.]

185.

2391. Foll. 258 (from fol. 158 paged separately); size 9½ in. by 4 in.; beautifully written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Another copy of the same work; unaccented. Dated, fol. 157 : संवत् १८५४।

आवणस्य कृष्णपक्षे च अमावास्या रबीवासरे (1) ।
लिपिते बाबुलालेन काश्यां वैराजमंदिरे ॥

Fol. 258 : the same year, भाद्रपदशुभ १ बुधः ॥

For the *Vājasaneyi-samhitāpanishad*, or *Isāvāsyaopanishad*, which forms the fortieth adhyāya of the *Vājasaneyi-samhitā*, see also under *Upanishads*. [H. T. COLEBROOKE.]

186.

3215. Foll. 283; folio, size 12¼ in. by 7½ in.; well written, in Devanāgarī; twenty-one lines in a page; European paper, bound in the European fashion.

Mantrabhāṣya, a commentary on the *Vāja-*

saneyi-Samhitā, by *Uvāta* (or *Ūata*) son of *Vajrāta*. It begins :

हृदयं दक्षिणं चाग्निं मंडलं चाधिरुह यः ।
चेष्टते तमहं नौमि ऋग्यजुःसामविमहम् ॥ १ ॥
आदित्याज्ञान्यस्तु शाखाः पञ्चदशापराः ।
तं याज्ञवल्क्यं वंदेऽहं मंत्रभाष्यप्रसिद्धये ॥ २ ॥
गुरुतस्तर्कतश्चैव तथा ज्ञातपथश्रुतेः ।
ऋषीन्वक्ष्यामि मंत्राणां देवताश्छादसं च यत् ॥ ३ ॥
ऋचो यजुषि सामानि तथार्थः पदवाक्ययोः ।
श्रुतयश्चात्र याः प्रोक्ता यो ऽर्थेवाद्वा कर्मणः ॥ ४ ॥

तत्र पूर्वस्मिन्कल्पे विशिष्टकर्मजनितस्मृतिसंस्कारसंतानानु-
च्छित्तिधर्माणः सुप्रबुद्धन्यायेन हिरण्यगर्भप्रभृतयः कल्यादौ सह
विद्ययाभिव्यज्यमानाः स्मर्तारो दृष्टार ऋषय उच्यन्ते । सो ऽयं
हिरण्यगर्भपरम्परयाभिषिक्तो नित्यो वेदः । हिरण्यगर्भपरम्परा
ब्रह्मपङ्क्तिः । तेन श्रुतौ व्यजमाना ज्ञायन्ते तद्यथा । तत एतं
परमेष्ठी प्रजापत्यो यज्ञमपश्यद् यदृशैर्पूण्यामासाविति (*Sat.*
Br. xi. 1, 6, 16) । तत्र दृशैर्पूण्यामासद्रव्यदेवतामंत्रादि
परमेष्ठिना दृष्टमित्यर्थः । तथा (xiv. 1, 1, 18) दध्यङ् ह वा
आध्ववेण एतं शुक्रमेतं यज्ञं विदां चकारेत्युपक्रम्य । तद् हाश्वि-
नोरनुश्रुतमासेत्येवमादिनैतिहासने (*ib.* 20) प्रवर्ग्यगतानां
मंत्राणां दध्यङ्वाध्ववेण ऋषिरिति गम्यते । ऋषिश्च ज्ञातव्य इति
दर्शयति (vi. 2, 3, 10) प्रजापतिः प्रथमां चितिमपश्यदि-
त्युपक्रम्य स यो हैतदेवं चितीनामाधेयं वेदेत्यादिना (*ib.*) ग्रंथेन
फलं दर्शयति । अथ देवता मंत्रवाक्यान्निधेयाः । यथा ।
(*Rigv.* viii. 44, 16 ; *V. S.* iii. 12) अग्निर्मूर्धा दिवः
ककुदित्यत्राग्निः । इषे त्वेति शाखा । नन्वाग्निर्मूर्धेत्यत्राग्नेर्महा-
भाग्यत्वाद्देवतात्वमुपपद्यते । शाखादीनां तु स्थावरत्वाद्देवतात्वं
दुर्लभमिति यथादयेत् तं प्रति ब्रूमः । यस्य यत्र हविर्भाक्त्वं वा
विद्यते सा तत्र देवता न तु रुद्धा । एवं च सति शाखादीनां
देवतात्वमुपपद्यत एव । यदुक्तं स्थावरत्वादिति । अत्र ब्रूमः ।
अधिष्ठात्र्यो ऽत्र देवताः विद्यन्ते प्रतिमाभूतासु शाखादयस्ताः फलं
साधयंतोत्यदोषः । मंत्रस्य वाच्यं देवतेति श्रुतिर्दर्शयति । आशुः
शिज्ञानो वृषभो न भीम इत्युपक्रम्य । ऐन्द्र्यो ऽभिरूपा (*Sat. B.*
ix. 2, 3, 6) इति इन्द्रस्य देवतात्वं दर्शयति । छन्दो ऽपि
ज्ञेयमित्यनेनैवमाह । तामाग्नेर्यो संपदं वेदेति ऋचो यजुषि
चात्र विद्यन्ते तानि च ज्ञेयानीत्यत्र श्रुतिर्भवति (*Sat. B.* vi.
5, 1, 2) यां वै देवतामृगभ्यनूक्ता यां यजुः सैव देव तृष्टुभिर्वज्रो
वै त्रिष्टुभित्युपक्रम्य ° between देव [ता] and तृष्टुभिः a
leaf was probably lost in the original MS.

Five lines further on : अथ पदार्थः । तत्र चत्वारि पदजातानि नामाख्यातोपसर्गनिपाता इति नैरुक्ताः पठन्ति । तत्र नाम पञ्चप्रकारं पठन्ति ।

धातुर्जं धातुजाज्जातं समर्थायैव च ।

वाक्यजं व्यतिकीर्णं च निर्वोच्यमुपधापदम् ॥

वन्दारः पचमानः यजमानः धातुजाज्जातं । तद्धितपदं । आग्नेयः याजमानं दैव्याय । समर्थायैव : etc., through the several parts of speech.

The comment on *Mantra* 1 begins p. 6 : इषेत्वा द्विपदो मंत्रः अक्षरत्वाद्द्वैव्यनुष्टुप् श्रुत्या शाखाह्नेदे विनियुक्तः न चाख्यातमुपलभ्यते इव न चाख्यातं विना वाक्यं किञ्चिद्विद्यते स्तो अथाहारेणानुषङ्गेण वा वाक्यपरिपूर्तिः कर्तव्या नन्वध्याहारानुषङ्गयोः को विशेषः लौकिको व्याहारः ०

The MS. consists of three sections : the first, comprising Books I-XX, ends p. 381 : सोम्यं मधु सोममयं मधु ॥ ९० ॥ इति उवटकृतौ मंत्रभाष्ये विंशतितमो अध्यायः ३० ॥

आनन्दपुरवास्तव्यजैय्यटाख्यस्य (!) सूनुना ।

उवटेन कृतं भाष्यं पदवाक्यैः सुनिश्चितैः ॥

The second section, comprising Books XXI-XXVIII, and contained on 83 pages, ends : इति उज्जटकृतौ मंत्रभाष्ये अष्टाविंशतितमोऽध्यायः ॥

The third section, Books XXIX-XL, pp. 98, ends : तद्रूपं ब्रह्माभिहितं स्यादिति अयमेव ब्रह्मवि(त् suppl.) सिद्धांतः ॥ २७ ॥ इति श्रीउज्जटकृतौ मंत्रभाष्ये चत्वारिंशोऽध्यायः समाप्तं वेदमंत्रभाष्यं ॥ श्रीसंवत् १९३६ मितिभाद्रव-शुक्लतिथौ ६ शनिवारे इदं पुस्तकं संपूर्णम् ॥

[BOMBAY GOVT.]

187.

3216. Foll. 218 ; oblong, size 12½ in. by 7½ in ; fairly written, in Devanāgarī ; 13-16 lines in a page. Recent.

Another (less correct) copy of the same work.

The original MS. seems to have been wanting a leaf or two at the beginning ; the present copy apparently commencing [कामं कामदुषे सीतो-च्यते।] somewhere in that portion of the introduction which is wanting in the preceding MS.

The comment on *Mantra* 1 begins fol. 1b.

It ends : अयमेव च ब्रह्माभिहितं स्यादिति अयमेव ब्रह्म विशिष्टतः (!) ॥ इति श्रीउज्जटकृतौ मंत्रभाष्ये चत्वारिंशतमोऽध्यायः समाप्तः ॥

आनन्दपुरवास्तव्यजैय्यटाख्यस्य सूनुना ।

मंत्रवाक्यमिदं कूर्मं पदवाक्यैः सुनिश्चितैः ॥ ० ॥

[BOMBAY GOVT.]

188, 189.

2479, 2465. Foll. 297 and 142 resp. ; size 11½ in. by 3½ in. ; legibly written, in the Devanāgarī character, by two different copyists.

The *Vājasaneyi-Saṃhitā*, not accented ; with *Mahīdhara's* commentary, entitled *Vedadīpa* [MS. A. of Weber's edition].

At the end of the first volume, or the twentieth adhyāya, the date Samvat 1791 is given, which Prof. Weber supposes to be the date of the MS. from which this was copied. See his edition, p. viii. [H. T. COLEBROOKE.]

190.

965a. Foll. 80 (originally foll. 85 ; but foll. 67-80 having apparently been lost, the defect was supplied on nine leaves by several more recent hands) ; size 7½ in. by 4 in. ; clearly written, in the Devanāgarī character ; six lines in a page.

Kātyāyana's Sarvānukramaṇi, or General Index to the *Vājasaneyi-Saṃhitā* ; complete in five adhyāyas. It begins :

मण्डलं दक्षिणमक्षि द्वादशं चाधिष्ठितं येन शुक्लानि यजूषि भगवान्याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं विवस्वतं त्रयोमयमर्चिष्मन्तमभि-धाय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजुर्वेदाम्नाये सर्वे सखिले सशुक्रिय अग्निदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यजुषामनियताक्षरत्वा-देकेषां छन्दो न विद्यते ०

Dated : संवत् १६५० शाके १५८५ प्रवर्त्तमाने माघशुक्लपक्षे द्वादश्यां तिथौ भगुवासरे [चानुर्वेदिमोदज्ञातिउ-प्रयागसुतधर्म-श्लेषे लि० ॥ obliterated].

According to a remark on the empty page of the last leaf, apparently written by the same

hand which supplied foll. (70,) 71 and 72, the book belonged at one time to one *Dāmodara*.

[H. T. COLEBROOKE.]

191.

311b. Foll. 12 (foll. 156-167 of vol.); size $15\frac{3}{4}$ in. by 9 in.; legibly written, in Devanāgarī; twelve lines in a page. Modern.

The *Sarvānukramaṇī* (ends fol. 166), followed by a supplement (*anuvākānukramaṇī*), which ends : इति अनुवाकसंख्यानाम परिशिष्टं समाप्तं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

192.

598. Foll. 83; size $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.; in- differently written, in the Devanāgarī character, in the earlier part of the last century; thirteen lines in a page.

Kātyāyana's Prātiśākhya-sūtra, with a commentary, called (at the end of the fourth and fifth books) *Mūṛtimodaka*, by *Uvaṭa*, son of *Vajraṭa* of *Ānandapura*. It begins :

यस्य भृङ्गावलिः कण्ठे सुतदानासुपरिते ।
भाति रुद्राक्षमालेव स वः पायान्नखाधिपः ॥ १ ॥
जपादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमज्ञानतः ।
प्रातिशाख्यमथो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥ २ ॥

स्वरसंस्कारयोश्चन्द्रसि नियमः । ०

Adhyāya II. begins fol. 18b; III. fol. 25b; IV. fol. 39b; V. fol. 67; VI. fol. 74b; VII. fol. 79; VIII. fol. 80.

The text of the *Vājasaneyi-Prātiśākhya* has been edited, in Roman letters, with a German translation and notes, by A. Weber, *Ind. Stud.* V. (1858). A new edition of the text, with *Uvaṭa's* commentary, is now being brought out in the Benares Sanskrit series.

[H. T. COLEBROOKE.]

193.

2143. Foll. 223; size $15\frac{1}{2}$ in. by $8\frac{1}{2}$ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

The *Śatapatha-Brāhmaṇa* in the *Mādhyandina* recension.

The first seven *kāṇḍas*, viz. :—the *Haviryajña* (ends fol. 38b); *Ekapādikā* [एकपाई] (fol. 65b); *Adhvāra* (fol. 113); *Graha* (fol. 148b), *Sava* (fol. 179); *Ūshasambharaṇa* (fol. 206) and *Hastighaṭa-kāṇḍa*;—unaccented.

Dated : संवत् १८३८ वर्षे आषाढमासे कृष्णपक्षे त्रिथी ९ भृगुवासरे । लिखितं ब्राह्मणहरसुखदधीच सवायज्ञैपुरमध्ये (elsewhere सवाईज्ञै ०) ॥

The work has been edited, with extracts from *Sūyana's* and *Harisvāmīn's* commentaries, by A. Weber, 1849. [R. JOHNSON.]

194.

1277. Foll. 130; size $12\frac{1}{2}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.; well written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1600; ten lines in a page.

The second and third *kāṇḍas*; accented. Foll. 4, 5, 26 and 27 have been supplied by two different hands, and are only partially accented. Foll. 22-25 and 74-78 have been exchanged by the binder.

The third *kāṇḍa* (from fol. 52) is paged separately.

These MSS. at one time belonged to one *Gadādhara-pāṭhaka*, and subsequently to one *Rāmadikshita*. [H. T. COLEBROOKE.]

195.

583A. Foll. 49; size $10\frac{1}{2}$ in. by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page.

The second *kāṇḍa* of the same work; accented as far as *prap.* 2, 4, 8.

Some leaves are missing, which contained the following passages :—

Between foll. 3 and 4 from *prap.* 1, 2. 16. मुरा अवशेदुः to 1, 4. 17, स्यादेष ह्ये०; between foll. 17 and 18 from *prap.* 2, 4. 8, कुर्वन्ति to 3, 2. 9, उपवत्या प्रतिपद्यते; between foll. 26 and 27 from *prap.* 3, 5. 14, [यच्छ] कुर्यात् to 4, 1. 7, यौगमास्यां; between foll. 29 and 30 from *prap.* 4, 2. 11, ० स्माद्धा एतानि to end of 19.

The MS. is dated : संवत् १६७६ समयनाम सावसुदि सप्तमी गुरुवासरे । [H. T. COLEBROOKE.]

196.

1379. Foll. 172; size 7½ in. by 3 in.; legibly written, in Devanāgarī, in A.D. 1620; six lines in a page.

The fourth *kāṇḍa*; accented.

Dated : संवत् १६७७ वर्षे आश्विनवदि २ अद्यह काशीमहाक्षेत्रे गंगाविश्वरसन्निधौ ॥ वैवेद्यभाटज्ञा-गोवालेन लिखितं ०

This MS. was not collated by Prof. Weber.

[H. T. COLEBROOKE.]

197.

1263. Foll. 126; size 7½ in. by 3 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, by the same hand as the preceding MS.; six lines in a page. Foll. 64–66 have been supplied by other hands.

The fifth book, or *Sava-kāṇḍa*; accented.

Dated : संवत् १६७७ वर्षे कार्तिकवदि १३ शुक्ले अद्यह काशीक्षेत्रे वैवेद्यभाटज्ञातिदुवेगोवालेन लिपितं गोपालतुषामु-कुंवपठनार्थे ०

[H. T. COLEBROOKE.]

198.

268. Foll. 160; 4to, size 11½ in. by 8½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; European paper (water-mark 1801); fifteen lines in a page.

The 7th, 8th and 13th *kāṇḍas* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa*.

- a) Foll. 61. The eighth, or *Citi-kāṇḍa*. On fol. 14b there is a *lacuna*; *kaṇḍikās* 7–16 of *prap.* I. adhy. 8 having been omitted.
- b) Foll. 47. The seventh, or *Hastighaṭa-kāṇḍa*.
- c) Foll. 53. The thirteenth, or *Āsvamedha-kāṇḍa*. Foll. 33–5 have been cut out (there having been a repetition probably) and replaced by two other leaves, the first of which has a blank page, where *prap.* III. 3, 10 and part of 9 and 11 are omitted.

[H. T. COLEBROOKE.]

199.

311a & c. Foll. 155; size 15½ in. by 9 in.; fairly written, in Devanāgarī, in A.D. 1781–2; twelve lines in a page.

Kāṇḍas VIII.–XIV. of the *Śatapatha-Brāhmaṇa*; not accented.

Kāṇḍa VIII. ends fol. 28; dated संवत् १८३८ वर्षे मिति चैत्रमासीकृष्णपक्षे तिथौ रविवासरे; *kāṇḍa* IX. fol. 49; *kāṇḍa* X. fol. 68b; *kāṇḍa* XI. fol. 90; *kāṇḍa* XII. foll. 112; *kāṇḍa* XIII. fol. 132; then follows the *Bṛihad-āraṇyaka* (foll. 132b–155), then the *Sarvānukramanī* (see No. 191 above); and on foll. 168–175, the first two *prapāṭhikas* of *kāṇḍa* XIV.

[H. T. COLEBROOKE.]

200.

1471. Foll. 108; size 7½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eight lines in a page.

The *Bṛihad-āraṇyaka*, being the third to seventh *prapāṭhikas* of the fourteenth book, or *Upanishat-kāṇḍa*, of the *Śatapatha-Brāhmaṇa* in the *Mādhyandina* recension; accented.

संवत् १७६६ विकारीनामसंवत्सरे आश्विने मासि । कार्तिके मासि कृष्णपक्षे पर्वणि चतुर्थी भौमवासरे लिखितमिदं पुस्तकं श्रीदीक्षितजगदीशतस्यात्मजधर्मेश्वरस्यात्मजधीरेश्वरेण लिपितं । आत्मपठनार्थं परार्थं च । फतूहावादग्रामे । ० ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

201.

964a. Foll. 144; size 9½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; six lines in a page.

The *Bṛihad-āraṇyaka*, in the *Mādhyandina* recension; accented.

Dated: संवत् १६४५ वर्षे कार्तिकवदि २ गुरुवासरे लिखितं श्रीमयुरायां जीभाइब्राह्मणेन ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

202.

657. Foll. 308; size 14 in. by 7 in.; written in the Devanāgarī character, in the latter part of last century.

Commentaries on five *kāṇḍas* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa* in the *Mādhyandina-Śākhā*, by *Sāyaṇācārya* and *Ācūrya Harisvāmin*.

I. foll. 79; thirteen lines in a page; foll. 34b and 35a much injured by rubbing.

Foll. 1-67b *Sāyaṇa's Mādharvīya-Vedārthaprakāśa* of the first *kāṇḍa*, from the beginning to the third *brāhmaṇa* of the seventh *adhyāya* (incl.)

Foll. 67b-79a, *Harisvāmin's Śatapatha-bhāṣya*, from the fourth *brāhmaṇa* of *adhyāya* 7 to the end of the first *kāṇḍa*.

It ends: श्रीसर्व(वि)द्यानिधान-कवीन्द्राचार्यस-रस्वतीनां यजुर्वेदभाष्यप्रथमकाण्डपुस्तकम् ॥

II. foll. 80b-143b; the same hand; thirteen and (from fol. 95) eleven lines in a page.

The second *kāṇḍa* of *Sāyaṇa's* commentary.

III. foll. 144b-212a; thirteen lines in a page.

The third *kāṇḍa* of the same work.

IV. foll. 213b-249b; eleven and twelve lines in a page; indifferently written, by another hand. *Harisvāmin's* comment on the eighth *kāṇḍa*, in seven *citis*.

It ends: शतपथभाष्ये चितयः समाप्ताः ॥

V. foll. 250b-308; copied by the same hand as IV. Foll. 268 and 269 are in a different, clear handwriting; eleven lines in a page. *Sāyaṇa's* commentary on the fifth *kāṇḍa*.

See Prof. Weber's Preface to his edition of the *Śatapatha-Brāhmaṇa*, p. xi.

[H. T. COLEBROOKE.]

203.

1509. Foll. 133 (paged 132, two leaves being numbered 111); size 11½ in. by 5 in.; well written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1750; ten lines in a page.

Sāyaṇa's commentary on the first *kāṇḍa* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa*, from the beginning to I., 8, 3, 14 (for the concluding portion see the preceding MS., fol. 72b).

[H. T. COLEBROOKE.]

204.

149. Foll. 170; size 14 in. by 4½ in.; written, in the Devanāgarī character, in the latter part of last century, by the same hand as No. 202 (MS. 657).

Portions of *Sāyaṇa's* and *Harisvāmin's* commentaries on the *Śatapatha-Brāhmaṇa*.

I. foll. 66; eleven lines in a page. *Sāyaṇa's* commentary on the seventh *kāṇḍa*.

II. foll. 24; from fol. 20 by a different, pretty hand, probably the same as IV. The thirteenth *kāṇḍa* of *Harisvāmin's Śatapatha-bhāṣya*, called on the fly-leaf 'Aśvamedha *Haribhāṣya* 13.' Incomplete, ending shortly after the beginning of the eighth *adhyāya*.

III. foll. 44. *Sāyana's* commentary on the ninth *kāṇḍa*, called, on the fly-leaf, साची ९.

IV. foll. 36, out of orig. 38 leaves, foll. 7 and 8 being missing. The remainder is now completely out of order.—The tenth *kāṇḍa* of the same work, incomplete, ending shortly after the beginning of the second *brāhmaṇa* of the fifth *adhyāya*. The missing portion after fol. 6 comprises from shortly after the beginning of *adhyāya* 1 *brāhmaṇa* 3, to shortly before the end of *adhyāya* 1 *brāhmaṇa* 4.

[H. T. COLEBROOKE.]

205.

613. Foll. 185; size 10 in. by 4 in.; good old Devanāgarī handwriting; seven lines in a page.

Sāyana's commentary on the tenth *kāṇḍa* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa*.

Dated: संवत् १६१० समये ज्ञानिन्वदि ५ सोमवासरे ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

206.

1071. Foll. 67; size 14 in. by 5½ in.; by the same hand as MS. 657, III. (No. 202 above); twelve or thirteen lines in a page.

Sāyana's commentary on the eleventh *kāṇḍa* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa* (in eight *adhyāyas*, whence called, on the fly-leaf, *Aṣṭādhyāyā*).

Dated: संवत् १७९० वर्षे वैशाखमासे कृष्णपक्षे ५ रविवासरे ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

207.

1560. Foll. 121; size 10¾ in. by 5 in.; well written, in a large bold handwriting; Devanāgarī character; six lines in a page.

Foll. 59–121 are wrongly marked 69–130 (twice 72).

The first book, or *Ekapādikā-kāṇḍa* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa* in the *Kāṇva* recension; consisting of six *adhyāyas*; accented.

It ends: इकवायीकांडं समाप्तं ॥ संवत् १६३४ वर्षे व्ययनामनि संवत्सरे दक्ष । [H. T. COLEBROOKE.]

208.

1973. Foll. 77; size 8½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; nine lines in a page. Modern.

The *Bṛihad-ūraṇyaka* in the *Kāṇva* recension, (being the 17th *kāṇḍa* of the *Śatapatha-Brāhmaṇa* in that recension); unaccented.

Edited by L. Poley (1844); and, with *Śaṅkara's* and *Ānandagiri's* commentaries, by E. Röer (*Bibl. Ind.* 1849). Translated by Dr. Röer (*ib.* 1853), and by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, vol. xv. (1884). [DR. JOHN TAYLOR.]

209.

375. Foll. 64; size 10½ in. by 4¼ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; nine lines in a page.

Another copy of the same work; not accented.

Dated: संवत् १७८५ वर्षे पौषवदि कृष्णपक्षे त्रिषिषष्ठ्यां बुद्धवाशरे पुस्तकं लिखितं ० काशीमध्ये ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

210.

1143. Foll. 90, the first of which is missing; size 8¾ in. by 3¼ in.; indifferent Devanāgarī handwriting; eight lines in a page.

Another copy of the same work; accented. The missing leaf contained the first *kaṇḍikā* of the first *brāhmaṇa*.

Dated : संवत्सतरासे १७६२ मन्मथनामसंवत् पौषशुक्ल-
पंचम्यां मंदवारे बृहदारणिकं समाप्तं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

211.

3007. Foll. 293, numbered 1-290 (45, 253 and 254 occurring twice each); size 13 in. by 5 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about the middle of last century; ten lines in a page.

Śaṅkarācārya's Bṛihadāraṇyaka-bhāṣya (or *īkū*). Incomplete. The MS. breaks off shortly before the end of the sixth adhyāya; at पारि-
त्राज्यप्रतिपत्तिप्र[कारा न विरुध्यन्ते] Calc. ed., vol. ii. p. 945.

[H. T. COLEBROOKE.]

212.

1131. Foll. 283 (numbered 1-84, 89-210, 212-219, 230-298); size 11½ in. by 3½ in.; indifferent Bengālī handwriting of the latter part of the sixteenth or beginning of the seventeenth century; 6-9 lines in a page.

Śaṅkarācārya's Bṛihadāraṇyaka-īkū.

[H. T. COLEBROOKE.]

213.

437. Foll. 152; size 11 in. by 3½ in.; small, indifferent Bengālī handwriting of Śaka 1518 (A.D. 1596); 12-16 lines in a page.

Another copy of *Śaṅkara's* commentary.

Dated : शाके वसिष्ठवाणेन्दौ फाल्गुने बहुले गुरौ ।

बृहदारण्यकं भाष्यं श्रीविद्यानिधिरालिखत् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

214.

2443. Foll. 247; size 13 in. by 5½ in.; fairly written, in Devanāgarī; ten, sometimes nine, lines in a page. Modern.

Śaṅkarācārya's commentary. Incomplete.

Foll. 1-81 contain adhyāya III.; foll. 82-120 adhyāya IV., to shortly after the beginning of the fourth brāhmaṇa (beg. fol. 118a); foll. 120-204 adhyāya VI.; foll. 205-223 adhyāya VII.; foll. 224-247 adhyāya VIII.

[R. JOHNSON.]

215.

150. Foll. 175; size 13½ in. by 4½ in. legibly written, in the Devanāgarī character; modern; thirteen lines in a page.

Ānandagiri's gloss (*īkū*) on the *Bṛihadāraṇyaka-bhāṣya*.

Adhyāyas I.-III. are paged continuously 1-65; IV. foll. 25; V. foll. 26; VI. foll. 38; VII. and VIII. (by a different hand from the rest) foll. 20.

[H. T. COLEBROOKE.]

216.

1187. Foll. 213; size 13 in. by 4½ in.; Bengālī character; date A.D. 1577; thirteen lines in a page.

Sureśvarācārya's Bṛihadāraṇyaka-bhāṣyavārttika (*Vārttika-prasthāna*), being a metrical paraphrase of *Śaṅkarācārya's* commentary on the *Bṛihadāraṇyaka*. The last four leaves have been somewhat injured by damp and insects.

It begins:

स्वाविद्याविभवप्रसूतविपुलद्वैतप्रपञ्चाहित-

स्पष्टभानिर्गतरोहितात्ममतयो यं भागशो मन्वते ।

निर्भागं सकलाभिधानमननव्यापारदूरस्थितं

वन्दे नन्दितविश्वमव्ययमजं भक्त्या तमेकं विशुं ॥

Adhy. III. ends fol. 82b; adhy. IV. fol. 112; adhy. V. fol. 136b; adhy. VI. fol. 199b; adhy. VII. fol. 205b. It ends:

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकसुरेश्वराचार्यविरचिते श्रीगो-
विन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यश्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यशङ्करभ -

गवत्पादकृतवृहदारण्यकभाष्यवार्तिके षष्ठो अध्यायः ॥ समाप्तो
 ऽयं वृहदारण्यकभाष्यवार्तिकः ॥ ० ॥ नवनवत्यधिकचतुर्दशशत-
 मितशकाब्दे चैत्रस्य द्वादशांशे सुक्रवारे समाप्तो ऽयं वृहदारण्य-
 कभाष्यवार्तिकः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

217-219.

262, 267, 1216. Foll. 1-148, 149-294,
 295-439 (from 413 to the end, numbered 421-
 447); size 11½ in. by 3½ in.; written in the
 Bengālī character, in the seventeenth century;
 nine lines in a page.

Sureśvara's Vārttika, from the beginning
 to shortly after the commencement of the sixth
 brāhmaṇa of the seventh adhyāya.

Adhy. III. ends fol. 190; A. IV. fol. 246b;
 A. V. fol. 292b; A. VI. fol. 412b.

[H. T. COLEBROOKE.]

220.

356. Foll. 139; size 10½ in. by 4½ in.;
 legibly written, in the Devanāgarī character;
 ten lines in a page.

Sureśvara's Bṛihadāraṇyaka-bhāṣya-vārttika.
 Adhyāyas VI.-VIII.

Adhyāya VI., which ends fol. 112, is dated
 संवत् १६०६ । ० । लोपोत्तं नारायणसुं वाटलकायस्यः ॥ ०

At the end of the MS. the following note
 has been added by a different hand: श्रीमन्नागर-
 ज्ञातीयकुवरोपाध्यायस्येदं पुस्तकं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

221.

716A. Foll. 90; size 13¾ in. by 3½ in.; mi-
 nute Bengālī handwriting of about A.D. 1600;
 from fol. 56 apparently by a different, more
 modern hand; 11-18 lines in a page.

The introductory portion (*sambandha*) of a
 commentary, entitled *Śūtra-prakāśikā*,* on *Sureś-*

* In the colophon of this MS. it is called *Śūtra-
 praveśikā*.

vara's Vārttika, by *Ānandajñāna*, disciple of
Śuddhānanda.

It begins:

स्वाशानोद्भूतभूतप्रमुखवहुमुखद्वैतदेहद्वयोद्य-

स्म - - दिप्रपञ्चप्र - - - - परिचयप्राप्तसंसारपत्तं ।

नेत्यभ्यासप्रसूतप्रवलमतिवलप्राप्तमोहप्रभाव-

प्रोत्थप्रत्यर्थिसार्थद्युतिकथमकथं धामकामं प्रपद्ये ॥

etc., eleven *ślokas*, the last of which is:

संप्रदायविदामुक्तीरनुसृत्य प्रणीयते ।

शास्त्रप्रकाशिका सेयं सुरेश्वरवचोऽनुगा ॥

इह खलु सकलासायार्थपरिशोधनार्थं काखोपनिषद्भाष्यं व्या-
 चिकीर्षुराचार्यश्चिकीर्षितपरिसमाप्त्यादि° संक्षिपति । स्वावि-
 द्येत्यादिना । तं विभुं वन्दे भक्त्येति संबन्धः ।

This part of *Sureśvara's* work seems to consist
 of 1130 *ślokas*. [H. T. COLEBROOKE.]

222.

1076. Foll. 190; size 13¾ in. by 3½ in.;
 Bengālī character; written by three different
 scribes, two of which copied parts of the pre-
 ceding MS.; 12-16 lines in a page.

Ānandajñāna's commentary on *Sureśvara's*
Vārttika. The last three chapters.

Adhyāya VI. ends fol. 165; adh. VII. fol. 176.

[H. T. COLEBROOKE.]

223.

259c. Foll. 47; size 10½ in. by 4½ in.;
 Devanāgarī character; written indifferently by
 at least four different hands, about the end of
 the seventeenth century; 8-11 lines in a page.

Vārttikasāra, a metrical summary of the
 subjects treated in the *Bṛihadāraṇyaka*(*bhāṣya-
 vārttika*). Adhyāya VI. It begins:

कथितः पंचमे जस्यः षष्ठे वाद उदीर्यते ।

वादिनामपि शिष्याणां बुध्दारोहो द्विधोक्तितः ॥ १ ॥

षट् ब्राह्मणानि तेष्वपि उपास्तिः क्रममुक्तये ।
 द्वितीये जायदाद्युक्ता प्रत्यगात्मविनिर्णयः ॥ २ ॥
 तृतीये परलोकस्य मोक्षस्यापि निदर्शने ।
 दार्ष्टान्तिकी चतुर्थे तु पंचमे बोधसाधनं ॥ ३ ॥
 षष्ठे वंश इति प्रोक्ता ब्रह्मणार्थं अथोच्यते (!) ।
 प्रथमं ब्राह्मणे प्रोक्तं चतुष्पात्वेन चिंतितं ॥ ४ ॥ ० ११ ॥
 इति वार्तिकसारे षष्ठस्याध्यायस्य प्रथमं ब्राह्मणं ॥
 द्वितीये ब्राह्मणे जायतस्वप्नसुप्तिमुखान्नं ।
 आत्मानं शास्वतो राजा यथाविध्युपसन्नवान् ॥ १ ॥ ० ३६ ॥
 इति ० द्वितीयं ब्राह्मणं ॥
 तृतीयब्राह्मणे स्वप्नसुषुप्तिरिति विस्तृतिः ।
 क्रियते तौ हि दृष्टांतौ परलोकविमोक्षयोः ॥ १ ॥ ०

[ślokas numbered (160) up to fol. 13, after which copied by a different hand.]

इति ० तृतीयं ब्राह्मणं । fol. 28.
 तृतीयब्राह्मणे प्रोक्ता देहे स्वप्नादिसंस्तुतिः ।
 देहांतरेषु संसारो मुक्तिश्चाथ प्रवक्ष्यते ॥ ०
 य एवं ब्रह्म जानाति तद्ब्रह्मैव भवत्यसौ ।
 हिशब्दो ऽशेषवेदानप्रसिद्धिं सूचयेदिह ॥
 इति ० चतुर्थं ब्राह्मणम् । fol. 47.
 मधुकाशे याज्ञवल्क्यकाशे विज्ञानमोरितम् ।
 तत्सर्वमुपसंहर्तुं मैत्रेयीब्राह्मणं भवेत् ॥
 वक्तव्यश्च विशेषोऽत्र पूर्वोक्तादधिको न हि ।
 इति सूचयितुं शेषस्तत्पाठः पुनरीर्यते ॥
 यद्यप्यतीतकाशे ऽस्ति मधुब्राह्मणमुत्तमम् ।
 तथापि याज्ञवल्क्येन संवंधायेदमुच्यते ॥

इति ० पंचमब्राह्मणम् ॥

उपसंहृत्य तां विद्यां काशद्वंशो ऽथ वक्ष्यते ।

स व्याख्यातः पूर्वमेव ब्रह्माप्यै जप्यतामिति ॥

इति षष्ठस्य षष्ठं ब्राह्मणम् ॥ इति वार्तिकसारे षष्ठो ध्यायः
 समाप्तं संपूर्णम् ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

224.

2939. Foll. 112; size 11½ in by 4½ in.; well written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page. Foll. 1-44 and 92-112 (numbered 85-105) belong to the original manuscript (of foll. 105), the intermediate portion having been supplied by a modern hand.

The *Mitāksharā*, a commentary on the *Kūṇva* text of the *Bṛihadāranyaka*, by *Nityānandāśrama Muni*, disciple of *Purushottamāśrama*.

It begins :

यो ऽनंतो ऽनंतशक्तिः सृजति जगदिदं पालयत्यंतरात्मा
 संविद्यांते निपीय स्वमहिमगतः सत्यविन्मूर्तिरास्ते ।
 यो ऽनुग्रः सज्जनानां परमहिततमः पापिनामुग्रमूर्तिः
 सोऽस्माकं वांछितानि प्रदिशतु भगवानात्मदः श्रीनृसिंहः
 यन्मूलप्रवहत्पवित्रपयसः संसेवनादेव मे ॥ १ ॥
 रागद्वेषमदाभिधा ग्रहगणा नेशुः स्म संतापिनः ।

यत्संसारपरिश्रमापहृदयांशगीतलामोदभाग्
 वंदे तत्पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादारविंदद्वयं ॥ २ ॥

या काशोपनिषत्प्रसिद्धबृहदारण्यश्रुतेः सादरं
 तद्वाप्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनां ।
 रम्या तत्कलनासमर्थमतिभिर्भोक्षुभिर्योगिभिः
 सुज्ञेया तु मिताक्षरा पुनरियं व्याख्या मया रच्यते ॥ ३ ॥
 उपनिषच्छब्देन तु मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव वाच्या । ०

It ends :

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीपुरुषोत्तमाश्रमपादपूज्य-
 शिष्यनित्यानंदाश्रममुनिविरचितायां बृहदारण्यकव्याख्यायामष्टमो
 ध्यायः समाप्तोपनिषत् ॥

संवत् १७४९ समये कार्तिकमुदिद्वितीया बुधदिने समाप्तमिदं
 पुस्तकम् ॥ प्रतिरीयं हरिरामसूनुना माधवजीब्राह्मणेन लि-
 खितमिदं पुस्तकम् ॥ [?]

225.

3008. Foll. 61 (numbered 1-3, 1-43, 45-59); size 13 in. by 5½ in.; indifferent Devanāgarī handwriting; nineteen lines in a page.

Another copy of the *Mitāksharā* (*Bṛihadāranyaka-tīkā*); written Saṃvat 1779, at Lāhore.

226.

559a. Foll. 98: size 12½ in. by 4½ in.; legibly written, in Devanāgarī, by two different hands; 9-12 lines in a page.

A third copy of the *Mitāksharā*. Dated Saṃvat 1852. [H. T. COLEBROOKE.]

227.

1577D. Foll. 5 ; size 9½ in. by 4 in. ; eight lines in a page ; very well written, in the Devanāgarī character.

The *Caranavyūha*, a catalogue of the Vedic schools, counted as one of the *pariśiṣṭas*, or supplements, of the White Yajus. Edited by Prof. A. Weber, "*Indische Studien*," vol. iv. p. 247 ff. The present MS. mostly follows the readings of A., B. (and I.), as given in that edition. It ends :

य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्वसु पर्वसु ।
विधूतपाप्मा किं स्वर्गो ब्रह्मभूयाय गच्छति ॥
इति धृतिशिवाः शामाश्चत्वारो वेदपत्निकाः ।
नातया यज्ञकालेषु इजाना दिव्यवस्थिताः ॥
लक्षन्तु चतुरो वेदा लक्षं भारतमेव च ।
लक्षं व्याकरणं (प्रोक्तं marg.) चतुर्लक्षं तु ज्योतिषमिति ॥
अश्वमेधसहस्राणि वाजपेयशतानि च ।
तत्पुण्यं फलमाप्नोति पठेच्चरणव्यूहके ॥ १५ ॥

इति चरणव्यूहं समाप्तम् ॥ संवत् १८५९ मिति आश्विनशुद्ध ४
भृगुवासरे लिखितं श्रीवाराणसीमध्ये । आभ्यन्तरनागरज्ञातो
द्विवेदो शङ्करवत्सभसुत-बालमुकुन्देन ॥

[DR. J. R. BALLANTYNE.]

228.

1635b. Foll. 2 ; size 8½ in. by 3½ in. ; twelve lines in a page ; Devanāgarī character.

The *Caranavyūha*. This is the MS. I., collated by Prof. Weber for his edition.

[H. T. COLEBROOKE.]

IV. Atharva-Veda.

229, 230.

682, 113. Foll. 204 and 169 resp. ; size 9½ in. by 4 in. ; Devanāgarī character ; indif-

ferent handwriting of the seventeenth century ; 9-11 lines in a page.

The *Samhitā-pāṭha* of the *Atharvaveda-Samhitā* ; accented. Complete in twenty *kāṇḍas* ; each volume containing ten *kāṇḍas*.

It ends : इत्याद्यैवसंहितायां विंशतिमं कांडं समाप्तं ॥ after which follow the numbers of anuvākas, etc.

This *Samhitā* has been edited by R. Roth and W. D. Whitney (1856). The latter scholar has also published an *Index verborum* to this work, *Journal of the Am. Or. Soc.*, vol. xii. (1881).

[H. T. COLEBROOKE.]

231.

1137. Foll. 172 ; size 9¾ in. by 4 in. ; Devanāgarī character ; good, clear handwriting ; eight lines in a page.

The first six *kāṇḍas* of the same work ; accented.

Dated, in red ink (like that of the accents), by a different hand :

संवत् १७६४ वैशाखवदि १० बुधे रा० मूलीधरेण स्वरितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

232.

901. Oblong folio ; size 15½ in. by 9 in. ; Devanāgarī character ; large, clear handwriting ; seven lines in a page. Modern.

Portions of the *Atharvaveda-Samhitā* ; accented. The first leaf is stamped "Claud Martin," with a die.

a. Foll. 23. *Kāṇḍa* XIX.

b. Foll. 152. *Kāṇḍas* I.-X.

c. Foll. 40. *Kāṇḍa* XX.

[H. T. COLEBROOKE.]

233.

2141. Oblong folio ; size 15½ in. by 9 in. ; fairly written, in Devanāgarī, for Col. Martin ; twelve lines in a page.

The same portions of the *Atharvaveda-Saṃhitā*; accented.

- a. Foll. 9. *Kāṇḍa* XIX.
b. Foll. 16. *Kāṇḍa* XX.
c. Foll. 58. *Kāṇḍas* I.-X.

[R. JOHNSON.]

234.

2142c & d. Foll. 27 and 8 resp.; oblong folio; size 15¾ in. by 9 in.; fairly written, in Devanāgarī, for Col. Martin; twelve lines in a page.

Part of the *Atharvaveda-Saṃhitā*; accented, with the exception of the last leaf and a few lines preceding it.

c. *Kāṇḍas* XI.-XVII.

d. *Kāṇḍa* XVIII.

This volume has the following note (by Prof. Whitney) affixed to it on the fly-leaf:

“This whole volume is nothing more than a copy of one of the volumes of Atharvic texts prepared for Col. Polier, and now deposited in the British Museum (No. 5355, Phot. CCXXV. G.) W. D. W.”

[R. JOHNSON.]

235.

2142a. Foll. 29; size and handwriting as preceding MS.

The *Sarvānukramaṇī* (*Brahmaveda-mantrānukramaṇī*), or general index to the *Atharva-Saṃhitā*.

It begins :

ब्रह्मवेदं नमस्कृत्य दुर्गा विघ्नेश्वरं गुरुं ।
नृसिंहं दक्षिणामूर्तिमथवाणमभेदतः ॥
आविः कुर्वे ब्रह्मवेदमंत्रानुक्रमणीं यथा ।
ऋषिदैवत छंदोभिर्युक्तां पाठफलाप्तये ॥

It ends :

इति श्रीब्रह्मवेदोक्तमंत्राणां वृत्तवर्णानुक्रमणी संपूर्ण ॥

[R. JOHNSON.]

236.

2142b. Foll. 47; size and handwriting as preceding MS.

The *Gopatha-Brāhmaṇa*.

The first part (in five *prapāṭhikas*) ends fol. 26b.

The second part (*Uttara-brāhmaṇa*) is not quite complete, the MS. breaking off abruptly soon after the beginning of the sixth section of the sixth *prapāṭhika* of the *Uttarārḍha*.

The work has been published in the *Bibliotheca Indica*, by *Rājendralāla Mitra* and *Harcandra Vidyābhūṣana*.

[R. JOHNSON.]

237.

288c. Foll. 60; well written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page.

The *Gopatha-Brāhmaṇa*. The first part.

It ends : इति श्रीगोपथब्राह्मणपंचमः प्रपाठकः समाप्तः ॥
संवत् १७३२ अश्विनकृष्णपंचम्यां सोमवारे लिखितं श्रीमधुरामध्ये
ब्राह्मणवंशीधरेण शुभं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

B. VEDIC RITUAL [KALPA].

I. SŪTRAS AND TREATISES RELATING THERETO.

a. Rig-Veda.

238.

986a. Foll. 102; size 14½ in. by 8 in.; well written in the Devanāgarī character, for Col. Martin; seven lines in a page.

Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra, or Aphorisms of the Vaidik ceremonial; complete in twelve adhyāyas, or two *shaṭkas* of six adhyāyas each.

Published in the *Bibliotheca Indica* (1874), together with the commentary of *Nārāyaṇa*, by *Rāmanārāyaṇa Vidyārātna*.

[H. T. COLEBROOKE.]

239.

1727a. Foll. 164; size 9 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra.

Each *shaṭka* is pagged separately. In the first, two leaves are marked 38, the first of which has been inserted between foll. 36 and 37.

Dated Samvat 1854. [H. T. COLEBROOKE.]

240.

2140a. Foll. 31; size 15½ in. by 9 in.; Devanāgarī character; fair, but minute, hand-writing; modern; twelve lines in a page.

The same work. [R. JOHNSON.]

241.

2075. Foll. 182; size 9 in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character, in the latter part of the last century; seven lines in a page.

Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra.

The eight *śloka*s [भृगूणां - - - गणादित्यसमानप्र-वरैर्विवाहः ॥ Calc. ed., p. 891], usually placed after the last adhyāya, as a *pariśiṣṭa*, here form the 15th *kaṇḍikā*, being succeeded by the (16th) section वसिष्ठेति वसिष्ठानां - - नमः शौनकाय (Calc. ed. pp. 885-90); both as parts of the sixth adhyāya of the *uttara-shaṭka*.

[GAIKAWAR.]

242.

122A. Foll. 110; size 10 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character, in the latter part of the 16th century; eight or nine lines in a page.

Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra.

At the end of the first *shaṭka* (fol. 67), written by a different scribe from the second, occurs the following note added by a later hand :

पं · त्रिधरत · पं · नरसिंहत · पं · पीभारत · पं · जागेश्वरत ·
पं · विश्वनाथत · पं · देवकृपत · पं · देवरामस्य विभाग ।

This MS. does not contain the *pariśiṣṭa*; there being instead a section containing the beginnings of the *kaṇḍikās* of the last adhyāya, in reversed order.

[H. T. COLEBROOKE.]

243.

1660b. Foll. 9-78 of vol.; size 8½ in. by 4 in.; indifferently written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page.

Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra. The first *shaṭka*.

Dated : शके १५३९ राघवसनामसंवत्सरे ०

[H. T. COLEBROOKE.]

244.

1039b. Foll. 68 (foll. 39-106 of the vol.); size 9 in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; seven, sometimes eight, lines in a page.

The second *śaṭka* of the same work.

Dated : संवत् १८४४ शके १९०२ आश्विनशुक्लद्वितीयायां मंदवारे शुभे दिने । विद्वांसोपनामकस्य सखारामेण लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

245.

1129a. Foll. 148; size 11½ in. by 4 in.; fairly written in the Devanāgarī character; 10-12 lines in a page.

A commentary on the first six adhyāyas of *Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra*, by *Nārāyaṇa*, son of *Nṛsiṃha*.

Dated : सं १८०६ मितिचैत्रकृष्ण १० वृहस्पतिवारे इन्द्रप्रस्थे लिखितं विंदुमाधवेन । इदं पुस्तकं खेदले नरहरिभट्टस्येदं ॥ अनेन ग्रीयतां देवो भगवान्कमलेक्षणः ॥ श्रीलक्ष्मी नृसिंहः पूर्वे-
षामस्माकं कुलदैवतं ॥ ०

[H. T. COLEBROOKE.]

246.

1252b. Foll. 112-116 of vol.; size 9 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1550, by the same hand as 1252a (No. 255); ten lines in a page.

Nārāyaṇa's commentary on the *Pinḍapitṛ-yaajña* section—or the 6th and 7th *kaṇḍikās* of the 2nd adhyāya—of *Āśvalāyana's Śrauta-Sūtra*.

[H. T. COLEBROOKE.]

247.

281b. Foll. 35 (foll. 19-53 of the volume); size 10 in. by 3 in.; written, in the Devanāgarī character, by three different hands, in the 16th century; 7-9 lines in a page.

Āśvalāyana-Prayogadīpikā, being a brief exposition, by *Mañcanācārya*, of *Āśvalāyana's* precepts for the Vaidik ceremonial, in three lectures.

The MS. begins :

य एको [विविधैर्] यज्ञैरिज्यते विविधाभिधः ।

तस्मै नमः क्रतुभुजे विष्णवे प्रभविष्णवे ॥

आश्वलायनसूत्रोक्तप्रयोगस्य प्रदीपिका ।

क्रियते मंचनार्येण वृत्तिका[रा]नुसारतः ॥

तत्र प्रथममनुष्ठेयत्वेनाग्न्याधेयस्यैव प्रथमं प्रयोगो वक्तव्यः ।
इष्टिरूपत्वात् इष्टेष्ट विध्यन्तीयेष्टित्वात् । ऐष्टिकविध्यन्तस्य च
दर्शपूर्णमासयोरेवास्मानात् ॥ ०

Adhyāya II. begins fol. 9b: अथ पवमानेष्ट्यादयो
द्वितीयाध्याये समाप्ताः ॥ ०

A. III. fol. 28b: अथ पशुबंधप्रयोगो वक्ष्यते ॥ ०

Cf. *Rājendralāla Mitra*, Notices of Sanskrit MSS., IV. p. 17. [H. T. COLEBROOKE.]

248.

1727b. Fol. 41 (foll. 167-207 of the volume); size 9 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character, towards the end of the last century, by the same scribe as No. 239 (MS. 1727a); seven lines in a page.

Āśvalāyana's Gṛhya-Sūtra, or Aphorisms of domestic ceremonial. Dated Samvat 1854.

Edited, with a German translation, by A. F. Stenzler (1864-65); also, with *Nārāyaṇa's* commentary, by *Rāmanārāyaṇa* and *Ānanda-candra*, *Bibliotheca Indica* (1866-69).

[H. T. COLEBROOKE.]

249.

2140b. Foll. 7 (foll. 32-38a of the volume); size 15½ in. by 9 in.; Devanāgarī character; fair, though minute, handwriting, the same as in No. 240 (MS. 2140a); twelve lines in a page. Modern.

Āśvalāyana's Gṛhya-Sūtra. [R. JOHNSON.]

250.

986b. Foll. 26 (foll. 103-128 of the volume); size 14½ in. by 8 in.; well written, in the Devanāgarī character, by the same recent hand as No. 238 (MS. 986a); seven lines in a page.

The same work. [H. T. COLEBROOKE.]

251.

1039a. Foll. 37; size 9 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

The same work.

Dated: संवत् १८३५ शके १९०२ भाद्रपदचतुर्थ्यां गुरुवारे शुभे दिने ॥ लिखितं विद्वांसोपनामकसखारामेण स्वार्थं परार्थं च उपकारार्थं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

252.

129a. Foll. 27; size 9½ in. by 4½ in.; very well written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

The same work.

Dated: संवत् १८०३ समये आषाढशुद्ध १ इंदुवासरे (here the name of the scribe has been obliterated) अलिखत् श्रीकाशीविश्वेश्वरः प्रियतां ॥

शुक्लार्कौ प्राङ्मुखौ ज्यौ गुरुसौम्यावुदङ्मुखौ ।
प्रयङ्मुखः शनिः सोम शेषा दक्षिणतोमुखाः ॥ १ ॥
द्वादशांगुल आदित्यो सोमश्च द्विगुणः स्मृतः ।
भौमो ऽङ्गुलानि चत्वारि द्वादशानि बुधः स्मृतः ॥ २ ॥
षडङ्गुलो भवेज्जीवो भागवश्च नवाङ्गुलः ।
द्वयमुखगुलं सौरिश्चतुर्विंशतिराहु - ॥ ३ ॥
षडङ्गुलिस्तथा केतुरित्येतत्कथितं मया ।
अज्ञात्वा कुरुते शान्तिं ग्रहास्तेनापमानिताः ॥ ४ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

253.

1978. Foll. 33; size 8½ in. by 4 in.; Devanāgarī character; good, modern handwriting; nine lines in a page.

Āśvalāyana's Grihya-Sūtra.

[DR. JOHN TAYLOR.]

254.

668. Foll. 91; size 11 in. by 3 in.; well written, in the Devanāgarī character; 7-9 lines in a page.

Nārāyaṇa's commentary (*Nārāyaṇyū vṛitti*) on the *Āśvalāyana-Grihyasūtra*. Complete.

The MS. ends: इति नारायणीयायां वृत्तौ गृह्यविवरणे चतुर्थो ध्यायः ॥ ० ॥ संवत् १६५० समये मार्गशीर्षशुद्ध १० काश्यां लिखितमिदम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

255.

1252a. Foll. 111; size 9 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; nine or ten lines in a page.

The same work. Complete.

[H. T. COLEBROOKE.]

256.

285a. Foll. 87, numbered 1-27, 29-88; size 10½ in. by 3¾ in.; on the whole well written, by three, or perhaps four, different hands; Devanāgarī character.

The same commentary, not quite complete at the end. The MS. breaks off in *Sūtra* IV. 8, 41 (Stenzler; or IV. 9, 42 of the Calc. edition), सर्वहुतं कुर्यात् । अ०

[H. T. COLEBROOKE.]

257.

793A. Foll. 59; size 10½ in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1750; eight lines in a page.

The first adhyāya of the same work.

This MS. has the following introductory *śloka* :

स्तवीमि स्तवराजेशं विम्लेशं विम्लशान्तये ।
पर्ययामि सदा वाणीं वाचा वागर्थसिद्धये ॥
कात्सकाश्वेश्वरं काशीं गंगाकां मणिकर्णिकां ।
सर्वदा सर्वदान् दुष्टिनामन्त्रामन्त्रमूतहं (!) ॥ हरिः । अ० ॥

It ends :

वरस्य यस्य या शाखा तद्वाखा गृह्यमार्गतः ।
मधुपर्कः प्रदातव्यस्त्वन्यद्वाखे पि दातरि ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

258.

1264. Foll. 74; size 7½ in. by 4 in.; on the whole fairly, sometimes badly, written, in the Devanāgarī character; 10-12 lines in a page.

Āśvalūyana-kārikā, a course of memorial verses on domestic rites and canonical law, according to *Āśvalūyana*, in twenty-two adhyāyas. Incomplete at the beginning; the first half-śloka being numbered 47.

The MS. begins :

० आश्वलायनकारिका लिख्यते ॥

यत्न पादशिरोहस्तु शिरोहस्त्यस्तु चाङ्गतः ॥ ४७ ॥

हस्त्यादमस्तकेष्वेवं प्रत्युचा मार्जयेदथ ।

मस्तके मार्जनं कुर्यात्पादैः प्रणवसंयुतैः ॥ ४८ ॥ --

Adhyāya I. ends fol. 12b : इत्याश्वलायनीये धर्मशास्त्रे
सदाचारो नाम प्रथमो ध्यायः ॥

II. *Sthālīpāka-adhyāya*, fol. 19 ;

III. *Garbhādhāna*, fol. 20b ;

IV. *Puṃsavana-sīmanta*, fol. 21b ;

V. *Jātākarma*, ib.;

VI. *Nāma-nishkramaṇa-annaprāśana*, f. 22b.;

VII. *Caulākarma*, fol. 23b ;

VIII. *Upanayana*, fol. 27 ;

IX. *Mahūnāmni-vratatraya*, fol. 27 ;

X. *Upākarmārjana*, fol. 29 ;

XI. *Godūnāditraya*, fol. 29b; [here two sections are interposed, the *Pravarānirṇaya* (ends fol. 33b), and *Sāpiṇḍyanirṇaya*, or ० *nivṛitti* (ends fol. 34b)];

XII. *Vivāhaprakaraṇa*, fol. 40 ;

XIII. *Vivāhoparivarja* (!), fol 42 ;

XIV. *Paṭṭikamedhikaparibhāṣā*, fol. 43b ;

XV. *Lokanindyaprakaraṇa*, fol. 50 ;

XVI. *Vaṇṇadharmā*, fol. 51 ;

XVII. *Śrāddhāprakaraṇa*, fol. 57b ;

XVIII. *Śrāddhavidhāna*, fol. 61 ;

XIX. *Tīrthaprasaṃsā*, fol 63 ;

XX. *Prāyaścitta*, fol. 69 ;

XXI. *Jātivinirṇaya*, fol. 71b ;

XXII. *Agnisamyogānirṇaya*.

The MS. is dated : शके १६५२ साधारणसंवत्सरे । ० ।

कृष्णभट्टवविश्वनाथभट्टेन लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

259, 260.

1734, 1712. Foll. 107 and 136 resp.; size 9 in. by 4 in.; Devanāgarī character; large, bold handwriting; eight lines in a page.

Śāṅkhāyana-Śrautasūtra. Complete in 18 adhyāyas. Edited by A. Hillebrandt, in the *Bibl. Ind.*, 1885-6.

Vol. i., containing adhyāyas I.-VIII., ends :

इदं पुस्तकं केशवेन शास्त्रतपदार्थिना लिखित्वा श्री-
लक्ष्मीधरव्यासाय स्वाध्यायपरमाध्यायं दत्तं ॥ ० ॥ after
which (apparently by a different hand)
संवत् १७३० वर्षे कार्तिं शुदि ३ शांख्यायनसूत्रपू०

Vol. ii., adhyāyas IX.-XVIII., is dated :

संवत् १७३२ वर्षे शाके १५९७ प्रवर्तमाने आषाढमुदी
३ गुरौ तद्दिने उपासनीप्रभाकरेण लिखितं वराणस्यां ॥

On the reverse of the last leaf the volumes are stated to have been the property of one *Vishṇudeva*. [H. T. COLEBROOKE.]

261.

589. Foll. 184; size 11 in. by 5 in.; fairly written, in Devanāgarī; thirteen lines in a page.

A commentary on the second part (adhyāyas IX.-XVI.) of the *Śāṅkhāyana-Śrautasūtra*, by *Dāsasarman*, son of *Muñja* (adhys. IX.-XI.) and

Anartīya, son of *Varadatta* (adhy. XII., and probably the remaining four adhyāyas). This is the same commentary as that noticed in Prof. Weber's Catalogue, Berl. No. 107. It begins:

भाष्यकारगिरां यत्र विनष्टं लेखनादिना ।
अक्षरं तद्भाष्यशर्मा मुञ्जसूनु[र]कल्पयत् ॥०

Adhy. IX. ends fol. 16; X. fol. 45b; XI. fol. 58b; XII. fol. 82b; XIII. fol. 102b; XIV. fol. 134b; XV. fol. 157b.

Dated: संवत् १५०१ समर द्वितीयचैत्रशुदि ५ सोमे माराष्ट्रेन लिखितं लेपकेन ॥ दु. खोरेष्टरमुतशामस्येदं पुस्तकं ।०

[H. T. COLEBROOKE.]

b. Sāma-Veda.

262.

698. Foll. 188; size 9½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; 9-13 lines in a page.

Kalpavyākhyā, a commentary on *Maśaka's Śrauta-Sūtra*, (also called *Ārsheyakalpa*), by *Varadarāja*, son of *Vāmanācūrya*. Nine (out of eleven) adhyāyas (or *prapāṭhakas*). It begins:

अथार्षेयकल्पो व्याख्यातव्यस्तस्य च* सर्वक्रतुप्रकृतिभूतस्य त्रिपर्वणो ज्योतिष्टोमस्य सर्वाहर्गणप्रकृतिभूतस्य च बृहद्वाद्-शाहस्य ब्राह्मणेनैव क्लृप्तिरुक्तेति तदुपजीवनेन क्रतुवन्तराख्येव कल्पितानि । अस्माभिरुक्तस्य प्रबंधस्य कार्त्स्न्यार्थं तयोस्ता-वत्प्रयोगः सूत्रब्राह्मणानुसारेण प्रदृश्यते† । तत्राग्निष्टो-मसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्यायं प्रयोगः । अतिवर्गापेक्षो नूतानः साधुचरण इत्यादिसूत्रोक्तलक्षणावृत्तिक्याज्यौ । यज्ञशर्मा ज्यो-तिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतरपृष्ठेन द्वादशशतदक्षिणेन सोमेन यक्ष्यते ।०

इति वरदराजेन वामनाचार्यसूनुना ज्योतिष्टोमस्य यज्ञत्रयीज्ञानं तत्प्रदर्शितं ॥० fol. 35;

इति सवात्मा बृहो द्वादशाहः समाप्तः fol. 49b; संपूर्णो ऽभिप्रवः षडहः fol. 55b;

इति कल्पव्याख्यायां प्रथमो ध्यायः ॥ अभिजितमाह ॥ fol. 60;

इति वामनाचार्यसूनुः काशिकान्वयसंभवो (corr. कैशि०) वरदराजः संवत्सरकल्पव्याख्यां चक्रे सह प्रयोगेण गवाम-यनभेदाय सूत्रोक्तास्तेषु केचन विनियोगज्ञापनार्थरोहिमहो-दिताः ॥ पत्यन्ये (? यद्यन्ये) विस्तरभयाद्वास्माभिर्न दर्शिताः । ते सूत्र एव द्रष्टव्याः प्रीयतां परुषोत्तमः (!) ॥ इति कल्प-व्याख्यायां द्वितीयो ध्यायः ॥ अथ ये ब्राह्मणे ध्यायैश्चतुर्भिः षोडशादिभिः । एकाहा विहितास्तेषां क्लृप्तिरिति भिरिहोच्यते ॥ fol. 75;

इति कल्पव्याख्यायामेकाहेषु प्रथमो ध्याय आदितस्तृतीयः ॥ तृवृद्ग्नष्टोमो वैश्वदेवस्य लोक इत्यनुवाकेन सौमिकश्चा-तुर्मास्यानि सप्तसत्याविहितानि ॥ fol. 88;

इति कल्पव्याख्यायामेकाहे द्वितीयो ध्याय आदितश्चतुर्थः ॥ अथ वक्ष्यमाणा एकाहा द्वंद्वसंज्ञाः प्रायेण द्वंद्वभूतत्वात् ।० fol. 99b.

इति वामनाचार्यसूनुः काशिकान्वयसंभवो वरदराज एकाहानां कल्पं व्याचष्टे यथागमं यथावुद्धिरिति कल्पव्याख्याने पंचमो ध्यायः ॥ अथ विंशप्रभृतिभिरध्यायैर्ब्राह्मणैस्त्रिभिर्न ऽहीना वि-हितास्तेषां क्लृप्तिः षष्ठादिषु त्रिषु ॥ पौर्णमासी ।० fol. 112.

इति कल्पव्याख्यायामहीनेषु प्रथमो ध्याय आदितः षष्ठः ॥ अथ चतुरात्राश्चत्वारः चतुर्विंशाः पद्यमाना इति ।० fol. 128.

उक्तं वरदराजेन वामनाचार्यसूनुना । अहीनकल्पो व्याख्यातो गोविंदः प्रीयतामिति ॥ इति कल्पव्याख्यायामष्टमो ध्यायः ॥ अथ त्रयोविंशमुखैरध्ययनैर्ब्राह्मणैस्त्रिभिः सत्राण्युक्तानि ॥ तान्यत्र कल्प्यते नवमादिभिः । fol. 168b.

It ends :

अथ संवत्सरसत्राणि षट् । अतिरात्रश्चतुर्विंशं प्रायणीयम-हरित्यारभ्य संवत्सरब्राह्मणं ब्राह्मणमित्यन्तेन गवामयनमुक्तं । तस्य क्लृप्तिः पूर्वमेवोक्ता ॥ इति कल्पव्याख्यायां सत्रेषु प्रथमो ध्याय आदितो नवमः ॥० ॥ संवत् १८११ वर्षे आषाढकृष्ण ३ गुरुवासरे लिखितमिदं वरदराजीयं ग्रंथं द्रोणभाईरामेण ॥

For other MSS. of this work see Aufrecht, Cat. p. 386 (Wilson 509, nine adhyāyas), and *Rājendralāla Mitra*, Notices, II. p. 87.

[H. T. COLEBROOKE.]

* ० व्यस्तस्य त्रच (:) MS. and corr. in margin ० व्यस्तत्र
† दर्शते (sic) marg.

263, 264.

287, 371. Foll. 172 and 191 resp.; size 10 in. by 3½ in.; Devanāgarī character. Foll. 1-145; well written, eleven lines in a page; the remaining portion, paged 177-394, legibly written, by a different hand; ten lines in a page.

Lāṭyāyana's Śrauta-Sūtra with *Agnisvāmin's* commentary. Complete in ten *prapāṭhakas*.

Dated: [सं १८०६ blotted out] आश्विनसुदी १४ भृगुलिङ्गे रामेण लिषा चवाडी आशाधरजीकस्येदं पुस्तकं ॥

The work has been edited in the *Bibliotheca Indica* (1872), by *Ānandaçandra Vedāntavāgīśa*.

[H. T. COLEBROOKE.]

265.

1652. Foll. 123, of which two leaves, 25 and 87, are missing; size 9½ in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; 7-10 lines in a page.

Lāṭyāyana's Śrauta-Sūtra.

Dated: संवत् १६६३ वर्षे भाद्रपदवदि १३ शुक्ले ॥ अद्येह श्रीवाङ्मनागरज्ञातीयत्रिपाठिश्रीलहृआसुतवेणीदासेन लिखितं गोवर्द्धनपठनार्थं परोपकारार्थं च ॥^० On the pedigree of the copyist see the colophon of MS. 1652A (No. 274).

[H. T. COLEBROOKE.]

266.

583B. Foll. 23; size 10½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the early part of the 17th century; eight lines in a page.

The first three *prapāṭhakas* of the same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

267.

1129b. Foll. 17 (foll. 149-165); size 11½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1700; eight lines in a page.

The first two *prapāṭhakas* of the same work.

The colophon is इति लाट्यायनसूत्रे द्वितीयो ध्यायः ॥

प्रपाठकः समाप्तः ॥

After this there is, in a different handwriting, the 1st *kaṇḍikā* (and the 1st *sūtra* of the 2nd *kaṇḍikā*) of the 3rd *prapāṭhaka*.

[H. T. COLEBROOKE.]

268.

363b. Foll. 54; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, by two, or three, different hands, in the latter part of the 17th, or early part of the 18th, century; 10-14 lines in a page.

Drāhyāyana's Śrauta-Sūtra, in thirty-one *paṭalas*.

It begins: ओं अथातो विध्यव्यपदेशे सर्वक्रत्वधिकारो मन्त्रविधिश्चादियहणेनोत्तरादिः पूर्वान्तलक्षणमेकश्रुतिविधाना-
मन्त्रान् कर्माणि चोद्गातैव कुर्यादनादेशे^०

It ends: एकत्रिंशः पटलः ॥ प्रधानतंत्रं समाप्तं ॥ and by a different hand: इति राणायनिशाखीयं द्राह्या-
यणसूत्रं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

269.

363a. Foll. 93 (numbered 1-7, 7-92); the same size; on the whole well written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1680; twelve lines in a page.

Dhanvin's commentary on the *Drāhyāyana-Śrautasūtra*. *Paṭalas* I.-XI.

It begins:

ओमिति ब्रह्म परमं प्रपद्ये पुरुषोत्तमम् ।

छन्दोगसूत्रं व्याचष्टे धन्वी श्रद्धार्थमग्निसा ॥

अथ भगवान् मूत्रपरिभाषां करोति । अथातो^०

The colophon of the different chapters generally runs thus: इति छन्दोगसूत्रस्य दीपे धन्वि-
विनिर्मिते ।^०

The MS. ends:

द्राक्षापणकृते सूत्रे दीपे धन्वीविनिर्मिते ।
द्वितीये दशके वृत्तः प्रथमः षटलो धुना ॥ ०

For another portion of the same commentary see A. Weber's Cat. Berl. No. 311.

[H. T. COLEBROOKE.]

270.

1743. Foll. 61; size 9½ in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; 8-10 lines in a page.

Pushpa-Sūtra, being a manual of rules on the modification of the *ārcika*-texts in the *gānas*. In ten *prapāṭhakas*.

According to Dr. Burnell (*Ārsheyabrūhmaṇa*, Introd., p. ix., and Cat. of Sanskrit MSS., pp. 45-6) the work is called *Phullasūtra* in Southern India, and is ascribed to *Vararuci*; while in the colophons of a Berlin MS. it is assigned to *Gobhila* (Weber, Cat. Berl. No. 305).

Dated: संवत् १६६६ वर्षे पौषशुदि ३ गुरौ --- अद्येह श्रीवासनागरज्ञातीयत्रिपाठीश्रीश्रीश्रीश्रीलहूआसत्रिपा ---
--- वेशीदासमुतगोवर्द्धनेन लिखितं ।

[H. T. COLEBROOKE.]

271.

121B. Fol. 32; size 10 in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page.

Upagrantha-Sūtra, a treatise on expiatory rites and Sāmavedic sacrificial details, in four *prapāṭhakas* (of 13 sections each).

P. I. begins: अथ संपत्तिद्विरनादेशे स्तोत्रीयातः शते विशेषसंख्यासमस्ताख्ये प्रत्येकमर्थाद्विनियमो ज्योतिष्टोमे नवतिमुख्ये त्रिपञ्चाशद्वा चत्वारिंशानि चत्वार्येतिरात्रे ०

P. II.: यदि सोममक्रोतमपहरेयुरन्यः क्रेत्य इत्येतावदेत-
द्भवति । तत्र न प्रायश्चित्तं विद्यते । ०

P. III.: अथ खलु वैश्यस्य वशीकल्पे काकुबुक्ष्यं कण-
रथनरस्य ०

P. IV. वैतहव्यमोको निधनं ०

The colophon runs thus: इत्युपग्रंथसूत्रे चतुर्थेः
प्रपाठकः समाप्तो यं ग्रंथः ॥ संवत् १५६६ वर्षे भाद्रपदवदि ८
गुरावद्येह श्रीकषैटिकास्यो उदीच्यज्ञातीयपंडितश्रीलक्ष्मीधरेण
लिखितमिदं ॥ शुभं भवतु ॥ कण्वालयवास्तव्य आभ्यंतरनाग-
रज्ञातीयशुक्लश्रीभीमपुत्रपौत्रादिपठनाथं । ०

[H. T. COLEBROOKE.]

272.

2386a. Foll. 28; size 9½ in. by 3¼ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 8-10 lines in a page.

Kshudra-Sūtra, a manual of rules for performing various Vaidik ceremonies, in three *prapāṭhakas*.

The MS. begins:

ग्रामकामस्य कृमो ज्योतिष्टोमस्योपो षु जातममुरमिति स्तोत्री-
यो नौधसस्यर्द्धे जनित्रं ब्रह्मसाम नहि वञ्चरं चनेत्येतयोः
पूर्वविर्मेष्टा सप्तदशस्य विष्टुतिरुर्ध्वं होतुः पृष्टात्समानमितरं
ज्योतिष्टो न या समाप्ताहादेवः पशून्हन्त्यात्स नः पवस्व शं गव
इति स्तोत्रीय आवृत्तस्तृचो नौधसस्यर्द्धीयवर्णं ब्रह्मसामोद्यत्यो
विष्टुतयः समानमितरं ज्योतिष्टोमेन श्रेष्ठ्यकामस्याग्निपवती
प्रतिपद्धाहेतान्याज्यानि बृहत्पृष्ठं इयैतं ब्रह्मसाम शुध्यमुष्णिहि
समानमितरं ज्योतिष्टोमेन बहूनामसखीनां यजमानानामेते असृ-
यमिंदव इति स्तोत्रीयः सप्तास्थिता सप्तदशस्य विष्टुतिः ०

The first chapter consists of 11, the second and third each of 16 sections. The colophon is:

इति छुद्रसूत्रे तृतीयः प्रपाठकस्तमाप्तः ॥ इति छुद्रसूत्रं
षष्ठं समाप्तमगमत् ॥ शेषञ्चत्वारि स्थितानि भविष्यदिति ॥
संवत् १६६१ समये भाद्रपदवदि १४ सोमे ॥ अद्येह श्रीविशा-
लनगरः ।

[H. T. COLEBROOKE.]

273.

1063. Foll. 61; size 6½ in. by 3 in.; well written, in the Devanāgarī character, seven lines in a page.

Gobhila's Grihya-Sūtra in four *prapāṭhakas*.

Dated: संवत् १६१२ फल्गुनशुक्ल ११ मैथिलदेशे पुरुषो-
त्तमपुरे वय्यातीरे त्रिपाठीश्रीपीतांबरसुतत्रिपाठीश्रीरघुनाथेन
लिखितं ॥ श्रीवक्रतुंडाय नमः ॥

Edited, with a commentary, in the *Bibl. Ind.*
(1871-80), by *Candrakānta Tarkālankāra*. Also
the text, in the Roman character, by Dr. F.
Knauer, 1885. [H. T. COLEBROOKE.]

274.

1652A. Foll. 28; size 9½ in. by 3½ in.;
well written, in the Devanāgarī character; nine
lines in a page.

The same work.

Dated: संवत् १६१३ वर्षे षोडशदि ६ गुरौ ॥ लिखितं
अद्येह श्रीवाराणसीवास्तववाहननागरज्ञातीयत्रिपाठीश्री ५ वत्स-
सुतत्रिपाठीश्री ५ बलिराजसुतत्रिपाठीश्री ५ लहूआसुतत्रिपा-
ठीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीवेणीदाससुतगोवर्द्धनेन ॥ ०

For the same scribe MS. 1652 (No. 265) was
written by his father. [H. T. COLEBROOKE.]

275.

1280b. Foll. 13; 4to, size 13 in. by 9½ in.;
fairly written, in the Devanāgarī character;
25 or 26 lines in a page. Modern.

The same work. [H. T. COLEBROOKE.]

276.

36. Foll. 73; size 10 in. by 5½ in.; well
written, in the Devanāgarī character; thirteen
lines in a page.

Portions of a commentary on *Gobhila's*
Grihya-Sūtra.

a) Foll. 22-73 contain from shortly after the
beginning of the fourth *kaṇḍikā* of the
first *prapāṭhaka* to the end of the second
prapāṭhaka.

Pr. II. begins fol. 45: देव सवितरादेर्मैत्रगणस्य
विनियोगो वक्तुमारम्भस्तत्राद्यस्य तावन्मंत्रस्य पथ्येद्यथे वि-

नियोग उक्तः । अत ऊर्ध्वं पाणिग्रहणलिंगा मंत्रास्तेषां
विनियोगविवक्षयेदमाह । पुण्ये नक्षत्रे दारान्कुर्वीत ।

This section is dated: संवत् १५१० वर्षे
अश्विनशुदि षष्ठी भूमे लिखितमिदं पूर्वाह्णं ॥

b) Foll. 1-21 contain the first five, and the
beginning of the sixth, *kaṇḍikās*, of the
third *prapāṭhaka*.

It begins: इदानीं उपनयनसंस्कारसंस्कृतेन गुरु-
मुश्रुपुण्या ब्रह्मचारिणा वेदव्रतादिकं तपश्चरता सांगो
वेदो ऽधिगंतव्यः । ० [H. T. COLEBROOKE.]

277.

1354A. Foll. 17; size 9½ in. by 3½ in.;
legibly written, in Devanāgarī character, about
A.D. 1650; 8-11 lines in a page.

Grihyā-Saṃgraha, a versified supplement
(*pariśiṣṭa*) to *Gobhila's* aphorisms, by *Gobhila's*
son; in two *prapāṭhakas*, the first of which
consists of 106, the second of 105, *ślokas*.

The treatise begins:

अथातः संप्रवक्ष्यामि यदुक्तं पञ्चयोनिना ।

ब्राह्मणानां हितार्थाय संस्कारार्थं तु भाषितम् ॥ १ ॥

लौकिकः पावको अग्निः प्रथमः परिकीर्तितः ।

अग्निस्तु मारुतो नाम गर्भाधाने विधीयते ॥ २ ॥

It ends:

गोभिलाचार्यपुत्रस्य यो ऽधीते संग्रहं पुमान् ।

सर्वकर्मस्वसमूहः परां सिद्धिमवाप्नुयात् ॥ १०५ ॥

इति गृह्यसंग्रहनाम परिशिष्टं समाप्तं ॥

Edited, with a commentary, in the Calc.
edition of *Gobhila's Grihyasūtra*, pp. 773-888.
Also the text (*Das Gṛhyasamgrahapariśiṣṭa des*
Gobhilaputra), in Roman letters, with a German
translation, by Dr. M. Bloomfield, *Zeitsch. d. D.*
Morg. Ges., xxxv. pp. 533 seq.

[H. T. COLEBROOKE.]

278.

2380A. Foll. 16; size 8½ in. by 3½ in.;
fairly written, in the Devanāgarī character; eight
or nine lines in a page.

The same treatise. In this copy each *prapāṭhaka* is divided into five *kaṇḍikās*.

Dated : संवत् १८१२ नावर्गे मि. वैशाखे शुक्ले १० चंद्रे
लि. शु. नरसिंहात्मजकाशीनाथेन यादृशमिति ॥

[GAIKAWAR.]

279.

792B. Foll. 19; size 10½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 10-12 lines in a page.

Grihyāsamgraha-bhāṣya; a commentary on the above work, by *Rāmakrishṇa*, surnamed *Nāhnabhūā*, son of *Dāmodara*.

It begins :

अथ गृह्यासंग्रहभाष्यं लिख्यते ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामीति
ग्रंथादावयशब्दो मंगलार्थः ।

ओंकारश्चायशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा ।

कंठं भित्वा विनिर्यातौ तेनेतौ मंगलावुभौ ।

अतःशब्दो हेत्वर्थः । यतः कारणात् गोभिलेनाग्निनामानि
नोक्तानि अतो हेतोः । अहं गोभिलपुत्रः पश्योनिना ब्रह्मणा
येषामग्नीनां नामोक्तं तत्सम्यक् प्रवक्ष्यामि कथयिष्यामि ।
ब्राह्मणानां हितार्थाय ज्ञानार्थं तु पुनः । ब्राह्मणानां जातकर्म-
दिस्कारार्थं ब्रह्मणा भाषितमुक्तं । यन्नाम । नामान्याह । लौ-
किकः पावक इति ॥

It ends :

यः पुमान् गोभिलाचार्यपुत्रस्य संग्रहं कर्मनिर्णयसंग्रहं अधीते
स सर्वकर्मसु असमूढो मोहरहितः परामुत्तमां सिद्धिं अथ इहज-
न्मनि प्राप्नुयात् ॥ इति श्रीत्रिपाठिदामोदरपुत्रेण दीक्षितराम-
कृष्णेन नाह्नाभाईद्वितीयनाम्ना कृतं गृह्यासंग्रहस्य भाष्यं समाप्तं ॥
संवत् १७८६ वर्षे पौषशुद्धि पौर्णमास्यां सौम्यवासरे वाराणस्यां
वैभूतियोगे समाप्तं । जीवनरामानंतरामयोः पुस्तकं ॥०॥ लि-
खितं जीवनरामः [० मस्य विभागे corr. another hand].

[H. T. COLEBROOKE.]

280.

2321A. Foll. 57; size 12½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page.

Chūndogyamantra-bhāṣya, a commentary on the *mantras* used in the *grihya* rites of the

Sūmaveda; by *Guṇavishṇu*, son of *Bhaṭṭa Dāmuka*.

The work consists of two *prapāṭhakas* (the first of which ends fol. 30) of eight *kāṇḍas* each.

The MS. begins :

शंकराय नमस्तस्मै भक्तानां यत्प्रसादतः ।

सूक्ष्मांतर्हितदूरस्था भावा भांति यथाग्रतः ॥ १ ॥

स्यागुरिव भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न जानाति यो ऽर्थम् ।

अर्थवित्सकलं भद्रमश्रुते नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मा ॥ २ ॥

अथो मंत्रार्थज्ञाने यतितत्त्वं ॥ यथा ॥ यो ऽहो विदिता-
र्थेच्छन्तोदैवतविनियोगेन ब्राह्मणेन वा मंत्रेण वा यजति याजयति
अधीते अध्यापयति वा होमे कर्मणि अन्नजलादौ वा पापीयान्
स भवति । ०

The margin contains English renderings of several Vaidik passages, in Colebrooke's handwriting.
[H. T. COLEBROOKE.]

c. Black Yajur-Veda.

281.

599b. Foll. 37; size 9½ in. by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page.

The *Agnishṭoma* portion of the *Mūnava-Kalpasūtra*. This chapter consists of five *adhyāyas*, of 5, 5, 8, 6, and 5 sections (*khaṇḍa*) respectively.

It begins : अग्निष्टोमेन वसन्ते यजेत । ० For the beginnings of the other *adhyāyas* see the description of the next manuscript.

It ends : अग्निष्टोमे पंचमो अध्यायः ॥ ० संवत् १६४३ वर्षे
शाके प्रवर्तमाने उत्तरायणे हेमंतशुक्ली महामांगल्यप्रदः । पौष-
मासे शुक्लपक्षे १५ मास्यो तिथौ अद्यह काशिकावास्तव्यं मोढ-
ज्ञातीयं ० लिखितं । ० मानवसूत्रस्य अग्निष्टोमाख्यस्य पंचमभा-
गस्य पुस्तकमलेखि ॥

For an account of the complete work see Dr. L. v. Schroeder, *Maitrūyaṇi Saṃhitā, Einl.*

p. xli; and Dr. P. v. Bradke, *Zeitsch. d. D. Morg. Ges.*, vol. xxxvi. pp. 445, seq.

[H. T. COLEBROOKE.]

282.

1158c. Foll. 103; size 9½ in. by 3 in.; legibly written, in Devanāgarī, in the early part of the last century; ten lines in a page.

Agnishṭomavyākhyā, a commentary on the same portion of the *Mānavasūtra*, by *Agnisvāmin*.

Adhyāya I. begins:

यो वेदार्थैर्वेदं बुद्ध्या विद्या वेदविदो गुणाः ।

पुरुषाय नमस्कृत्य अग्निष्टोम व्याख्यास्यामः (?) ॥

अग्निष्टोमेन वसन्ते यजेत । एतच्चिपदं सूत्रं । अर्थ-
पदसूचनात्सूत्रं । पद्यते पादः । ०

There are blanks here and there on the first few leaves.

A. II. begins fol. 22: तानूनक्षं गृह्णाति कांस्ये
चमसे वा । तनूनक्ष इति संज्ञा श्रुतिदृष्टस्य शपथस्य
भवति । ०

A. III. fol. 44b: उपतिष्ठते घृत्यंतामैश्या सदः । ०

A. IV. fol. 67: पूतभृतीते मध्यतः कारिचमसानुपसा-
दयति । पूतं विभर्तीति पूतभृत् तस्यांते समीमे मध्यतः
कारिणां चमसान् । तान् मध्यतः कारिचमसानुपसादयति
समीप इत्यर्थः ॥ and has the following colophon
(fol. 85b): इति अग्निष्टोमे ग्निस्वामिभाष्ये मैत्रायणी-
यायां शाखायां चतुर्थो ध्यायः परिसमाप्तः ॥

A. V. begins: तृतीयसवनाय प्रसर्पतीति अन्वर्थसंज्ञा
तृतीयसवनार्थमारंभं कुर्वतीत्यर्थः ।

Fol. 102 ends: आज्याग्रहणादैष्टिका - after which
has been supplied, on fol. 103, by a later hand :
न्याज्यानि । तत उत्तरवेद्यंते अभ्युदाहरणं तत उदीरणादि
सिद्धमाज्यानां सादनात् इति श्रीअग्निष्टोमव्याख्या समाप्तः
संपूर्णम् ० ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

283.

17. Foll. 121; size 9½ in. by 3½ in.; well
written, in Devanāgarī, by the same hand as
MS. 599b (No. 281); nine lines in a page.

A portion of *Kumārila Svāmīn's* commentary
on the *Mānava-Kalpasūtra*. The first four
adhyāyas.

It begins:

यां मंत्रः प्रार्थयामास कल्पं कृत्वा पुरा किल ।

ऊनानि कल्पयित्वा तैः सा नः पातु सरस्वती ॥

उत्तरत उपचारो विहारः । द्विपदं परिभाषासूत्रं । ०

A facsimile edition of this MS. was published
by Th. Goldstücker, in 1861.

It ends: कुमारेलभाष्यं समाप्तं ॥ संवत् १६४३ । ०

[H. T. COLEBROOKE.]

284.

3186. Foll. 67; size 12½ in. by 7½ in.; well
written, in Devanāgarī character, on European
paper; fifteen lines in a page.

Baudhāyana-Śrautasūtra, from the beginning
to the end of the *Vājapeya* chapter. This por-
tion of the work is here divided into eleven
prāśnas, treating of six principal subjects; viz.:

A. *Darśapūrṇamāsaprayoga* in two *prāśnas*.

P. I. (sections 1-11) begins: अमावास्येन वा
पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवति स पुरस्तादेव
हविरातंचनमुपकल्पयत एकाहेन वा द्वाहेन वा यथ-
र्त्वेत्यथ वै ब्राह्मणं भवति दध्नातनक्ति सेंद्रत्वायाग्निहो-
त्रोच्छेषणमभ्यातनक्ति यज्ञस्य संतत्या इति (*Taitt. S.*
II. 5, 3, 5-6) ०

P. II. (sections 12-21) fol. 5: अथातः सुचः
समादत्ते दक्षिणेन सुचं जुहूपभृतौ सव्येन ध्रुवाग्राशिच-
हरणं वेदपरिवासनानीति ०

B. *Ādhānasūtra* in two *prāśnas* (III. and IV.)

P. I. (sections 1-7) fol. 9b: अथोपव्याहरणं
विज्ञायते क्रत्वादी क्रतुकामं कामपीत यज्ञांगादी यज्ञा-
गकाममिति प्राक्कूलां दर्भान्संस्तीर्य तेषु प्राङ्मुखो यज-
मान उपविश्य जपति । याः पुरस्तात्प्रसवंत्युपरिष्ठा-
त्सर्वतश्च याः । ०

P. II. (8-19) fol. 12: अथाग्न्याधेयस्योपवसथ
इत्युपकल्पयते ०

C. [*Ishtīprakarāṇa* ; (?) P. V.]

a. (*Daśādhyāyikā*) in ten adhyāyas (or 31 sections).

1. *Punarūdheya*, fol. 17b: अग्नीन्पुनराधास्य-
मानो भवति तदाहुः कृतयजुःसंभृतसंभारा भवति ०
2. *Agnihotra*, fol. 18b: पुरादिद्यास्तमयाद्वाहैप-
त्यमुपसमाधायान्वहार्थपचनमाहृत्य ज्वलंतमाहवनी-
यमुद्धरति ०
3. *Agnypasthāna*, fol. 19b: अथ सायं हुते
अग्निहोत्रे यज्ञोपवीताचम्याग्रेणाहवनीयं परीत्य
यजमानायातने तिष्ठन्नाहवनीयमुपतिष्ठते ०
4. *Pinḍapitriyajña*, fol. 20: पिंडपितृयज्ञं
करिष्यन्नुपकल्पते ०
5. *Āgrayaneshṭi*, fol. 20b: वर्षासु श्यामाका-
ग्रयणं करिष्यन्भवति ०
6. (*Pravasane agnypasthāna*), fol. 21:
अग्निभ्यः प्रवत्स्यन् यज्ञोपवीत्यप आचम्य यजमा-
नायातने तिष्ठन्नाहवनीयमुपतिष्ठते ०
7. (*Upavasathīya-haviḥ*), ib.: अथोपवसथी-
यहविर्धेयज्ञोपवीत्यप आचम्य यजमानायातन उपविश्य
तिरः पवित्रमप आचामयति ०
8. (*Anuyājīnumantraṇa*), fol. 22b: अनूया-
जानामिष्टमनुमंत्रयते ०
9. (*Brahmakṛitya*), fol. 23b: ब्रह्मत्वं करि-
ष्यन् यज्ञोपवीत्यप आचम्य ०
10. (*Hautra*), fol. 24: हवींष्यासाद्य होतार-
मामंत्रयते ०

b. *Paśusūtra* (11 sections), fol. 25b: पशुना
यस्यमाणो भवति स उपकल्पयते कृष्णाजिनं परिधीन्
बलगुलुसुगंधितेजनं शुक्लामूर्णीस्तुकां ०

c. *Cāturmāsyaṇi* (seven sections), fol. 31:
वैश्वदेवहविर्भिर्धेयमाणो भवति फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा
पौर्णमास्यां नक्षत्रे प्रयोग इत्येक आहुः ०

D. *Agnishṭoma*, in four *prāśnas* (? VI.-IX.)

P. I. (11 sections), fol. 37: अग्निष्टोमेन यस्य-
माणो भवति स उपकल्पयते कृष्णाजिनं च वासश्च
मेखलां च ०

P. II. (20 sections), fol. 42b: अथ प्रवर्ग्यस्या-
वृता प्रवर्ग्येण चरत्यथ ०

P. III. (19 sections), fol. 48: अथातो महारात्र
एव बुध्यते संबोधयत्येतानृत्विजो ०

P. IV. (20 sections), fol. 58: प्रसर्पति माध्यदि-
नाय सवनाय । देवी द्वारावित्यत एवोर्ध्वेन संप्रसृजान्
विदित्वाध्वर्युः ०

E. *Pravargya-prāśna* [X.], in 13 sections, fol. 67:
प्रवर्ग्यं संभरिष्यन्नुपकल्पयते खादिरीमौर्दुर्वरीं वैष्णवीं वैकं-
कतीं वाभिं व्यायाममात्रं वारलीमात्रं बोभयतः ०

F. *Vājapeya-prāśna* XI. (13 sections), fol. 74:
वाजपेयेन यस्यमाणो भवति उपकल्पयते कृष्णाजिनं सुव-
र्णरजतौ च रुक्मौ वस्त्राजिनं शतमानं हिरण्यं ०

It ends: इति बौधायनकल्पे एकादशप्रश्नः ॥ श्रीराज-
सूयेन यस्यमाणो भवति ॥ इति बौधायनदर्शपूर्णमासप्रभृतिवा-
जपेयांतसूचं संपूर्णं ॥

Two leaves are appended, containing an
aśuddhapatram.

For an analysis of this *Kalpasūtra* (acc. to the Southern MSS.) see A. Burnell, Cat. of Ved. MSS., No. lxxxvii.; and Index of Sansk. MSS., Tanjore, p. 18.

The fly-leaf has the following note:

Copied for me from a manuscript belonging to *Nānādīkshīt Manērkar* of *Nargund*, in the *Dhūrwad* district. The MS. is not dated, but the paper is Portuguese, and the water-mark has the names of Francesco and Polieri. It consists of 143 leaves, about 8½ inches long, by 4½ inches broad. The characters are Nāgarī. Presented to the India Office Library, 23rd Aug., 1878.

[J. F. FLEET.]

285.

30091. Foll. 10; size 13 in. by 8 in.; well written, at Bombay, in the Devanāgarī character; fifteen lines in a page. European paper.

The *Pravargya* chapter of the *Baudhāyana-sūtra*, in 37 sections.

It begins: प्रवर्ग्यं संभरिष्यन्नुपकल्पयते०

The colophon runs: इति बौधायनसोमसूत्रप्रकरण समाप्तः ॥

286.

1678a. Foll. 57; size 9½ in. by 4 in.; legibly written in Devanāgarī, in the latter part of the 17th century; ten lines in a page.

Bhavasvāmin's [*Baudhāyana*-]*Kalpasūtra-vivaraṇa*. Scholia on the *Darśapūrṇamāsa*, *Ādhūna*, and *Daśādhyāyikā* chapters.

It begins: ब्राह्मणानां बहुत्वादेकैकस्यां शाखायामपरि-
समाप्तत्वादर्थस्य च दुर्वोधत्वादसार्वत्रिकत्वाच्च संद्वय विवरणार्थं
सुखं बुधा कर्मसांगमनुष्ठाय* फलं सर्वे प्राप्नुयुरिति कल्प
आरम्भ आचार्येण ०

A. The *Darśapūrṇamāsa* (17 sections) ends fol. 32:
सप्ततदशः ॥ पुरोडाशी समाप्ता (suppl. in margin.)

B. The *Ādhūna* begins: अथोपव्याहरणं। मंत्रक्रमाद्दर्शपूर्ण-
मासावनुक्रांतौ। संप्रति आधानपूर्वकत्वात्सर्वकर्मणां क्रमा-
दाधानं प्रस्तूयते।० It consists of two parts, of
four and two sections resp., the beginnings
of which correspond to sections 1, 3, 6, 8,
12, 16 of the *Ādhūna* chapter of MS.
3186 (No. 284). It ends: दशमो ध्यायः ॥ १० ॥
समाप्ता दशाध्यायी ॥

C. The *Daśādhyāyī* begins (fol. 46): योऽग्न्याधेयेन
नम्रोति स पुनराधेयमाधत्त इति ।

At the end of the MS. a leaf has been in-
serted, written by a more modern hand, and
containing the concluding portion of *Bhava-*
svāmin's notes on the 10th adhyāya of the
Agnishṭoma; as also a few words of the 11th,
agreeing with the beginning of the next MS.

[H. T. COLEBROOKE.]

287.

86B. Foll. 22; size 10½ in. by 4¼ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the

* कर्मण्य ० correction in margin. See Burnell,
Cat. lxxxviii.

early part of the last century; 10-13 lines in a page.

Bhavasvāmin's scholia on *praśnas* III. and IV. of the *Agnishṭoma* section of the *Baudhāyana-Kalpasūtra*.

The MS. begins:

अथातो नंतरं उषित्वा महारात्र एव त्रिभागावशेषायां रज-
न्यामेव शब्दादिभिर्वोदिते (?) बुध्यन्ते यजमानपुरुषास्तदीयास्ते
एकोभूता उत्थापयन्ति वक्ष्यमाणान् त एवोच्यन्ते अर्धधुमितादयः ।
ये चान्ये परिकर्मिणश्चमसाध्वयैवः ये चान्ये इत्येव सिद्धे परिक-
र्मिमहणं यैरन्यैरपि प्रयोजनं तेषामुपसंग्रहार्थं । ते तीर्थेन प्रवि-
श्याग्नीध्रे यजमानेन संगच्छन्ते ।०

Prātahsavana (5 adhyāyas) ends fol. 13b;

Mādhyandinasavana (2 adhyāyas), fol. 16;

Tritīyasavana and *Yajñapucchā* (4 adhyāyas),
fol. 22.

These eleven adhyāyas are also counted as
adhyāyas 11-21.

It ends: इति हुते प्रकृतिवदाहवनीयमुपस्थाय निष्क्रा-
मति । शूलोद्वासने गच्छति अत ऊर्ध्वे प्रकृतिवदेव सिद्धं ॥ इति
श्रीभवस्वामिविरचितः समाप्तो ग्निष्टोमः ॥

On fol. 1a the treatise is wrongly called
Baudhāyana-Śulvamīmāṃsā.

The MS. at one time belonged to one *Droṇa*
Mārkaṇḍeya Bhaṭṭa. [H. T. COLEBROOKE.]

288.

355c. Foll. 14; size 10½ in. by 4¼ in.; in-
different Devanāgarī handwriting, of the latter
part of the 18th century; 14-17 lines in a page.

The *Vājapeya* and *Rājasūya* chapters of *Bha-*
vasvāmin's [*Baudhāyana*-]*Kalpa-vivaraṇa*.

It begins:

आखुवाहमखिलस्य नायकं कारणाकुलवक्त्रसंश्रितं (!) ।

बालचंद्रसदृशं विनायकं पार्वतीसुतमहं भजे(य ?) तं ॥

वाजपेयेन यक्ष्यमाणः० This chapter consists of
five adhyāyas.

The *Rājasūya* (seven adhyāyas) begins: राजसू-
येन यजेतेति० [H. T. COLEBROOKE.]

289.

104. Foll. 126; size 10 in. by 4 in.; legibly written, in Devanāgarī, in the latter part of the 7th century; ten lines in a page.

Sūyāna's commentary on the *Baudhāyana-Kalpasūtra*. The *Darśapūrṇamāsa* portion, in 17 sections. It begins:

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वोर्ध्वानामुपक्रमे ।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं ॥ १ ॥

त्रयीजगत्त्रयीकल्पलताया यन्निरूपितं ।

दोहयन् श्रियमादत्ते मीमांसासंमहद्वयं ॥ २ ॥

यः सायणाचार्यपदाभिषिक्त श्रीशिंगणाचार्यमुताग्रगण्यः ।

प्रसन्नगंभीरमतिः स्फुटार्थं बोधायनं कल्पमथो विधास्यन् ॥

व्याख्याय विद्यास्थानानि पुराणादीनि सांप्रतं ।

व्याचष्टे सायणाचार्यः कल्पं बोधायनं मुधीः ॥

पूर्वव्याख्यातृभिर्येऽर्थैः स्पष्टा इत्यनिरूपिताः ।

अप्रबुद्धप्रबोधार्थं निरूपयति तानपि ॥

अनुष्ठानविकल्पाच्च कणादौ ये व्यवस्थिताः ।

सम्यक् तेऽपि निरूप्यन्ते पूर्वकल्पे यथोचितं ॥

It ends: भ्रीवान्मुषेणोपहत्य ब्रह्म प्रतिष्ठा मनस इत्येतेना-
नुवाकेन प्रतिमंत्रं जुहोति ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

290.

776a. Foll. 71; size 10 in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī, in the early part of the last century; eleven lines in a page.

Karmāntasūtra-bhāṣhya (or ° *vārttika*), a gloss on the *Karmānta* portion of the *Baudhāyana-sūtra*, in twenty (?) *khaṇḍa*, by *Veṅkaṭeśvara** *Dikshita*, son of *Govinda Dikshita*. It begins:

उमापतिं रमानाथं बोधायनमुनीश्वरम् ।

गोविन्दाध्वरिणं तातं वन्दे सर्वार्थसिद्धये ॥

कल्याद्यनुक्तार्थविशेषरूपणं

प्रवृत्तकर्मान्ननिबन्धदीपकम् ।

मीमांसया मांसलितं च वार्त्तिकं

• श्रीवेङ्कटेशाध्वरिणा वितन्यते ॥

कल्पसूत्राद्यास्तावशिष्टकर्माणि प्रतिपादयितुमादौ कल्प-
सूत्रादिप्रतिपाद्यमानकर्मानुष्ठानौपयिकविनियोजकप्रमाणान्याह
पञ्चतयेनेति ° (see Burnell's Cat. lxxxviii.).

* The spelling *Vyankateśvara* is also found.

The first part, consisting of eleven *khaṇḍa*, ends fol. 39b : श्रीमद्वैतविद्याचार्यसाग्निचित्यसर्वतोमुखा-
तिरात्रसाग्निचित्याप्रवाजपेययाजिगोविंददीक्षितवरनंदनस्य स-
र्वतंत्रस्वतंत्रसाग्निचित्यसर्वपृष्ठाभोर्ध्वमयाजिश्रीयज्ञनारायणदी-
क्षितानुजस्य तांक्षिप्तालम्बसमस्तविद्यावैशद्यस्य साग्निसाग्निचि-
त्याप्रवाजपेययाजिश्रीव्यंकटेश्वरदीक्षितस्य कृतिषु कर्मांतसूत्रवा-
र्त्तिके सामान्यसूत्रवार्त्तिकं समाप्तं ॥ ° ॥ आदौ सामान्यसूत्रमुक्त्वा
सर्वकर्माधीहवनीयाद्यग्न्यादिकत्वेन प्रथमकर्तव्यत्वादाधाने कल्प-
सूत्रादिष्वनुक्तमन्त्रेषु च केपुचिद्विशेषन्यायगर्भं प्रयोगं दर्शयति ॥

It ends: कर्मांतसूत्रभाष्यं समाप्तम् ॥

On the author of this gloss compare Burnell, Cat. of Ved. MSS., No. xcix.

[H. T. COLEBROOKE.]

291.

86A. Foll. 50; size 10½ in. by 4½ in.; indif-
ferent Devanāgarī writing of the latter part
of last century; 14-16 lines in a page.

Baudhāyana-Śulvamīmāṃsā, being a com-
mentary on the *Baudhāyana-Śulvasūtra*, in three
adhyāyas, by *Veṅkaṭeśvara Dikshita*.

The MS. begins:

कांतामुखं संततमंतिकस्यं यस्यावतंसंदुरवेक्षमाणः ।

अवाप्यकार्श्यं किमु पांडुतां च ददातु देवः स सदा मुदं नः

॥ १ ॥ --- ॥

अबोधकत्वं निखिलेषु वेदेष्वपास्य ये विष्टपमन्वगृह्णन् ।

सूत्रैर्विचित्रार्थचमत्कृतैस्तान् बोधायनाचार्यवरान् भजामः ॥

६ ॥

भट्टोक्ततंत्रोद्धरणप्रवीणान्वैतविद्यापरिपालने च ।

नमामि गोविंदमखिप्रवेकान् भक्त्या मुहुः संप्रति तातपादान

॥ ७ ॥

सर्वेषु तंत्रेषु समं स्वतंत्रश्रीयज्ञनारायणदीक्षितेन्द्रः ।

अध्यापयद्यं बहुधानवद्यां विद्यामशेषामनुजं यथावत् ॥ ८ ॥

बोधायनोक्तसूत्रं बुध्वा बहुशो विचार्य न परीत्या ।

श्रीव्यंकटेश्वरमखी मुगमां तनोति शुल्बमीमांसां ॥ ९ ॥

इह खलु भगवान् बोधायनाचार्यः अग्निचयान् व्याख्यास्यन् °

Adhyāya I. ends fol. 16b; II. fol. 26b. The
colophon runs thus:

इति श्रीमद्वैतविद्याचार्यसाग्निचित्यसर्वतोमुखातिरात्रसा-

ग्निचित्याम्रवाजपेययाजिगोविंददीक्षितवरनंदनस्य सर्वतंत्रस्त-
त्रसाग्निचित्यसर्वपृष्ठामोर्ध्वमयाजिअथयज्ञनारायणदीक्षितानुजस्य
तच्छिष्यतालभसमस्तविद्यावैशद्यस्य सग्निचित्याम्रवाजपेययाजि-
अर्विकटेश्वर (चंकटेश्वर in Adhys. I. and II.) दीक्षितस्य
कृतिषु बोधायनशुल्बमीमांसायां तृतीयो ध्यायः ॥ ० ॥ लिखित-
मिदं पुस्तकं द्रोणोपाख्यचिंतामणिसूनुना मार्कंडेययज्ञना स्वार्थं
परार्थं च ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

292.

1678b. Foll. 102 ; size 9½ in. by 4 in. ;
fairly written, in Devanāgarī, by three different
hands, in the latter part of the 17th century ;
eight lines in a page.

The [Baudhāyana-] Śulva-dīpikā, by Dvāra-
kṇātha Yajvan, son of Tīkābhāṭṭa. In three
adhyāyas. It begins :

बोधायनीयशुल्बस्य प्रव्याख्याः प्रेक्ष्य यज्ञना ।

टीकाभट्टात्मजेनेयं क्रियते शुल्बदीपिका ॥

अथेमे ग्निचयाः ॥ अथ गृह्णानंतरमग्निचयग्रहणं वेद्या
अमुपलक्ष्यार्थं । ०

It ends :

टीकाभट्टात्मजेनेयं द्वारकानाथयज्ञना ।

तृतीयो व्याकृतो ध्याय उपपत्तिसमन्वितः ॥

The text of the Baudhāyana-Śulvasūtra has
been published, with a translation and Dvāra-
kṇātha's commentary, by Dr. G. Thibaut, in the
Paṇḍit, vols. ix. x. (1874-6).

[H. T. COLEBROOKE.]

293.

604. Foll. 165, of which one (fol. 74) is
wanting ; size 10 in. by 3½ in. ; fairly written in
the Devanāgarī character, about A.D. 1650 ;
seven lines in a page.

Baudhāyanīya-paddhati, a manual, in five
chapters, of domestic rites, according to the
Sūtras of Bodhūyana, by Keśava Svāmīn.

On the blank page of fol. 1 the work is called
Viśṇubhāṭṭi-baudhāyanīya-srautayajñakā ०.

The treatise begins :

प्रणम्य विष्णुं विधियज्ञरूपं

सरस्यतीं चापि तदीयरूपम् ।

त्रैविध्यवृद्धान् विदुषो गुरुंश्च

बोधायनाचार्यं पदद्वयं च ॥ १ ॥

श्रीमद्बोधायनाचार्यप्रोक्तानां गृह्यकर्मणाम् ।

आवश्यकानां केषांचिदेषादुष्टानपद्धतिः ॥ २ ॥

यथाशक्ति यथाज्ञानमनन्योपायकान्प्रति ।

अकृत्वा प्रक्रियामात्रानिवत्सर्वं (!) निवध्यते ॥ ३ ॥

प्रयोगसूत्रवृत्तिभ्यां प्रयोगो यो निरूपितः ।

सह च सकलैर्मन्त्रैर्वाल्बोधाय केवलम् ।

अत्राचार्येण हुतादीननु[one akshara eaten away]त्य
एते सप्त एते सप्त पाकयज्ञा इत्युक्ताः ०

Kāṇḍa I. consists of 24 sections (anuvāka):

1. śūstrāvātāra, fol. 3; 2. kanyāgaṇagotra-
nirṇaya, fol. 7; 3. nāndīmukhaśrāddhavidhi,
fol. 9; 4. udakaśāntividhi, fol. 12b; 5. pra-
tisara-bandha, fol. 15b; 6. vadhūkūlagama,
fol. 18; 7. madhuparkavidhi, fol. 19; 8. de-
vayajanodānayaṇa, fol. 20b; 9. agnimukha-
prayoga, fol. 25; 10. āghārāprayoga, fol. 29b;
11. āgñihotrikavidhi, fol. 31b; 12. apūr-
vavidhi (?); 13. pākayajñavidhau prīyaś-
cittavidhi, fol. 34b; 14. vadhvūnayana, fol.
31b (misplaced); 15. upasamvidāna, (!)
fol. 39; 16. matsyagrahaṇa, fol. 40; 17.
vaiśvadevūrambhaṇa, fol. 42b; 18. śrāddha-
vidhi, fol. 51; 19. punarvivāhahoma, fol.
50b (misplaced?); 20. agnyādheyadvaya-
samsarga, fol. 51b; 21. punaḥsandhāna,
fol. 53b; 22. punarūdhūnavidhi, fol. 53;
23. parvanirṇaya, fol. 57; 24. fol. 60b,

इति अन्वारंभणीयादिस्थालीपाकादिचतुर्विंशः ॥

समाप्तिमेतच्च विवाहकांश्च विस्पष्टमावर्णितकर्मजालं ।

बोधायनाचार्यवरस्य पादौ प्रणम्य विष्णुं च यथास्फुटोक्तं ॥

Kāṇḍa II. begins : अथ गर्भीधानादिसंस्कारकांडमे-
वावर्तमाना यदा रजस्वला भवति नैनया सह संवसेत् ०

This chapter consists of 33 sections :

1. (*saṃskārakāṇḍe*) *ṛitusamveśanah*, fol. 61b;
2. *ṛitusamveśavichitti-prūyaścittavidhi*, fol. 62b;
3. *brahmodanavidhi*, ib. ; 4. *sahasra-sampūṭavidhi*, fol. 63b;
5. *garbhādhūnahoma*, fol. 64b;
6. *pūṃsavana*, fol. 64a (inverted);
7. *śimantonnayana*, fol. 65b;
8. *viśṇubali*, fol. 66;
9. *jātakarman*, fol. 67;
10. *phalīkaraṇahoma*, fol. 68;
11. *sūtikotthāpanāvidhi*, fol. 69b;
12. *nāmakaraṇāgninūśavidhi*, fol. 71b;
13. *nakshatrahomavidhi*, fol. 72;
14. *āyu(śma)caruvidhi*, fol. 73;
15. *nishkramaṇahoma*, (? 16-17; fol. 74 wanting);
18. *cūḍākaraṇavidhi*, fol. 75;
19. *upanayana*, fol. 79;
20. *kālātīkramaprūyaścittavidhi*, fol. 80b;
21. *jaḍādyupanayanavidhi*, fol. 80a (reversed);
22. *yajñopavītavidhi*, fol. 81;
23. *punarupanayanavidhi*, fol. 82b;
24. *upākaraṇavidhi*, fol. 83;
25. *vratavidhi*, fol. 87;
26. *śukrīyavratavidhi*;
27. *agnikūṇḍavidhi*, fol. 88;
28. *upanishadvratavidhi*, fol. 89;
29. *godānavratavidhi*, fol. 90;
30. *sāmmīnavratavidhi*, fol. 92b;
31. *sautasamāvartanavidhi*, fol. 95;
32. *kalpāntarasnātavratavidhi*, fol. 97b;
33. *śatābhishekavidhi*, fol. 99.

It ends :

एवं द्वितीयो बहुसूक्तनिर्णयः संस्कारकांडः सुखकर्मसंस्कृतिः ।
अगात्मामिं लिखितं स्मृतं मया मधुर्द्विषः संस्मरत पदांबुजं ॥

Kāṇḍa III. consists of 18 sections. It begins:

अथाहुतप्रहुतहुतादयश्च संस्था अथ क्रमप्राप्ताः ऋतुग-
वादयो नित्यानित्यानुष्ठेया गृहस्यस्य वक्ष्यन्ते ।

1. *śūlagava*, fol. 100;
2. *baliharana*, fol. 102b;
3. *pratyavarohana*, fol. 102;
4. *aṣṭakāmūsikaśrāddhavidhi*, fol. 103b;
5. *śrāddhakalpavidhi*, fol. 104;
6. *sandhyopāsanavidhi*, fol. 106b;
7. *pañcavidho vedābhyaśah*, fol. 107 (*snānavidhi*, fol. 109);
8. *tarpaṇavidhi*, fol. 111;
9. *mahāpuruṣhārcanavidhi*, fol. 112;
10. *mahādevapūjā-*

- vidhi*, fol. 112;
11. *saṃvibhāgavidhi*, fol. 113b;
12. *nityaśrāddhavidhi*, fol. 114b;
13. *aharaharanushīheyānityakarmavidhi*, fol. 117;
14. *virūpākshapūjavidhi*, fol. 118;
15. *āmikshāvidhi*, fol. 119b;
16. *āgrayaṇavidhi*, fol. 119b;
17. *utsarjanavidhi*, fol. 121b;
18. *ṛishotsargavidhi*, fol. 122b.

Kāṇḍa IV. (*Naimittikakāṇḍa*) consists of 13 sections : 1. *vāsugamanahoma*, fol. 123b;

2. *grihādīśāntividhi*, fol. 125;
3. *adbhutaśāntividhi*, fol. 125b;
4. *navagrahaśāntihoma*, fol. 128b;
5. *kūśhmāṇḍahoma*, fol. 129b;
6. *gaṇahomavidhi*, fol. 132;
7. *prabhṛitīyācaka*, fol. 132b;
8. *aghamarshaṇavidhi*, fol. 133;
9. *cāndrāyaṇa*, fol. 135;
10. *vedapārāyaṇavidhi*, fol. 136;
11. *prūyaścittavidhi*, fol. 137b;
12. *prūyaścitteshṭi*, fol. 139;
13. *yantrādhyaṇa*, fol. 171b.

Kāṇḍa V. (*Pitṛīmedhakāṇḍa*) consists of 17 sections. It begins: अथ गृहस्यस्य प्रेतस्य पितृत्वप्राप्त्यर्थे पितृमेधप्रयोगो वक्ष्यते ।

1. *pretasaṃskāra*, fol. 146b;
2. *piṇḍavidhi*, fol. 150;
3. *asthisamcayanavidhi*, fol. 151b;
4. *daśāhaprayoga*, fol. 154;
5. (?) ;
6. *ekūdaśāhahoma*, fol. 156b;
7. *śoḍaśaikoddishṭakūla*, fol. 158;
8. *sapiṇḍikaraṇa*, fol. 157 (transposed);
9. *sapiṇḍikaraṇānuttara*, fol. 159b;
10. *prakīrṇaprayoga*, fol. 160b;
11. *brahmamedhavidhi*, fol. 161b;
12. *strīṇṣaṃsaṃskāra*, fol. 162;
13. *jaḍādisaṃskāra*, ib.;
14. *anupanītasamskāra*, fol. 162b;
15. *pravāsagātūnām durmṛitānām saṃskārah*, fol. 163;
16. *pretopāsanavidhi*, fol. 163b;
17. fol. 164b, by a different hand, इति श्रीमत्सकलविद्याशारदश्रीतस्माद्देवकीनृपानक्षेत्रवस्वामिकृता बोधायनी पद्धतिः [H. T. COLEBROOKE.]

294.

1651. Foll. 213 (originally 227, of which foll. 96-110 are missing); size 9½ in. by 4 in.;

fairly written, in the Devanāgarī character, about the end of the 16th century; ten lines in a page.

Āpastamba-Śrautasūtra. Incomplete. The MS. contains fourteen *praśnas*. The eighth is missing. About the numbering of the *praśnas* XI.-XVI. differences of a similar kind appear in these MSS. with those noticed by Dr. Burnell, in the description of his MS. of this *sūtra* (see *Cat. of Vedic MS.*, No. lxx.). These differences were apparently caused by the insertion of a chapter (the *Pravargyapraśna*), between the tenth and eleventh chapters, which subsequently, however, came to be counted, it seems, as *praśna* XV. (or XIV.)

Praśnas I.-III. treat of the *Darśapūrṇamāsa* sacrifices.

P. I. begins: अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वान्यमाहवनीयं प्रणीयाग्नीनन्वादर्धाति०; it consists of 25 *kaṇḍikās* in 8 *paṭalas*.

P. II. (6 *paṭalas* of 21 *kaṇḍikās*) begins fol. 16: देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इति स्वयमादायेन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिण इत्यभिमन्य०

P. III. (6 *ps.* of 20 *ks.*) fol. 26b: इडामेके पूर्वैः समामनन्ति प्राश्नित्रमेक आग्नेयं पुरोडाशं०

P. IV. (4 *ps.* of 16 *ks.*, containing the rules for the *Yajamāna* at the *Darśapūrṇamāsa*) fol. 36b: याजमानं व्याख्यास्यामो यजमानस्य ब्रह्मचर्ये०

P. V. (8 *ps.* of 28 *ks.*), the *Agnyādheya*, fol. 47b: अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामो अश्वत्थः शमीगर्भ आरुरोह०

P. VI. (8 *ps.* of 31 *ks.*), the *Agnihotra*, fol. 64: अग्निहोत्रं व्याख्यास्यामो अधिवृक्षसूर्य आविःसूर्ये वा०

P. VII. (8 *ps.* of 28 *ks.*), the *Nirūḍha-paśubandha*, fol. 81: सर्वाङ्गोक्तान्पशुबन्धयान्यभिजयति०

[P. VIII., in No. 296 (MS. 122C), the *Cāturmāsya*, consisting of 6 *paṭalas* of 22 sections, begins: अक्षय्यं ह वै चातुर्मास्ययाजिनः

सुवृतं भवति कालान्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते० and ends: एकोपक्रमत्वाद्यथान्वारम्भणीया ॥]

P. IX. (9 *ps.* of 20 *ks.*, containing *Prāyaścitta* for the sacrifices treated in chapters V.-VIII.), fol. 111: श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्य-पराधे विधीयते०; it ends: सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयात् ।

Ps. X.-XVII. contain the *Soma-sacrifice*.

Ps. X.-XIII. the *Agnishṭoma*.

P. X. (10 *ps.* of 31 *ks.*), called *Somopodghāta*, fol. 127b: सोमेन यक्ष्यमाणो ब्राह्मणानाधेयानृत्विजो वृणीते०

P. XI. (8 *ps.* of 21 *ks.*) fol. 159b: आतिथ्याया धौवात्मुचि चमसे वा. This chapter, however, is counted as the XIIIth in this MS., and the next as the XIVth.

P. XII. (8 *ps.* of 29 *ks.*) fol. 170b: महारात्रे बुद्धाग्ने नयेत्याग्नीध्रमभिमृशति ।

P. XIII. (7 *ps.* of 25 *ks.*) fol. 192; अभिषवादि माध्यन्दिनं सवनं तायते० This chapter, as well as the succeeding one, are not numbered in this MS.

P. XIV. (10 *ps.* of 34 *ks.*), the *Ukthya*, etc. fol. 206b: उक्थ्यः षोडश्यतिरात्रोऽग्नौर्यामश्चाग्निष्टोमस्य गुणविकाराः । MSS. 1541A and 1541B, make this chapter the XVth, MSS. 1142a and 1142b the XIVth, as in Garbe's edition. Dr. Burnell's MSS. leave it uncertain.

P. XV. (5 *ps.* of 21 *ks.*), the *Pravargya*, begins: fol. 145b: प्रवर्ग्ये संभरिष्यन्नमावास्यायां० In this MS. it is numbered XI.; in the copy of *Rudradatta's* commentary, however, it is numbered XV., and inserted in that place.

For *Ps.* XVI. and XVII. see No. 309.

The MS. ends: इत्यापस्तंबसूत्रे ध्यायः ॥ -- लिखा-पितमिदं सूत्रं सोमांतं ॥

This work is now being edited, together with

the commentary of *Rudradatta*, in the *Bibliotheca Indica*, by Prof. R. Garbe (fasc. 12, 1886, reaching to the end of the XVth *praśna*).

[H. T. COLEBROOKE.]

295.

1733. Foll. 79, of which one (fol. 2) is missing; size 9 in by 4 in.; legibly written, in the Devanāgarī character, in the early part of the last century; nine lines in a page.

The first five *praśnas* of the *Āpastamba-Sūtra*.

[H. T. COLEBROOKE.]

296.

122C. Foll. 14; oblong; size 10 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character.

The eighth *Praśna* of the *Āpastamba-Śrautasūtra*, on the *Cāturmāsya* sacrifices.

Dated : संवत् १६३६ । पौषशुद्धिपक्षे श्येह वाराणस्यां लिखितमिदं ॥ after which, in a different handwriting : इदं अणभट्टेन रामकृष्णस्य दत्तं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

297.

1541A. Foll. 61; size 10½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of last century; eight lines in a page.

Three chapters of the *Āpastamba-Śrautasūtra*.

a) Foll. 22. The XIVth *praśna*. It ends : इत्यापस्तम्बसूत्रे उक्थप्रश्ने पंचदशप्रश्नः ॥ ०

b) Foll. 24. The XVIth *praśna*, or first *cayanapraśna*. It begins : अग्निं चेयमागो मावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखां संभरत्यषाढा-मधिकृत्यैके समामनन्ति ० It consists of 35 *kaṇḍikās* in 10 *paṭalas*. The chapter is not numbered in this copy. The colophon is : इत्यापस्तम्बसूत्रे अयनप्रश्नः प्रथमः ॥

c) Foll. 15. The XVIIth *praśna*, consisting of 26 *kaṇḍikās* in 8 *paṭalas*. It begins : श्रोभूते पौर्वाहिकीभ्यां प्रचर्य द्वितीयां चितिं चिनोति भुवश्चित्तिरिति ।

For an analysis, by Dr. A. C. Burnell, of a complete copy of the *Āpastambasūtra*, see the *Indian Antiquary*, January, 1872, p. 5.

[H. T. COLEBROOKE.]

298.

51. Foll. 195; size 9½ in. by 4 in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting, of about A.D. 1650; much soiled; 11-14 lines in a page.

Bhaṭṭa Rudradatta's commentary, entitled *Sūtradīpikā*, on the first nine chapters (treating of the *Haviryajña*) of the *Āpastambasūtra*.

The work begins :

शुक्लाक्षरधरं देवं शशिवंशी चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्याये सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

Praśna II. begins fol. 27b : गाह्यपत्याहववीययो-
न्तरालं महत्त्वे ०

P. III. fol. 40b : इडाशब्दो देवतावचनस्तत्संवन्धात् ०

P. IV. fol. 53 : दर्शपूर्णमासयोरिदानीं यजमानकर्म व्या-
ख्यायते ०

P. V. fol. 63b : दर्शपूर्णमासौ व्याख्यायानन्तरं सर्वश्रौ-
तकाण्डोपकारकं सर्वप्रथमभावि चाग्न्याधेयमारभते ०

P. VI. fol. 89 : अग्न्याधेयानन्तरमग्निहोत्रं व्याचिख्या-
सुरधिकारं दर्शयति ०

P. VII. fol. 110b : अथ नित्यः पशुरारभ्यते ।

P. VIII. fol. 131 : अथ नित्यत्वं सामान्याद्विधेयज्ञा-
मान्याच्च चातुर्मीत्यानि व्याचष्टे । ०

P. IX. fol. 164 : उक्ताग्निं सोमादर्वाच्च नित्यानि
कर्माणि ० [H. T. COLEBROOKE.]

299.

1142b. Foll. 163 (and 2 *suddhapattras* after fol. 49 and 104 resp.); size 8½ in. by 3½ in.;

legibly written, in Devanāgarī character, about the middle of the last century; ten lines in a page.

Rudradatta's commentary on chapters X.-XV.

P. X. begins: उक्ता नित्या हविर्यज्ञा उक्तानि चैषां प्रायश्चित्तानि । अथेदानीं सोम आरभ्यते ०

P. XI. fol. 29: आति ० मन्त्रं । तनूनपासंबन्धात् तानूनप्लवं ०

P. XII. fol. 48: महा ० शक्ति । महती रात्रिः महा-रात्रिः रात्रिशब्देन रात्रिभिर्भागो लक्ष्यते ।

P. XIII. fol. 83b: अभि ० यन्त्रे । अभिषवादि महा-भिषवादि ॥ तस्य ० ख्यातः । ०

P. XIV. fol. 105b: एवं तावत्स्वर्गकामो ज्योतिष्टोमेन यजेतेति सर्वैकाहाहीनसत्रमूलप्रकृतिभूतज्योतिष्टोमं प्रकृत्य तस्याग्निष्टोमसंस्था व्याख्याता ०

P. XV. fol. 143b: एवं सर्वसोमप्रकृतिभूतो ज्योतिष्टोमः संप्रायश्चित्तो व्याख्यातः ।

It ends: इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तंबसूत्रवृत्तौ सूत्र-दीपिकायां पंचदशः प्रश्नः ० [H. T. COLEBROOKE.]

300.

1142a. Foll. 31; same size; Devanāgarī character; written by several hands, in the early part of the last century; 11-13 lines in a page.

Chapter XV. of *Rudradatta's* commentary. This copy has not the whole of the introduction given above in the preceding MS. (and in Garbe's edition), but begins: स्वतंत्रस्य ज्योतिष्टोमस्य संस्थाविकल्पा ० [H. T. COLEBROOKE.]

301.

137a. Foll. 157; size 10 in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about the beginning of the 17th century, by two different scribes; ten or eleven lines in a page.

Kauśika Rāma's gloss (*vṛitti*) on *Dhūrtasvāmin's* commentary (*bhāṣya*) on chapters I.-VI. of the *Āpastamba-Śrautasūtra*.

It begins:

नमस्तैल्लोकायनिर्माणत्राणसंहतिकर्मणे ।

चित्सदानन्दरूपाय विष्णवे परमात्मने ॥ १ ॥

आपस्तम्बं नमस्कृत्य धूर्त्तस्वामिप्रसादतः ।

तद्भाष्यवृत्तिः क्रियते यथाशक्ति निरूपिता ॥ २ ॥

न व्यवस्थाप्यते वस्तु स्वबुद्धिस्तु नियम्यते ।

को वा समर्थो वेदार्थनिर्णये ज्यन्तगह्वरे ॥ ३ ॥

कौशिकेन तु रामेण अद्वैताचारविजृम्भितः ।

वेदार्थनिर्णये यत्नः क्रियते शक्तितो ऽधुना ॥ ४ ॥

यथाभाष्यं यथाप्रज्ञं कृतां वृत्तिमिमां मया ।

विद्वांसस्त्वनुगृह्णन्तु प्रसन्ना वीतमत्सराः ॥ ५ ॥

वेदमार्गानुसारेण यथाशक्ति प्रकल्पितम् ।

अल्पार्थमपि मद्भाष्यं ग्रहणानस्य शोभते ॥ ६ ॥

तत्र दर्शपूर्णमासादीनां काला उच्यन्ते । यदहः पुरस्ताच्च-न्द्रमाः पूर्णौ उत्सर्पेत् ०

Praśna II. begins fol. 37: सुवचत् स्पृचसंमार्गं इत्यु-पदेशः

P. III. fol. 53: यदेडा प्रथमं तदाभिषायेडां प्राशित्रं ०

P. IV. fol. 79b: यजमानस्य कर्म याजमानं पुनर्पेज-मानमहणमयजतो मा भूवन्नमे धर्माः ०

P. V. fol. 93b: इष्टिहौत्रे कल्पसूत्रकारेण परिभाषाप्र-करण उक्ते पि दर्शपूर्णमासप्रयोगसौकर्यार्थमिह भाष्यका-रेणोच्यते । ०

P. VI. fol. 129: अग्निहोत्रमिति कर्मनामधेयं अग्नेर्वैत्र सामयाहुतिः प्रथमेति । It ends fol. 157: इति कौशिकेन रामेणाग्निचिता कृतायां धूर्त्तस्वामिभाष्यवृत्तौ षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ।

[H. T. COLEBROOKE.]

302.

137b. Foll. 39; same size; copied by the same two scribes as the preceding volume.

A commentary (probably that of *Kauśika Rāma*) on chapter VII., called outside *Paśu-bandhaprayogabhāṣya*.

It begins: पशुर्वध्यते यज्ञार्थं यस्मिन्कर्मणि स पशुबन्धः तेनेष्टवान् पशुबन्धयाज्ञी स सर्वाँल्लोकानभिजयति ०

[H. T. COLEBROOKE.]

303.

620. Foll. 202 (and two *suddhipattras* after fol. 56); size 9½ in. by 4 in.; clearly written, in the Devanāgarī character; eight or nine lines in a page.

Kauśika R̥ma's gloss on chapters VIII. and IX. of *Dhūrtasvāmin's* commentary; called outside *Dhūrtasvāmibhāṣya-saṭika*.

Prasna IX. (foll. 1-113) begins: उक्ता हविर्यज्ञाः महाहविर्यज्ञा उक्ताः पूर्वं सौत्रामण्यपि पशुबन्धरूपत्वादुक्तप्रायेति हविर्यज्ञा इत्यविशेषोक्तिः । तेषु प्रायश्चित्तमवश्यं भावि^०; it ends: पंचमः पटलः ॥ समाप्तः प्रश्नो नवमः ॥ संवत् १६६० समये ज्येष्ठवदि १३ भृगु-वासरे ।

P. VIII. begins: [अष्टम्य^० भवति] चातुर्मास्यैरिष्टवान् चातुर्मास्ययाज्ञी तस्य चातुर्मास्ययाज्ञिनो ऽष्टम्यं भवति सुकृतं न शक्यं क्षेपयितुं^० This chapter is marked वे.भा. (once वे.भा.) in the margin.

[H. T. COLEBROOKE.]

304.

531. Foll. 186; the same size and handwriting as the preceding volume; nine lines in a page.

Chapters X-XIII. of *Kauśika R̥ma's* gloss.

Prasna X. begins: आदौ तावत्परिभाषायामेकदिंशतिर्यज्ञा व्याख्यातया परिज्ञाताः । तेषु पाकयज्ञाः सप्त गृह्ये व्याख्याताः । शेषेषु हविर्यज्ञाः सप्त कर्माणि । अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्याम इत्यारभ्य यथान्वारम्भणीयेत्येवमन्तेनोक्तानि दर्शपूर्णमासादीनि पिण्डपितृयज्ञाधानाग्निहोत्रामयणपशुबन्धचातुर्मास्यं नित्यानि । अकरणे प्रत्यवायवन्ति ऋणसंस्तुतानि । दाक्षायण्यज्ञादयस्तु गुणविकृता अपि नित्याः पूर्वनिर्वृत्तकत्वान्नित्या एव । तथा नैमित्तिकानि पुनराधानप्रवासादीनि चोक्तानि श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तमित्यारभ्य सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयादित्यन्तेन तेषां हविर्यज्ञानां प्रायश्चित्तानि चोक्तानि ।^० It ends: इति^० सोमोपोद्घातो नाम दशमः प्रश्नः समाप्तः ।

P. XI. begins fol. 78: आतिथ्या भौवात्सुचि चमसे वा^०; it ends: समाप्तो प्रश्नोयमेकादशमः ।

P. XII. fol. 102b: महारात्रस्त्रिभागावशिष्टा रात्रिः बोधायनमतात्^०; it ends: समाप्तः प्रश्नः ।

P. XIII. fol. 152: अभिषूयते यस्मिन् सोमः सोऽभिषवः ।^० It ends: सप्तमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः । इति श्रीमत्कौशिकेण रामेण कृतायां धूर्त्तस्वामिभाष्यदीपिकायामग्निष्टोमः समाप्तः ॥ संवत् १६७९ समये माघ-वदि ७ भौमवासरे । [H. T. COLEBROOKE.]

305.

1141a. Foll. 108; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eleven lines in a page.

Tālavṛindanivāsīn's * *Prayoga-dīpikā* (or *ṛpritti*) on chapters X-XIV. of the *Āpastamba-Śrautasūtra*.

Prasna X. begins: अथ सोमप्रयोग उच्यते । सोमोषधिविशेषः । तत्साध्यत्वात् कर्मनाम । तेन यस्या-माणः^० It ends: समाप्त सोमप्रश्नः

P. XI. fol. 19b: अथातिथ्याः । आतिथ्याः । आतिथ्या भौवात्सुचि चमसे वा^० It ends: इति तालवृन्दनि-वासकृतायां प्रयोगदीपिकायां गनीधोमोयं तं च समाप्तं ॥

P. XII. fol. 42: श्रीमहारात्रे बुध्वा त्रिभागावशिष्टाया रात्रौ ब्रह्मणा सह च^०

P. XIII. fol. 62: अभिषवादि माध्यंदिनं सवनं तायते । तस्य कर्म तूष्णीं सोममुपावह्य^० It ends: उदवसा-नीयायां समाप्तायां पूर्णाहुतौ वा हुतायां अग्निष्टोम-समाप्तिः ।

P. XIV. fol. 82: उच्यते: षोडश्यातिरात्रौ ऽग्नोर्यामश्च उच्यथ्यहस्तृतीयसवने गृह्यत इत्यर्थः । तस्य कर्म सर्वम-ग्निष्टोमवत्^० It ends: इत्यापस्तंबसूत्रप्रयोगवृत्त्यां तालवृन्दकृतायां सोमप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ समाप्तः प्रश्नः । सं १७९२ कार्तिककृष्ण २ सोमवासरे^०

[H. T. COLEBROOKE.]

306.

1541B. Foll. 47; size 10½ in. by 4 in.;

* Or *Tālavṛintanivāsīn*, as the name is also written.

fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of last century ; eight lines in a page.

Chapter XIV. of the same work.

It ends as above ° तालवृन्दनिवासिकृतायां सोमप्रा-
यश्चित्तानि समः । समाप्तः पंचदशः (!) प्रश्नः ॥ दशमः पटलः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

307.

1127. Foll. 220, of which two (foll. 3 and 4) are missing ; size 11½ in. by 4¼ in. ; Devanāgarī character ; middling handwriting ; eleven lines in a page.

a) Foll. 1-75a. A portion of *Tālavrindanivāsīn's* manual. It begins :

प्रणम्य शिरसा देवं लक्ष्मीकान्तं तथा गृहं ।
श्रीमच्च पितरौ तद्वत्तथा [तथा] मे कृलदैवतं ॥ १ ॥
भवानीतनयाद्याद्यतनयानन्दनायकं ।
काशिवासिजनाद्यौघं हारिनदुन्दे नमोस्तु ते ॥

उत्तरया हिरण्यलाभकामो यजेत । इष्ट्या यक्ष्ये हिरण्यला-
भार्थमिति ° the *kūmyeshṭis* end fol. 10b ; the
uśvamedha fol. 24 ; *purushamedha* fol. 26b ;
dvādaśāha, *kāṭhaka*, *bharatadvādaśāha*,
etc., fol. 44 : इत्यापस्तंबप्रयोगसूत्रप्रयोगवृत्त्यां
बालवृन्दनिवासिकायां द्वादशाहसत्रान्मिकानिहीनात्म-
कश्च (!) काठकाग्निपुस्तकभरतद्वादशाहाश्च समाप्तः ॥
gavām-ayana fol. 49 ; *utsargiṇām-ayana*
fol. 50b ; *bṛihaspatīsava* and other *ekāhas*
fol. 51b ; *vaiśvadeva*, *upahavya*, *ṛitapeya*
fol. 57 ; *triprasrita* (!) *sarvatomukha* fol.
66 ; the *ekāhas* conclude with *aptoryāma*
and *āyushātirātra* fol. 69 ; the *ahīnas* fol.
72b ; this portion ends with the *rājābhi-
sheka* fol. 75.

b) Foll. 75a-116a. *Kapardisvāmin's* com-
mentary on the *Paribhāṣhā-paṭala*.

c) Foll. 116a-138b. Another portion of *Tā-
lavṛindanivāsīn's Prayogavṛitti* :-the *nak-*

shatreshṭi ends fol. 133 (*Kapardisvāmin* is
mentioned as the chief source, fol. 119) ;
mitravindeshṭi fol. 135 ; *mṛigāreshṭi* fol.
138b (?).

d) Foll. 138b-169b. The *Prayogavṛitti* of the
two *cayana-praśnas* (XVI and XVII) of
the *Āpastamba-Śrautasūtra*.

P. XVI. begins: अग्निं चेष्टमाणः अग्निरितीष्ट-
काकृतस्यंडिलमुच्यते °

P. XVII. fol. 155 श्रोभूते ° । श्रोभूते विसृष्टवा-
चि यजमाने प्रवर्ग्योपसद्भां चरित्वा °

e) Foll. 139b-220. Other portions of the *Prayogavṛitti*.

The *vājapeya* : कपर्द्यनुसारेण वाजपेयमारभ्य
विश्वसृजामयनपर्यंतानां प्रयोग उच्यते ॥ वाजपेयो
द्विप्रकारः । सामवाजपेयः कुरुवाजपेयश्च । ends fol.
179 ; the *sautrūmaṇi* : नवम्या सौत्रामण्या
यस्ये इत्युक्ता विद्युदसि °, ends fol. 185 ; *iṣṭis* :
इष्ट्या यस्य इत्यादि मैत्रावरुण्याः कर्म °

The *maitrāvaruṇi* ends fol. 185b ;
kāṭhaka fol. 187 ; *sāvitra* fol. 188b ; *nāci-
keta* fol. 189b ; *cāturhotra* fol. 190 ;
kūmyeshṭis fol. 201 ; *kūmyūḥ paśaraha* --- ;
rājasūya fol. 215b ; *kaukilyūḥ karma* fol.
220 : समाप्ता कौकिली ॥ संवत् १६९९ शाके १५५६
समये ज्येष्ठकृष्णदशमीभौमवासरे.

[H. T. COLEBROOKE.]

308.

1676b. Foll. 30 ; size 9¼ in. by 3¾ in. ;
legibly written, in Devanāgarī, in the latter part
of last century ; nine or ten lines in a page.

Āpastambasūtra-paribhāṣhā, being a supple-
ment to the *Āpastambasūtra*, with a commentary
by *Kapardisvāmin*.

It begins : यज्ञं व्याख्यास्यामः । व्याख्यानं नाम शब्द-
प्रतिपादितार्थस्य न्यायलभार्थैस्वरूपकथनमस्मादयमर्थो लभ्यत
इति । इह यज्ञशब्देन साङ्गोपाङ्गो यागो अभिधीयते । °

It ends : यस्य प्रयोजनं नास्ति न तस्य प्रणयनं यथा

दक्षिणाग्नेर्दशैर्पूर्णमासार्थे होमे सारस्वते ॥ इति श्रीकपह्निना
भाष्ये उद्धृतसारं परिभाषापटलं ॥

These *sūtras* have been translated into German
by Prof. M. Müller, *Zeitsch. d. D. Morg. Ges.*,
vol. ix. [H. T. COLEBROOKE.]

309.

259d. Foll. 27; size 10½ in. by 4 in.;
legibly written, in Devanāgarī, in the latter
part of the 16th, or beginning of the 17th
century; ten lines in a page.

Another copy of *Kapardisvāmin's* commen-
tary. Corrected throughout.

[H. T. COLEBROOKE.]

310.

1141b. Foll. 18; size 8½ in. by 3½ in.; fairly
written, in the Devanāgarī character; nine lines
in a page. Modern.

*Keśavasvāmin's Āpastamba-Sāvitṛādiprayoga-
vṛitti.*

It begins: सावित्राग्नेः प्रयोगो वक्ष्यते । इममेव लोके
पशुबन्धेनाभिजयतीति श्रुतेः पशुबन्धमाश्रित्योच्यते । ब्राह्मो
वा सद्यस्कालो वा । ०

इति सावित्राग्नेः प्रयोगः fol. 6; नाचिकेताग्नेः प्र० fol. 7;
[चातुर्होत्रस्य प्र० fol. 9]; समस्तस्याग्नेः प्र० fol. 12;
वैश्वसृजः fol. 12b.

It ends: इति केशवस्वामिकृते सावित्रादिप्रयोगवृत्तौ सा-
रुणकेतुकः समाप्तः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

311.

873. Foll. 75; size 10½ in. by 4½ in.; fairly
written, in Devanāgarī, in the latter part of
the 16th century; 10–13 lines in a page.

Āpastambasūtra-Kūrikā in 20 *prāśnas*, by
Nārāyaṇa (?) It begins:

त्रयाणामेव वर्णानां सर्वयज्ञेष्वधिक्रिया ।

स्वान्तं तैरैकांतराभिः पत्नीभिः स्यात्त शूद्रया ॥

अनेकयजमानत्वे कर्मणां ब्राह्मणेन तु ।

सह प्रयोगो राज्ञः स्यात्ताभ्यां वैश्यस्य न क्वचित् ॥

The paraphrase of the *paribhāṣāsūtra* ends
fol. 3:

एवं कपह्निनो भाष्यमनुसृत्य यथामति ।

तात्पर्यं परिभाषायाः संग्रहेण प्रदर्शितं ॥ ४६ ॥ परिभाषापटलः ॥

अथ प्रारभ्यते दशैर्पूर्णमासादिकर्मणां ।

धूर्त्वेस्वाम्यनुसारेण भाष्यतात्पर्यसंग्रहः ॥

The *pravargyapraśna* is omitted in this
paraphrase; the *ukthya* being numbered XIV.
and the two *cayanapraśnas* XV. and XVI.

P. XVII. begins fol. 62:

वाजपेयस्य नित्यत्वे फलं स्वर्गः प्रतीयते ०

P. XVIII. (fol. 65) contains *Sautrūmaṇī*, etc.

नवम्यां पशुसंकल्पो ०

P. XIX. (fol. 69):

नित्यो ऽश्वमेधः काम्यो वा भवेन्नैमित्तिकोऽथवा । ०

P. XX. (fol. 72):

कामाः प्रजननाद्या स्युः प्रत्याहरं सहैव वा ।

अग्निः स्यादत्र नियतः कारको ऽप्युपलभ्यते ॥

Outside the MS. is marked: नारायणकृतधूर्त्वेस्वा-
मिकारिका and यज्ञसूत्रकारिका ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

312.

526b. Foll. 8; size 9½ in. by 4 in.; legibly
written, in Devanāgarī; 10–13 lines in a page.

Āpastamba-Somakārikā, being memorial
verses on the tenth, or *Somopodyhūta*, *prāśna* of
the *Āpastamba-śrautasūtra*. These leaves contain
the first adhyāya only, called *Adhikīraṇavirūpaṇa*,
discussing the title to its celebration. By *Tri-
kāṇḍamaṇḍana Bhāskaramiśra*, son of *Kumāra-
svāmin*. The treatise begins:

श्रियं वागीश्वरं देवं संप्रणम्य विनायकम् ।

गुरुंश्च सोमयागस्य प्रयोगः प्रवितन्यते ॥ १ ॥

तत्राधिकारकालादि प्रथमं प्रतिपाद्यते ।

सूत्रान्तरमतं वक्ष्ये सोमयागं क्वचित्क्वचित् ॥ २ ॥

प्रसङ्गादग्निहोत्रेष्टिपञ्चाधानोपयोगि यत् ।

तत्रापि लेशतः किञ्चित् प्रवक्ष्ये तत्र तत्र च ॥ ३ ॥

अधिकारस्तिथा नित्यकाम्यनैमित्तिकत्वतः ।

ते च श्रीतार्थवादोऽथ कल्पत्वेन त्रिधा पुनः ॥ ४ ॥

पितृयज्ञस्य चाङ्गत्वमापस्तम्बेन दूषितम् ।
 साधितं ७ भरद्वाजसूत्रभाष्यकृता श्रुतेः ॥ ५ ॥
 आधानं नित्यमेवेष्टं पितृयज्ञोपि तादृशः ।
 कैश्चिन्मीमांसकैः काम्यः पितृयज्ञो निरूपितः ॥ ६ ॥
 आधानस्यापि काम्यत्वं वैयाख्यानमताद्भवेत् ।
 सर्वकामार्थमाधानमिति तेन निरूपितम् ॥ ७ ॥
 द्विप्रकाराधिकाराणि कर्माख्यानानि कानिचित् ।
 ज्योतिष्टोमो निरुद्धश्च पशुः सौत्रामणी तथा ॥ ८ ॥
 चातुर्मास्यानि दशैश्च पूर्यमासो जग्निहोत्रकम् ।
 वाजपेय इतीमे स्युर्नित्याः काम्या इति द्विधा ॥ ९ ॥

It consists of 38 sections of generally five *ślokas* each. It ends :

एवमुद्देशतः सारमधिकारस्य भाषितम् ।
 विचिन्त्य कथयिष्यामि तत्तत्प्रकरणे स्फुटम् ॥ ३८ ॥

इति वादिघटमुद्गुरकुठारश्रीकुमारस्वामिसूरिसुतत्रिकाशङ्क-
 नभास्करमिश्रसोऽयोजिकृतापस्तंबसूत्रध्वनितार्थकारिकासु सो-
 मयागोपोद्भाते अधिकारनिरूपणं नाम प्रथमो ध्यायः संपूर्णः ॥

For other MSS. of the treatise see Burnell, *Index of Tanjore MSS.*, p. 17.

[H. T. COLEBROOKE.]

313.

1749b. Foll. 29; size 8½ in. by 3 in.; small, indifferent Devanāgarī writing, of about the end of the 17th century; 8-11 lines in a page; slightly injured by ants.

Āpastambīya-Dharmasūtra; forming, according to Dr. Burnell, the 28th and 29th *prāśnas* of the *Āpastamba-Kalpasūtra*.

An edition of the work, with extracts from *Haradatta's* commentary, has been published by G. Bühler (1868-71). Also a translation of the *Sūtras*, by the same scholar, in the *Sacred Books of the East*, vol. ii. (1879).

[H. T. COLEBROOKE.]

314.

2096e. Foll. 9; size 8 in. by 5½ in.; Devanāgarī character; unequal writing, of the latter part of last century; 13-19 lines in a page.

Āpastambīya-Dharmasūtra. [GAIKAWAR.]

315.

2489d. Foll. 11; size 11 in. by 5½ in.; fairly written, in Devanāgarī; ten lines in a page. Modern.

The same work.

[GAIKAWAR.]

316.

352a. Foll. 43, of which one (fol. 40) is missing; size 10½ in. by 3¾ in.; legibly written, in Devanāgarī; 10-12 lines in a page.

Haradattamiśra's commentary, entitled *Ujjvalā*, on the *Āpastamba-Dharmasūtra*. Incomplete. The MS. breaks off shortly after the beginning of the sixth *paṭala* of the first *prāśna*.

It begins:

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तन धीमता ।
 धर्मार्थं प्रश्नयोरेषा क्रियते वृत्तिरुच्चला ॥

अथातः सामयाचारिकान्धर्मीन्याख्यास्यामः । अथशब्द-
 आनन्तर्यं वर्त्तते ।०

It ends in I. 6, 18, 8 दातरि भुञ्जानो वसेत् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

317.

1671a. Foll. 70; size 9¼ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1750; eight lines in a page.

A portion of a commentary on the *Kalpasūtra* of *Satyāśhūdhā Hiranyakeśin* (?). * Two *prāśnas* of ten *paṭalas* each. It begins:

अग्निं चेषमाणः । अग्निरिति इष्टकाकृतं स्थंडिलमुच्यते
 तत्संयोगात् क्रतुरप्यग्निरित्युच्यते तं चेषमाणः स्थंडिलाग्निगु-
 णकेन क्रतुना यक्ष्यमाणो भवतीत्यर्थः ।०

The second *prāśna* begins fol. 37b: श्रोभूते
 श्वःप्रभाते पौर्वाह्निकीभ्यां प्रवर्गयोपसद्भां प्रवर्गं प्रवर्गं श्रोपमदश्च

* The similarity between the beginnings of the chapters of this work and those of *Tālavṛindasvāmīn's* *Prayogavṛitti*, *prāśna* XVI. and XVII., in No. 307 (MS. 1127)d, was only noticed while the sheet was passing through the press, when this point could not be further investigated, owing to the latter MS. being with Prof. Garbe, and not available on account of his absence in India.

प्रवर्गयोपसदौ ताभ्यां प्रवर्गयोपसद्भां प्रचये सुब्रह्मण्यांताभ्यां द्वि-
तीयां चितिं चिनोति ।०

No title is given, except on the fly-leaf:
हिरण्यकेशिसूत्रयज्ञका० [H. T. COLEBROOKE.]

d. White Yajur-Veda.

318.

2844. Foll. 150; size 7½ in. by 4½ in.;
Devanāgarī character; indifferent handwriting;
10-14 lines in a page.

Kātyāyana's [Kāṭya-] *Śrautasūtra*. Complete
in 26 adhyāyas.

The two parts are paged separately; the
pūrvārḍha (adhyāyas I.-XI.) ending fol. 75.
Fol. 2 of the *uttarārḍha* is wanting; and the
numbers 66 and 67 have been omitted in the
paging.

Dated: संवत् ११४९ मिति आचणशुद्धचतुर्षि ४ गुरुवासरे
पूर्वाभाद्रपदनक्षत्रे० इदं पुस्तकं विरेचरदेववाशिकरेण लिखितं
[विरेचरदेवस्य धर्मकृतस्य लिखितं fol. 75, where संवत्
११४५ चित्रभानुसंवत्से]

This work has been edited, with extracts from
the commentaries of *Karka* and *Yājñikadeva*, by
A. Weber (1859). [H. T. COLEBROOKE.]

319.

1135a. Foll. 18; size 8½ in. by 3½ in.; legibly
written, in the Devanāgarī character; seven lines
in a page. Modern.

The XXVIth adhyāya (or *Pravargya* chapter)
of the *Kāṭya-Śrautasūtra*.

It begins: दीक्षासु महावीरांस्तंभरति ॥

The *Pravargya* ends fol. 17b: अचकाश्यस्य प्रवृ-
ज्यात् ॥ न प्रथमयज्ञे ॥ (K. 26, 7, 52-53) ॥ इति प्रवर्ग्यः
समाप्तः ॥ प्रवर्ग्यो सादनपयसः शेषेणाह्वयप्रदानं ॥ इन्द्रायेति
द्वितीयोपाकरणं ॥ परिव्याप्यायै दोहनं ॥ चतुर्षु उखापात्रेषु
चिह्नानि ॥ क्रमेणोद्भासनं ॥ इन्द्रस्य त्वां भागं सोमेनातन्मि ॥
मार्ध्यदिनसवनं ॥ प्रतिप्रस्थातर्दधिघर्मीय दध्याहरदक्षिणा उपा-

वर्तेया ॥ प्रतिप्रस्थातुर्दधिघर्माहरणं ॥ दधिघर्मेपूर्वकं प्राणदानं ॥
यस्ते प्राण० इदं गच्छ० द ॥ भुवा असदं० ति ॥ नात्माहंभः ॥
उपविश्य सदसः पुरस्तात्सपवित्रा × १ पशुपुरोडाशस्य सवनीयस्य
दधि ॥ उत्तरवेदिमपरेणासादनं प्रियेण धा० द १ ॥ यानग्निहोत्र-
हवण्यां ग्रहणं यथोक्तं ॥ उपस्तारः ॥ × यावती द्यावापृथिवी इति
दधिघर्मेग्रहणं ॥ ओं यावती द्यावापृ० मयि गृह्णाम्यस्मिन् ॥
निनीय कुर्वते ॥ होतवदस्व यज्ञे वाद्यं ॥ इत्याह ॥ वाद्यंते आत०
हविरित्युत्तिष्ठन्नाह ॥ आत० हविः उत्तरेण हविर्धानं यजति देशं
गवा ॥ ओं आवय ॥ अस्तु श्रीषट् ॥ इदं दधिघर्मेस्य यज्ञ ॥
इदमिन्द्राय न० ॥ प्रतिवयद्वारे होमः ॥ इदमग्नये स्विष्टकृते नमः ॥
हुतशेषं घर्मे ऋत्विजः सयजमानाः समुपहावं भक्षयति यथोक्तं ॥
मयि त्वदिति भक्षयं ॥ मयि त्वदि० घर्मेस्तिष्ठु० सह ॥ पयसो
रेत० समं ॥ दिघः संवृगिति महाव्रतीये ॥ प्राणभक्षयं वा
दीक्षिताः ॥ चावाले मार्जनं ॥ सुमित्रिया० संतु ॥ शान्तिक-
रणमाद्यंतयोः स्वाध्यायदर्शनात्स्वाध्यायदर्शनात् ॥ पशुपुरोडाशेन
प्रचये पुरोडाशादि करोत्या धिष्यन्निधानात् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

320, 321.

759, 758. Foll. 509 (foll. 283 and 226 resp.);
size 9½ in. by 4½ in.; well written, in Devanāgarī,
about A.D. 1600; ten lines in a page.

Numbers 390-399 and 494 have been omitted
in the original pagination.

Kāṭiyasūtra-bhāṣya, by *Śrī Ananta* [with the
title (*svarūṭ*) *samrūṭsthapatimahāyājñika*]. Adhyā-
yas I.-IV. It begins:

रामं रमारतिं यस्य नाम कामप्रपूरकम् ।

अनन्तरायपिशाचातान्नाशकतन्माम्यहम् (!) ॥ १ ॥

ब्रह्मविष्णुशिवान्मूर्धं गणेशं च सरस्वतीम् ।

विद्यावदातवपुषः पुष्टाननुभवामृतात् ॥ २ ॥ —

एकैकादशज्ञानन्यागुरुन्बुद्धिविवृद्धये ।

प्रणम्य क्रियते यतः कातीयसूत्रसंस्थितः ॥ ९ ॥

भाष्यरूपो च संदिग्धं सर्वत्रिणेष्वते मया ।०

For further information see A. Weber's
edition, p. vii. [H. T. COLEBROOKE.]

322.

747. Foll. 164 [orig. 165, of which foll. 140
to 145 were lost and have been replaced by five

leaves in a modern handwriting]; size 12½ in. by 5 in.; Devanāgarī character; written by the same hand as the next (dated) MS.; ten lines in a page.

Kāṭiyasūtra-vyākhyā, by *Yājñika Deva* (or *Devadatta*), son of *Śrī Prajāpati*. Adhyāya I.

[H. T. COLEBROOKE.]

323.

748. Foll. 84 (orig. paged 83; two leaves being marked 27); size 12½ in. by 5 in.; indifferent Devanāgarī writing; ten lines in a page.

Adhyāya II. of the same work.

Dated: संवत् १६६० समये जगहनशुदि १० शनिवासरे लिखितं वाराणस्यां ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

324.

1368b. Foll. 6; size 10 in. by 5 in.; written A.D. 1724, in the Devanāgarī character; nine or ten lines in a page.

The first section of adhyāya II. of the same work.

It ends: काले उक्ते विधिमुपदिशति ॥ इति श्रीमहा-याज्ञिकश्रीप्रजापतिमुत्तदेवकृतपर्वनिर्णयः समाप्तः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

325.

749a, b. Foll. 183; the same size; written by four different scribes; the greater part by the same hand (A.) as MS. 748 (No. 323).

Adhyāyas III. and IV. of *Yājñika Deva's* commentary.

a) Foll. 1-51 (paged 1-49, with two *śodha-patras* inserted between foll. 37 and 38). From fol. 22 supplied by a different hand, in Samvat 1800.

Adhyāya III.

b) Foll. 133, of which fol. 27 is wanting; written by the original copyist (A.), except foll. 51-74, which are somewhat more recent.

Adhyāya IV. Dated Samvat 1708.

[H. T. COLEBROOKE.]

326.

763. Foll. 65; size 9½ in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī; ten lines in a page.

Adhyāya III. of the same commentary.

Dated: संवत् १६७५ वर्षे वैशाखवदि द्वितीयाशुधौ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

327.

750. Foll. 121; size 13 in. by 4½ in.; in-different, but legible Devanāgarī writing, by the same hand as the greater part of No. 325 (MS. 749; dated A.D. 1651); nine lines in a page.

Adhyāya V. of the same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

328.

761. Foll. 71; size 10½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; nine or ten lines in a page. Many of the leaves are broken and otherwise injured.

Adhyāya VI. of *Deva's* commentary.

Dated: संवत् १६४० वर्षे माघवदि १ शुक्ले वाराणस्यां लिखितम् १० । लिखितं देवजी ॥

The MS. at one time belonged to one *Agni-hotrī Dhanēśvara*, son of *Agnihotrī Raghu*.

[H. T. COLEBROOKE.]

329.

753A. Foll. 44; size 10½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; copied by three scribes; 13-15 lines in a page.

Adhyāya VI.

Dated: संवत् १६३९ समये भाद्रपदशुद्ध ३ गुरौ लिखितं गणेशेन ।

[H. T. COLEBROOKE.]

330.

755b. Foll. 49 (and a *suddhapattra* inserted between foll. 11 and 12); size 10 in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character; eleven lines in a page.

Another copy of adhyāya VI.

Dated : संवत् १७९७ वर्षे वैशाखदिद्वितीया रवौ लिखितं पुस्तकमिदं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

331.

751A. Foll. 68; size 12½ in. by 5½ in.; Devanāgarī character; legibly written (by scribe A. of MS. 749); 9-11 lines in a page.

Adhyāya VII. of *Deva's* commentary.

[H. T. COLEBROOKE.]

332.

753B. Foll. 47, of which fol. 16 is wanting; size 10¾ in. by 4½ in.; written, by several hands; Devanāgarī character; fourteen lines in a page.

Adhyāya VII.

संवत् १६२८ शके १४९३ कार्तिकशुद्ध १५ गुरौ लिखितो यं ग्रंथः । लिखितं सदाशिवदीक्षितसुतकाशीनाथेन आत्मार्थे ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

333.

2669. Foll. 102; size 10½ in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character; 9-12 lines in a page.

Adhyāya VIII. of the same work.

संवत् १७९५ फाल्गुणशुदी ८ मंगलवार । लिखितं भटपुरु-
शोत्तमेन गंगातिरे ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

334.

2667c & 753C. Foll. 71 (now bound together; numbered 1-31, 31-69; 65 occurring twice); size 11 in. by 5 in.; Devanāgarī character; by two different hands; foll. 9-25 and 31-55 more ancient (about A.D. 1700) than the rest.

Adhyāya VIII. [H. T. COLEBROOKE.]

335.

751B. Foll. 63 [numbered 1-13 (14 and 15 missing), 16-39 (no lacuna), 42-67]; size 12½ in. by 5¼ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1600; eleven lines in a page.

Adhyāya IX. of *Śrī Devadatta's* commentary.

[H. T. COLEBROOKE.]

336.

752A. Foll. 54; size 11 in. by 4¾ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1700; foll. 14, 17, 51, 52 and 54 by a more recent hand; fourteen lines in a page.

Another copy of adhyāya IX.

[H. T. COLEBROOKE.]

337.

762. Foll. 56; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page.

Adhyāya X.

संवत् १७९५ वर्षे आषाढवदि ९ नवमी भौमवासरे लिखितं भटनिठाकेन शुभं ।

[H. T. COLEBROOKE.]

338.

753D. Foll. 8; size 11 in. by 5 in.; fairly written, in Devanāgarī; about A.D. 1750; fourteen lines in a page.

Adhyāya XI.

[H. T. COLEBROOKE.]

339.

1362A. Foll. 16; size 10½ in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Another copy of adhyāya XI.

Dated: संवत् १६६ (!) वर्षे भाद्रपदवदि अष्टमी ८ मोमे लिखितं पा० रामदत्त । लिखावितं दीक्षीतसोमेश्वरसुतदी० रामभट्टदी० हरीशंकरनरेश्वरयज्ञेश्वरपठनार्थे ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

340.

752B. Foll. 16; size 10 $\frac{3}{4}$ in. by 4 $\frac{3}{4}$ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1700; fourteen lines in a page.

Adhyāya XIII. of *Yājñika Śrī Deva's* commentary. [H. T. COLEBROOKE.]

341.

1567C. Foll. 11 (now bound together with the preceding MS.); size 10 $\frac{1}{4}$ in. by 5 in.; Devanāgarī character; small, indifferent recent handwriting; sixteen lines in a page.

Another copy of adhyāya XIII.

Dated: संवत् १८ मीति फागुनवदी १० दसीमी ।

[H. T. COLEBROOKE.]

342.

1555B. Foll. 22; size 11 in. by 4 $\frac{3}{4}$ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, by the same hand as MSS. 752 A. and B. (Nos. 336, 340); 13 or 14 lines in a page.

Adhyāya XIV.

The name of the author's father given in the colophon is *Śrī-Patī*. [H. T. COLEBROOKE.]

343.

1362B. Foll. 72, of which 54 is wanting; size 10 in. by 4 $\frac{1}{2}$ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; ten lines in a page. Modern.

Adhyāya XV. of *Deva's* commentary.

[H. T. COLEBROOKE.]

344.

1362C. Foll. 50; size 10 $\frac{1}{2}$ in. by 4 $\frac{3}{4}$ in.; legibly written by three different scribes; Devanāgarī character; 9-11 lines in a page.

Adhyāya XX.

संवत् १६१२ वर्षे मार्गशिराशुदिपंचम्यालिखितं । इति श्रीविप्रगुर्जरमोहज्ञातीयतवेदिदीक्षितरुद्रदेवेन लिखापितं ०

[H. T. COLEBROOKE.]

345.

752C. Foll. 68; size 10 $\frac{3}{4}$ in. by 4 $\frac{3}{4}$ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1700; eleven lines in a page. In the paging No. 38 has been omitted and 46 put twice.

a. Foll. 1-16b. Adhyāya XXIII.*

b. Foll. 16b-68. Adhyāya XXIV.

[H. T. COLEBROOKE.]

346.

1362E. Foll. 40; size 10 in. by 4 $\frac{1}{2}$ in.; Devanāgarī character; legibly written by two scribes. First hand (foll. 1-6) 14-16 lines, second hand 12 lines in a page. Modern.

Adhyāya XXIV.

[H. T. COLEBROOKE.]

347.

764a. Foll. 141; size 10 in. by 4 in.; legibly written in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

Adhyāya XXV. of *Deva's* commentary.

Dated (by a different hand) संवत् १६५० मये, श्रावशुद्ध ९ लिखितं प्रायश्चित्ताध्यायस्य पुस्तकं नारायणदीक्षितस्य विभागोत्तरकालं लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

348.

764b. Foll. 37; the same size; Devanāgarī character; pretty fair handwriting; ten or eleven lines in a page.

* Another copy of Adhyāya XXIII.—MS. 2671 (old No. 2334), foll. 91, dated Samvat 1538—which existed in H. H. Wilson's time, seems to have been lost.

Adhyāya XXVI. of the same work.

संवत् १९९५ कार्तिकवदि ११ मंदवार ॥ ए पुस्तकशुक्ल-
भाणदेवजीनुद्धे ॥ लिखितं वाराणसिमध्ये भटपुरुषोत्तमेन मणि-
कथितरे ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

349.

2714. Foll. 104; size 9 in. by 4½ in.; fairly written (by the author?), in Devanāgarī, in A.D. 1676; eleven or twelve lines in a page.

Portions of a commentary (*bhāṣya*) on *Kātyāyana's Śrautasūtra*, by *Mahādeva*; and another gloss by an unknown writer.

- a) Foll. 2 (marked १ and २) *Mahādeva's* commentary from the beginning to the end of the eighth *sūtra*. It begins:

शाखान्तरं समुत्पन्नं भाष्यं कात्यायनस्य तु ।
वैद्यनार्यं नमस्कृत्य महादेवेन लिख्यते ॥
अथातो ऽधिकारः ॥ व्याख्यायत इति शेषः । ०

On the blank page of fol. 1 the work is called *Cautyana Sootra Padhati Bhaushyum*.

- b) Fol. 1 (marked २). This leaf contains a commentary on *sūtras* 2-8 (and part of 1 and 9) of Adhyāya II. It begins:

० चंद्रमसं प्रकृत्य . एतस्य अनुपूरणं पीथेमासीत्वा-
चक्षत इति । — । पक्षादौ यद्यद्विस्तृतवैस्मिन्निति ॥
[१] ॥ अग्न्यन्वाधानमध्ययुर्वैजमानो वा ॥ करोति ।
अग्न्यन्वाधानमिति ०

- c) Foll. 35, marked 3-37. *Mahādeva's* commentary on Adhyāya II. The introduction and part of the comment on *sūtra* 1 are missing. This portion begins:

० स्यामुपवसेदित्यर्थः ॥ The comment on *sūtra* 2 (fol. 3b) : कुर्यादिति शेषः । ०

It ends : इति सहस्रोदीच्यज्ञातीयद्विवेदिमहादे-
वकृतकात्यायनसूत्रभाष्ये द्वितीयो ध्यायः ॥ संवत् समद-
शत्रयस्त्रिंशद्वर्षे आरण्यकृष्णतृतीयायां रवौ महादेवेन
लिखितमिदं ॥

- d) Foll. 22, marked 38-59. *Mahādeva's* gloss on Adhyāya III.

It begins : होतृषदनं ० ॥ सीदतीति सदनं होतुः
सदनं होतृषदनं । तद्वेदिमपरेण ०

Dated the same year ० वर्षे धिकश्रावणकृष्ण-
द्वादश्यां गुरौ ०

- e) Foll. 44. Adhyāya IV. of *Mahādeva's* commentary. It begins : पीथेमासविधानस-
मनंतरदर्शस्यानुविधानं कतेच्यमत आह ॥ अपराह्णे ०
[MACKENZIE COLLECTION.]

350.

2589. Foll. 126; size 10 in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eight lines in a page.

Yājñika Deva's Paddhati, or manual of the *Śrauta* ritual, according to the *Kātyāyana-sūtra*.

Adhyāya I-IV., consisting of foll. 19, 43b, 61, and 126b respectively. Dated Samvat 1643.

The first five adhyāyas of this treatise have been printed by Prof. Weber in his edition of the *White Yajurveda*, vol. iii.

[H. T. COLEBROOKE.]

351.

757a-f. Foll. 132; size 10 in. by 4 in.; Devanāgarī character; written by four recent scribes, one having copied the first three MSS., the others one MS. each; 11, 13, 11, 10 lines respectively in a page.

Adhyāyas II-IV., VII-IX. of *Deva's Kātyāyana-sūtra-paddhati*.

- a) Foll. 16. Adhyāya II.

- b) Foll. 13. Adhyāya III.

- c) Foll. 42. Adhyāya IV.

- d) Foll. 12. Adhyāya VII., consisting of nine *kaṇḍikās*. It begins : अथाग्नीष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते । ०

- e) Foll. 24. Adhyāya VIII., consisting of nine *kaṇḍikās*. It begins : अथातिथ्येष्टिः ॥
तत्र वैष्णवो नवकपालः पुरोडाशो भवति ।

f) Foll. 25. Adhyāya IX. in fourteen *kaṇḍikās*. It begins : अथ सुत्याहस्य पद्धतिलिख्यते । and ends : इति प्रातःसवनं समाप्तम् । [H. T. COLEBROOKE.]

352.

755a. Foll. 47 ; size 10 in. by 4 in. ; Devanāgarī character ; indifferent modern handwriting ; 9-11 lines in a page.

Adhyāya XII. of *Deva's* manual. It begins : अथ सत्रात्मकस्य द्वादशाहस्य पद्धतिलिख्यते । °

[H. T. COLEBROOKE.]

353.

756a-c. Foll. 81 ; size 10½ in. by 4½ in. ; fairly written in the Devanāgarī character, the third MS. by a different hand from the first two MSS. ; 13, 12 and 9 lines in a page respectively.

Three adhyāyas of the same treatise.

a) Foll. 29. Adhyāya XV., on the *Rājāsūya*. संवत् १७९७ मासमाघसुदित्रयोदश चंद्रवासरे लिखतं पंचोलिलुण्णी °

b) Foll. 31. Adhyāya XX., on the *Aśvamedha*. लिखतं पंचोलिलुण्णीब्राह्मणमालविश्लन्गारा संवत् १७९७ वृषे मासमाघसुदित्रीजभृगुवासरे लिखतं काश्मिरे घाटचतुपट्टीनाखलिशपुरामध्ये °

c) Foll. 21 (paged 1-14, 13-19). Adhyāya XXI., on the *Sarvamedha* (ends fol. 16) and *Pitrīmedha* sacrifices.

[H. T. COLEBROOKE.]

354.

760b. Foll. 34 ; size 9½ in. by 3¾ in. ; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1650 ; ten lines in a page.

Adhyāya XVII. of the same treatise. It begins : प्रातरुपसत्प्रथमदिने नियमेन व्रतकरणम् । °

[H. T. COLEBROOKE.]

355.

18b. Foll. 34 ; size 9½ in. by 4 in. ; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1650 ; eight or nine lines in a page.

Adhyāya XXI. of the *Kātyāyanasūtrapaddhati*.

This copy begins with the *Purushamedha* : अथ पुरुषमेधस्य पद्धतिलिख्यते । ब्राह्मणराजस्ययोरतिष्ठाकामयोः पुरुषसंज्ञो यज्ञो भवति । ° after which the *Sarvamedha* (from fol. 12) and *Pitrīmedha* (fol. 27) as above.

[H. T. COLEBROOKE.]

356.

1362D. Foll. 13 ; size 10½ in. by 4½ in. ; fairly written, in Devanāgarī ; 10-12 lines in a page.

Adhyāya XXIII. of the same work.

It begins : अथाहीना उच्यन्ते । द्वाहप्रभृतयो द्वादशाहपर्यन्ता अहीनाः । °

Dated : संवत् १७९५ महाशुदी ३ बुद्धवारे लिखितं वाराणशिमध्ये भटपुरुशोत्तमेन गंगातिरे ॥

The MS. at one time belonged to one *Gaṇeśadīkshita*. [H. T. COLEBROOKE.]

357.

754. Foll. 77 ; size 10¾ in. by 4½ in. ; well written, in the Devanāgarī character ; by two recent scribes (the one who copied foll. 1-44 being identical with the copyist of 757d) ; 13 (or 15) and 12 (or 13) lines in a page, respectively.

Adhyāya XXV. of the same manual ; consisting of fourteen *kaṇḍikās*.

The MS. begins : दर्शपूर्णमासादीनि सत्रास्तानि कर्मण्युक्तानि । अधुना तेष्वेव कर्मसु कर्मविनाशे °

[H. T. COLEBROOKE.]

358, 359.

440, 577. Foll. 1-206 ; 207-416 respectively ; size 10¾ in. by 4½ in. ; well written, in Devanāgarī ; nine lines in a page.

The first *kāṇḍa* of the *Samśkārāganapati*, a commentary on *Pāraskara's Kātyā-Grihyasūtra*,

by *Rāmakaṣṣha* of *Kūśī*, son of *Konera*, and grandson of *Jayasimha*. It begins :

वन्दे श्रीगणनायकं सुरगुरुं सर्वार्थसिद्धिप्रदं
भक्तानां सुखदायकं गजमुखं सिंदूरशोभाकरं ।
ब्रह्माविष्णुशिवाकैमुख्यखचरान् श्रीशारदाशैलजां
लक्ष्मीं पद्मनिवासिनीं निजगुरुं कार्यस्य संसिद्धये ॥ १ ॥
श्रीविंध्यचलदक्षिणे सुललिते देशे च पुण्यालये
चातुर्वर्ण्यसमाकुले बहुविधे नाम्ना मद्रूपत्नमे* ।
तत्रासीद्विजयंशवर्धनकरः श्रीवामुदेवः सुधीर्
दोर्दंडप्रणितः प्रतापविभवो भूमंडलाखंडलः ॥ २ ॥
शत्रूणां ललनासहस्रनयनेध्वंभःप्रवाहं ददञ्
जातः श्रीपरतापसाहिनृपतिः श्रीवामुदेवात्मजः ।
तेजस्वी च महायशो नृपगुणोदारो† दयालुः प्रभुस्
तत्पुत्रो ऽपि महाशयः खलु महासिंहो नृपो भूवृत्तः ॥ ३ ॥
तदंगजो हिमन्तिसाहिनामा बभूव राजा रजनीशवक्त्रः ।
गयंदसिंहो नृपतिस्ततो भूवृत्तजोयशोवीर्यबलान्वितश्च ॥ ४ ॥
तस्यात्मजः सेगवंशरो धीरो धुरीणो धरणीधरश्च ।
मान्यो वदान्यो गणकाग्रगण्यो धन्यो विपूर्वो जयसिंहदेवः ॥ ५ ॥
संप्राप्तजीविकस्तस्मात्काश्यां कोनेरदेवविबुधः ‡ ।
तत्सूनुरामकृष्णाख्यः सूत्रविवरणं कुरुते ॥ ६ ॥
बालकानां सुबोधाय तोषाय विदुषामपि ।
आकल्पमपि संसारे कीर्त्यवस्थापनाय च ॥ ७ ॥
स्वाभिप्रायेण § हि मया न किञ्चिदिह लिख्यते ।
किंतु वाचनिकं सर्वमतो माझं मनीषिभिः ॥ ८ ॥
आलोक्य धर्मशास्त्राणि मन्वादिभिः कृतानि च ।
परिशिष्टान्यनेकानि कात्यायनकृतानि च ॥ ९ ॥
कर्काचार्यकृतं भाष्यं गदाधरकृतं तथा ।
भाष्यं हरिहरं चैव अन्यानि च बहूनि च ॥ १० ॥
सारमेव समुद्धृत्य स्मृतीनां वचनं यथा ।
सिद्धांतानि समूलानि विचार्य लिख्यते मया ॥ ११ ॥
शब्दतत्त्वार्थतश्चेह पौनरुक्तिं न दुष्मति ।
स्फुटबोधाय बालानां ग्रंथो ऽयं रच्यते यतः ॥ १२ ॥

इह खलु सकलमुनिगणवरिष्ठचक्रचूडामणिः श्रीभगवान्पार-
स्कराचार्यः परमकारुणिको निर्विघ्नेन ग्रंथसमाप्पयर्थं अध्येतृणां
च शुभार्थं शिष्टाचाररक्षणार्थं ग्रंथादौ मंगलाचरणमातनोति ।
अथेति ०

* नामामद्रूपत्नमे, MS. 912. † MS. दारा.

‡ ० काश्याकौनेर ० MS. 912. § स्वामि ० MS. 912.

इति ० प्रथमकंडिका fol. 32b; ० द्वितीयकंडिका fol. 44b;
इति ० गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धप्रयोगः ।
अथ ग्रहयज्ञस्वरूपं fol. 74b; इति ० तृतीया कंडिका fol. 116;
इति ० विवाहप्रयोगः fol. 206b; ० चतुर्थार्कमेप्रयोगः fol. 217;
० लक्ष्मीपूजनं fol. 222b; ० द्वितीयविवाहविधानं fol. 225;
० अर्कविवाहविधिः fol. 230b; ० कर्मविपाकफलं प्रायश्चित्तं
fol. 279b; ० विष्णुबलिः fol. 290b; ० मूलशान्तिविधानं
fol. 345b; ० आश्वेपशान्ति ० fol. 350b., etc.

It ends : श्रीप्रथमशाखीयरामकृष्णविरचिते पारस्करगृह्य-
सूत्रविवरणे संस्कारगणपतौ कपिलसंहितोक्तशिशुरक्षाविधानं
प्रथमकांडे संपूर्णं समाप्तं ० संवत् १८६० वृषे शाके ११ समये
आश्विनमासे कृष्णपक्षे १५ समावस्यां पुन्यतिथौ स्वार्थं परार्थं ॥

A *Rāmakaṣṣha*, son of *Koṇḍabhaṭṭa*, and grandson of *Prayāgabhaṭṭa*, composed the *Śrūddhagaṇapati*. [H. T. COLEBROOKE.]

360.

912. Foll. 317 (numbered 124 and 193); size 12½ in. by 6½ in.; fairly well written, in Devanāgarī, by three or four different hands; 13-16 lines in a page.

The same portion of the *Samskāragāṇapati*. The ends of the chapters and *kaṇḍikās* are marked in red.

Dated Samvat 1850. [H. T. COLEBROOKE.]

361.

1665A. Foll. 92; size 9 in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page. Modern.

Kāṭīyagṛīhyasūtra-prayogavivṛiti, also called *Gṛīhya-kārikā*, an exposition of *Pāraskara's Gṛīhyasūtra*, composed, in A.D. 1266, by *Reṇukārya*, son of *Maheśasūri*, and grandson of *Someśvara* (of the *Śaṇḍilavamśa*). Very incorrect.

It begins : स्त्रीं नमो महाललायै नम मखादिकर्मविता
कुमुदोद्बोचदेतवे नमस्तस्मै (?) गणेशाग्निनखचंद्रमरावये ० - ॥

संस्कारो द्विविधः प्रोक्तो ब्रह्मो देवो यनाविभिः ।

गर्भाधानादिमांशलो दैविकपाकपतिप ० ॥

The *garbhādhāna* ends fol. 4b ; *pūṃsavana*, fol. 5 ; *sīmantonayana*, fol. 6b ; *jātakarman*, fol. 8b ; *nāmakarana*, fol. 9b ; *nishkramaṇa* and *karṇa-redha*, fol. 10 ; *annaprūṣana*, fol. 11 ; *cūḍākarana*, fol. 12b ; *mauñjīvratavidhāna*, fol. 18b ; *vedā-rumbha*, fol. 20b ; *upākarman* (or *upākarana*), fol. 22b ; *utsargavidhi*, fol. 23b ; *anadhyūyāḥ*, fol. 25 ; *keśūnta*, ib. ; *samāvartana*, fol. 28 ; *snātakalharmaḥ*, fol. 29 ; *vivāhaprakaraṇa*, fol. 42 ; *caturthīkarman*, fol. 43b ; *shodāśukriyāḥ*, fol. 44b ; *śālūkarmaprakaraṇa*, fol. 53 ; *vṛitti-prakaraṇa*, fol. 57 ; *lhaishajyakarman*, fol. 58 ; *śaucaprakaraṇa*, fol. 89b ; *avakṛṇṇiprāyaścitta*, fol. 90 ; *sabhāpraveśana*, fol. 90b ; *rathārohaṇa*, fol. 91 ; *hasī-aśvārohaṇa*, etc. It ends :

इति तत्त्वार्थसंपूर्णरेणुकार्येण यज्जना ।
कृतायां सूत्रविवृती समाम्ना गृह्यकारिका ॥
आसीद्धाडिलवृज्जो (!) द्विजवरः सौजम्यजन्याकृतिः
श्रीसोमेश्वरदीक्षितोऽनुजभवपत्यात्मनः षड्दः (!) ।
सद्वास्त्वाधर्महोदधेर्निर्वधेर्वैदग्ध्यदुग्धांबुधेः
श्रीमाध्यंदिनधर्मदुर्धरवरोद्धारैकधुर्यस्ततः ॥
मनुस्तत्कुलपन्नसंज्ञतपनः श्रीमन्महेशाभिधः
सूरिभूरियशः श्रुतिस्मृतिसदाचारैकनिष्ठो भवत् ।
तत्सूनुः कतिमनुसूत्रमटिनी (!) कल्लोलनक्रो महान्
ते[ने]यं रचिता प्रयोगविवृतिः श्रीरेणुकार्येण वै ॥
शाके हवस्वी[श्च]रसंमिताके ११८८
अहेक्षयाख्ये मधुसंज्ञयासे ।
ग्रंथः कृतो यं कमलालयाभि-
सरोरुहामोदितषड्दने ॥०
काशीत आगतेनेयं पयोध्यां शुक्लतीर्थके ।
दीक्षिताननसंज्ञेन लिखिता रेणुकारिका ॥
[H. T. COLEBROOKE.]

362.

1729F. Foll. 29 ; size 8½ in. by 3½ in. ; fairly written, in Devanāgarī ; six lines in a page.

Yajñapārśva ; one (the 15th) of the eighteen *pariśiṣṭa*, or supplements, of the *White Yajurveda*, ascribed to *Kātyāyana*. It begins :

यिवाहे वितते तंने होमकालमुपस्थिते ।
कन्यका ऋतुमागच्छेत् कथं कुर्वेति याज्ञिकाः ॥ १ ॥

Fol. 22 :

इतीयं याज्ञिपार्श्वेषु श्रुतिवर्जितसनेयिका ।
अन्येष्वपि च वेदेषु विभागं ग्राह्यं कौशिकः ॥ (१५४) ॥
सायंहोमेषु यद्वच्यं प्रातर्होमेषु तद्वचेत् ।
भिन्नद्रव्यहुतं यन्नु अहुतं तस्य तत् भवेत् ॥ १ ॥

etc., 12 ślokas, after which fol. 23b :

इति छंदोगपद्धतौ पुनराधाननिमित्तानि ॥ संवत्सरं यावत्प्रो-
धिकावस्थाग्निप्रणयने ॥० ॥

एवमादिनिमित्तेषु हावयेत्तु हापयेत् ।
विप्रो दशाहमासीनवैश्वदेवविवर्जितः ॥ १ ॥

etc., 13 ślokas, after which : अन्यतापद्विषयं ॥

यजमानश्च पत्नी च उभौ प्रवसितौ यदि ॥० 28 ślokas.

Ends : इति यज्ञपार्श्वीभिधानं परिशिष्टं समाप्तं ॥ संवत्
११०९ वर्षे कार्तिकमासे कृष्णपक्षे ३० शुक्ले लिखितमिदं पुस्तकं ॥०

For another MS. of this treatise see Weber's
Cat. No. 261. [H. T. COLEBROOKE.]

363.

1158a. Foll. 10 ; size 9½ in. by 3 in. ; excellent Devanāgarī writing of about A.D. 1600 ; six lines in a page.

Sulvapariśiṣṭa, another (the seventh) of the *pariśiṣṭa* of the *White Yajurveda*. It begins :

रज्जुसमासं वक्ष्यामः । समे शंकुं निखाय शंकुसंमितया रज्जा
मंडलं परिलिख्य यत्र लेखयोः शंक्रप्रज्ञाया निपतति तत्र शंकुं
निर्हति सा प्राची ॥

It consists of seven paragraphs, followed by
47 ślokas :

द्विहस्ते लक्षणं कुर्यात् त्रिहस्तो मध्यमः शिरः ।
शिरः पञ्चाङ्गितस्तिः स्यात्पूर्वार्धे हस्त एव च ॥ १ ॥०
सूत्रदोषदरिद्रस्य गूढमंत्रस्य धीमतः ।
समाप्तेयं क्रिया शैल्वी कात्यायनमहात्मनः ॥ ४१ ॥

इति शुल्बं सप्तमं परिशिष्टं समाप्तम् ॥ (here follows a
quotation from the *Siddhāntacūḍāmaṇi*).

See Weber's Catalogue, No. 252, for another
copy of this work which, however, contains only
39 ślokas. [H. T. COLEBROOKE.]

364.

774c. Foll. 18 (apparently originally 19, of which one, fol. 17, is missing); size 10 in. by 4 in.; legibly written in the Devanāgarī character; seven or eight lines in a page.

Sulvavivaraṇa, a commentary on the preceding treatise, by *Upādhyāya Karka*. The MS. begins:

स जपत्युदयेनैषां चतसृष्वपि दिक्षु निवसतां नृणां ।

प्रतिदिनमन्यामन्यामाशां विदधाति यः प्राचीं ॥ १ ॥

रज्जुसमासं वक्ष्यामः । किमर्थमिदमुच्यते ॥ यदाचार्येण प्राग्भवंशसदोहविधानवेद्यग्निमानादीनि परामर्शमात्रेणैवोक्तानि ॥ तेषां तत्त्वनिर्णयार्थमिदमुच्यते । °

The MS. ends:

इत्युपाध्यायकर्मकृतौ शुल्बविवरणं समाप्तं ॥

आत्मारामतत्सुतदम्भंदन तथा रामकृष्णेन लिपितमिदं पुस्तिकं संवत् १६६६ वर्षे माघे मासि कृष्णपक्षे ४ तिथौ शनिवारे °

[H. T. COLEBROOKE.]

365.

1521b. Foll. 5; size 10 in. by 4½ in.; recent, indifferent Devanāgarī handwriting; nine lines in a page.

Kāṇvaśākhya-viśeṣa, being a review of the peculiarities of the *Kāṇva* school, in the performance of the *Darśapūrṇamāsa* and *Agnishṭoma* ceremonies.

The MS. begins: अथ दर्शपूर्णमासयोः काखानां विशेषः । [वचस्पते यज्ञं गोपायेति ब्रह्मैव जपति न यजमानः । इति देवः कर्मते न ब्रह्मा किंतु यजमानः काखशाखीयानां supplied in the margin] आसादने । अग्निहोत्रहवर्णं च शूर्पं च । सो ग्नहोत्रहवर्णं च शूर्पं चादत्ते । तत्स्यमुपो-हंति । अथाधिरोहति विष्णुस्त्वा । उरुघातायेत्यनः प्रेक्षते । तृणं वा किंचिद्वा निरस्पति । अविद्यमाने अभिमृशेदिति न । अथोलूखलं प्रतिगृह्णाति । स प्रतिगृह्णात्यद्रिरसि °

Fol. 2b: आज्यप्रोक्षयुक्पवनादौ तु वाचीनकमेव काखीयायां तु अध्वर्युग्रहणाभावात् वतैत एवाध्वर्युस्तस्मान्माध्यंदिनानामध्वर्युः प्रेषकर्ता काखानां त्वग्नीदिति ॥ ° ॥ अग्निष्टोमे काखानां विशेषो लिख्यते । अथैतां शालां प्राग्भवंशं कुर्वति । यद्यपि श्रुतौ वितारणं नास्ति तथाप्यविरोधात्कर्तव्यमेव । °

It ends: शालायामपरेण यजमान उपस्थे सो ° पत्नी तमनु । पात्रादीनामासादनं । तत आज्याधिष्ययणाद्याज्यग्रह-णांतं कृत्वा पदविकिनिरंकसाद्वैपंचमपंकुतावयंघोषः (!) ॥ supplied by a different hand].

366.

1355h. Foll. 2; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī, about A.D. 1700; 10 or 11 lines in a page.

Kāṇvaśākhya-viśeṣa, another treatise on the same subject; incomplete at the end.

It begins (after the title written in the margin by a different, more recent, hand):

श्रीः । आधाने वि ° । आहवनीयमुद्धरिष्यन्नग्नीध्रं प्रेषेदध्वर्युः अग्नेन पूर्वेण ग्रहि । अग्नाभौवे प्रेषाभावः । वरुणप्रघासे । अग्नीत्समिधमाधायाग्निं संमृद्धिं ब्रह्मन्प्रस्थास्यामः । पितृयज्ञे च । बहिरुपमूले दितं च पितृयज्ञे । पूर्वेद्युर्वैर्हिषद्भो धानाकरणं गृहमेधीयांते तच्च । दर्शपौर्णमासयोर्वि ° । प्रथमे काले ब्रतोपा-यनं । अग्निहोत्रहवर्णं शूर्पं चासादयेत् । आदानमप्येधं । उरु-वातायेत्यनः प्रेक्ष्यं । °

Fol. 1b: सोमयागे वि ° । अमुदीक्षायां प्राडासीनो ध्वर्युः जमश्रूणि वपेत् । °

It ends at the bottom of fol. 2b: उसावेतमि युगपन्नदभिमंत्र [H. T. COLEBROOKE.]

e. Atharva-Veda.

367.

526A. Foll. 27; size 9½ in. by 3½ in.; legibly written, in Devanāgarī, in the earlier part of the 17th century; 8-11 lines in a page.

Yajñaprāyaścittasūtra, a collection of rules for the expiation of irregularities in the performance of sacrifices, according to the *Atharva-veda* ritual. The treatise is called *Vaitāyana-sūtra* outside, but according to the colophon this is the title of a larger collection of which this is the chapter on *prāyaścitta*. It is doubtless the portion of the *Vaitāna-Sūtra* referred to by Dr. Garbe (in his edition, Pref. p. v. MS. C.) as immediately

succeeding the practical sacrificial portion (of 8 adhyāyas) published by him. The MS. begins :

अथातो याज्ञे कर्मणि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामो विध्यप-
राधे मर्वत्र पुनः कार्यं कृत्वोत्तरतः प्रायश्चित्तं प्रायश्चित्तं वा
कृत्वोत्तरतः समाधानं यत्पूर्वं प्रायश्चित्तं करोति ०

According to the colophon, the work (*i.e.* the *Vaitānasūtra*) consists of 14 lectures, of which this MS. contains the last six, each sub-divided into a number of sections, viz., Adhyāya I. into 5 ; A. II. into 9 ; A. III. into 10 ; A. IV. into 4 ; A. V. into 6 ; A. VI. into 9 sections. After this there follows another paragraph which is numbered 10, beginning अथ यत्रैतत्पार्थिवमांतरिक्षं दिव्यं ०

The colophon runs thus : इति श्रीअथर्ववेदे वैता-
यनसूत्रे प्रायश्चित्तिः प्रसंगे चतुर्दशमो ध्यायः समाप्तः ॥ after
which, by a different hand : श्रीसर्वविद्यानिधानकवीन्द्रा-
चार्यसरस्वतीनामथर्ववेदे वैतायनसूत्रे प्रायश्चित्तिप्रसंगपुस्तकम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

II. MANUALS AND SPECIAL TREATISES.

a. Śrauta Ritual.

368.

1366A. Foll. 32; size 10 in. by 4 in.;
Devanāgarī character; indifferent handwriting;
10-14 lines in a page.

Śrautasarvasva, a treatise on Vaidik ceremonial, in four chapters (*pariccheda*), by Śeṣha Nārāyaṇa, son of Śeṣha Vāsudeva, and grandson of Śeṣhananta. According to the precepts of *Bodhāyana*. The MS. commences with seven ślokas :

वामुदेवं गुरुं नत्वा दीक्षितानंतमूर्तिजं ।
परं पराशरं व्यासं सोमपीथित्रिपुरुषं ॥ १ ॥
बोधायनस्य कल्पस्य व्याख्याः संति परःशताः ।
शेषो प्यहमशेषास्ताः परिकृत्य ब्रुवे त्यशः ॥ २ ॥ - ॥
अग्न्याधेयप्रयोगस्य परिमाणं विविच्यते ।
शेषनारायणेनेह विप्रकीर्णमितस्ततः ॥ ३ ॥
कल्पे धर्मे च शेषे च कर्मांते द्वेधगृह्ययोः ।
प्रायश्चित्तिविध्यादित्रये स्तामिचतुष्टये ॥ ४ ॥ ० ॥

अथ प्रयोगपरिमाणं ॥ अधिकारनिरूपणाधीनत्वादुत्तरकर्म-
प्रवृत्तेरधिकारस्तावदाधानादिकर्मसु निरूप्यते । तत्र वसिष्ठः १०

Fol. 7: इति० श्रीतसर्वस्वे श्रीतविषयनिरूपणं नाम
प्रथमः सोमादिविचारपरिच्छेदः समाप्तः ॥ अथाधानं १०

Fol. 24: इति श्रीमद्बोधायनमार्गप्रवर्तकाचार्यश्रीशेषानंत-
दीक्षितसुतश्रीशेषवासुदेवदीक्षिततनूद्वचमहामीमांसकदीक्षितश्री-
शेषनारायणनिर्णीति श्रीतसर्वस्वेऽव्यंगादिविचारो नाम द्वितीयः ० ॥
अथ साधुवृत्ताधिकारः १०

Fol. 26b: इति० शाखाटंडविवेको नाम तृतीयः परिच्छेदः ॥
अथ कल्पटंडविवेकः १० Dated शंवत् १८३१ मिति जेष्ठमासे
शुक्लपक्षे त्रयोदश्यां बुधवासरे ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

369.

1683. Foll. 177; size 9½ in. by 4½ in.;
legibly written, in Devanāgarī; eight or nine
lines in a page. In the beginning two leaves
have been lost and replaced by two leaves on
which part of fol. 3 has been recopied by a dif-
ferent hand.

Viśvaparakāśa, a manual of Vaidik ritual,
according to the precepts of *Āpastamba*; com-
piled by *Viśvanātha*, son of *Purushottama*, in
Samvat 1600 (A.D. 1544).

Fol. 3 begins: कनास्रः कृतैतदात्मघातादि अपमृत्युजनित-
तदोषनिवृत्तिपूर्वकमौर्ध्वदेहिकाधिकारसिद्ध्यर्थं नारायणवर्णि
करिष्ये ॥ It ends :

आकाशावरकृतिकाहिमगुर्भिर्युके विरोधाभिधे

वर्षे हैमनमार्गशुक्लनवमीसौम्येर्गते (!) वासरे ।

पूर्णा श्रीपुरुषोत्तमार्थतनयश्रीविश्वनाथेन वै

प्रीत्यै विष्णुपदाश्रयोरिति कृता संपद्धतिः कल्पनां ॥ ३ ॥

अजीजनछीपुरुषोत्तमो यं श्रीविश्वनाथं श्रुतिकर्ममात्यः ।
(इति) विश्वप्रकाशाभिधपद्धतिस्तत्कृता महत्प्रीतिकरी समाप्ता ॥

श्रेयसे ॥ संवत् १८०५ मिति आ० शुक्लपक्षे तिथौ ६ शनि ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

370.

374. Foll. 302, two of which are numbered
41, while two others have been supplied later
between foll. 28 and 29, and foll. 271 and 272
respectively; size 10½ in. by 4 in.; legibly

written, in Devanāgarī, about the middle of the 17th century; 11 lines in a page.

Prayogasūtra, a manual for the performance of Vaidik sacrifices, by *Keśavasvōmin*. The author apparently follows the *Baudhāyana Śrautasūtra* (cf. Burnell, Index of Tanjore MSS. No. cxvi.). It begins:

श्रियः पतिं नमस्कृत्य कथं च मुनिसत्तमं ।

प्रयोगसारं वक्ष्यामि केशवो ऽहं यथामति ॥ १ ॥

नारायणादिभिः प्रयोगकारैरेकं पञ्चमाश्रित्य दर्शपूर्णमासादीनां प्रयोग उक्तः । आचार्यपादैर्द्वेधे पञ्चान्तराण्यप्युक्तानि भवस्वामिमतानुसारिणा मया तूभयमप्यङ्गीकृत्य प्रयोगसारः क्रियते । आमावास्यानेत्यादि ।

Praśna (or *prapāṭhaka*) I. (18 adhyāyas) ends fol. 26b, इति केशवस्वामिकृते प्रयोगसारे दर्शपूर्णमासौ संपूर्णौ ॥

P. II. (2 or 3 adhyāyas) on *Ādhāna*, fol. 31.

P. III. (3 adhyāyas) fol. 44, इत्याधानं समाप्तं ॥

P. IV. (? 6 adhyāyas) on *Agnihotra*, fol. 52b.

P. V. (4 adhyāyas) fol. 70b, समाप्तः पञ्चः ॥

P. VI. (7 adhyāyas) fol. 93b, समाप्तानि चतुर्मास्यानि ॥

P. VII. (10 adhyāyas) fol. 147b, इति० अग्नीषोमीयः समाप्तः ॥

P. VIII. (5 adhyāyas) fol. 174.

P. IX. (6 adhyāyas) fol. 206b, समाप्तो ग्निष्टोमः ॥

Then follow, severally, the modifications of the Soma sacrifice: इति० अत्यग्निष्टोमः fol. 207b, ० उक्थ्यप्रयोगः fol. 208b, अतिरात्रः fol. 215, अमोयीमः fol. 216, वाजपेयः fol. 230b, etc.

It ends: इति सकलविद्याविशारदश्रौतस्मार्तिकमनुष्ठान-केशवाविकृता (!) प्रयोगसारनामको ग्रन्थः पक्ताण शुभं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

371.

367. Foll. 165; size 9½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1750; nine, sometimes ten, lines in a page. (A).

A manual of the Vaidik ritual, [called *Bṛihat-*

Padmanābhī, on the title page of MS. B.]. The treatise begins:

विष्णुराजं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीं तथा ।

शिष्याणामपकाराय लिख्यते श्रौतपद्धतिः ॥

कृताधानस्य प्रथमपौर्णमास्यां मातृपूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धम् । ततो न्वारम्भणीया प्रतिपदि । पुनः खरस्थाने निर्लेपः । पञ्च भूसंस्काराश्च । पुनरुद्धरणम् । देवतावधारणम् । वैकल्पिकपदार्थाधारणम् । आचम्य वद्धशिखः । कुशोपमहः । कृततिलकः । षट् समिधो गृहीत्वा । ०

इतीष्टिः समाप्ता । fol. 13 (B12); इत्यन्वारम्भणीया fol. 18 (16); इति प्रवासविधिः । अथाग्निहोचहोमः । fol. 27 (22b); अथ चातुर्मास्यानि fol. 29b (24); अथ चरुप्रधासाः fol. 34b (27b); अथ साकमेधाः fol. 47b (37b), etc.; अथ निरुद्धप्रयोगः । fol. 82 (62); इति पशुः समाप्तः । fol. 93 (70); *apsudikshā*; *prāyaṇīyā*; *somakraya*, etc., to the end of the *Agnishṭomu*.

It ends: अस्य ज्योतिष्टोमस्याग्निष्टोमसंस्थितस्य क्रतोः समृद्धर्थं यथा संपन्नेनान्नेन तृप्तिपर्यन्तेन सहस्रं ब्राह्मणानहं तर्पयिष्ये तदंते पुनरुद्धृत्य सायमाहुतिः । बहिरादीपनं लौकिके ऽग्नौ । खकाले प्रातर्होमः ॥ सप्त सोमसंस्थाः । तेषां प्रथमोऽग्निष्टोमः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

372.

1637b. Foll. 114; size 10¾ in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī, in the latter part of last century; eleven lines in a page. Fol. 65 has been misplaced between foll. 113 and 114.

The same work. (B.) A more correct copy.

[H. T. COLEBROOKE.]

373.

1637a. Foll. 64; size 10¾ in. by 4½ in.; well written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page.

Another manual, called *Laghu-Padmanābhī* on the front page; apparently an abridgment of the preceding work. The MS. begins:

कृताधानस्य प्रथमपौर्णमास्यां मातृपूजापूर्वकं श्राद्धं । ततो न्वारम्भणीया । पुनः खरस्थाने निर्लेपः । पुनः पञ्च भूसंस्काराः । उद्धरणं । वैकल्पिकपदार्थाधारणं । वद्धशिखः । कुशोपमहः ।

पद समिधो गृहीत्वा । अग्न्यं त्वाधानमाहवनीयगार्हपत्यदक्षिणा-
ग्निषु । ०

In the beginning the treatise is divided into sections, eight of which make an adhyāya. The end of the second adhyāya (fol. 7) coincides with the conclusion of the *anvārambhañyeshṭi*.

It ends :

अत्र पक्षे वाजिनयागः । आत्माऽलंभः । उदकालंभः । संवा-
दशंयुवाकयोरभावः । परिधिप्रक्षेपः । संसवाहुतिः । देशे
विमोकः । व्रतविसर्गश्च ॥ इति अग्निष्टोमिका पयस्या समाना ॥
संवत् १६६५ वर्षे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे द्वितीयायां त्रिंशो ज्ञानि-
वासरे लिखितो ऽयं ग्रन्थः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

374.

288a. Foll. 63 (the first five of which have been lost and supplied, on six leaves, by a more modern hand); size 10 in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī, in the earlier part of the 17th century; eleven lines in a page.

Yajñatantrasudhānidhi, an exposition of the ceremonial in accordance with the rules of *Baudhāyana* and *Āśvalāyana*, by *Sāyaṇācārya*. The first part. It begins :

वागीशाद्याः समनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं ॥ १ ॥

सत्सूत्रो(प?)चित्तस्वताग(म)महारत्नं निधानं गिरां

प्रत्यक्चित्तमुपासमहे वयममी बोधाय बीधायनं । ० २ ॥ ० १९ ॥

संगृह्य सारं कृतवान् वेदशास्त्रार्थकोविदः ।

यज्जनां परमप्रीत्यै यज्ञतंत्रसुधानिधिं ॥ २० ॥

अग्नीनाधास्यमानः सर्वदुरितपूर्वपापक्षयकामः सर्वप्रायश्चि-
त्तरूपं कूर्मांडहोमं कुर्यात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां चोपक्रमः ॥
तस्यायं प्रयोगक्रमः ॥ ०

इति कूर्मांडहोमः * ॥ अथ गणहोमः । fol. 6 (of sup-
plied leaves).

अथाग्न्याधानं । अत्र श्रुतिः । जातपुत्रः कृष्णकेशो ० fol. 13.

इति ० श्रीसायणाचार्यस्य कृतौ यज्ञतंत्रसुधानिधावग्न्याधेय-

* A spiral curve over *म*, probably intended to change it to कूर्मांड ०

प्रकरणं समानं ॥ अथाधानस्याश्वलायनहौत्र[च]क्रम उच्यते ।
अत्र सर्वास्तिष्ठिषु प्रधानदेवता उपांशु यष्ट्याः । ० fol. 49.

इति ० आधानप्रकरणं समानं ॥ अथ पुनराधानक्रमः ।
यस्याधानकालादारभ्य संवत्सरसमाप्तेरर्वाक् पुत्रभ्रातृबंधूनां पत्नूनां
धनस्य वा हानिः । ० fol. 53b.

इति ० पुनराधानप्रकरणं ॥ अथोत्सर्गेष्टिपुनराधानयोराश्व-
लायनहौत्रप्रयोग उच्यते । तत्रोत्सर्गेष्ट्यां अग्निः अग्निर्वैश्वान-
रश्चेति द्वे देवते । ० fol. 57.

० अथाग्निहोत्रस्थारंभः ॥ अस्तमयानपूर्वं स्नानादि पंचकं
कृत्वा । पुण्याहदेवता । ० fol. 59.

It ends :

इति श्रीमद्राजाधिराजश्रीपरमेश्वरवीरहरिहरसकलसास्राज्य-
धुरंधरस्य वैदिकमागैस्थायानाचार्यस्य श्रीसायणाचार्यस्य कृतौ
यज्ञतंत्रसुधानिधौ अग्निहोत्रप्रकरणं समानं ॥ लिखितं वारा-
णस्यां मोहनब्राह्मणेन ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

375.

288b. Foll. 77; same size; indifferent Devanāgarī handwriting; eight lines in a page.

Another portion of *Sāyaṇa's Yajñatantra-sudhānidhi*. On animal offerings. It begins :

अथ पाशुकं प्रक्रम्यते । तत्र पशुर्नित्यः काम्यश्च । तत्र
नित्यः षट्सु मासेषु यावज्जीवं प्रयोज्यः । ०

इति ० ऐन्द्राग्नीयनिरूढपशुबंधप्रकरणं समानं ॥ अथ पशो-
राश्वलायनहौत्रप्रयोग उच्यते ॥ अत्राग्नेय्यामिष्टौ अग्निर्देवता ०
fol. 58. It ends :

इति ० यज्ञतंत्रसुधानिधौ पशोराश्वलायनहोत्र समानं ॥

संवत् १६६६ समये चैत्रदि ४ भौमे लिखितं त्रिपाठीवंशो-
धरेण ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

376.

1743A. Foll. 59; size 9½ in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1650; nine lines in a page.

Another portion of the same work, treating of the Full and New Moon sacrifices.

It begins :

अथाहिताग्निकरणीययोर्देशपूर्वमासयोः प्रयोगक्रमो ऽभिधीयते ।
यथोक्तान्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा यजमानः श्मश्रूपपक्ष-
केशलोमानि वापयित्वा ०

After the conclusion of the *Darśapūrṇamāsa* (fol. 58) there follow two sections, beginning :
अथामयणसूत्रं । वर्षासु श्यामाकानामायणं करिष्यन्भवति ०
and शरदि ब्रीहीणामायणं करिष्यन्भवति ० — विमृजते व्रतं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

377.

135c. Foll. 54, of which one (fol. 37) is wanting; size 9½ in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī; eight lines in a page.

Audgātra-prayoga, a manual of the duties of the chanters at the Soma sacrifice; forming part of *Sūyana's Yajñatantrasudhānidhi*.

It begins: अथौद्गात्रप्रयोगः ॥ चृत्विगार्धेयो ऽनुचान
इत्याद्युक्तलक्षणवानृत्विग् भवति । ०

It ends: इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरहरिहरराजेत्या-
दिवैदिकमार्गस्थापनाचार्यश्रीसायणाचार्यकृतौ यज्ञतंत्रमुधानिधौ
औद्गात्राख्यः पदार्थः समाप्तः ॥ संवत् १६७७ वर्षे आषाढमुदि-
चतुर्थी शुभदिने लिखितं लक्ष्मीनारायणब्राह्मण ॥ ० ॥ इति
सामगशाखायामग्निहोमे उद्गातृगणः समाप्तः ॥ सद्माडसि कृशानुः
आहवनीयं — a short paragraph — ० इति सर्वान् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

378.

1970. Foll. 196; size 8 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; 7-9 lines in a page.

Mantrasamhitā, a collection of verses from the *Rigvedasamhitā*, (apparently for the use of the *Hotṛi* priest, in connection with the *Āśvalāyana-sūtra*, cf. next MS.) Foll. 1-19 with the accents marked.

The passages extracted from the first ashtaka (foll. 1-20) are as follows :

Maṇḍ. I. sūkta 1-11; 12, 1. 6; 18, 6. 1 (here ends the first adhyāya);—20, 1; 22, 10. 13. 15-21; 23, 16-24; 24, 3. 11; 25, 1-10. 19; 27, 13; 31, 12;—33, 1; 35, 2; 36, 13; 35, 11; 38, 6; 40, 1; 43 (1-9); 44, 5; 46, 1;—47, 1;

48, 11; 50 (1-13); 51, 1, first pāda;—62, 1; 65, 3; 69, 1; 76, 2;—81, 1; 82, 2; 83 (1-6); 84, 7-9. 15; 86, 1; 89 (1-10); 90, 6-8; 91 (1-23); 92, 10. 16;—95, 1; 96 (1-9); 97 (1-8); 99 (1); 101, 1; 106 (1-7); 110, 1; 112 (1-25);—113, 1. 16; 114 (1-11); 115 (1-6); 116, 8; 117, 15; 120, 12.

The MS. ends: शके १७२९ प्रभवनामसंवत्सरे वैशाख-
शुक्ल अष्टम्यां भृगुवासरे तद्दिनेदं पुस्तकं समाप्तं केळकरोपनाम-
कगणेशेन लिखितं स्तार्थ परार्थं च ॥

[DR. J. TAYLOR.]

379.

781. Foll. 113; size 10 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 7-9 lines in a page.

Another copy of the same collection.

Foll. 1-84 and 101 are marked with accents (by the *Śrottriya Bālakrishṇa*, according to a statement at the end of the fourth ashtaka, fol. 46).

The MS. ends: इत्याश्वलायनमंत्रसंहिता समाप्ता ॥ ० ॥
संवत् १७६७ (विक्रम scored out) शके १६९९ शार्वरीनाम-
संवत्सरे कार्तिके मासि शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां तिथौ भौमवासरे
इदं पुस्तकं काश्यां ग्रामे लिखितं ॥

The Śaka date is probably wrong, as only the other date corresponds with the year of the cycle of Jupiter given. [H. T. COLEBROOKE.]

380.

395. Foll. 31; size 12 in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting.

Baudhāyana-Ādhānaprayoga. It begins :

अथान्याधानं निरूप्यते तस्य कालं शिशिरवसन्तग्रीष्मचतवः
पौर्णमास्यामावास्यायजनीयास्तथयः कृत्तिकारोहिणीपुनर्वसुपू-
र्वोत्तरफल्गुणीचित्रानक्षत्राणि मृगशीर्षविशाखाप्रोष्ठपदश्रवणानु-
राधा अपीति केचित् । ०

The mantras are accented.

The MS. ends: आधानबौधायन समाप्तः ॥
अनेन प्रीयतां देवो भगवान्मंगलेश्वरः ।
लक्ष्मी नृसिंहः पूर्वेषामस्माकं कुलदैवतं ॥ संवत् १८०५ । ०
[H. T. COLEBROOKE.]

381.

1851. Foll. 20; size 12 in. by 3½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; nine lines in a page. Modern.

The same work. Not accented. Incomplete.
[DR. J. TAYLOR.]

382.

1635d. Foll. 17; size 9¼ in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character; eight or nine lines in a page.

Ādhāna-prayoga, another manual of the ceremony of establishing a set of sacrificial fires, according to the (fifth book of the) *Āpastamba-Śrautasūtra*. The treatise begins:

अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः । कर्मब्रह्मोभयतत्त्वविदुषा कर्मप्रयोगमात्रतत्त्वविदुषा वा ब्राह्मणेन यजेत्यनुज्ञातः स्वभार्यया सह संशोधयेदात्मानं गायत्रीलक्ष्मणैः ०

The MS. ends: ब्राह्मणतर्पणांतं प्रकृतिवत् ॥ इत्याधानेतिः ॥ आधानप्रयोगः समाप्तः ॥ संवत् १७९६ प्रजापतिनामसंवत्सरे माघशुद्ध ३ गुरुवासरे ॥

Then follow, in a different handwriting, 30 ślokas in praise of Rāma. [H. T. COLEBROOKE.]

383.

121C. Foll. 29; size 10 in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1750; 11-14 lines in a page.

Darśapūrṇamāsa-prayoga, a manual of the New and Full-moon sacrifices (according to the *Baudhāyana-sūtra*?), with the *mantras* accented. The MS. begins:

अग्निहोत्रं नमः ॥ अथ दर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥ आहिताग्निरन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा श्मश्रूपक्षकेशलोम-

खानि वापयित्वा कृतस्नानवनीताभ्यंजनोर्हवासाः स्नातैः पत्न्य-ध्वयैवादिभिः सह प्रत्येकं सप्तभिः सप्तभिर्दुर्भेपिंजलैर्मुखं नाभिं गुल्फौ च संमृज्य दर्भास्समुच्चित्य प्रोक्ष्योदङ् निरस्यति ॥ ०

Fol. 26b: समाप्नौ दर्शपूर्णमासौ ॥ अथ नित्यश्रौतहोमप्रारंभः । तिथ्यादि संकीर्त्य सायमग्निहोत्रं पयसा होष्यामि ॥ प्रातरग्निहोत्रं पयसेति प्रातः ॥ ०

Fol. 28: होम समाप्तः ॥ बौधायनो दर्शपूर्णमासस्येदं प्रकीर्तितं नारायणेन लिखितं विदुषां संग्रहाय च ॥ श्री ॥ प्रकृत्यायतनं प्रमाणं ॥ ० ॥ अथ विकृत्यायतनं प्रमाणं ॥ ० ॥ अथ व्याहारः (!) ॥ ० ॥ It ends: इति विहारः समाप्तः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

384.

3009g. Foll. 22; folio, size 13 in. by 8 in.; well written, in Devanāgarī; fifteen lines in a page. European paper (water-mark 1853).

The same manual. The text differs considerably. Unaccented.

It ends: संतिष्ठेते दर्शपूर्णमासौ । अस्मिन्कर्मणि etc. (5 lines) ० इन्द्राय हरिवत् इदं ॥ शके १७७३ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

385.

1987. Foll. 44; size 8½ in. by 5 in.; legibly written, in Devanāgarī, A.D. 1793; 9-11 lines in a page.

Darśapūrṇamāsa-prayoga, another manual of the New and Full-moon sacrifices, according to the *Baudhāyana-sūtra*. On the front and back pages the treatise is called *Baudhāyana-pañca-prayogī-darśapūrṇamāsa*. The *mantras* are accented.

It begins: उक्तान्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा केश-श्मश्रुलोमखानि वापयित्वा सपत्नीकः स्नात्वा कृतस्नानवनीताभ्यंजति ॥ कृतांजनश्चैकविंशतिदर्भपिंजलैः पवनं कुर्यात् ॥

It ends: उपविश्य आत्मने संप्रेष्यति ब्राह्मणांस्तर्पयित्वा । ततो अग्नीन्परिसमुद्ध पयुष्यान्गनेयेत्यादिनोपस्थानं कुर्यात् ॥ इत्याश्वलायनपंचप्रयोगी बौधायनदर्शपूर्णमासः समाप्तः ॥ शके

१७१५ ॥ प्रमादीनामसंवत्सरे कार्तिकशुक्लपौर्णमा मंदवार इदं पुस्तकं सदाशीवज्योतिषिसुनुरामचंद्रेण लिखितं विश्वेश्वरसंनिधं पावसयामवास्तव्यं ० (!) ॥ [DR. JOHN TAYLOR.]

386.

.3009h. Foll. 6 ; size and handwriting as No. 384 (MS. 3009g).

Darśapūrṇamāsa-Hautra, a manual of the New and Full-moon sacrifices, for the *Hotri*. Unaccented.

It begins : प्रागुद्गाहवनीयादवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणा वृद्धिहारं प्रपद्यते ०

It ends : संस्याजपः ॥ ओं च मे स्वरश्च मे यज्ञो च ते नमश्च ॥ यज्ञे न्यूनं तस्मै त उपयते ऽतिरिक्तं तस्मै ते नमः ॥ होत्र समानं ॥ [?]

387.

1993. Foll. 13 ; size 8½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī ; nine lines in a page.

Darśapūrṇamāsa - Hautraprāyoga, another manual of the New and Full-moon sacrifices, for the use of the *Hotri*. With accented texts.

It begins : अथाश्वलायनदर्शपूर्णमासहोत्रप्रयोगोच्यते ॥ यजमानेन वृतो ध्वर्युणा होतरेहोत्यामंत्रितो होता आहवनीयात्प्रागुद्गदेशे प्राङ्मुखो वस्थाय ०

It ends : इष्टिः संतिष्ठते ॥ इति दर्शपूर्णमासहोत्रप्रयोगसंपूर्णमित्यो ३ ॥

खंलोचनस्वरविधु १७२० कालयुक्तस्य वत्सरे । जनार्दनमासनामिनवम्यां साध्ययोग च ॥ १ ॥ गुरुपुष्यदिने युक्ता अमृतसिद्धिवेलयोः । उष्णांशुकं न्यराशिस्थांककटकस्यचंद्रयोः ॥ २ ॥ रामचंद्रस्य नामे तु लिखितं पुस्तकं य च । पुण्यग्रामाभिधानस्यज्योतिषीउपनामयोः ॥ ३ ॥ ० [DR. JOHN TAYLOR.]

388.

1729G. Foll. 7 ; size 8½ in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character ; nine lines in a page.

A similar manual for the same sacrifice and order of priests.

It begins : हीचं करिष्यन्संचरेण प्रविश्यापरेणाहवनीयं प्राङ्मुखश्च ध्वर्युः प्रेषितो ब्रह्मन्सामिधेनीरनुवक्ष्यामीत्युक्ता तस्मात्प्रसवमाकांक्षेद् ०

अथ प्रयाजाः fol. 3 ; अपानुयाजाः fol. 5b.

[H. T. COLEBROOKE.]

389.

.599a. Foll. 51 ; size 9½ in. by 4 in.; Devanāgarī character ; indifferent handwriting of about A.D. 1750 ; nine or eleven lines in a page.

Cāturmāsya-prāyoga, a manual for the performance (by the *Adhvaryu*) of the Seasonal sacrifices ; apparently part of a larger work called *Prayogapañcaratna*.

The MS. begins : अथ चातुर्मास्यानुच्यंते चातुर्मास्यानीति कर्मसमुदायिना तस्य चत्वारः प्रयोगाः यावज्जीवसांवत्सरौ द्वादशाहो यथाप्रयोगश्च । यथाप्रयोग इति प्रयोगपर्याप्तकालः ०

It ends : इति प्रयोगपंचरत्ने आश्वलायनो प्रयोगिचातुर्मास्यप्रयोगः समाप्तः । After this follows a short paragraph, beginning : सोमांतपक्षे अग्निष्टोमः कार्यः ० and ending : इति चातुर्मास्यानि समाप्तानि ।

[H. T. COLEBROOKE.]

390.

3009i. Foll. 24 ; folio, size 13 in. by 8 in.; well written, in the Devanāgarī character ; fifteen lines in a page. European paper.

The same treatise. A modern Bombay copy, greatly differing from the preceding. No allusion seems to be made here to a *Prayogapañcaratna*.

Foll. 1-9 are marked चा · शेषी ; the remainder चा · प्र.

391.

259a. Foll. 40 ; size 10½ in. by 4 in.; legibly written, in Devanāgarī, about the end of the seventeenth century ; thirteen or fourteen lines in a page.

The *Cāturmāsya* section of the *Padārthādarśa*, a manual of the sacrificial ceremonial generally.

It begins:

कातीयं कल्पसूत्रं च हौत्रं कातीयमेव च ।
अनयोः कर्कभाष्यं च संप्रदायादिनिर्णयात् ॥
एतानालोक्य यत्नेन शिवं सांबं प्रणम्य च ।
पदार्थादर्शसंज्ञं तु मयं कुर्वे गुरुकृतः ॥

दर्शपूर्णमासाद्यग्निहोत्रांतानि कर्माणि अनुविहितानि । इदानीं श्रुतिमंत्रकल्पपाठानुक्रमेण चातुर्मास्यानुविधानं प्राप्तं तानि पाशुकानि ऐष्टिकानि चोभये पक्षेऽपि संवत्सरसाध्यानि । ०

इति पदार्थादर्शं वैश्वानरपाज्येष्टिः ॥ अथ वैश्वदेवपर्व ।
fol. 3 ; अथ वरुणप्रधासाः fol. 9b ; अथ साकमेधपर्व fol. 21 ; अथ गृहमेधीयेष्टिः fol. 22b ; अथ दर्विहोमः fol. 25b ; अथ क्रोडनीयेष्टिः fol. 26b ; अथ महाहविः fol. 27b ; अथ पितृयज्ञः fol. 29b ; अथ त्रैयंबका निरूप्यते fol. 34b ;—इति पदार्थादर्शं साकमेधाख्यं तृतीयं पर्व ॥ अथ शुनासीरियं पर्व ॥ fol. 36b ; इति ० ऐष्टिकानि चातुर्मास्यानि समाप्तानि ॥ अथ क्रमप्रामा मित्रविंदा लिख्यते ॥ fol. 38 ; इति मित्रविंदा समाप्ता । अथ वैश्वानरीयेष्टिः fol. 39b.

It ends : शेषं प्राकृतं ॥ इति वैश्वानरीया समाप्ताः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

392.

3009f. Foll. 9 ; the same size and handwriting as Nos. 384, 386.

Cāturmāsya-Hautra, a manual of the *Hotri's* duties during the performance of the Seasonal sacrifices.

It begins : अथ चातुर्मास्यहौत्रं ॥ वैश्वानरपाज्येष्ट्यां ॥ वैश्वानरो वाग्निर्वैश्वानरो वा ॥ पज्येष्ट्यश्च ॥ ०

It ends : देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपांतं समाप्तं ॥ संतिष्ठते चातुर्मास्यहौत्रं समाप्तं ॥ अनंतरं एतदंगत्वेन सोमो विहितः ॥ तदशक्तस्य पशुः ॥ पुनश्चातुर्मास्यानि वा ॥ ० विष्टे देवास आगत ये केच ज्मा इति विष्टेषां ॥ पकृतवदितरत् ॥ शके १११३ ॥ ०

393.

774d. Foll. 18 ; size 10 in. by 4 in. ; legibly written, in Devanāgarī ; nine lines in a page.

Cāturmāsya-Hautrapaddhati, another manual of the same ceremonies, by *Śrī Deva*.

It begins : अथ चातुर्मास्यहौत्रं लिख्यते । पूर्वेषु वैश्वानरपाज्येष्टिः । देवताद्वयम् । चातुर्मास्यानि प्रयोक्ष्यमाणः पूर्वेषु वैश्वानरपाज्येष्ट्यामिति सूत्रम् । ०

इति वैश्वानरपाज्येष्टिः fol. 2 ; इति अग्निमंथनं fol. 8 ;

इति वैश्वदेवहौत्रं fol. 6 ; इति वरुणप्रधासहौत्रं fol. 9 ;

अथ महाहविः fol. 11b ; अथ पितृयेष्टिः fol. 12b.

It ends :

सहस्रं भोजयेत्सोमे षट् शतानि सुराक्रये ।

चातुर्मास्येषु चत्वारि आधाने च पशौ शतं ॥ इति समाप्तं ॥

समाचरेद्यः श्रुतिमान् त्रेताधार्मिकलावपि ।

चातुर्मास्येरेव परां गतिं यांति विकल्मषाः ॥

इष्टिभिः पशुबंधैश्च चातुर्मास्यैर्महामखैः ।

इष्टा पापैः प्रमुच्यंत महद्भिरपि दुस्तरैरिति ॥ इति समाप्तं ॥

संवत् १६५१ वर्षे कार्तिकमासे शुक्लपक्षे ५ पंचम्यां तिथौ भौमवासरे दीक्षितश्रीदेवजी स्वयमेव पठनाधाय चातुर्मास्यहौत्रपद्धतिर्लिखापिता ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

394.

1636b. Foll. 14 ; size 9 in. by 4½ in. ; legibly written, in the Bengālī character, in the early part of last century ; 7-9 lines in a page.

Sāmaveda-Homapaddhati, a manual of the duties of *Sāman* priests at Homa-oblations. It consists of two chapters, the first of which treats of the preliminary rites, such as the preparation and consecration of the fire-place and fire, etc., whilst the second treats of the various kinds of *homas*.

The treatise begins :

अथ सामगानां सर्वकर्मसाधारणी कुशशिडका लिख्यते ॥

तत्र चतुर्हस्तप्रमाणं देशं शर्कराङ्गारास्यकेशतुपादिरहितं पूर्वोत्तरप्रवं समं वा ज्ञायामयदपसहितं गोमयेनोपलिप्य तत्र कृतस्नातः शुचिराचानः प्राङ्मुखः कुशसहितासनेनोपविष्टः कर्ता उन्नरस्यं दिशि अभ्युक्ष्यार्थं कुशकुसुमसहितं जलपात्रं निधाय ०

Fol. 9 : इति सर्वकर्मसाधारणी कुशशिडका समाप्ता ॥ अथ

कुशलिङ्गकाननरं प्रकृतं कर्म कर्तव्यम् । तत्र प्रथमं प्रादेशप्रमाणं
धृताक्तां समिधं कृष्णीं हुत्वा प्रजापतिर्चूर्णधर्मायत्री छन्दो ऽग्नि-
देवता महाव्याहृतिहोमो [० मे ?] विनियोगः । ओ३ भूः
स्वाहा । - - - । इति सुवेणाज्याहुतिचयं दद्यात् । यदि तु
प्रकृते कर्मणि चरुहोमो ऽस्ति तदाज्यहोमविहितत्वाच्चरुहोमस्य
प्रथमं महाव्याहृतिहोमो न कर्तव्यः । अन्ते तु कर्तव्य एव वि-
हितत्वात् । ततः प्रकृतं पुनर्महाव्याहृतिहोमसमित्प्रक्षेपान्तं कर्म
समाप्य ०

It ends: इति सर्वकर्मसाधारणमुदीच्यं कर्म समाप्तम् ॥
काशीस्थिताननरामभट्टाचार्यस्य पुस्तिका । लिखिता वाक्ला-
वासित्रीरमाकान्तशर्मेणा ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

395.

526b. Foll. 20; size 9½ in. by 3½ in.;
legibly written, in the Devanāgarī character;
9-11 lines in a page.

Paśubandha-prayoga (as it is called outside),
being texts from the *Atharva-* and *Rik-saṃhitā*,
to be recited during the performance of animal
sacrifices.

It begins with *Rgv.* x. 32, 1: प्र सु ग्मंता धिय-
सानस्य ०, followed by x. 85, 23: अनृक्षरा अज्वः ०

The *mantras* are divided into 22 sections, a
reversed index of the *pratikas* of which is given
at the end.

Dated Samvat 1850. [H. T. COLEBROOKE.]

396.

3009e. Foll. 8; folio, size 13 in. by 8 in.;
well written, in Devanāgarī; fifteen lines in a
page. European paper (water-mark 1853).

Paśu-Hautra, a manual of animal sacrifices, for
the use of the *Hotri* priest.

It begins: अथ पशुहौत्रप्रारंभः ॥ तत्र पञ्चाविष्टिरु-
यतो ऽन्यतरतो वाग्नेयो वाग्नावीष्णवी वोभेवान्यतरा पुरस्तात् ॥
अस्या इष्टेः ॥ पंचदश सामिधेयः ॥ ०

It ends: अथ्यपुक् ॥ कृत्तिकः ॥ इत्यादिषु विशेषेषु
वृद्धिर्न आर्द्रकः ॥ मूलकः ॥ स्वाति पुनर्वसुः ॥ इति पशुहौत्र
समाप्तः ॥ [?]

397.

3055. Foll. 9; size 10 in. by 4 in. (increased
by the binder to 11 in. by 5 in.); indifferent
Devanāgarī writing, of the latter part of last
century; eleven lines in a page.

Kaukilā, a manual for the performance of a
special form of (*Sautrāmaṇi*) offering.

It begins:

कौकिल्याः कर्मोच्यते ॥ नवम्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा
कौकिल्या यक्ष्ये स्वर्गार्थमिति निर्देशः । विद्युदसि । अथवा
सारस्वतहोमौ अन्वारंभणीया । केचित्सारस्वतान्वारंभणीयो
नेच्छन्ति । षड्ढोता । एतानि नाना हवनीयानि । कालायसेन
काचलोहितेन (? काल ०) कालानुशातनेन कालेनोपधानेन
कालेन सांतरेण कालेयकौशेन सूत्रेण । उन्नयण (!) उर्कलमेन । ०
(six lines further) श्यामाकांसकूकत्वा नवम्यामेव वसति ।
ततो द्वादश्यां । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा ऐंद्रः पशुः । तस्य निरु-
ढपशुबंधवत्कृत्यः । वत्सो दक्षिणा न माता । उपरिष्ठान्मातृदानं ।
इष्टिः समाप्या । अथ द्वादश्यामेव पूर्ववत् सुरेष्टिः । चतुरहे
यज्ञाय रमतामित्यादि कौकिलीयं हविः । अग्रेण गार्हपत्यमवटं
खात्वा अवटस्थाने कारोत्तरं केचित्यपठन्ति । कारोत्तरोऽवटकृतिः ।
एवंलक्षणं काले अवटेः अवटकृतिं कृत्वा गोचर्मणा सर्वतः । ०
(ten lines further) पयसा परिमिच्य । एवं संसृज्य तिस्रो
रात्रौर्वसति ॥ अथ पंचदश्यां पश्चिध्यादि । अथ यज्ञाय कौ-
किलीयं हविः । न षड्ढोता । पश्चिध्दिं कृत्वा शाखाहरणं
प्रक्षशाखायामित्यादि व्रतोपायनांतं । यूपाहुत्यादि पूर्ववत् ।
एको यूपः त्रयः स्वरवः पूर्ववद्धेदिः । ० — fol. 5b: केचि-
त्पूर्वस्यां सौत्रामण्यां च शर्ताच्छ्रुतां मार्तिकामिच्छन्ति । ० fol. 8:
वत्सं पूर्वस्यां ददाति । मातरमुत्तरस्यां । अस्मिंस्तस्य वत्सस्य
माता दक्षिणा । रुद्राय गामिति प्रतिग्रहः ब्राह्मणतर्पणांतं ।
संतिष्ठते कौकिली तथा स्वर्गकामो यजेत छंदोगानां नास्तीत्यर्थः ॥
अथ हौत्रं कौकिल्याः । आदित्यचरोः । अदितिर्न उरुष्यतु
महोमू षु । ऐंद्रस्य पशोः । ०

It ends: तत्र श्लोकाः ।

कौकिल्या यक्ष्यदितागूर्नवम्यां पूर्ववद्भवेत् ।
होता कालायसेनादि श्यामाकांतं प्रकल्प्यतु ॥
द्वादश्यामिन्द्रदेवत्वो न षड्ढोता निरुढवत् ।
अदित्याश्चरुतंत्रेण वत्सस्तत्र तु दक्षिणा ॥
सुरेष्टिः पूर्ववत्कार्यावटो (!) कारोत्तरं तु वा ।
तोक्नादिभिश्च संसृज्य पयः सेकांतमेव च ॥

पर्वसु त्रीणि च पशो (!) न षटोता पुराकृता ।
हविषा च यथासूत्रमादित्यस्य च मातरं ॥
समाप्ता कौकिली ॥ [DR. J. B. BALLANTYNE.]

398.

1262. Foll. 197; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, about A.D. 1650, by one *Dhūṇḍhī-rāja*, whilst staying at *Rūmahraḍa*; Devanāgarī character; nine lines in a page.

Bodhāyana-Somaprayoga, by *Rudradeva*.

The treatise begins:

यस्य ज्ञानमनन्तं दानं यस्य चानन्तम् ।
भक्तिर्यस्यानन्ते तमनन्तं गुहं नौमि ॥

आश्वलायनशाखिनो यजमानस्य बोधायनसोमप्रयोगः ।
तत्राधानं सोमेनर्तुनक्षत्रादिनियमः । अन्यत्र सोमे वसने पौर्ण-
मास्यामावास्यायां वा यजनीये वा सुत्या तदनुसारेण दीक्षादि-
कल्पनम् । देवनक्षत्रे दीक्षा पौर्णमास्यां सुत्येति वा । कृत्तिकाः
प्रथमम् । °

Pravargyasambharaṇa, fol. 7-13b; *yūpaccheda-
dana*, to fol. 15; *apsudīkshā*, to fol. 17; *dīksha-
nāyā*, fol. 18; *dīkshā*, fol. 20; *prāyaṇīyā*, fol. 24b;
somakraya, fol. 27b; *ātithyā*, fol. 33; *pūrvāh-
nikapravargya*, fol. 48b; *pūrvāhnikopasad*, fol.
51b; *apurāhnikapravargya* and *aparāhnikopasad*,
fol. 52b; *madhyamopasad*, fol. 54b; *uttamopasad*,
fol. 55; *pravargyodvāsana*, fol. 59; *agnīśhomīyaḥ*,
fol. 92b.—*Atha sutyā*, fol. 97; *īti prātahsavanam*,
fol. 144; *mādhyandīnam savanam*, fol. 155;
trīṭhyasavanam, fol. 164; *avabhṛīthesṭi*, fol. 190b;
udayanīyā, fol. 191b.

The mantras are marked with the accents.

It ends:

प्रातर्होमस्याप्यप्राप्तिरिति धूतैस्वामिः (!) । तेन सायंकालं
प्रतीक्ष्य तत्र हुत्वा ततः पश्चात्प्रातर्होमः स्वशाखीयानुष्ठाने ऽशक्त-
स्यापेक्षायां शाखांतरीये ऽधिकारात् । अत एव शाखांयनेन (!)
सोमांगत्वेनोक्ते ऽपि सायमग्निहोत्रे ऽस्येषामनाधिर इति ॥ इति
बोधायनसोमप्रयोगो रुद्रदेवकृतः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

399.

537b. Foll. 70, paged 1-45, 49-73; size 9½ in. by 4 in.; indifferently written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

Saptasoma-paddhati, a manual of the Soma sacrifices, according to the *Maitrāyaṇīya-śūkhā*.

It begins: मैत्रायणीयको अग्निष्टोमादिपद्धतूनां सप्तसोम-
संस्थापद्धतिलिख्यते । तत्रादौ संभृतसंभारो भूत्वा आसन्नतदेवय-
जनकरणं मातृपूजनं नासादीमुखपूर्वकं । चृत्विजो वृणीते । °

Fol. 10 प्रथमो ध्यायः । fol. 25 द्वितीयो ध्यायः ।
fol. 42b तृतीयो ध्यायः । fol. 45b contains tables of
priests; fol. 64b अग्निष्टोमपद्धतिः समाप्ता । एष एवात्य-
ग्निष्टोमः विशेषस्तु कथ्यते । etc. (the remaining six
samsthās). It ends:

इति मैत्रायणीयको अग्निष्टोमादिसप्तसोम[संस्थानां] पद्धतिः
समाप्ता ॥

संवत् १६४३ वर्षे फागुणवदि ६ सोमे । ° ॥ अष्टमेह काशि-
वास्तव्यं मोढज्ञातीयः [here the name is obliterated]
उद्गाईकेन लिपितं ॥ and by a different hand, पुस्तकं
सोमपद्धतिः ॥ सप्तसोमपद्धतिः । [H. T. COLEBROOKE.]

400.

537a. Foll. 70; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, at Ahma-
dabad, in A.D. 1589; eight lines in a page.

Jyotishṭoma-paddhati, a similar manual, ac-
cording to the ritual of *Śūkhāyana* (?).

The MS. begins: महाकौषीतकिमतेनैकाहा अनेको-
त्तराश्चाहीना एतेनाग्निहोत्रौ व्याख्यातावित्यादयो अनादेशो
ज्योतिष्टोमधर्मसामान्यादिहोच्यते । द्वादशाहप्रकृतित्वात् द्वाद-
शाहदीक्षा इत्याद्ययं यज्ञ इत्यादि च भवति । °

It ends: इति पद्धतिः समाप्ता ॥ सं १६४६ वर्षे लिखितेयं
पद्धतिः अहिमदावादनगरे ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

401.

1636a. Foll. 14; size 9½ in. by 4½ in.; indifferently modern Devanāgarī writing, by two
different hands, the first of which copied foll.
1-4; nine lines in a page.

Sāmāgānīm Brāhmatvapaddhati, another manual of the Soma rites, for the use of the *Udgātrīs*, by *Paurāṇika Purushottama*, son of *Bālabhāṭṭa*.

The treatise begins : उत्तरेण सदो गत्वा सदसः पश्चादन्वेदि प्रत्यङ्मुखः स्थित्वा प्राजहितमुपनिष्ठेदहिरसि बुध्न्यः । °

The seven *samsthās* are treated successively : *Agnishṭoma*, *Atyagnishṭoma* (from fol. 4b), etc. The *Aptoryāma* ends fol. 6b, when it proceeds : अथ सप्तसंस्थासु अथ शिष्टं यत्कर्म तदुच्यते । °

The colophon runs thus : इति पौराणिकोपनाम्ना वालम्बट्टात्मजपुरुषोत्तमेन कृता सामगानां ब्रह्मत्वपद्धतिः समाप्ता ॥

In the margin of fol. 1 is noted सामवेदका पद्धतियज्ञका ° [H. T. COLEBROOKE.]

402.

1748a. Foll. 89 ; size 8½ in. by 3½ in. ; legibly written, in the Devanāgarī character ; seven lines in a page.

A manual of the stotras and formulas used by the *Udgātrīs* at the several Soma sacrifices ; figured for chanting. The title, *Sāmaveda-viśvagāna*, has been added at the end by a different hand.

It begins : प्रथमं ज्योतिष्टोमे विश्वरूपगानं ॥ अथ युंजे वाचः शतपदोम् ° ॥ इति त्रिः ॥ विश्वरूपगानं ॥ अग्नि-ज्योतिर्ज्योतिरग्नोम् °

इति ज्योतिरग्निष्टोमः समाप्तः । fol. 18b ; ° अत्यग्निष्टोमः fol. 20b ; ° उक्थ्यस्तोत्राणि fol. 29 ; ° षोडशस्तोत्राणि समाप्तानि ॥ अग्निष्टोमोज्यग्निष्टोम उक्थ्यषोडश्यतिरात्रो वाजपेयो भोर्यामि इति वचनादनुक्रमः । अथातिरात्रस्तोत्राणि ॥ fol. 29b ; इति संधिस्तोत्राणि । इत्यतिरात्रः । अथ वाजपेयः । fol. 43 ; इत्युक्थ्यानि, fol. 60 ; इति वाजपेयः ॥ अथ संवेष्टो भोर्यामः कथ्यते । fol. 61b ; ° मैत्रावरुणस्य पृष्ठं । fol. 73 ; ° सगर्भपृष्ठानि fol. 76b ; अथातिरिक्तस्तोत्राणि fol. 86.

Dated संवत् १६६६ वर्षे मार्गशिरवदि ८ बुधे लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

403.

135b. Foll. 8 ; size 9½ in. by 4½ in. ; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1600 ; eight lines in a page.

Atirātra-stotrāṇi (corresponding to foll. 29b-42b of the preceding MS.), figured.

[H. T. COLEBROOKE.]

404.

135d. Foll. 12 ; size 9½ in. by 4½ in. ; Devanāgarī character ; indifferent writing ; nine lines in a page.

Vājapeya-stotrāṇi (as foll. 43 ff. of No. 402).

Dated Samvat 1675. [H. T. COLEBROOKE.]

405.

1745b. Foll. 15 ; size 8½ in. by 3½ in. ; fairly written, in Devanāgarī, about A.D. 1650 ; 7-9 lines in a page.

Vājapeya-stotrāṇi, figured.

The MS. ends : इदं पुस्तकं नरहरिनगर्कैरेण लिखितं ।

[H. T. COLEBROOKE.]

406.

135e. Foll. 19 ; size 9½ in. by 4½ in. ; legibly written, in Devanāgarī ; seven lines in a page.

The concluding portion of the chanters' text-book, corresponding to foll. 61 ff. of No. 402. (MS. 1748a).

Dated संवत् १६७८ वर्षे चैत्रशुक्लपंचम्यां रवौ लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

407.

135f. Foll. 16 ; size 9½ in. by 4½ in. ; fairly written, in Devanāgarī ; eight lines in a page.

The same portion.

Dated संवत् १६७७ शक १५ समये चैत्रवदिचतुर्दश्यां
लिखितं द्रोणचिंतामणिना स्वार्थं परार्थं च ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

408.

367B. Foll. 18 ; size 9½ in. by 4 in. ; fairly
written, in the Devanāgarī character ; nine lines
in a page. Modern.

Audgūtra-prayoga, a manual of the duties of
the *Udgūtris*, during the performance of the
Atyagnishṭoma, *Ukthya*, *Shoḍaśin* and *Atirātra*
sacrifices. The MS. begins :

ज्योतिष्टोमक उद्गात्रप्रयोगः संप्रदर्शितः ॥

अथ अग्निष्टोममंत्रस्य पथ्यमतिरिहोच्यते ॥

तत्र तावन्महन्मे वोचेत्यादि समिधा ध्यानांतं प्रकृतिवद्भवति ॥

It ends : इत्यादि हारियोजनभक्षणे विशेषः ॥ इति
ज्योतिष्टोमो तिरात्रप्रयोगः ॥

The *mantras* are accented.

[H. T. COLEBROOKE.]

409.

1254e. Foll. 24 ; size 9¼ in. by 4¼ in. ;
small Devanāgarī handwriting of about the
middle of last century ; fourteen lines in a page.

Part of the *Audgūtraratanākara*, another ma-
nual of the duties of the *Udgūtris* at Soma
sacrifices, by *Sadārāma*, son of *Deveśvara*, and
grandson of *Sūrajit*.

This MS. contains five of the seven *saṁsthās*
of the *Jyotiṣṭoma*. Only the first two pages
have the accents marked over the texts.

It begins : अथोक्थ्यस्य प्रयोगः ॥ तस्य महन्मे वोचेत्यादि
समिदाधानांतं सर्वमग्निष्टोमवत् ॥ °

The *Ukthya* ends fol. 3b ; the *Shoḍaśin*, fol. 4 ;
the *Atirātra*, fol. 7b ; the *Vājapeya*, fol. 14 ;
the *Aptoryūma*, fol. 24b : इति श्रीमत्त्रिपाठीसूरजित्त-
नूजत्रिपाठीदेवेश्वरात्मजसदारामेण कृते सौद्गात्ररत्नाकरे सप्त-
संस्थाप्रयोगः ॥

समाप्तो यं सप्तसंस्थाप्रयोगः साग्निचित्यस्य च प्रयोगः ॥

अनेन प्रीयतां देवः सोमः सोमाद्विभूषणः ।

दक्षिणामूर्तिपूर्वेषामस्माकं कुलदैवतं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

410.

1729A. Foll. 54 ; size 8¼ in. by 3¼ in. ; fairly
written, by several different hands, in Devanāgarī,
about A.D. 1650 ; 7-11 lines in a page.

Saptasomasamsthā-paddhati, another manual
for the use of the *Sāman* chanters, by *Govar-
dhana*, son of *Veṇḍūsa*.

This manuscript contains only the first of
the seven *saṁsthās*, the *Agnishṭoma* ; with the
texts figured for chanting.

It begins :

अथाग्निष्टोमादिसप्तसंस्था लिख्यंते ॥ अथ विध्यव्यपदेशे
सर्वक्रत्वधिकारः ॥ तत्रादौ मातृपूजावृद्धिश्चाह । एकश्रुतिविधा-
नान्मंत्रान्कर्माणि चोद्गाता कुयादिनादशे ॥ °

It ends :

पूर्णाहुतिहोमपक्षे पि प्रस्तोतुः सामगानं । त्रिवृद्धिह्य-
वमानं । पंचदशाज्यानि । पंचदशो माध्यंदिनः पवमानः ।
सप्तदशानि पृष्ठानि । सप्तदश आर्भेव एकविंशो ग्निष्टोमः ।
द्वादश शतं दक्षिणाः । प्रथमायां पूर्वपक्षस्य दीक्षेतैकाहेभ्यः ।
दृष्ट्वा वा नक्षत्रयोगमिति दीक्षाकालः ॥

इति श्रीदीक्षितत्रिपाठीवेणीदासमनुना दीक्षितत्रिपाठीगोव-
र्द्धनेन विरचितायां सप्तसोमसंस्थापद्धतौ प्रथमो ग्निष्टोमः समाप्तः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

411.

792A. Foll. 17 ; size 10½ in. by 4 in. ;
legibly written, in Devanāgarī ; twelve lines in
a page. Modern.

The same portion of the same work. In-
complete at the end. It breaks off abruptly at
a place corresponding to fol. 41 of the pre-
ceding MS. ; and then the colophon follows :
इति सप्तसंस्थाप्रयोगः समाप्तं संपूर्णं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

412.

609. Foll. 55; size 9½ in. by 3½ in.; Devanāgarī writing of the early part of last century; 8-11 lines in a page.

A similar treatise, by *Rāmakṛishṇa*, surnamed *Nānā Bhāṣī*, son of *Dāmodara*. The *Agnishṭoma* and following five *saṁsthās*. Apparently incomplete in the end. It begins:

अथाग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य प्रयोग उच्यते ॥ चत्वि-
गार्धेयोऽनुचान इत्यादिलक्षणवान् चत्विग्भवति ।

The *Agnishṭoma* portion ends fol. 33: इति
अत्रिपाठीदामोदरसूनुना रामकृष्णेन नानाभाईद्वितीयनामधेयेन
कृतायां ज्योतिष्टोमस्य पद्धतौ तृतीयसर्वनं समाप्तं ॥

The *Atyagnishṭomapaddhati* begins: तत्र महन्मे
वोच इत्यादि समिदाधानांतो विधिरग्निष्टोमवद्भवति । विशेषस्तु
उच्यते । विश्वरूपाज्योतिर्गोनयोर्धूमीनानां च निवृत्तिः ॥ रेतस्या
रथंतरवर्णे सधर्मेके सर्वत्र भवतः ॥

The *Ukthyapaddhati* begins fol. 34b: तत्र ०
— निवृत्तिः ॥ अथ वहिष्पवमानस्य ऋजपः । ०

The *Shoḍaśipaddhati*, fol. 39b: ० निवृत्तिः ॥ अथ
स्तोत्राणि । उपा स्मै ०

The *Atirātrapaddhati*, fol. 41: ० निवृत्तिः ॥ अथ
स्तोत्राणि । पवस्व वाचो ०

The *Vājapeyapaddhati*, fol. 48b: अथ वाजपेया-
गभूतस्य बृहस्पतिसव उच्यते । विश्वरूपा ० निवृत्तिः ॥ सुब्र-
ह्मण्याह्वने ०; fol. 49b: अथ वाजपेयस्य प्रयोगः । तत्र ०
— ० निवृत्तिः । सुब्रह्मण्याह्वने विशेषः । सुब्रह्मण्योमिति
त्रिरुक्ता ०

It ends: स्तुतस्येति यजमानवाचनाद्युपरिष्टाज्जपांतं
पूर्वेवत् ॥ इति माध्यंदिनः पवमानः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

413.

1664. Foll. 21; size 8½ in. by 3½ in.; indifferent Devanāgarī handwriting; 8-10 lines in a page.

Brāhmaṇāchamṣi-prayoga, a manual of rules, *mantras* and *śāstras* for the use of the *Brāh-*
maṇāchamṣin priest at Soma sacrifices.

It begins:

अथ ब्राह्मणाक्षंसीप्रयोगः लिख्यते ॥ सोमप्रवाकोक्त्यनंतरं को
यज्ञः क चत्विजः का दक्षिणेत्यादि पृथक् ॥ आपो मे होत्रा-
शंसिन्यस्ता मे होत्रासंसिनो⁽¹⁾ ब्राह्मणाक्षंसी देवदत्तशर्माणं त्वामहं
वृण इति वृत्वा । वृत्तो जपति महन्मे वोचो ०

The *Agnishṭoma* section ends fol. 11: then
follow the *Ukthyaśāstra*, etc.

It ends: इति तृतीयः ॥ समाप्तः प्रायणीयातिरात्रः ॥
संवत् १७९९ आचणे. [H. T. COLEBROOKE.]

414.

1729. Foll. 6; size 9 in. by 3½ in.; indifferent Devanāgarī writing of the earlier part of the last century; eleven lines in a page.

Brāhmaṇāchamṣi-prayoga, a similar treatise.
The *Agnishṭoma* portion.

It begins: आपो मे होत्राशंसिन्यस्ता मे होत्राशंसिनो
ब्राह्मणाक्षंसि देवदत्तशर्माणं त्वामहं वृण इति ०

It ends: ततः संस्थाजपः ॥ संतिष्ठते ज्योतिष्टोमः ॥ इति
ब्राह्मणाक्षंसिप्रयोगः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

415.

1135b. Foll. 161; size 8½ in. by 3½ in.; legibly written, in Devanāgarī, in the latter part of last century; seven lines in a page. Foll. 107 and 108 supplied by a different hand.

Agnishṭoma-paddhati, a manual of the *Agni-*
shṭoma, according to *Kātyāyana's Śrauta-sūtra*; called outside सोमसंगिक(i.e. संज्ञिक)पदार्थे.

It begins:

कात्यायनं नमस्कृत्य गुरुं च हरिशंकरं ।

पदार्था अथ कथ्यते प्रथमं सोमसंज्ञकाः ॥

ज्योतिष्टोमे प्रथमप्रयोगे मातृश्राद्धं ॥ ब्रह्मोद्गात्रादिसूक्तोक्तानां
षोडशविंशवरणं ॥ तत्रादौ दैवविंशवरणं ॥ अग्निर्मे होता ॥
आदित्यो मे ऽध्वर्युः ॥ ०

इत्यप्सुदीक्षा fol. 5b; दीक्षांते ० fol. 12b; प्रायणीया-
शेषसमाप्तिः fol. 16; (सोमक्रवः) fol. 25b; इत्यातिथ्येष्टिः
fol. 30b; इत्युपसदिष्टिः fol. 35; अथाग्नीधोमीयस्य प्रारंभः
fol. 49b; अपररात्र चत्विजः प्रबोधयति fol. 63b; अयं

महाभिषवः fol. 73b; अथ माध्दिनसवनमुपविशति fol. 113; अथ तृतीयसवनमुपविशति fol. 126b.

It ends: ततः सहस्रसंकल्पः ॥ अस्य ज्योतिष्टोमस्या-
ग्नितोमसंस्थितस्य क्रतोः समृद्धये यथाकाले यथासंपन्नेनाग्नेन
तृमिपर्येतेन भोजनेन सहस्रं ब्राह्मणानहं तर्पयिष्ये तेन श्रीयज्ञ-
पुरुषः(ः) प्रीयतां न मम ॥ ० ॥ तदंते पुनरुधृत्य सायमाहुतिः
बहिरादीप्य लौकिकाग्निना स्वकाले प्रातर्होमः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

416.

86. Foll. 73; size 10½ in. by 4½ in.;
Devanāgarī character; 12-14 lines in a page;
copied by three different scribes (foll. 1-23a;
23a-44; 44-72 resp.), in the early part of last
century; foll. 67 (a śodhapattra) and 73 have
been supplied by a somewhat later hand. The
last portion (from fol. 45) is paged 43-70.

Agnishṭoma-prayoga; another manual of the
Agnishṭoma sacrifice, according to the *Baudhā-
yanasūtra*, by Śeṣha Nārāyaṇa.*

It begins:

विनायकाय गुरवे वासुदेवाय मे नतिः ।

यत्प्रभावप्रसूतार्था प्रचरिष्यति मे कृतिः ॥

सौमिकं व्याख्यास्यामः । पूर्वद्युर्वीदी आद्वोदकशान्तिप्रतिस-
रब्धान् ०

The colophon is: इति श्रीशेषनारायणोन्नीते बौधा-
यनीये ग्नितोमप्रयोगः समाप्तः ॥

At the time when the last leaf was supplied
the book was in the possession of one *Droṇa*
Mārkaṇḍeya Dīkṣita. [H. T. COLEBROOKE.]

417.

793. Foll. 81; size 10½ in. by 3½ in.;
legibly written, in the Devanāgarī character;
ten lines in a page.

* ? Son of Śeṣha Vāsudeva, and grandson of Śeṣhā-
nanta; see *Śrautasvarasva*, No. 368.

Agnishṭoma-paddhati, an anonymous manual
of the same ceremony, in accordance with the
Āpastamba-sūtra.

It begins:

अथ सोमप्रयोगो लिख्यते । सोमेन यक्ष्यमाणः सोमो
नामौषधिविशेषः । तत्साधनकत्वात्कर्मनामापि । तेन यक्ष्यमाणः ।
यस्य पिता पितामहो वा निष्ठप्रथमयज्ञौ स्यातां स रेंद्राग्नेनेष्टा
सोमेन यजेत । ०

अथ दीक्षणीया fol. 5; अथातिथ्यायास्तत्र प्रक्रमयति
fol. 17b; अथ प्रवर्ग्यसंभरणं fol. 19b; अथ हविर्धानप्र-
वर्तनं fol. 31b; समाप्तो ऽग्नीषोमीयः fol. 40b; संतिष्ठते
प्रातःसवनं fol. 63b; संतिष्ठते माध्दिनं सवनं fol. 69b;
संतिष्ठते तृतीयसवनं ॥ अथभृषस्य तत्र प्रक्रमयति fol. 76.

It ends:

इष्टिः संतिष्ठते ॥ वैष्णवीं पूर्णोदुतिमुदवसानायाया स्थाने
वाजसनेयिनः समामनन्ति । द्वादशगृहीतेनाज्येन सुचं पूरयित्वा
इदं विष्णुरित्यंतर्वेद्यर्थेस्तिष्ठन्नुहोति सा यावद्रात्रेष्टिः संतिष्ठते य
सायमग्निहोत्रं जुहोति काले प्रातर्होमं संतिष्ठते ग्नितोमः ॥
इत्यापस्तंबप्रयोगे ग्नितोमपद्धतिः समाप्ता ॥ संवत् १६६६ बहुधा-
न्यनामसंवत्सरे श्रावणशुक्लसप्तम्यां गुरुवासरे तद्दिने काश्यां
अयं ग्रंथः समाप्तः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

418.

122B. Foll. 28; size 10 in. by 3½ in.; fairly
written, in Devanāgarī, about A.D. 1650; eight
lines in a page.

Agnishṭoma-paddhati, for the use of the *Hotri*
priest. It begins:

प्रथमं क्षुत्विग्वरणं । अहं वर्ष्म ० ति । विराजो दोहो ० हः ।
आपो हि ष्ठा ० उ नः । मित्रस्य त्वा ० देव ० यशसे ब्र ० य ।
प्रतिगृह्य सव्ये पाणौ ० । etc ; four lines further:
इति वृतो जपित्वा । क्षुवेदिनः सर्वे ॥ अथ हौत्रं लिख्यते ।
अपराह्णे दीक्षणीया । अग्नौ वैष्णवीष्टिः । कं प्रपद्यादि पंच-
दश सामिधेयः । ०

The *ric* and formulas are throughout abbrevi-
ated and not accented.

It ends: अग्निः सोमो ग्नितः । देवा इत्यादि सर्वं पौ-
र्णमासवत् ॥ इत्यग्निष्टोमपद्धतिः समाप्ता ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

419.

1660a. Foll. 8; size 8½ in. by 4 in.; badly written, in Devanāgarī, about A.D. 1650; 8-11 lines in a page.

A manual of *Agnishṭoma* chants and formulas. Only the first two leaves are figured.

It begins : ज्योतिष्टोमे स्वतंत्रे त्रिसंस्थे विश्वरूपागानमुच्यते । युंजे वां० [H. T. COLEBROOKE.]

420.

1729B. Foll. 10; size 8½ in. by 3½ in.; legibly written, in Devanāgarī, about A.D. 1650; seven lines in a page.

Another manual of the *Agnishṭoma Stotras*. Figured as far as fol. 4b.

It begins : ओं उपास्मै गायता नरोम् । ओं पारवारमानायेंदावा०

It ends : भो ६ हायि अग्निष्टोमसाम समानं । [H. T. COLEBROOKE.]

421.

281a. Foll. 18; size 9½ in. by 3 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1500; six or seven lines in a page.

Agnishṭoma-Maitrāvaruṇa, a manual of the formulās and prayers used by the *Maitrāvaruṇa* priest at the *Agnishṭoma* sacrifice. Not accented.

It begins : अथाग्निष्टोममैत्रावरुणं लिख्यते । वृतो जपति ॥ महन्मे वोचो भर्गो मे वोचो भर्गो मे वोचो यशो मे वोचः स्तोमं मे वोचस्तृप्तिं मे वोचः कृप्तिं मे वोचो०

It ends : उपहूतस्थोपहूतो भक्षयामि ॥ इति अग्निष्टोममैत्रावरुणं समानं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

422.

3009b. Foll. 37; folio, size 13 in. by 8 in.; well written, in the Devanāgarī character, on European paper (water-mark 1853); fifteen lines in a page.

Agnishṭoma-mantramālā, a collection of (unaccented) *mantras* used by the *Adhvaryu* during the performance of the *Agnishṭoma*.

It begins :

अग्निष्टोममन्त्रमाला लिख्यते ॥ विद्विजसोमपीषसंधानाधैमेन्द्राग्नं पशुं दौर्ब्राह्मण्यपरिहारार्थमाश्विनं च पशुमग्नीषोमीयेण पशुना समानतंत्रं कुर्वद्वादशस्तोत्रेण द्वादशशस्त्रेण सप्रवर्ग्येण रथंतरसास्त्रा एकविंशतिशतमुदक्षिणेन ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन चतुष्टोमेन स्वर्गकामः सोमेन यक्ष्ये ॥ त्रिरूपांशु त्रिरूचैः ॥ अयं ते योनिः ॥ मनो ज्योति० स्वाहा ॥ एदमगन्म देवयजनं पृथिव्या विश्वे देवा यदनुषंतं पूर्वं ऋक्सामाभ्यां यजुषा संतरंतो रायस्योपेण समिषा मदेम [Taitt. S. I. 2, 2, 3] ॥ नमो वाचे या चोदिता या चानुदिता तस्यै वाचे नमो नमो वाचे नमो वाचस्पतये नम ऋषिभ्यो मंत्रकृद्भ्यो० [T. Ār. IV. 1 and 2] परिष्टुतिः स्वाहा ॥ सवित्र इदं० । देवस्य त्वा स० ददे ॥ अभिरसि नारिरस्यध्वरकृद्देव्यः ॥०

It ends :

अध्वया वरं ते ददामि ॥ यज्ञविमोकादि ब्राह्मणतर्पणांतं ॥ ब्राह्मणतर्पणं १००० ॥ अयं ते यो० गिरः ॥ मनो ज्योति० तेन स्वाहा ॥ मनसे ज्योतिष इदं ॥ उदयसानीयस्थाने सप्रवत्या पूर्णाहुतिं ॥ वरं च ॥ इत्यग्निष्टोममंत्राः समाप्ताः ॥

423.

1617a. Foll. 9; size 7 in. by 5 in.; fairly written, in Devanāgarī, about the beginning of the 17th century; seven lines in a page.

Prastotrīsāma (-paddhati), being a manual of the *Agnishṭoma* (and *Ukthya*), for the use of the *Prastotri*.

It begins : दीक्षणीयायां तार्क्ष्यसामनी गायेत्यमूष्विति तार्क्ष्य ऋषिः त्रिष्टुप् छंदः इन्द्रो देवता । दीक्षणीयायां सामगाने विनियोगः । तमू षू०

It consists of two parts, the first, foll. 1-6a (ending इति प्रस्तोतृसाम), containing directions and formulas regarding the several *ishṭis*, from the *Dikshanēyā* to the *Udavasānēyā*; while the second part (apparently in a different handwriting) gives the texts of the *stotras*, viz., the first *prapūṭhaka* of the *Uttarūrcika*.

The texts are figured for chanting, with the exception of the last two leaves.

[H. T. COLEBROOKE.]

424.

1729E. Foll. 4; size 8½ in. by 3½ in.; legibly written, in Devanāgarī; ten or eleven lines in a page. Modern.

Agnishṭoma-Stomayoga; a manual of rules and formulas (not accented) regarding the introduction of chants (*stomayoga*) at the *Agnishṭoma* sacrifice.

The MS. begins: ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमसंस्थस्य स्तोमयोगो लिख्यते ॥ अथ बहिष्पवमानस्य स्तोमयोगः । अग्निस्तेजसेन्द्रस्य ०

It ends: इति अग्निष्टोमस्य स्तोमयोगः समाप्तः ॥ after which two lines beginning प्रतिमहमंत्रः । देवस्य वः सवितः ० [H. T. COLEBROOKE.]

425.

3009k. Foll. 14; size 13 in. by 8 in.; well written, in Devanāgarī; European paper; fifteen lines in a page.

Agnishṭoma-Yajamāna (paddhati), a manual of the *Agnishṭoma*, for the use of the sacrificer (*Yajamāna*).

It begins: सोमेन यक्ष्यमाणः पूर्वेष्वृद्धिंशान्तिप्रतिस्वरंधान्विधाय प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा ॥ अतिविग्भिः सह स्नानादिपंचकविधाय ०

It ends: आ २३३५ तंतवे मा ज्योतिषा ३ मुकशर्मेन्ननु मा तनुहि ज्योतिषा ॥ इति अग्निष्टोमयजमान समाप्तः ॥ शके १११३ ॥ ० (2)

426.

1729C. Foll. 11; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī, about A.D. 1600; 7-9 lines in a page.

Audgātra, a manual of the *Ukthya* and *Atirūtra* texts, figured.

It begins: अथ उक्थेतिरात्र औद्गात्रं लिख्यते ॥ पवस्व वाचो ०

It ends: इत्यातिरात्र औद्गात्रं समाप्तं । ० । इदं पायसविश्वनाथभट्टात्मजनुसिंहेन लिखितं ॥

427.

91B. Foll. 53, one of which (fol. 37) is missing; Devanāgarī character; indifferent handwriting; eleven lines in a page.

The *Vājapeya* chapter of a sacrificial manual, entitled *Karmapradīpikā*, by *Rāmacandra*; apparently for the use of the Brahman priest. The texts are not accented. It begins:

विद्याकरगुरुत्वा सर्वविद्याकरामिणः ।

रामः पद्धतिमाधत्ते वाजपेयक्रतोर्विधौ ॥

तत्र वाजपेयं त्रिधा सामगाः पद्धतिकारा आननति । तत्र प्रथमं संस्थावाजपेयं । तस्य सर्वो विधिर्विध्यमाणवाजपेयवशदक्षिणासु विशेषः । गवां शतं द्वादशोत्तरशतं वा ० - - ॥ द्वितीयः कुरुवाजपेयः सामगाचार्यैरेवोच्यते । तस्य सर्वोऽपि विद्यन्ते (? विध्यन्ते) मुख्यवक्ष्यमाणक्रतुवाजपेयवत् । दक्षिणासु समदशैव गावः ० - - ॥ अपरो वाजपेयः शरद्वैश्यस्येति कात्यायनेन दर्शितो मुख्यः क्रतुविशेषरूपः । तस्य प्रयोग उच्यते । तस्य शरदि पूर्णिमायां सुत्या । ब्राह्मणक्षत्रियावधिकारिणी न वैश्यः । संस्थावाजपेये तु वैश्योऽधिकारी । वाजपेयस्य षोडशविकारत्वं । षोडशानि च मैत्रायणीयकश्रुतौ चयननिषेधः । ०

इति प्रातःसवनं समाप्तं । fol. 8b; ० माध्यंदिनं fol. 10b; इति समाप्तो बृहस्पतिसवयज्ञो वाजपेयांगभूत एकाहो अग्निष्टोमसंस्थि वृत् ॥ वत्सस्थास्ते महर्षेः प्रवरतरकुले सर्वविद्याविदग्धः सद्गुडिः शैवदासो - - (lacuna) - - याज्ञिकः सूर्यदासः । तत्सूनु (!) रामचंद्रः स्वमतिविलसितेनादधानेभिष्यो वैलाशाक्षेय एतां सरणिमृजुतमामंगिरःसूनुयागे ॥ अथ वाजपेयः ॥ तस्य कात्यायनः समदश दीक्षा आह । ० fol. 16b; इति प्रातःसवनं fol. 28; ० माध्यंदिनं सवनं fol. 40.

It ends:

लाट्यायनाश्रयाय(न)कात्यायनकलितकर्मसंकलनात् ।

रामस्तृतीयसवने पद्धतिमिति कर्मदीपिकामधात् ॥ - - ॥

इति सम्राट्स्थपत्यग्निचित्सूर्यदासात्मजस्य विशालाक्षीसूनु रामचंद्रवाजपेयिनः कृतौ कर्मप्रदीपिकायां पद्धतौ वाजपेयक्रतुः समाप्तिमगात् ॥ ० ॥ संवत् १६०१ ० [H. T. COLEBROOKE.]

428.

1254d. Foll. 20; size 9½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; 10-12 lines in a page.

A manual of the *Vājapeya* and *Aptoryāma* chants and (*Udgātri*) formulas, by *Rāmakṛishṇa Nānūbhū*, son of *Dāmodara*. Not figured.

Fol. 1a contains the last five lines of one section; ending इति क्रवतरे वाजपेयः समाप्तः ॥ ० ॥

Fol. 1b: अथ कुरुवाजपेय उच्यते ॥ पूर्वोक्तवाजपेय समदशैव गावो दक्षिणा दीयन्ते । ०

Fol. 2: इति श्रीत्रिपाठीदामोदरसूनुना रामकृष्णेन नानाभाईद्वितीयनामधेयेन कृता वाजपेयपद्धतिः समाप्ता ॥ अथाप्तोर्याम उच्यते ॥ तत्र महन्मे वोच इत्यादि ०

Fol. 16b: इति० कृताप्तोर्यामपद्धतिः समाप्ता ॥ अथाग्निचित्यस्य क्रतोर्विशेष उच्यते । ०

It ends: इत्यौद्गात्रः समाप्तः ॥ संवत् १८०७ आश्विनकृष्ण १३ रवौ संपूर्णमगमत् । [H. T. COLEBROOKE.]

429.

1748b. Foll. 5; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī, in the early part of last century; the last two leaves by a different hand, in red ink.

Vājapeyārcika, another manual of the *Vājapeya* chants. Figured.

It begins :

वाजपेयाचिकं लिख्यते ॥ उपास्मै गायता नरः ०

It ends: इति वाजपेयसाम ॥ इति वाजपेयाचिकानि ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

430.

1254a. Foll. 62; size 9½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting; nine or ten lines in a page.

Samūdhā-Paṇḍarīka-paddhati, a manual of *mantras* and *stotras*, figured for chanting, at the eleven days' Soma sacrifice, called *Paṇḍa-*

rika; by *Rāmakṛishṇa Nānūbhū*, son of *Dāmodara*.

It begins : समूढः पौंडरिको लिख्यते ॥ पुरस्ताज्जपः ॥ स्तोमयोगः ॥ अग्नेस्तेजसेत्यादि ॥ अन्नं करिष्यामि ॥ उपास्मा । उपो षु जा । पवमानस्य ते कव इति बहिष्पवमानं पुष्कल क्षयिः । ०

It ends: इति विश्वजिदतिरात्रः समाप्तः ॥ इति श्रीत्रिपाठीदामोदरसूनुना रामकृष्णेन नानाभाईद्वितीयनामधेयेन कृता विश्वजिदतिरात्रस्य समूढपौंडरिकस्य पद्धतिः ॥ अनेन प्रीयतां देवो भगवान्मंगलेश्वरः । लक्ष्मी नृसिंह पूर्वेषामस्माकं कुलदैवतं ॥

संवत् १८११ मितिमार्गशीर्षशुक्ल ५ भीमवासरे लिखितमिदं द्रोणोपनामकभैरवभट्टानुजविष्णुभट्टात्मजभाईरामेण लिखितम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

431.

2394a & b. Foll. 18 and 98; size 10½ in. by 4½ in.; Devanāgarī character; fairly written, about A.D. 1730, by the same hand as the next MS.; 8-10 lines in a page.

The same manual (*Paṇḍarīkaprayoga*); not figured. The matter contained on fol. 18 is repeated on the next leaf, with which a new paging begins. It ends:

इति दशममहः ॥ अथ एकादशमहः ॥ विश्वजिदतिरात्रः ॥ उप त्वा जामयो गिरोम् ॥ ओं दायि दिशतीर्हविष्कर्ता रे वायोरनीके आ १२१२ स्थायिरो आ ३३५ ॥ १ ॥ जनीतो नुग्रवोम् ॥ ओं पूत्रीयंतः सुदानावा रे सरस्वतं ह वा १२१२ हुं मा हो । आ ॥ २ ॥ उत नः प्रिया प्रियासोम् ॥ ओं सामसुव ॥ after which, by a later hand, इति ० ॥ and in the margin सामवेदद्वादशाहप्रयोगपू ०

[H. T. COLEBROOKE.]

432.

2394c. Foll. 118; the same size and handwriting.

Vyūdhāhina-dvādasāha-prayoga; a manual of *mantras* and *stotras* used by the *Sūman* priests

at the (*ahīna*) *Dvādaśāha*, with transposed metres; not figured. It begins:

अथ ब्रूहान्नद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते ॥ तत्र महन्मे वोच
इत्यादिसमिदाधानांतो विधिः सर्वोऽपि भवति । विशेषस्तूच्यते ॥
तस्य द्वादश दीक्षा द्वादशोपसदो द्वादश प्रसुतः षट्त्रिंशदेता
रात्रयो भवन्ति । °

It ends: इति द्वादशाहस्य ब्रूहान्नस्य स्तोत्राणि समा-
प्तानि ॥ इति द्वादशाहस्य प्रयोगः समाप्तः ॥ ° ॥

संवत् १७६६ भाद्रवाशुदि १३ भौमवारतद्दिने समाप्तं ॥ ° ॥
लिखितं वाराणसिमध्ये भटपुरुशोत्तमेन शिवो जयः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

433.

1671b. Foll. 106; size 9 in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī; nine lines in a page.

The same manual; figured for chanting. Not quite complete at the end. Dated संवत् १७६३ (? १७९३) मितिकार्तिकशुद्ध १० गुरौ °

[H. T. COLEBROOKE.]

434.

1729D. Foll. 55; size 8½ in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī; ten lines in a page.

Bṛihatī-śāstra, or "Great recitation" (also called *Mahad-uktha*); being the principal (*Nishkevalya*) *Śāstra* on the *Mahāvratā* day of sacrificial sessions. Not accented.

The MS. begins:

वृहतीसहस्रं ॥ हुम् भूर्भुवः स्वरोमध्ययो शोसावो वाक् ।
इति जपतिः । तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठेषु नदं व ओदतीनां ।
यतो जज्ञ उग्रस्त्वेधनृम्यो रु नदं व्योयुवतीनां सद्यो जज्ञानो
नि रिणार्ति श्रवन्मतिं वो अग्र्यानां । अनु यं विष्टे मदनूमाः
यो धेनूनामिष्टुधसो त्रिः । धसो वावृथानः शवसा भूयोजा
नदं व ओदतीनां । ° See *Rgv.* x. 120, 1 seq. and viii. 69, 2.

It ends: इति वृहतीशस्तं शमाप्तं । संविकापणमस्तु ।
संवत् १७९२ फाल्गुनशुद्ध १० भौमे लिखितं विश्वनाथमेगदेव-
परोपकारार्थं — — (blotted out) — — जागेश्वरसन्निधौ
संपूर्णमस्तु ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

435.

599c. Foll. 10; size 9½ in. by 4 in.; legibly written, in Devanāgarī, about the middle of the 17th century; 12 lines in a page.

Sarvatomukha-prayoga, a manual of a special form of Soma sacrifice; chiefly in accordance with the *Baudhāyana* ritual.

It begins:

अथातः सर्वतोमुखं व्याख्यास्यामश्चिन्वीत सर्वतोमुखे अग्निमि-
ति बौधायनो न चिन्वीतेति शालीकिरत्रो ह स्माह मौदित्यः
पूर्वस्मिन्नेवाग्निचय इतरेषु सावित्राः स्फुरित्येतदपि न कुर्यादि-
त्यांजीगविररख्योः समारोपण इति सूत्रमाचार्ययोरत्रो ह स्माह
गौतमो गृहपतिरेव प्रथममरख्योः समारोपयेत्तत इतरे सत्रेण इति
शालाया इति प्राकृतेन प्रक्रमेण मियान्मध्ये गार्हपत्य इति सूत्रं
बौधायनस्यात्रो ह स्माह शालीकिस्त्रिपदेन प्रक्रमेण सर्वत इति
त्रिवृत्प्राच्यां दिशि भवति पंचदशो दक्षिणतः सप्तदशः पश्चादेकविंश
उत्तरतः सर्वतो वा ज्योतिष्टोमाः सर्वे ज्योतिष्टोमदक्षिणा इति
प्रवर्ग्यस्य करण इति नोक्ये प्रवृज्यादिति शालीकिर्याजमान
इति कुर्याद्यथावकाशं याजमानमित्यत्रो ह स्माह शालीकिर्ये
अग्निस्संस्कारार्थाः स्युस्तान्काममितरस्त्रेणेत्यग्न्यन्वाधान इति सूत्रं
बौधायनस्यात्रो ह स्माह शालीकिर्गार्हपत्यः सकृदन्वाहितः
स्यात्तं सकृदन्वाधाय ततो यथार्थं गच्छेद्भक्षण इति सूत्रं बौधायनस्य
सर्वं समवधाय सकृदेव भक्षयेदिति शालीकिर्माजैन इति सत्रं
मौदित्यस्य सकृदेकस्मिन्निति शालीकिः लोकाग्नीनां हरण
इति सूत्रमाचार्ययोरत्रो ह स्माह दीपवात्स्यः पूर्वस्मिन्नेव याजमानं
स्यादिति शालीकिः क्रतुपशूनां करण इति सूत्रं बौधायनस्य
क्रतुपशव ऐकादशिनाश्च विकल्पत इति शालीकिः समंजन इति
सूत्रमौपमन्यवीपुत्रस्य यावतः स्तोमास्तावत्कृत्वः प्रचरण्या सम-
नक्तीति शालीकिः दधिग्रह इति सूत्रं मौदित्यस्य पयसा वाज्येन
वेति पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेरंश्चदाभ्ययोर्ग्रहण
इति सूत्रमौपमन्यवस्यात्रो ह स्माह शालीकिर्वाजपेये द्वादशाहे
सत्रे तांडिनापने उद्भिदि बलभिदि लभ्येदिति पुनर्विधिमतिसा-
ध्यानामित्येवमेव पृश्नमहैः प्राणमहैरिति षोडशमहणामहण

इति सूत्र बौधायनस्यानुसवनं गृह्णीयुरिति शालीकिरतिमा-
 स्थाणां होम इति सूत्रं शालीकेर्मीहं दस्यानुवपद्गारमुपजुहुयुरि-
 त्यौपमन्यवः षोडशिनः स्तोत्रमुपाकरोतीति सूत्रं बौधायनस्य
 येन केनचिदिति शालीकिर्हृदयशूलानामुद्भासन इत्येकैकश
 उद्भासयेदिति बौधायनः सर्वान्सहेति शालीकिरवभृथ इति
 सूत्रं शालीकेः प्रांच एवावभृथमभ्यवेयुरिति गौतमो ऽरख्योः
 समारोपण इति सूत्रं शालीकेरवो ह स्माह बौधायनो गृहप-
 तिरवारख्योः समारोपयेत्तत इतरे यथार्थं गच्छेयुः ॥ सर्वतोमुखस्य
 प्रभोगो वक्ष्यते ॥ यः कामयेत सर्वान्मतामवामुं स सर्वतोमुखेन
 यजेतानपज्यकामो वा चतुर्भुजां शालां कृत्वा मध्ये गार्हपत्यः
 प्रतिदिशं दक्षिणाग्न्यादयः सर्वत्र दक्षिणपार्श्वे दक्षिणाग्न्युपरव-
 मार्जालीपादयः वामपार्श्वे आग्नीधीयचात्वालोत्तरादयः एवं
 विहारं कल्पयित्वा एका दीक्षा तिस्रो वा पौरोमास्याः पूर्वं
 यथा संभवेत तथा । तस्यां सुत्या भवति तथा दीक्षा कर्तव्या ।
 त्रिवृत्प्राच्यां दिशि पंचदशो दक्षिणतः सप्तदशः पश्चात् एकविंश
 उत्तरतः । नोकथ्ये प्रवृज्यात् । प्रतिमुखमग्निचयाः कर्तव्याः ।
 अपि वा पूर्वस्मिन्नग्निचयः इतरेषु सावित्राः स्युः । अपि
 वाग्निश्च सावित्रश्च न चेतव्यः । ०

It ends, fol. 9b : इति समाप्तः सर्वतोमुखः ॥ बृहस्प-
 तिसवो नाम वतंसे क्रियतामयं । वसंत एव कर्तव्यः स्वतंत्रो
 नियमे न तु ॥ काम्यैर्गो भवेत्तस्य (!) सामान्येन विधानतः ।
 स्वतंत्रे तु पुरोडादि फलेषो Here the MS. breaks off
 abruptly.

The last leaf contains the following *Brāhmaṇa*
 passage : ओम् तेवासुरा ह यत्र महासंग्रामं संयेतिरे ऽथ
 शिविरौशीनरो देवानां वगीदमुराणां च जिगाय तस्यो हेंद्रो
 जितवरं ददौ स होवाच शिविज्येष्ठं भयं न गच्छेदिति तं
 वर्धिष्ठोयप्रस्थेन सर्वतोमुखेन याजयां चकार ततो ह वा एतच्छि-
 विज्येष्ठं भयं न गच्छति यं कामं कामयेतानपज्यं जयेदिति तं
 वर्धिष्ठोयप्रस्थेन सर्वतोमुखेन याजयेदनपज्यमेव जयति । तदेता-
 श्रतसः शाला अनुदिशं मापर्यंति प्रचरंति प्रांचः प्रचरंति दक्षिणा
 प्रचरंति प्रत्यंच उदंचः प्रचरंति । मध्ये गार्हपत्यो भवति मध्यत
 आसीनाय भक्षानाहरंत्यनुदिशं स्तोमाः स्युरित्येतदेकं एकविंशाः
 स्युरित्येतदेकं अनादृत्य तच्चतुष्टोमानेव कुर्वेति ॥

The last page contains directions regarding
 the construction of the fire-altars, beginning :
 अग्निप्रयोगो वक्ष्यते । ० [H. T. COLEBROOKE.]

436.

166L. Foll. 104; size 8½ in. by 3½ in.;
 indifferent Devanāgarī writing of the latter part
 of last century; 5-7 lines in a page.

Āyanaṣaddhati, a manual for the construc-
 tion of fire-altars, chiefly in accordance with
Kātyāyana's Śrautasūtra. There are blanks left
 here and there.

It begins : अग्निः सोमांगं तदुण्यतिखंगात् । etc.
 (*Kāty.* XVI. 1, 1-6)० दद्यात् । एकपश्चालंभषष्ठ उच्यते ।
 इयमतपरो वा प्राजापत्यः । मातृश्राद्धं । समारोपः । उदवसानं ।
 मंथनं । etc. इत्युखासभरणं fol. 12 ; अथ चयनपरिभाषा
 fol. 22b ; इति चित्योपस्थानं fol. 37 ; अथ द्वितीया
 [चि]तिरुच्यते fol. 41b ; अथ तृतीया चितिरुच्यते fol. 44b ;
 शतरुद्रियहोम० fol. 55b, etc.

It ends : पुनश्चितं । आचयनं वा । चित्यस्याहवनी-
 याभिसंपन्नेः ॥ इति चयनपद्धतिः ॥०॥ श्रीजयनाथदीक्षितेन
 लेखापितं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

437.

86C. Foll. 42 (and a leaf inserted between
 16 and 17); size 10½ in. by 4½ in.; fairly
 written, in the Devanāgarī character; 10-14
 lines in a page.

Agni-prayoga, a chapter of a manual, fol-
 lowing the *Baudhāyana-sūtra*. It begins :

बौधायनं नमस्कृत्य व्याख्यातृश्च पुरातनान् ।

अग्निप्रयोगं वक्ष्यामि विष्णुवृद्धान्वयो गिनचि त् ॥

उक्तः सर्वप्रकृतिभूतो ज्योतिष्टोमो गिनष्टोमः । अथेदानं
 सर्वप्रकृतिविकृतिसाधारणमग्निष्टोमेन सह व्याख्यातुमारभते ।
 एषो गिनरनारभ्याधीतत्वात्प्रकृतिगामी ज्योतिष्टोमाद्यंगभूतश्चादी-
 क्षोपसदादिसोमव्यतिषंगदर्शनात् । नन्वनारभ्याधीतस्याग्नेः प्रकृ-
 तौ प्रकरणपठितोत्तरवेदिविरोधात्प्रकृतिनिवेशे निरवकाशत्वा-
 द्भिकृतिष्वेव निवेशः । तद्वि सर्वविकृतिष्वग्नेर्नियतत्वात्साग्नि-
 चित्यो भवतीति न कुचिदुच्यते । सत्यं । यत्र विकृतिषु साग्नि-
 चित्यो भवतीत्युक्तं तत्र नियतो ऽन्यत्र विकल्पः । नोत्तरवेदिमु-
 पवपति इति कुचिद्विकृतिषु दर्शनाच्च । अतः प्रकृतावुत्तरवेदिः
 विकृतिष्वग्न्युत्तरवेद्योर्विकल्प इति । उच्यते । प्रकृतावग्न्युत्तर-

वेद्योर्विकल्पः। अथातो जग्निमग्निष्टोमेनानुयजत इति श्रुतेः।
उक्तं च द्वैधे। अग्निष्टप्रथमयज्ञस्य दीक्षाहुतीनां होम इत्याध्व-
रीकाणि हुत्वाग्निंकानि जुहुयादिति बोधायन आग्निकान्येवेति
शालीकिः। तस्मात्प्रकृतिषु विकृतिषु वचनादृते अन्यत्रवेद्यो-
र्विकल्प एवेति। तस्मात्प्रकृतौ षडुपसत्कपक्षमाश्रित्य प्रयोगो
वक्ष्यते। उक्ताः संभरिष्यन्तिवादि।^०

The last page and a half have been written
by a different hand; this passage beginning:

एवं द्विशतः प्रस्तारः॥ and ending:

दक्षिणपक्षाद्यपिनीनां पश्चिमास्तिस्त्रिष्टुभस्तासामुत्तरास्तिः
पंचम्यः षड्यः (!)।

In the margin of fol. 1, the treatise is called
Baudhāyanakalpabhāṣyavivaraṇa. Cf. Burnell,
Index of Tanjore MSS., p. 18b, l. 46 (MS.
3,800). [H. T. COLEBROOKE.]

438.

619b. Foll. 11; size 9½ in. by 4 in.; well
written, in Devanāgarī, about the middle of the
16th century; ten lines in a page.

Somaśatadvayī, two centuries of stanzas on
the Soma, its extraction, employment, etc., and
the *Somavratā*. It begins:

आगूर्ध्वैर्विक्रवरवरणं * तेन हुत्वा वृणीते

मंत्रैः पर्कः सुरगणनुतिः आडमारोष्य याति।

एदं यष्टुर्मथनविभजे गिनयेजुभिः प्रणीते

सोमावेयस्यजनविद्वतिः सम हित्वाहितः स्वे॥

स्वे दक्ष इत्येतदजसपक्षे होतुः पुरस्तादथ दीक्षणीया।

स्याद्वैक्षणीयं हविरेवमूहो व्रतं समं स्याद्दर्शमंतरेण (!)॥

It ends:

पूर्णाहुती रात्रिमतीत्य चेत्स्यात् पूर्णाहुतेराहवनीय एव।

एकाहुतिं व्याद्विभिश्च हुत्वा ततस्तु पूर्णाहुतिहोम इष्टः॥

आधानकं स्याद्यदि सोमपूर्वमारभ्यते च प्रथमाग्निहोत्रं।

होमो ग्निरहोत्रस्य तु काल एव मथ्यस्तु होमो ग्निरजसपक्षे॥

The front page of fol. 1 shows two names of
former owners: देवराघवस्य आवेकरस्य (scored out)
and पुस्तकं सदाशिवदेवीयम्। [H. T. COLEBROOKE.]

* ? आगूर्ध्वै विद्युत्प्रवरणं MS.

439.

1730b. Foll. 72; size 8½ in. by 4 in.; fairly
written, in Devanāgarī; seven lines in a page.
Kāmyeshṭy-advilā (?), a manual of voluntary
offerings at New and Full-moon, for the ob-
tainment of special objects; with Vedic texts,
not accented.

It begins: काम्याभिरिष्टिभिरमावास्यायां पौर्णमास्या
वा यजेत काम्या इति प्रायवादः॥ अकाम्या अपि त्वाद्यायते
यथा ज्ञातेष्टिः पश्चिकृत्वमिवत्यादयः। तासामपि काम्यधर्मा स्युः
आन्यभागादि। अमावास्यायां पौर्णमास्या वा यजेतेत्येतत्सूत्रारंभ
उभयत्र प्रवृत्त्यर्थं। अथवा काम्यानामेवं पर्वतियमः।^०

It ends: यज्ञो बभूव यज्ञसंचमवर्जं ब्राह्मणतर्पणातेष्टिः
संतिष्ठते॥ इति काम्येष्ट्याद्विला समाप्तः॥ संवत् १६०० वर्षे
कार्तिककृष्णा तृतीयायां रविवासरे॥ लिखतं भोलानाथशुभं
भूयात्०

On the outside of fol. 1 the treatise is called
काम्येष्टिअद्विलाश्रौत॥ [H. T. COLEBROOKE.]

440.

619d. Foll. 19; size 9½ in. by 4 in.; fairly
written, in the Devanāgarī character, about A.D.
1600; nine lines in a page.

Gopālikakārikā, being 420 ślokaś on various
matters, connected with religious observances,
such as the measurement and construction of
altars, sacrificial implements, etc.

The treatise begins:

अथातो ग्निरनारभ्य न्यायेन प्रकृतिं गतः।

दीक्षादिलिंगतस्तस्य ज्योतिष्टोमांगता स्थिता॥

पृथक्प्रकरणास्त्रानाहुणकामात्र नैत्यकः।

अग्निष्टप्रथमेत्यादेर्द्वैधे लिंगस्य दर्शनात्॥

आद्ये पि सोमयागे स्यात्केवलं नोत्तरक्रतौ।

स चाप्येकादशाकारश्चेनादिः शुल्बदर्शितः॥

It ends:

ससानमेव वरुणप्रयासवदिहेतरान्।

यथाकालं समानो न्यः सो यमग्निः समाप्यते॥ ३२०॥

इति गोपालिकाकारिकाः समाप्ताः ॥ नमो भगवते वोधा-
यनाचार्याय ॥ ० ॥

After this a line has been obliterated.

[H. T. COLEBROOKE.]

441.

84b. Foll. 46; size 10 $\frac{3}{4}$ in. by 4 $\frac{3}{4}$ in.; beautifully written, in Devanāgarī, by *Mathurā-nūtha*, A.D. 1697; twelve lines in a page. The MS. is preceded by a duplicate of the first page in a more modern hand.

Prāyaścittapradīpikā, a compendium of Vedic rites of expiation, by *Varadādhiśa yajvan somapa*.

It begins :

यस्य प्रसादान्मूको ऽपि भवत्यागमपारगः ।

तं वंदे वेकटाधीशं सर्वाभीष्टप्रदं गुरुं ॥ १ ॥

वत्सवंशावतसेन वरदाधीशयज्जना ।

उच्यते सोमपेनैषा प्रायश्चित्तप्रदीपिका ॥ २ ॥

बालानां मुखबोधाय क्रियते दीपिका यतः ।

तस्मादस्य न दोषो ऽस्ति सर्वत्र पुनरुक्तिः ॥ ३ ॥

‘दर्शपूर्णमासादिध्वादित आरभ्य कर्म कुर्वतामृत्विजां देवाद-
ज्ञानाद्वा ज्ञानेऽपि प्रसादाद्वा पुरुषाशक्त्या वा भेषः प्रायेण
भवेत् ॥ ०

Towards the end the author informs us that he deals only with the most important expiatory rules; for further information he refers us to his *Prayogavṛitti*, and for final appeal to the commentaries on the *sūtras*, and the concurrent opinion of those versed in these matters.

For another copy of this manual see Aufrecht, *Cat. Boll.* p. 370. [H. T. COLEBROOKE.]

442.

1572c. Foll. 20; size 9 $\frac{1}{2}$ in. by 4 in.; indifferent Devanāgarī writing of the latter part of the 17th century; 12-15 lines in a page.

Śrautaprāyaścittaprayoga, an exposition of

Āśvalāyana's precepts (III. 10) for expiating irregularities in the performance of *ishṭis*; with references to *Baudhāyana*.

It begins :

सर्वशास्त्रार्थमर्थादापरीक्षणविचक्षणान् । (!)

अथाश्वलायनानां श्रौतप्रायश्चित्तानुच्यन्ते ॥ तानि च
विहिताकरणे अन्यथाकरणे च भवन्ति । मुख्याभावे प्रतिनि-
धेरुपाधानम् । यथाद्रव्यदेशकालदक्षिणाच्युतिरूपलीप्रमुखानां
मुख्यानामभावे वौधायनाद्युक्तयथोचितप्रतिनिधीनादाय कर्म
कार्यम् । न तत्र प्रायश्चित्तानि तानि त्वनिमित्तानंतरं कर्तव्या-
नीत्युत्तर्गः । ब्रह्मवत्सु कर्मसु इष्टिवर्जितानि प्रायश्चित्तानि
ब्रह्मा कुर्यात् । इतराण्यध्वर्वादयः कुर्युरित्युत्तर्गः ॥ छत्विदपवादं
चक्ष्यामः । अत्र प्रायश्चित्तानि नैमित्तिक(क)कर्मविशेषा अभि-
धीयन्ते ॥ अथान्वाहिताग्नेः प्रयाणविधिः [A. III. 10, 3] ॥ ०

It ends :

इमं विध्यामि चरुणस्य पाशं यमवधीत सविता सुकृतः ।

धातुश्च योनौ सुकृतस्य लोके स्योनं ते सह पत्या करोमि ॥

(*Taitt. S.* iii. 5, 6, 2.)

इति नित्यहोम ऐष्टिकप्रायश्चित्तप्रयोगः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

443.

619c. Foll. 41; size 9 $\frac{1}{2}$ in. by 4 in.; De-
vanāgarī character; indifferent handwriting;
12-14 lines in a page.

Prāyaścittaprayoga, a manual of expiatory rites, based on the rules of *Āśvalāyana*, *Āpa-stamba* and *Baudhāyana*.

It begins :

विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः । विधिश्चन्द्रेण विहितमुच्यते ।
विहितस्याकरणे अन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्तव्या । प्रायो
विनाशः । चिह्नः संधानं । विनष्टसंधानं । विनष्टसंधानं प्राय-
श्चित्तिरित्युक्तं भवति । तथा च विध्यपराधे सति तदर्थं यदि
विशेषतो विहितमस्ति तदा तदेव कर्तव्यं । नास्ति चेद्
व्याहृतिहोमः कर्तव्यः । एतदेव सर्वप्रायश्चित्तमुच्यते । एवं च
सति यथा कथंचिद्विधिसंपादने प्रायश्चित्ताभाव उक्तो भवति ।
प्रायश्चित्तकालस्तु निमित्तानंतरमेवेत्युत्तर्गः । ऐष्टिके तत्रे प्रधा-
नस्तिष्ठकृत्समिष्टयजुर्होमाद्वा प्रागिति वौधायनः । ०

इति सकलप्रायश्चित्तोपयोगिपरिभाषाप्रकरणं । fol. 4;
० साधानम् ० fol. 5; अग्निहोत्रम् ० fol. 14; अन्वाहि-

ताग्नेः प्र^० fol. 15 ; अभ्युदयेष्टिप्र^० fol. 20 ; दर्शपूर्णमासप्र^० fol. 23 ; इति प्रायश्चित्तप्रयोगे षण्मुप्रकरणं । अथ सोमप्रायश्चित्तं । fol. 26 ; इति प्रयोगरत्ने सोमप्रकरणं । अथ प्रायश्चित्तेष्टीनां प्रयोगः fol. 36b.

It ends : इत्यापस्तंबोक्ता इष्टयः समाप्ताः ॥ वैशाखशुक्ल १३ गुरौ संवत् १६१० ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

444.

1129c. Foll. 24 (foll. 166–189 of the volume); size 11½ in. by 4 in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting of about A.D. 1700; ten lines in a page.

A portion of the same manual. It begins:

प्रणम्य शिरसा देवं लक्ष्मीकान्तं तथा गुरुम् ।

श्रीमच्च पितरौ तद्वत्तया मे कुलदैवतम् ॥

विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः । विधिश्चेन विहितमुच्यते विहितस्याकरणे अन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्तव्या ।^०

We note some additional headings:

Fol. 4 : इति सकलप्रायश्चित्तोपयोगिपरिभाषाप्रकरणं ॥ अथाधाने अग्न्यनुगमनप्रायश्चित्तं । fol. 5b : इत्याधानप्रकरणं । अथाग्निहोत्रे अग्न्यनुगमने प्रायश्चित्तं । fol. 10 : इत्याश्वलायनानामग्निहोत्रद्वये स्कन्धप्रायश्चित्तं । अथापस्तंबानां । fol. 11 : अथाग्निहोत्रंतरागमने आश्वलायनानां प्रायश्चित्तं ॥ – ॥ अथाग्निहोत्रहोमकालातिक्रमे प्रायश्चित्तं ॥ fol. 12 : अथाश्वलायनानामग्निहोत्रे ऋद्धरणप्रायश्चित्तं । fol. 12b : अथापस्तंबानां ॥ fol. 13b : इति होमविच्छेदे प्रायश्चित्तमापस्तंबानां । fol. 15 : इत्यग्निहोत्रप्रायश्चित्तप्रकरणं । अथ दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तं । fol. 16b : इत्याश्वलायनस्य हविर्दोषप्रायश्चित्तं । अथापस्तंबानां । fol. 21b : इत्यभ्युदयेष्टिप्रायश्चित्तं । अथ दर्शपूर्णमासादिषु विपर्ययप्रायश्चित्तं । fol. 24 : इत्येकाध्वर्यवप्रायश्चित्तं ।

The MS. ends : इति दर्शपूर्णमासप्रकरणं ॥

Fol. 1a gives the title भावीप्रायश्चित्तपुस्तकं, substituted for the original दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्त.

[H. T. COLEBROOKE.]

445.

1541C. Foll. 19; size 11½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of last century; eight lines in a page.

Agnihotrāprāyaścittaprayoga, based on *Āśvalāyana* (with references to *Āpastamba*); composed, at Benares, by *Tryambaka*, son of *Kṛishṇabhaṭṭa*, surnamed *Molha*.

The MS. begins: विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विहितस्याकरणे । अन्यथाकरणे प्रायश्चित्तिः कर्तव्या । अपराधे सति तदर्थतदाविहितमस्ति चेन्नदेव कर्तव्यं । तत्रास्ति चेद्वाहतिहोमः कर्तव्यः । कालस्तु प्रायश्चित्तानां निमित्तानंतरं ॥ शिष्टाभावे प्रतिनिधिः ॥^०

The *Prāyaścittapradīpa* (^०*pratīpa*!) is referred to fol. 4.

It ends: इति आज्याहुतीर्जुहुयात् । इति प्रायश्चित्तानि समाप्तानि [विध्यपराधे । मोहोपनासः कृष्णभट्टस्य सूनुना च्यवकेन काश्यां कृतः प्रयोगः ॥ इत्यग्निहोत्रप्रायश्चित्तं समाप्तं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

446.

1360. Foll. 74; size 10 in. by 4½ in.; legibly written, in Devanāgarī, in A.D. 1620; 11–13 lines in a page.

Prāyaścitta-paddhati (or *-pradīpikā*), a similar manual, following chiefly the *Kāṭiya-Śrautasūtra*, by *Rāmacandra*, son of *Sūryadāsa*.

It begins:

संम्राजो ग्निचितो नत्वा विद्याकरगुरोः पदे ।

रामः पद्धतिमाधत्ते प्रायश्चित्तप्रदीपिकां ॥ १ ॥

कात्यसूत्रोदितं सर्वमत्र वाच्यं मया स्फुटं ।

समुच्चयो न्यत्र दृष्टो विशेषः क्वचिदेव तु ॥ २ ॥

कर्माणि स्वस्वांगयुक्तानि यथोक्तफलसाधनसमर्थानि भवन्ति ।^०

अथादिष्टप्रायश्चित्तान्युच्यन्ते । तत्र प्रथमतो ग्निहोत्रकर्मप्रायश्चित्तानि ।^० fol. 5.

The treatise consists of 14 *kaṇḍikās*. Of comparatively recent authorities, *Karka*, *Govindarāja* and *Ananta* (*yājñika*) are most frequently referred to. Quotations have also been noticed from *Vāsudeva* and *Maṇḍanācārya* (a number of *ślokas* on *Punarūdheya*, fol. 15; *Maṇḍanoktau gaṇṇakūlakārīkāh*, fol. 25b).

It ends : इति चयने प्रायश्चित्तविशेषाः ॥ ०

कृत्वामेतामग्निचिद्रामचंद्रः सूत्रैकाथी नैमिषारण्यवासः ।

संज्ञानः श्रीसूर्यदासस्य सूनुः प्रायश्चित्तेः पद्धतिं संव्यधत् ॥

इत्यग्निचिद्रामचंद्रविरचिता प्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ॥ ०

संवत् १६७६ वर्षे पौषमासे शुक्लपक्षे १४ तिथौ लिखितं ॥ ०

त्रिरग्निचित्संज्ञादस्यपतिदीक्षितवामनसुतश्चलेन* लिखापितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

447.

259b. Foll. 59; size 10½ in. by 4½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of the 17th century; 10-12 lines in a page.

Yajñaprāyaścittavivarana, an exposition, by *Gopāla*, of *Baudhāyana's* rules of expiation. Three *prāśnas*, of 11, 10 and 8 *adhyāyas* respectively.

In the *Prāyaścittapradīpa* (No. 449) this work seems to be referred to as (*prāyaścitta*)-*sūtra-bhāṣya*.

It begins:

अथातो मंत्रगणान्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः ।
उक्तानि दर्शपूर्णमासादीनि कर्माणि अनंतरं तेषामकरणे अन्यथाकरणे वा प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । अतःशब्दो हेतौ यस्माद्दर्शपूर्णमासादीनां कर्मणां संकलावगतिर्विगुण्यावगतेर्हेतुः तस्मादनंतरं विहितानामकरणे अन्यथाकरणे वा प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । ०

Praśna II. begins: अथ वै भवति यः पापयक्ष्मगृहीत आहिताग्निः क्षयरोगगृहीतः रहस्येष्ट्या यजेतेति संबन्धः । ०

Praśna III. begins: अथातिदग्धानि सदो हविर्धोनानीति बहुवचनं शकटावेकं समस्तं देवयजनं दग्धं स्यान्नत्र सदो हविर्धानान्यावृत्तैव क्रियेरन् । ०

It ends: एवं हि श्रूयते मलवद्भाससा न संवदेत न सहासीत नास्या अन्नमद्यादित्याभ्याभ्यंजनमेव न प्रतिगृह्य काममन्यदियुक्तं अन्यत्सहासनादिति भवस्वामिना व्याख्यातं ॥

इति गोपालकृते यज्ञप्रायश्चित्तविवरणे तृतीयप्रश्नस्यःष्टमो ध्यायः ॥

* The syllables *श्चले* supplied by a later hand, the original word having been obliterated by ink.

A few lines have been added by a modern hand, in which the *Kapardibhāṣya* is quoted.

For another MS. of this work, see *Rājendra-lāla Mitra*, Notices ii. p. 187.

[H. T. COLEBROOKE.]

448.

1572b. Foll. 44; size 10 in. by 4½ in.; legibly written, in Devanāgarī, in the latter part of the 17th century; foll. 1-5 by a different hand from the rest; 10-14 lines in a page.

Śrautaprāyaścittacandrikā, another exposition of *Baudhāyana's* rules of expiation, by *Viśvanūtha Bhaṭṭa*, son of *Nṛsiṃha Dikṣita*.

It begins:

पंचश्रवैरिसंचितमगणितपुण्यं गणेशजन्मपदं ।

संचितदृगंतकरुणं कंपन्न (!) कलयामि शोणितोत्सासं ॥ १ ॥

बौधायनावताराय तपःसाराप मे नतिः ।

चिदंबराय गुरवे भिक्षवे स्तु मुमुक्षवे ॥ २ ॥

श्रौतकर्मसु भ्रमप्रमादाभ्यामकरणस्यान्यथाकरणस्य वा संभावितत्वेन कर्मणामसांगत्वापत्तिशंकया लोकानामप्रवृत्तेरशक्यानुष्ठानलक्षणमप्राप्त्यर्थं प्रसज्येत । अतो ऽकरणाभ्यामकरणदोषदुष्टान्यपि कर्माणि कृतप्रायश्चित्तानि सांगानि भवन्तीति कर्मनिर्वाहकानि प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते । यथाहुराचार्यपादाः । प्रायो विनाशपर्यायः । स चाप्यकरणाद्भवेत् । अन्यथाकरणाद्वा तत्संधा चित्तिरुच्यते । तानि द्विविधानि मंत्रास्नातानि गणास्नातानि च । मंत्रालिंगेनास्नातानि मंत्रास्नातानि । आभिर्गीर्भिरित्यादीनि । गणेनास्नातानि मिंदादिगणादीनि । प्रायश्चित्तहोमकालास्तयः प्रधानसौविष्टकृत्समिष्टयजुषां प्रागित्येवमादयः । ०

It ends: अग्नये हिरण्यं सोमाय वासः रुद्राय गामिति प्रतिमहः ॥ इति त्रेधातविवेष्टिः (!) ॥ ० ॥ इति श्रीनृसिंहदीक्षेतसूनुविश्वानाथभट्टविरचितायां श्रौतप्रायश्चित्तचंद्रिकायां तृतीयप्रश्नः समाप्तः ॥

For another MS. of this treatise see *Rājendra-lāla Mitra's* Notices, I. p. 88.

[H. T. COLEBROOKE.]

449.

1467A. Foll. 99; size 9½ in. by 4 in.; legibly written, in Devanāgarī, about the middle

of last century; foll. 49-64 by a different hand from the rest; ten lines in a page.

Prāyaścittapradīpa, an anonymous treatise on propitiatory rites, based mainly on *Baudhāyana's* precepts, and the commentaries thereon.

It begins : श्रीबोधयनाचार्यय नमः ॥

नत्वा बोधयनाचार्यं तेनोक्तश्रौतकर्मणां ।

विध्यतिक्रमणे प्रायश्चित्तदीपः प्रकाश्यते ॥ १ ॥

श्रौते बोधयनोक्तानि प्रायश्चित्तानि यानि च ।

उक्तानि सूत्रभाष्ये च वर्धगोपालसूरिणा ॥ २ ॥

व्यासोक्तानि प्रकीर्णानि तैरनुक्तानि यानि च ।

भवस्वामिमतात्तेषां विस्तारान्विर्णयं ब्रुवे ॥ ३ ॥

यंच प्रकरणान्यत्र तेष्वध्यानाग्निहोत्रके ।

दर्शाद्यामयणाद्यन्तः सोमश्चेति यथाक्रमं ॥ ४ ॥

अथातो मंत्रगणान्नातानीत्यादि । अथशब्द आनंतये कर्म-
स्थभिधायनंतरं प्रायश्चित्तमभिधीयते । अतःशब्दो हेत्वर्थे यस्मा-
त्कर्मणि वैगुण्ये सति प्रायश्चित्ते कृते कर्म सगुणं भवति । अतः
प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । विहितानामकरणे अन्यथाकरणे
वा प्रायश्चित्तं विधीयते । मंत्रगणान्नातानि मंत्रेणान्नातानि
गणेनान्नातानि चिन्मात्रेणावगम्यन्ते कानिचिद्व्येन ब्रह्मप्रतिष्ठा
मनस इत्येवमादीनां प्रायश्चित्तत्वं मंत्रसामर्थ्ये नावगम्यते । उद्धयं
तं सरस्वतीत्येवमादीनां प्रायश्चित्तत्वं गणसामर्थ्यादवगम्यते ।
प्रायो विनाशश्चित्तं संधानं तदुच्यते । सर्वत्र प्रायश्चित्तहोमेषु
स्मार्तवैवाज्यसंस्कारं कुर्यात् । तत्र क्रमः । गार्हपत्यादुत्तरतो
दक्षेण आन्यस्यालौं सुचं जुहूं प्रोक्षणीपात्रं चासाद्य ०

Iti -- ādhānaprakaraṇam, fol. 6; agnihotra-
prakaraṇam, fol. 24; darśapūrṇamāsaprakara-
ṇam, fol. 52; [ity āgrayaṇaprāyaścittam, atha
mṛigāreshṭiḥ, fol. 53; atha pavitreshṭiḥ, fol. 56;
atha nakshatreshṭayah, fol. 58b; atha catur-
māsyaṇām prāyaścittāni, fol. 69]; iti -- āgra-
yaṇādyam nāma caturtham prakaraṇam, fol. 77b.

It ends : अतो स्वाहेत्यादिप्रणवेनांत । एतैः सर्वैः क्रतु-
प्रायश्चित्तानि जुहुयात् ॥

इति प्रायश्चित्तप्रदीपे सोमप्रायश्चित्तं नाम पंचमं प्रकरणं
ग्रंथश्च संपूर्णः ॥ संवत् ॥ पौषमासे कृष्णपक्षे दुतीयायां चंद्र-
वासरे ॥

For other MSS. of this treatise see Burnell,
Cat. of Vedic MSS., p. 27; Index of Tanjore
MSS., p. 27. [H. T. COLEBROOKE.]

b. Grihya Ritual.*

450.

1028. Foll. 132; 4to, size 11 in. by 8½ in.;
written, somewhat indistinctly, in Bengali;
12-14 lines in a page. European paper.

Keśava Miśra's Chandogapariśiṣṭa, an expo-
sition of brāhmanical duties; together with a com-
mentary, entitled *Pariśiṣṭaparakāśa*, by *Nārā-
yaṇa*, son (?) of *Gona*, and grandson of *Umāpati*.

The MS. is unfortunately very incorrect,
and the writing lacks individuality and distinct-
ness. The beginning of the text and *Prakāśa*
is here reproduced with the help of *Śrinātha's*
commentary (No. 451).

यस्याज्ञा जयति श्रुतिस्मृतिमयी यत्पादयाथामयो

धर्मा कैश्चिदुपास्यते सुकृतिभिः गङ्गेत्यभिख्यं गतः ।

यं ज्योतिर्मयमनरुद्धवतमश्नेतुं पुरस्कृते

सन्तः पातु जगच्चतुर्मुखगिरामर्यः स देवो हरिः ॥ १ ॥

इह जगति वन्दितपदः सदा नरेन्द्रैः पवित्रजन्मानः ।

वसुधासुधाभुजः कति नाभुवन् काञ्चिद्विन्दीयाः २ ॥

चरितमहति तेषामन्वये सोमपीतो

समजनि परितोषश्छन्दसां देहबन्धः ।

अलभत स हि विप्राच्छासनं तालवाटो

तदिह भजति पूजामुचरा येन वाटा† ॥ ३ ॥

तस्माच्चतुर्ध्वखण्डं पिशाचखण्डं तथारायडला (!) ।

हि जनवनादिकमपरं निःसृतमनघं कुलस्थानं‡ ॥ ४ ॥

जज्ञे इथ भुवनस्य पावनहेतुरेकः

श्रौते विधी सततनिर्मलधीप्रसारः ।

प्राक् पूजितो विबुधसदसि धर्मेनामा

नामानुरूपचरितः § परितोषसूनुः ॥ ५ ॥

* For a number of other treatises on this subject,
not specially assigned to a particular Vedic school, see
under *Ācāra*.

† स परितोषो विप्रात् ब्रह्मणातालवाटोसंज्ञं स्थानमलभत
येन शासनेन उचरा वाटा पूजां भजति । Comm.

‡ Part of the comment on this *śloka* is wanting.

§ नाभार्यरूपचरितः text.

तस्मादजायत सदायतनं गुणानां

भद्रेश्वरो निखिलकोविदवन्दनीयः ।

मध्येसभं* स्थितिमतां प्रथमाभिधेयः

सेवातिसक्रद्दयः पदयोर्भारारेः ॥ ६ ॥

तस्माद् गदाधर इति द्विजचक्रवर्ती

राजप्रतिग्रहपराङ्मुखमानसोऽभूत् ।

पुण्यानि केवलमहर्निशमर्जयन् यः

शान्तिश्चिराय समयान् गमयाच्चभूव ॥ ७ ॥

तस्माद्भूषितसाभिभूमिवलयः शिष्योपशिष्यव्रजैर्

विद्वन्मौलिरभूत्प्रमातिरिति प्राभाकरग्रामणीः ।

क्ष्मापालाज्जयपालतः स हि महाश्राद्धं प्रभूतं महा-

दानं चार्धगणार्हणार्हद्वयः प्रत्यमहीत् पुण्यवान् ॥ ८ ॥

अस्यात्मजः सुकृतवानथ कृतसर्वः सुदक्षिणो बहुधा ।

उदियाय गोखनामा† गुरुर्विवः‡ तत्त्वपुराणज्ञः ॥ ९ ॥

शश्वद्विश्वजनीननिर्मलगुणे भूलोकवाचस्पती

प्रेङ्गल्कीर्त्तिस्मरित्प्रवाहनिवहप्रक्षालिताशमुखे ।

यस्मिन् कृष्णपदैकलीनद्वये धर्माधिकारास्पदं

विभ्राणे द्विजमन्दिराख्यधिवसन्निर्धूतदोषा श्रियः§ ॥ १० ॥

जातस्ततः॥ स्मृतिपुराणविदामुपास्य

विद्याः प्रभाकरमतस्थितिलम्बीर्त्तिः ।

ख्यातः सतां सदसि मित्रजनेषु च श्री-

नारायणः सततकृष्णपरायणात्मा ॥ ११ ॥

छन्दोगपरिशिष्टस्य सर्वाधालोकहेतवे ।

परिशिष्टप्रकाशाख्यश्लोके तेनैव धीमता ॥ १२ ॥

अथातो गोभिलोक्तानामन्येषां चैव कर्मणां ।

अस्पष्टानां विधिं सम्यग्दर्शयिष्ये प्रदीपवत् ॥ १३ ॥

अथ वेदाध्ययनानन्तरं गृहस्थाश्रमप्रवेशोन्मत्तस्य (!) माणव-

कस्य गोभिलोक्तानामाधानादिगृह्यकर्मणामन्यथा°

ऊर्ध्वं तु त्रिवृतं कार्यं तन्नुत्रयमधोवृतं ।

त्रिवृतं चोपवीतं स्यात्तस्यैको यन्धिरिष्यते ॥ २ ॥

यज्ञोपवीतिना चान्नोदकेन कृत्यं । इति गोभिलोक्ता पुनर्य-

ज्ञोपवीतं कुरुते° ॥ इदानीं यज्ञोपवीतस्य दैर्घ्यमाह ।

धृतवंशे च नाभ्यां च धृतं यद्विन्दते कटिं ।

तद्वायमपवीतं स्यान्नातिलङ्घनं चोच्छ्रितं ॥ ३ ॥°

* = सभामध्ये.

† अन्यस्तु गोत्र इति पठति Comm.

‡ = प्रभाकर इव Comm.; ? supply स (तत्त्व°)

§ अधिवसन् is imperfect, without augment.

॥ तत्तस्माद्देशात् Comm.

Prapāṭhaka II. begins fol. 31b: प्रातःस्नानानन्तरं
प्राप्तं सन्ध्यामाह ।

अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि सन्ध्योपासनिकं विधिं ।

अनर्हः कर्मणां विप्रः सन्ध्याहीनो यतः स्मृतः ॥

Prapāṭhaka III. fol. 88 :

असमर्थं च दम्पत्योर्होतृत्वं नत्विगादिभिः ।

द्वयोरप्यसमर्थं हि भवेद्भुतमनर्थकं ॥

चुत्तिकपुत्रगुरुभ्रातृभागिनेययामातृभिर्जीयापत्योर्यज्ञमानयोर-
समर्थं हुतं निष्फलं स्यात् ।°

The MS. breaks off abruptly before the con-
clusion of this chapter in the interpretation of
this *śloka* :

गोशालायां प्रणीयाग्नितं सत्कृत्य ब्रूहि *lacuna* ।

अग्निपूषेश्वरेन्द्रेभ्यो निर्वपेत्पायसं चरुं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

451.

643. Foll. 83 ; size 12 $\frac{3}{4}$ in. by 4 in.; well
written, in the Bengālī character ; seven lines
in a page. Modern.

[*Chandoga*-] *Parīśiṣṭaparakūśa-sāramāñjarī*, a
commentary on *Nārāyaṇa's Prakāśa*, by *Śrīmātha*
Ācāryacūḍāmaṇi, son of *Srīkarācārya*. The
first two chapters.

It begins:

यः सृष्टिस्थितिनाशहेतुरमरश्रेणीशिरोभूषण-

भाजत्पादसरोरुहः क्रतुमतां दाता फलानां शिवः ।

भक्तानां सुरपादपः स जगतामीशः सदा चिन्त्यतां

किं मिथ्याचिरचिन्तनैश्चपल हे चेतः प्रसीदाशु मे ॥

श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीमत्श्रीनाथशर्मणा ।

परिशिष्टप्रकाशस्य क्रियते सारमञ्जरी ॥

अथ प्रारिषितप्रतिबन्धकीभूतदुरिता पूर्वविघाताय शिष्टाचा-
रपरम्पराप्राप्तमिष्टदेवताकीर्त्तेरूपमङ्गलमाचरन् शिष्यशिष्यार्थं
ग्रन्थकृत् ग्रन्थादौ निवन्दन्नाह । यस्येति । तत्र धर्मप्रधानक-
स्मृतिशास्त्रव्याख्यानकर्तृस्तत्रतिपादकदेवताकीर्त्तेरमेव समुचित-
मिति तदेवाह । यस्य भगवतः श्रुतिस्मृतिमयी आज्ञा जयति
सर्वेति कर्षेण वर्तेतां ।°

It ends : इति महामहोपाध्यायश्रीकराचार्यात्मजश्रीश्री-
नाथाचार्यचूडामणिकृतपरिशिष्टप्रकाशटिप्पण्यां सारमञ्जरीं द्वि-
तीयप्रपाठकः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

452.

5a. Foll. 59, numbered 1, 1a, 2-58; Euro-
pean paper; folio, size 8 in. by 13 in.; Bengālī
character; ten lines in a page,

[Chandoga-] *Daśakarma-paddhati*, or (as it
is called on the title-page) *Samskāra-paddhati*;
a manual of initiatory rites, according to the
Chandoga ritual, by *Bhaṭṭa Śrī-Bhavadeva*;
with a partial interlinear English translation in
Colebrooke's handwriting.

The work begins :

चतुर्वेदनसप्तस्यचतुर्वेदकुटुम्बिने ।
द्विजानुष्ठेयसत्कर्मसाक्षिणे ब्रह्मणे नमः ॥
गृह्यसूचार्यमालोक्य छन्दोगानामियं क्रमात् ।
वृता श्रीभवदेवेन कर्मानुष्ठानपद्धतिः ॥

तत्र सर्वकर्मणां मूलभूता कुशखडिका लिख्यते । तत्रोभयत-
श्चतुर्हस्तप्रमाणं भूदेशं शर्कराङ्गारास्यकेशतुषादिरहितं पूर्वोत्त-
रप्रवं समं वा स्नायामखडपसहितं गोमयेनोपलिप्य स्नातः शुचि-
राचानः प्राङ्मुखः कुशसहितासनोपविष्टः कर्ता उत्तरस्यां दिशि
अभ्युक्ष्यार्थं कुशसहितं जलपात्रं निधाय दक्षिणजानु भूमौ
पातयित्वा सव्यहस्तप्रादेशं वह्निस्थापनपर्यन्तं भूमौ निधाय
दक्षिणहस्तगृतेतकुशमूलेन स्वाङ्गुष्ठपरिमितेन द्वादशाङ्गुलप्रमाणां
प्राङ्मुखीं पृथिवीदेवताकां रेखामुल्लिख्य पीतवर्णीं ध्यायेत् ।
तन्मूलतः प्रभृत्येकविंशत्यङ्गुलप्रमाणां मुच्यराभिमुखीमग्निदेवताकां
रेखामुल्लिख्य लोहितवर्णीं ध्यायेत् । ततः प्रथमरेखातः समाङ्गु-
लान्नरितां प्रादेशप्रमाणां पूर्वाभिमुखीं प्रजापतिदेवताकां रेखामु-
ल्लिख्य कृष्णवर्णीं ध्यायेत् । ततोऽपि समाङ्गुलान्नरितां प्रादे-
शप्रमाणां पूर्वाभिमुखीमिन्द्रदेवताकां रेखामुल्लिख्य नीलवर्णीं
ध्यायेत् । ततः समाङ्गुलान्नरितां प्रा० पू० सोमदेवताकां रे०
शुक्लवर्णीं ध्यायेत् । ततः क्रमेण रेखातसूक्तं (!) गृहीत्वा
ऐशान्यां दिशि अरलिमात्रान्नरिते देशे प्रजापतिर्चुम्बिरग्नि-
देवता उत्करादिनिरसने विनियोगः ॥०

इति सर्वकर्मसाधारणो कुशखडिका fol. 6; इति सर्वकर्म-
साधारणमुदीच्यं कर्म समाप्तं । अथ विवाहकर्मोपधीयते fol.
10b; इति पाण्डियहणं समाप्तं fol. 21b; इति गर्भाधानं
समाप्तं fol. 28; इति पुंसवनं fol. 30; इति सीमन्तो-

न्नयनं fol. 33; इति जातकर्म fol. 34b; इति निष्क्रमणं
fol. 35b. इति नामकरणं fol. 37b; इति पौष्टिकं fol.
38; इत्यन्नप्राशनं fol. 39b; इति पुत्रमूर्धोभिघ्राणं fol. 40b;
इति चूडाकरणं fol. 43b; इत्युपनयनं fol. 49b; इति
सावित्रश्चरुः fol. 52; इति समावर्तनकर्म fol. 56.

It ends : इति शालाकर्म समाप्तं ॥ इति श्रीभट्टश्रीभवदे-
वकृता छन्दोगानां दशकर्मपद्धतिः समाप्ता ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

453.

639b. Foll. 32; size 16 in. by 5 in.; fairly
written, in Bengālī; eight lines in a page.

Another copy of the same treatise.

It ends : इति श्रीभवदेवभट्टकृतायां छंदोगपद्धतौ दशक-
र्मपुस्तकं समाप्तं ॥ शकान्दाः १७२९ ॥

An incomplete MS. of this treatise, contain-
ing only the general part, has already been
noticed under No. 394.

[H. T. COLEBROOKE.]

454.

353A. Foll. 53; size 10½ in. by 3½ in.;
well written, in the Devanāgarī character; nine
or ten lines in a page.

Chandogāhnikapāddhati, a treatise on common
daily observances, by *tripāṭhin Rāmakṛṣṇa*.

The first two leaves of the original MS.
are wanting, but have been supplied (though
apparently imperfectly) by a later hand.

It begins :

अपकृष्य च विष्मूत्रं काष्ठलोष्ठतृणादिना ।

गृहीतशिश्वश्चोत्पाय मृद्विरभ्युद्धते जलैः ॥

Atha ācamanavidhīḥ, fol. 2; *dantadhāvana-
vidhīḥ*, fol. 3; *prātaḥsnāna*, fol. 3b; *gauṇasnāna*,
saṃkṣhepa, fol. 4; *sandhyopāsana*, fol. 5b; *aṅgu-
linyāsa*, *śaḍaṅganyāsa*, *pranāvanyāsa*, *sapta-
vyāhṛitinām nyāsa*, fol. 6b; *gūyatrīvarṇanyāsa*,
śīronyāsa, fol. 7; *japalakṣaṇam*, fol. 8b; *japa-
mālālakṣaṇam*, fol. 9; *japanishedha*, *sandhyāyū*

mukhyakāla-lope prāyaścittavidhi, sūtake sandhyā-vidhih, fol. 9b; sandhyopāsana, fol. 10; svas-tyayana, fol. 13; homavidhi, fol. 13b; devapūjā, fol. 15b; navagrahapūjā, fol. 18; māṅgalāve-lshaṇa fol. 21b; abhivādāna, nityadāna, fol. 22; adhyayanarūpasya brahmayajña, fol. 22b; yoga-kshema, fol. 23b; madhyāhnasnāna, fol. 24; snānāṅgatarpaṇa, fol. 29; snānāṅgatarpaṇānan-taravidhi, fol. 33b; vastraparidhānavidhi, tilaka-vidhi, fol. 34; madhyāhnasandhyopāsana, fol. 34b; sūryopasthāna, fol. 35b; japarūpa-brah-mayajñavidhi, fol. 36; rudropasthāna, fol. 36b; tarpaṇavidhi, fol. 37; pañcamahājñavidhi, vaiśvadevavidhi, fol. 41; manushyayajñavidhi, fol. 45; nityāśrāddha, fol. 46; anukalpavidhi gogrāsavidhi, fol. 47b; bhikshādāna, bhojanavidhi, fol. 48; purūṇādiśravaṇa, agneḥ prādushkaraṇa, sāyam-sandhyopāsana, fol. 50b; sāyam-homa, sā-yam-vaiśvadeva, fol. 51; sāyam-bhojana, śaya-navidhi, fol. 51b; śtryabhiḡamana, fol. 52.

Dated Samvat 1780. For a Berlin MS. of the work, see Weber's Catalogue, No. 330.

[H. T. COLEBROOKE.]

455.

1722b. Foll. 19; size 8½ in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī; nine lines in a page.

Chandogānīyāhnikā, a shorter treatise on the same subject, by Śivarāma, son of Viśrāma.

It begins:

प्रणम्य तातं विश्राम्य (!) विम्लेशं जगदंबिकां ।

ब्रह्मण्यमाश्रितं यत्र प्रातःकृत्यादिकर्मणि ॥ १ ॥

विधिं तस्य प्रवक्ष्यामि छंदोगानां हिताय वै ।

शिष्याणामुपकाराय तथा च विदुषां मुदे ॥ २ ॥

ब्राह्मे मुच्यते उताय श्रीपरमेश्वरं स्मृत्वा यथावन्मूचपुरीषो-त्सर्गं कृत्वा क्षालितकरचरणः प्राङ्मुखोदङ्मुखो वोपविश्या-चायेत् । ०

इति प्रातःसंध्या fol. 5; इति मध्याह्नसंध्या fol. 7b;

इति देवपूजाप्रयोगः fol. 8b; इति (पंचयज्ञानां) निरुपयः । अथ प्रयोगः fol. 13; इति वैश्वदेवः fol. 16; इति पंच महायज्ञाः fol. 17; इति भोजनविधिः fol. 18b.

It ends: इति सायंसंध्या ॥ इति विद्वज्जननीराजितच-रणकमलभुक्तश्रीविश्रामान्नजशिवरामविरचितं छंदोगानीयाह्निकं समाप्तिमगात् ॥ संवत् १८१० चैत्रकृष्णद्वादशीबुधवासरे ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

456.

1153a. Foll. 176; size 9½ in. by 4 in.; legibly written in Devanāgarī; ten or eleven lines in a page.

Bahvricāhnika, an anonymous compilation of directions regarding the daily observances of a Brāhman.

It begins:

प्रणम्य शिरसा देवं देवगणपतिं तथा ।

बह्वृचानां हितार्थाय लिख्यते चाह्निको विधिः ॥

अपेदानां सुमोत्थिताद्यारभ्य शयनपर्यंतमाह्निकं कर्माच्यते । तत्र मनुः । नामुत्र हि सहायार्थं पिता माता च तिष्ठतः । ०

It ends: आपस्तम्भः (!) । कामं भर्तुरनुज्ञया व्रतो-पवासादीनारभेत् ॥ २० ॥ नारी भर्तुरनुज्ञाता पिता भ्राता मुतेन वा । विकलं तद्वेत्तस्य यत्करोति व्रतादिकमिति ॥

इति स्तौगमनविधिः ॥ इति बह्वृचाह्निकं संपूर्णं ॥ संवत् १११९ वैशाखकृष्ण ८ गुरौ लिखितमिदं पुस्तकं ॥

Then follow a page and a half of quotations on bathing, from *Smṛitisūtra*, *Karmapradīpa*, *Manu* and *Vishnu*; breaking off abruptly at the end of the leaf. [H. T. COLEBROOKE.]

457.

1607. Foll. 322; size 9½ in. by 4½ in.; fairly well written, in Devanāgarī; nine lines in a page.

Kṛtyacintāmaṇi, a compendium of domestic rites, compiled, in accordance with the *Gobhīlīya-Gṛhyasūtra*, by Śivarāma, son of Viśrāma, in Śaka 1562 (A.D. 1640).

It begins :

श्रीविश्वेशमशेषमङ्गलभुवं श्रीशारदा सारदां
नत्वा वेदविदां वरं च जनकं श्रीशुक्लविश्रामकं ।
गाढाज्ञानतमोऽपहं कृताधियां श्रीसामगानां कृते
कुर्वेऽहं कृपया गुरोः सुरुचिरं श्रीकृत्यचिन्तामणिं ॥ १ ॥
वन्दे श्रीगणनायकं त्रिनयनं रक्ताक्षरैरावृतं
पाशेष्टाङ्कुशदन्तपाणिममरं चन्द्रार्धमौलिं सदा ।
वन्द्यं सिद्धिसुरासुरैर्मुनिगणैः संस्तूयमानं मुदा
यं वै वेदविदो नमन्ति सकलारम्भेषु सिद्धिप्रदं ॥ २ ॥
आचार्य गोभिलं नत्वा दृष्ट्वा तत्सूत्रमादरात् ।
कृत्यचिन्तामणिं वक्ष्ये गुरुणां सुप्रसादतः ॥ ३ ॥

लाट्यायनादिभिरुक्ताणि श्रौतानि कर्माणि स्मार्तानि कथय-
न्नाह भगवान्गोभिलः ॥ अथात इति ॥ अथशब्दस्य मङ्गलत्वं
स्मृतिसिद्धं । ०

Fol. 48 : इति ० कृत्यचिन्तामणौ आधानप्रकाशः प्रथमः
समाप्तः ॥

जगन्मयस्वरूपाया नौमि पादांबुजद्वयं ।
यं नमंत्यखिला देवा नानोपायनपाणयः ॥

पूर्वमुपवीतिना कर्म कर्तव्यमित्युक्त्वादुपवीतस्वरूपमाह । यज्ञो-
पवीतं कुरुते सूत्रं वस्त्रं वापि वा कुशरज्जुमेव (Gobh. Grihya-
sūtra, I. 2, 1) ॥ ०

Fol 96 : इति ० आहिकप्रकाशो द्वितीयः समाप्तः ॥

तातं प्रणम्य विश्रामं विज्ञेशं जगद्विकां ।
प्रारभ्यते य तात्तीयः प्रकाशः सर्वसंमतः ॥

प्रथमप्रकाशे सूत्रक्रमेण निरूपितं स्मार्ताग्न्याधानं द्वितीये
च आधानानंतरं सन्निहितं तत्त्वान्निरूपिताः सायंप्रातर्होमपंच-
यज्ञाः ॥ अतः परं सूत्रक्रमेण वक्तव्यः पश्चादिस्थालीपाकस्तस्य च
पिंडपितृयज्ञपावित्रश्राद्धपूर्वकत्वात्तयोरमावास्यायामनुष्ठेयत्वाद्दर्शपू-
र्णमासयोः स्वरूपकथनमंतरेणानुष्ठानासंभवादादौ तयोः स्वरूपं
निरूपयितुमाह आचार्याः । अथ दर्शपूर्णमासयोः (Gobh.
Grihyasūtra, I. 5, 1).

The leaves 107 seq. seem to be in a state of
confusion, the volume being, apparently made
up of two or three different copies of the work;
foll. 107-194 (wrongly inserted ?) and 195-279
being also paged separately.

Fol. 108: कालमाह । अमावास्यायां तच्छ्राद्धं (? sūtra) ॥

Fol. 190: इति ० आधानप्रकाशः प्रथमः ॥

Fol. 233b : इति विवाहादिचतुर्थीकर्मातकर्मनिर्णयः ॥
अथ सूत्रक्रमप्राप्तो गर्भाधानादिनिर्णयः । तत्राह । ऊर्ध्वं त्रिरा-
त्रासंभव इत्येके (Gobh. I. 5, 7) ॥

End of the third chapter not found.

Fol. 273 : इति ० संस्कारप्रकाशश्चतुर्थः समाप्तः ॥

तातं प्रणम्य विश्रामं सारदां सारदां शिवां ।

सूत्रक्रमेण वक्ष्ये हमुपाकर्मादिनिर्णयं ॥ अथापाकर्मनिर्णयः । ०

It ends : इति काम्यकर्मादिशान्तिप्रयोगः समाप्तः ॥ समा-
प्तश्चायं ग्रंथः ॥

यस्याः प्रसादलभेन निबन्धो यं मया कृतः ।

परिश्रमेण मे देवी प्रीता भवतु सर्वदा ॥ १ ॥

पक्ष्यैर्गुरुरचंद्रेण मिते शाके तु वत्सरे ।

मुन्यंकसम्मिते नभोमासि पक्षे सिते तरे ॥ २ ॥

जन्माष्टम्यां गुरोर्वारे शुक्ले विश्राममनुना ।

शिवरामेण रचितः कृत्यचिन्तामणिः शुभः ॥ ३ ॥ ० ७ ॥

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यनीराजितचरणकमलशुक्लश्रीविश्रा-
मात्मजशिवरामरचिते कृत्यचिन्तामणौ पाकसंस्था पंचमः प्रकाशः
समाप्तः ॥ समाप्तो यं कृत्यचिन्तामणिः संवत् १८६१ ०

[H. T. COLEBROOKE.]

458.

1667c. Foll. 29; size 9 in. by 4 in.;
legibly written, in Devanāgarī, about the begin-
ning of last century; eleven lines in a page.

A portion of the same work. The first
chapter, chiefly on *ādihūna*; incomplete.

इति प्रायश्चित्तरूपणं ॥ अथ आधानविधिनिर्णयः fol. 28a.

[H. T. COLEBROOKE.]

459.

1636c. Foll. 29; size 9 in. by 4½ in.;
fairly written, in the Devanāgarī character;
foll. 1-5a by a different hand from the rest;
9-12 lines in a page. Modern.

Rigveda-(Sapta)samsthāprayoga, a manual for
the performance of certain domestic rites.

The treatise begins:

नमामि पार्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम् ।

क्रियते रुपकारायावशिष्टा सप्तसंज्ञका ॥

अवशाकर्मोद्या इत्यर्थः ॥ इदानीं अवशाकर्मोद्याः(ः) समाव-
शिष्टा उच्यन्ते । तत्र तावच्छ्रवणाकर्मोच्यते । अवशाकर्म सप्तैव-
लिं च भुक्तापि केचित्कुर्वन्ति । युक्तं तूपवासिनैव कार्ये इति ।
आवस्यां पौर्णमास्यां पूर्वाह्ने वृद्धिप्रादं कृत्वा दिवैव यवानां
ब्रीहीणां वा लौकिकाग्नौ प्रस्यमितानां भर्जनेन धानाः कृत्वा
स्वशिष्टतद्वीक्ष्यतरस्य लौकिकाग्नौ भर्जनं कृत्वा तन्निष्ठैः सक्तु-
भिर्नैवं कलशं प्रपूर्य बलिनिक्षेपसाधनभूतां वैकङ्कतदर्वाभिपि
संपाद्य तदुभयं गृहकाष्ठादिलक्षिते नवे शिखे निधाय बल्यर्थं
गृहप्राच्यां शुचिदेशं परिगृह्णीयादिह करिष्यामीति ॥

Śravaṇākarma ends fol. 4; *sarpabali*, fol. 5; *āśvayujīkarma*, fol. 6; *āgrayaṇa*, fol. 7b; *pratyavarohaṇa*, fol. 12b; *anāhitāgneḥ piṇḍopitri-
yajñavyatishāṅga-śrāddha*, fol. 23; and the *ash-
ṭakā* [this last portion being subdivided into *saptamīśrāddha*, fol. 24; *asṭamīśrāddha*, fol. 25b; *anvashṭakyākhyāśrāddha*, fol. 28b; (*asṭakāvi-
kritibhūta*)-*madhyāvarsha*; (*pratimāsam*)-*apara-
pakshaśrāddha*]. [H. T. COLEBROOKE.]

460.

2663a. Foll. 30; size 9½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the earlier part of last century; 7-10 lines in a page.

Karmapradīpa, a metrical treatise on domestic rites, intended as a supplement to the rules of *Gobhila*.

The treatise, which consists of little short of five hundred *śloka*s, in three *prapāṭhaka*s of ten *kaṇḍikā*s each, is usually ascribed to *Kātyāyana*; and has been printed in India as the *Kātyāyana-Smṛitiśāstra*.

It begins:

अथातो गोभिलोक्तानामन्येषां चैव कर्मणां ।
अस्पृष्टानां विधिं सम्यग्दर्शयिष्ये प्रदीपवत् ॥
त्रिवृदूर्ध्ववृत्तं कार्यं तन्नुच्यमधोवृत्तं ।
त्रिवृत्तचोपवीतं स्यात्तस्यैको ग्रन्थिरिष्यते ॥

The second *prapāṭhaka* begins fol. 8b :

अत ऊर्ध्वे प्रवक्ष्यामि संध्योपासनकं विधिं ।
अनर्हैः कर्मणां विप्रः संध्याहीनो यतः स्मृतः ॥

The third *prapāṭhaka* begins fol. 19 :

असमक्षं तु दंपत्योर्होतव्यं नर्विगादिना ।
द्वयोरप्यसमक्षं हि भवेद्भुतमनर्थकं ॥
विहायाग्निं सभार्यश्चेत्सोमामुल्लंघ्य गच्छति ।
होमकालात्यये तस्य पुनराधानमिष्यते ॥

[GAIKAWAR.]

461.

41a. Foll. 22; 4to, size 10½ in. by 8 in.; Bengālī character; European paper (water-mark 1805); 15-19 lines in a page.

Another copy of the same treatise.

[H. T. COLEBROOKE.]

462, 463.

530, 1700. Foll. 358, out of which four (32, 52, 303, 316) are missing; size 10½ in. by 4 in.; good large Devanāgarī handwriting of about the beginning of the 16th century; eight lines in a page. Some pages (143b, 148b, 179a, 199a, 229a, 239a, 240a, 297a) have been left blank. The MSS., especially the first volume (foll. 1-190), have suffered from damp.

Karmapradīpa, with a commentary (*bhāṣhya*) by *Mīśra Āśāditya* (or *Āśārka*), son of *Cakra-
dhara*. It begins :

ध्यात्वा विश्वस्य बीजं प्रणवमयमिह प्राप्तिहेतोः फलानां
कर्म ब्रह्मेश्वरज्ञप्रभृति(?)निजसमुद्भूतभेदं मुनीनां ।
विहितैः कर्मदीपप्रवरविवरणं ध्वंसिविघ्नस्य नित्यं
कर्तव्यं तोषकारि प्रवरतरधियां शास्त्रमाशाकैनाम्ना ॥ १ ॥
तं बादरायणं नौमि यो ऽसौ जैमिनये ददौ ।
कर्मकांडं परं सामगायिनामभिकीर्त्तितं ॥ २ ॥
जैमिनिं मुनिशार्दूलं मूलं साक्षां सगोभिलं ।
नत्वा कर्मप्रदीपार्थविचारः क्रियते नया ॥ ३ ॥

इह तावत्पुंसां धर्मार्थकाममोक्षाख्याः चत्वारः पुरुषार्था
भवन्ति तेषां च धर्मो मुख्यः ० the text beginning at
fol. 4b. Cf. Weber, Cat. Berl., No. 327.

The first *prapāṭhaka* ends fol. 116b; the second fol. 260.

The colophon of *kaṇḍikās* generally runs thus :
इत्यौपासिनिकश्रीमच्चक्रधरात्मजमिश्रआशादित्यकृतौ कर्मप्रदीप-
भाष्ये^०; the father's name being, however, some-
times spelt चक्राधर; and मिश्र being sometimes
omitted.

The colophon of the last chapter is : इत्याशा-
दित्यकृतमिश्रविरचितकर्मप्रदीपभाष्यं समाप्तं ॥

For another commentary (*vivṛiti*) on the
Karmapradīpa, by *Śivarāma*, son of *Viśrāma*
(cf. above, Nos. 455, 457), see Aufrecht, Cat.
Bodl., p. 395a. [H. T. COLEBROOKE.]

464.

619e. Foll. 34; size 9½ in. by 4 in.; fairly
written, in Devanāgarī; ten lines in a page.

[*Gṛihya-padārthānukrama*,] professing to be a
summary of matters connected with domestic
rites, according to the *Maitrāyaṇīya-Gṛihyasūtra*.

It begins : अथ ।

अौकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा ।

कंठं भक्तविनिर्याती* तस्मान्मांगलिकावुभौ ॥

शालाग्न्याधानपदार्थानुक्रमणिका लिख्यते । तत्रादौ अर-
ख्योराहरणं । तथा च यज्ञपात्रे ।

शमीगर्भात्तथाश्वात्पादरणीं छेदयेद्बुधः ।

निरोगं निर्वृणं चैव प्रागुदग्वा निपातयेत् ॥

ऊरुप्रमाणादूर्ध्वं तु केचिद्विच्छन्ति याज्ञिकाः ।

केचिद् व्या(पा)मादूर्ध्वं तु प्रशस्ता यज्ञकर्मणि ॥

तथा च कात्यायनः । अश्वत्थो यः शमीगर्भः^०

इति नवयज्ञपदार्थानुक्रमणिका । fol. 15; ^० पाकयज्ञपशोः
पदार्थानुक्रमणिका । fol. 18b; ^० शूलगवपदानुक्रमणिका, *ib.*;
^० अमावास्याश्राद्धपदार्थानुक्रमः । fol. 24b; फाल्गुनीपदार्थानुक्रमः ।
fol. 26; ^० गृहकरणपदार्थानुक्रमः । fol. 28b; षष्ठीकल्पपदा-
र्थानुक्रमः । fol. 30; ^० दुःस्वप्नशान्तिकरणानुक्रमः । fol. 30b;
^० अद्भुतशान्तिकर्मक्रमः । ^० सर्पबलि कर्मक्रमः । fol. 32;
^० कपोतशान्तिकर्मक्रमः । fol. 33.

The following authorities have been met
with: *Kāṭhaka*, fol. 2, 4b, 9b; *Kātyāyana*, 10,
11b, 19, 22; *Padmapurāṇa*, 30; *Sūtrabhāṣya*-

* Read भिक्षा वि^०, cf. *Bibl. Ind. Gobhiliya G. S. p. 4.*

kṛit, 4; *Manu*, 2, 15, 24; *Mānavasūtra*, 15;
Baijavāpam, 2 [पाणिमहणादि गृहं परिचरेदिति व्याहृत्य
औद्वाहिकं वा प्रेतयिता शालाग्निं कुर्वीतेति चैजपात्रं];
Sūtra 21b [अथ सूत्रक्रमात् त्रीणि नाभ्यानि कर्माणि
भवंति । फाल्गुन्यामाषाढ्यां कार्त्तिक्यां तासु तिथिषु नाधीयीत ।
आचारेणान्ये इति सूत्रेण] .

The MS. ends : इति षाडाहुतनैजमेवयोः पदार्थानुक्रमः
समाप्तः ॥ अथ परिभाषिकं सूत्रं । पाकयज्ञान् समासाद्य
यस्मिन्पाकयज्ञे बहवः प्रधानाः संति तत्र एकाज्या एकवर्हिषः ।
एकं स्विष्टकृतं कुर्यात् । नाना सत्यपि देवते बहुदैवते बहुप्रधाने
कर्मणि एतानि पूर्वोक्तानि एकवत् कुर्यात् । नाना सत्यपि
देवते नाना सत्यपि देवत इति ॥ इति श्रीमैत्रायणीये गृह्यसूत्रे
समस्तगृह्यपदार्थानुक्रमः समाप्तः ॥^० ॥ संवत् १६४३ वर्षे शाके
(*lacuna*) प्रवर्तमाने दक्षिणायने हेमन्तचतुर्थी महामांगल्यप्रदीप-
धमासे कृष्णपक्षे प्रतिपत्तिथौ भृगुवासरे । अह्ने काशिवास्तव्य ॥
मोदज्ञातीय [name obliterated] आत्मपाठनार्थं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

465.

1614. Foll. 132; size 10 in. by 3½ in.;
fairly written, in the Devanāgarī character, to-
wards the end of last century; eight or nine
lines in a page.

Saṃskāranirṇaya, a compendium of initiatory
rites, according to the rules of *Āpastamba*; by
Candracūḍa Bhaṭṭa, son of *vidvanmukutaṃmāṇikyā*
Ūmaṇṇa (? i.e. *Umāpati* †) *Bhaṭṭa*, and grandson
of *paurāṇika Dharmabhaṭṭa*. It begins :

प्रणिपत्य महादेवं चंद्रचूडेन धीमता ।

संस्काराणां प्रयोगस्य निर्णयः प्रोच्यते ऽधुना ॥

तत्रादौ गर्भाधानमुच्यते । तत्र प्रथमरजोदंशेने शुभाशुभफ-
लमुक्तं विधानमालायां वाराहे । आद्यज्ञैर्विधवा नारी चैत्रे मासि
भवेद्भुवं । वैशाखे बहुपुत्रा स्याज्ज्येष्ठे रोगवृता भवेत् ॥^०

अथ सीमंतोत्थनमुच्यते fol. 14b; अथ पुंसवनं fol. 17b;
अथ प्रसंगाद्भिषीतपतिधर्माः fol. 19b; अथ क्षिप्रं सुवनं नाम
कर्म [येन कर्मणा क्षिप्रमेव सूते अंतर्बली न चिरकालं पीजते

† See *Pākayajñanirṇaya*, by *Candracūḍa Bhaṭṭa*,
son of *Umāpati Bhaṭṭa*; *Rājendralāla Mitra*, Notices
of S. MSS. v. p. 124.

तत्तिष्ठप्रं सुवनं] fol. 20; अथ जातकर्म fol. 21; अथ प्रसंगात् वष्टोपजनं fol. 26b; अथ प्रसंगाद्दत्तपुत्रपरिग्रहविधिः (acc. to *Baudhāyana*) fol. 29b; अथ नामकर्म fol. 30b; अथ कर्णवेधः fol. 33; अथ निष्क्रमणं fol. 33b; अथोपवेशनं fol. 34; अथान्नप्राशनं fol. 34b; अथ वर्धापनं fol. 35; अथ चौलकर्म fol. 36; अथ विद्यारंभः fol. 39; अथोपनयनं fol. 39b; अथ भाष्योक्तं पाठाशकर्म fol. 52b; अथ घटवधिरमूकानामुपनयनं (acc. to *Baudhāyana*), fol. 54b; अथ प्रसंगात् पुनःसंस्कारः fol. 55; अथ गोदानव्रतं fol. 56b; अथोपाकर्म fol. 57b; अथोत्सर्जनं fol. 61; अथ प्रसंगादनध्यायाः fol. 61b; अथ वेदव्रतानि गृह्यतात्पर्यदर्शिनोक्तानि fol. 64b; अथ सौम्यव्रतं fol. 65b; अथान्नग्न्येयव्रतं fol. 67b; अथ वैश्वदेवव्रतं fol. 68; अथ समावर्तनं fol. 69; अथ विवाहः fol. 75; अथागारकरणं तत्प्रवेशश्च fol. 118; अथ गृहप्रवेशप्रयोगः fol. 120; अथ प्रत्यवरोहणं नाम कर्म fol. 122b.

It ends :

आपस्तंबीयसूत्रं बुधवरसुलभं हारदत्तं च भाष्यं

दृष्ट्वा सौदर्शनं ता विविधकृतमहापद्धतीः संनिबन्धान्।

बद्धो यश्चंद्रचूडामिधुबुधनिचयासन्नपातेन रम्यः

संस्काराणां द्विजन्मप्रमुदितद्वयो निर्णयो ऽयं समाप्तः ॥

अथ सूक्तमसूक्तं वा मोहेन लिखितं मया ।

तत्र क्षमां प्रकुर्वंतु स्वतः संतो दयालवः ॥

इति श्रीमत्पौराणिकधर्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्य

उमणभट्टसूरिसूनुचंद्रचूडभट्टविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्ति-
मगमत् ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

466.

48b. Foll. 90; size 9½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; eleven lines in a page.

Another copy of the same work. Dated Śāka 1686 (A.D. 1764). The colophon runs:

इति श्रीसत्पौराणिकधर्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्य
उमणभट्टसूरिसूनु ० as above. [H. T. COLEBROOKE.]

467.

1760. Foll. 61; size 8½ in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī, in A.D. 1685; ten lines in a page.

Samskūranirṇaya, another, shorter treatise on the same subject, by the same author.

It begins :

प्रणिपत्य महादेवं चंद्रचूडेन धीमता ।

संस्काराणां प्रयोगस्य निर्णयः प्रोच्यते ऽधुना ॥

अथ गर्भाधानप्रयोगः ॥ चतुर्थदिनादारभ्य आ षोडशाद्या युग्मेष्वेव दिवसेषु पतिः पूर्वद्युर्नीदिश्राद्धं कृत्वा तद्दिने स्वस्ति-
वाचनं कृत्वा प्राणायाम्य (!) देशकालौ संकीर्त्य इमां पत्नीं गर्भाधानेन कर्मणा संस्करिष्य इति ०

अथ सीमंतोन्नयनं fol. 2b; अथ पुंसवनं fol. 4b; अथ क्षिप्रं सुवनं नाम कर्म fol. 5; जातकर्म fol. 6; अथ नामकर्म fol. 9b; अथान्नप्राशनं fol. 10; अथोपनयनप्रयोगः fol. 12; अथ पाठाशकर्म fol. 20; अथ गोदान ० fol. 21b; अथोपाकरण ० fol. 22; अथोत्सर्जनं fol. 22b; अथ देवव्रतानि fol. 23b; अथ समावर्तन ० fol. 28b; अथ ० विवाह ० fol. 33.

It ends : अमाश्राद्धे च विष्वादी प्राप्ताकाले ऽपि नाचरेदिति ॥ शंवत् १७४२ शके १६०७ क्रोधननामसंवहरे मार्गशीरमासे कृष्णपक्षे तिथौ ७ सप्तमी सोमे तद्दिने पुस्तकं लिखितं ॥

On the front page of fol. 1 the treatise is called चंद्रचूडि.

[H. T. COLEBROOKE.]

468.

91. Foll. 66; size 10 in. by 4½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; ten or eleven lines in a page.

Pākayajñaprayoga, a manual of domestic offerings, according to the *Āpastamba* ritual, by Śambhu Bhaṭṭa, son of Bālakṛishṇa.

At the beginning of the MS. two introductory ślokas have been supplied in the margin :

आपस्तंबमुनिप्रोक्तधर्मसूत्रानुसारिणीः ।

विचार्य पद्धतीस्तत्र विस्मृतांशं समुत्सृजन् ॥ १ ॥

बालकृष्णसुतः शंभुः कविमंडनवंशजः

समुद्धरामि सारांशाननुष्ठानोपयोगिनः ॥ २ ॥

अप्यासनं वैश्वदेवः पार्वणमष्टका मासिश्राद्धं सर्ववलिः
ईशानवलिर्इति सप्त पाकयज्ञशब्दयज्ञवाच्यानि । तानि अष्टका-
मासिश्राद्धव्यतिरिक्तानि यज्ञोपवीतिना प्रदक्षिणं कार्याणि । ते
तु अपरपक्षे एव प्राचीनावीतिना प्रदक्षिणे कार्ये । दैवकर्मो-
गानि पित्र्याण्यपि तथा । पित्र्यांगानि दैवान्यपि दैववत् ॥
प्रमादादपरपक्षे मासिश्राद्धाकरणे शुक्लपक्षे प्राप्ते सर्वपापशुद्धिर्मा-
पासने हुत्वा तद्दिने उपोष्यास्तानंतरं यावद्गंगानां ग्रीवाभिर्वति
तावत्प्राणानायच्छेत् । ०

The *aupāsana* ends fol. 6b; the *vaiśvadeva*
fol. 10b; the *pūrvaṇasthālīpāka* fol. 15; the
aṣṭakā fol. 18; the *māsi-śrāddha* fol. 27b;
[*Āpastambānām pūrvaṇaprayogaḥ* fol. 43b];
śarpabali fol. 60; *īśānabali* fol. 62; अथ प्रसंगा-
त्पाकयज्ञसादृश्यादाग्रयणप्रयोगो लिख्यते ।; fol. 62: अथात्र
प्रसंगादनाहिताग्नेः पिंडपितृयज्ञ उच्यते ।

The MS. ends :

यज्ञीर्थचंद्रचूडादिग्रंथेषु लिखितं बहु ।

समूलं वापि निर्मूलं तदेवायुक्तं मया ॥

अतः प्रमाणशोधस्य नैव किंचित्प्रयोजनं ।

मदीये लिखने यस्मात्तेष्वेकेनास्ति दूषणं ॥

इति श्रीकविमंडनवाल्मकीभट्टात्मजशंभुभट्टकृतः पाकयज्ञप्र-
योगः ॥ संवत् १९४९ समये ० [H. T. COLEBROOKE.]

469.

1255. Foll. 278; size 9½ in. by 3½ in.;
fairly written, in the Devanāgarī character;
nine or ten lines in a page.

Prayogadarpaṇa, a compendium of domestic
rites and observances, according to the *Rigveda*
ritual, with constant references to mediæval
authorities, by *Nārāyaṇa Dikshita*, son of
Cāyambhaṭṭa. It begins:

आरम्भसमाप्तिकर्त्तुं श्रीसिद्धिविनायकाय नमः ।

नत्वा गृहपतिं देवं मातरं पितरं तथा ।

आश्वलायनमाचार्यं शौनकादिमुनींस्तथा ॥

चार्यभट्टसुतः श्रीमान्यज्ञा नारायणो ह्यहं ।

प्रयोगदर्पणं नाम ग्रन्थं कुर्वे मनोहरं ॥

विद्यन्ते विविधा ग्रन्थाः श्रौतस्मार्त्तप्रबोधकाः ।

मूलतद्भूतिभाषादितद्भाष्याः कारिकादयः ॥

कुचित्प्रयोग एवास्ति कुचिन्निरूप्य एव हि ।

प्रयोगकर्तृकाणां च द्वाभ्यामेव हि शोभनं ॥

तदर्थं क्रियते यत्नो यथाबुद्धनुसारतः ।

धर्मशास्त्रे ज्योतिषे च विना ज्ञानं न शोभते ॥

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन द्वयं संगृह्य लिख्यते ।

अमूलमनपेक्ष्यं च न च किंचिदिहोच्यते ॥

अपेक्ष्यते यावच्च तावदेव मिलिख्यते ।

आश्वलायनसंबन्धिसूत्रवृत्त्यनुसारतः ॥

शौनकीयानुसारेण संस्काराणां क्रमेण तु ।

प्रयोगः क्रियते यत्नाद्यथाज्ञानानुसारतः ॥

Besides his two principal guides, *Āśvalāyana*
and *Śaunaka*, the author quotes the following
authorities:

Agastyasamhitā (275b); *Āṅgiras*; *Āpastamba*;
Atri; *Uśanas* (215b); *Auśaunaka* [*Auśanasa-
śāstra*?] (275b); *Kaśyapa*; *Kātyāyana*; *Garga*
(144a); *Gūlava* [*Hemādrau prāyaścittakāṇḍe
Gūlavo'pi*] (261a); *Grihyapariśiṣṭa*; *Gautama*;
Caṇḍeśvara (1836); *Devala* (137a, 138b, 225a);
Nārada maharshi; *Nṛsiṃha* (121a); *Parāśara*
(228a, 254b); *Purāṇa* (*Āditya*, *Garuḍa*, *Padma*,
Brahma, *Bhaviṣyat*, *Matsya*, *Mārkaṇḍeya*, *Vāyu*,
Vishṇu); *Prajāpati*; *Baudhāyana*; *Bhārgava*
(113b, 114b); *Bhṛigu* (192a); *Manu* [*Vṛiddha-
Manu*] (261a); *Marici*; *Mārkaṇḍeya* (185b);
Yājñavalkya: *Laugākshi*; *Vaśiṣṭha*; *Viśva-
prakāśe* [*Vṛihaspatiḥ*] (191a); *Vishṇu*; *Vṛihat-
Pracetā* (136a); *Vṛihaspati*; *Vopadeva* (21a);
Vyāsa (140a, 184a); *Śaṅkha* (144a); *Śaṅkhā-
yanasūtra* (19a); *Śātātapa*; *Śrīdhara* (143b,
182b); *Smṛiticandrikāyām* [*Gautamaḥ*] (191a);
Smṛitidīpikā (56b); *Smṛitibhāṣkāra*; *Smṛiti-
mañjarī* (105a); *Smṛitiratnāvalī* (2b); *Smṛity-
arthasūtra* (59a, 193a, 239b = *Śrīdharīya*? 100b,
183b); *Haradatta* [*Āpastambadharmavyūkhyā-
yām Ujjvalūyām Haradattakṛitāyām*] (239b);
Hārīta; *Hemādri* (5b, 19a, 63b, 201a).

The description of the different *saṃskāras*
and *ācāras* is often given with much detail, and
the MS. being, on the whole, very correct, a

good deal of valuable information is to be gained from this work. The last leaf has been supplied by another hand; the colophon running thus :

इति श्रीमत्सकलविद्याविशारदश्रीतस्मान्नैकमेनुष्ठानचायंभट्ट-
तनूजेन नारायणभट्टेन कृतः प्रयोगदर्पणनामको ग्रन्थः समाप्तम-
गमत् ॥ *Nārāyaṇa Dikshita* mentions himself,
foll. 123b, 187b, 269b, and as *Saṅgrahakāra*
fol. 261a.

The date of the MS. seems to occur fol. 268b,
where a blank in the text is filled up with the
Samvat date 1812, without any indication as to
its meaning.

For two other works, bearing the same title,
see *Rājendralāla Mitra*, Notices of S. MSS.
v., p. 92; viii., p. 217. [H. T. COLEBROOKE.]

470.

1761. Foll. 83; size 7½ in. by 3 in.; fairly
written, in the Devanāgarī character, about
A.D. 1750; 8-10 lines in a page.

A portion of the *Prayogadarpana*.

At the beginning it has the following couplet:

प्रातःप्रभाकराकारसोदरोदारविमहा ।

पाशांकुशकरा नित्यं पातु मां भुवनेश्वरी ॥

The colophon (as the whole of the last leaf)
has been supplied by a more modern hand :

इति श्रीमत्सकलविद्याविशारदचायभट्ट(!)सुतनारायणभट्टवि-
रचिते प्रयोगदर्पणनामको ग्रन्थः समाप्तः । The MS. covers,
however, only the first 74 leaves of the preced-
ing MS. The first page bears the inscription
प्रथमाष्टकपद ॥ कर्नाटकलिङ्गभट्टस्य ॥ and seems ori-
ginally to have belonged to a Vedic MS.

[H. T. COLEBROOKE.]

471.

2794. Foll. 148; size 10 in. by 4½ in.;
well written, in the Devanāgarī character, about
A.D. 1750; ten lines in a page.

Prayogaratna, a compendium of domestic rites,
composed, at Benares, by *Bhaṭṭa Nārāyaṇa*, son
of *Bhaṭṭa Rīmeśvara*. The treatise begins :

श्रीरामं सपरीवारं गणेशं च सरस्वतीम् ।

आश्वलायनतन्त्रिष्यान्प्रणम्य पितरं गुरुम् ॥ १ ॥

भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ।

प्रयोगरत्नं कुरुते काश्यां शिष्टेष्टतृष्टये ॥ २ ॥

ग्रन्थे ऽस्मिन्गुणगणवत्समुच्यते चेत्

स्वग्रन्थं गुणगणवन्तमाह को न ।

तत्सन्तः शिरसि कृतान्नलिस्तु याचे

शोध्यं तत्सदसदिहोच्यते मया यत् ॥ ३ ॥

अथ संस्काराः । ते चाष्टाचत्वारिंशत् । तथा च गौतमः ।

गर्भाधानपुंसवनसोमन्तोन्नयनजातकर्मनामकरणाक्षप्रार्थनचौलोप-
नयनानि चत्वारि वेदव्रतानि स्नानं सहधर्मचारिणीसंयोगः
पञ्चानां यज्ञानामनुष्ठानाष्टकापार्वणश्राद्धं आख्यायामयणी चैत्री
आश्वयुजोति सप्त पाकसंस्थाः । अन्याधेयमग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासौ
चातुर्मास्यान्यामयष्टेष्टिर्निरुदपशुबन्धः सौत्रामणीति सप्त हविर्य-
ज्ञसंस्थाः । अग्निष्टोमो ऽयग्निष्टोम उक्थ्यः षोडशी वाजपेयो
ऽतिरात्रो ऽग्नोर्योन इति सप्त सोमसंस्था इत्येते चत्वारिंशत्संस्काराः ।
अष्टावात्मगुणाः । दया सर्वभूतेषु क्षान्तिरनुसूया शौचमनायासो
माङ्गल्यमकार्ष्यमस्पृहेति । यस्यैते चत्वारिंशत्संस्कारा अष्टावा-
त्मगुणाश्च स ब्रह्मणः सायुज्यमाप्नोतीति । पार्वणः पार्वणः
स्यालोपाकः । श्राद्धममावास्यादि आवणी तत्र कर्तव्यं श्रवणा-
कर्म । आययणी तत्र कर्तव्यं प्रत्यवरोहणम् । चैत्री तत्र कर्तव्यः
शूलगवः । १०

इति ० पुण्याहवाचनप्रयोगः fol. 10; सद्योऽकुरार्षण ०
fol. 10b; वृद्धिश्राद्धप्र ० fol. 15; कौतुकवन्धप्र ० fol. 16;
नवमहमखप्र ० fol. 27b; स्यालोपाकप्र ० fol. 39; इष्टिप्रा-
यश्चित्तानि fol. 42b; गर्भाधानप्र ० fol. 58; पुंसवनानवलो-
भने कर्मेणी fol. 59b; सोमन्तोन्नयनप्र ० fol. 61b; विष्णु-
बलिः fol. 63; जातकर्मप्र ० fol. 64; षष्ठीपूजा fol. 64b;
नामकर्मप्र ० fol. 66; निष्क्रमणप्र ० fol. 68; अन्नप्रार्थनप्र ०
fol. 69; वर्धापन ० fol. 70b; चूडाकर्म ० fol. 73;
उपनयन ० fol. 80; मेधाजननान्न उपनयन ० fol. 81;
महानाम्नोव्रत ० fol. 85b; गोदानव्रत ० fol. 87b; ब्रह्मचा-
रिव्रतलोपप्रायश्चित्तानि fol. 88b; समावर्त्तन ० fol. 93;
कन्यादान ० fol. 107b; सर्कविवाहः fol. 118; अग्नि-
हव्यसंसर्गः fol. 120; सायंप्रातर्होमविधिः fol. 123; आशी-
चहोम ० fol. 123b; गृह्णाग्निपुनःसंधान ० fol. 128b;
वधूसहितस्य गृहप्रवेशविधिः fol. 131.

Then follows a chapter on obsequies, beginning :

आश्वलायनमाचार्यं प्रणम्य पितरं गुरुम् ।
भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ॥ १ ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारेषूक्ताष्टादश संस्कृतीः ।
पाकयज्ञान्मम शिष्टान्वक्ति शिष्टेष्टतृष्टये ॥ २ ॥
अतः परं द्विजातीनां [सं] स्मृतिर्नियतोच्यते ।
संस्काररहिता ये तु तेषां जन्म निरर्थकम् ॥ ३ ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।
ते पवित्राश्च योग्याः स्युः आद्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥ ४ ॥
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो बल्लिरेव च ।
जातकृत्यं नामकर्म निष्क्रमो ज्वाशनं परम् ॥ ५ ॥
चौलकर्मोपनयनं व्रतानां च चतुष्टयम् ।
ज्ञानोद्वाहौ चाययणमष्टका च यथातथम् ॥ ६ ॥
आवयामाश्वयुज्यां च मार्गशीर्षी च पार्वणम् ।
उत्सर्गेश्चाप्युपाकर्म महायज्ञाश्च नित्यज्ञः ॥ ७ ॥

आवय्यादिषु तिसृषु पौर्णमासीषु क्रमेण श्रवणाकर्माश्वयुजोर्कर्मा-
प्रत्यवरोहणानि त्रीणि कर्माणि । °

श्रवणाकर्मप्र ° fol. 133b ; सर्पबलिप्र ° fol. 134b ;
आश्वयुजी ° fol. 135 ; आययण ° fol. 136b ; प्रत्यव-
रोहण ° fol. 138 ; पितृपितृयज्ञ ° fol. 141b ; सप्तमोश्वाद्ध °
fol. 143 ; अष्टमोश्वाद्ध ° fol. 144b ; अन्वष्टक्यश्वाद्ध °
fol. 147 ; अष्टाविकृतिश्वाद्ध ° fol. 147b.

Many authorities are quoted. The work was printed at Bombay, 1861.

Besides two other treatises on obsequies (see Nos. 776 and 777), the same author wrote the *Tristhalīsetu*, *Prayogasetu*, and *Jalāsāyārā-motsargavidhi*. He was the father of *Rāma-krishṇa* (author of *Jīvātpitrikānirṇaya*) [? and of *Nṛsiṃha Bhaṭṭa*, author of another *Prayoga-ratna*], and grandfather of *Kamalākara Bhaṭṭa* (author of *Śūdra-dharmatattva*, *Nirṇayasindhu*, composed in Vikr. Samvat 1668, A.D. 1611, etc.) and *Bhaṭṭa Divākara*. Cf. Aufrecht, Cat. Bodl., No. 654.

[COLL. OF FORT WILLIAM.]

472.

1757. Foll. 97 ; size 8½ in. by 3 in. ; De-
vanāgarī character ; small, legible handwriting ;
12-15 lines in a page.

Prayogaratna, without the chapter on ob-
sequies. It ends :

इति श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीमद्रामेश्वरभट्टसुतनारायणभट्ट-
कृते प्रयोगरत्ने वधूसहितस्य गृहप्रवेशविधिः ॥ ° ॥

संवत् १७६५ समये कार्तिकवदिचतुर्दशी बुधवारतुळपुळो-
पनामककृष्णभट्टेन लिखितं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

473.

1650. Foll. 230, of which one (fol. 3) is
missing ; indifferently written, in the Devanāgarī
character ; from fol. 78 by a different hand, and
paged separately ; eight lines in a page.

Prayogaratna, likewise ending with the *griha-
praveśa*. Dated in Samvat 1856.

[H. T. COLEBROOKE.]

474.

615. Foll. 117 ; size 9½ in. by 4½ in. ;
Devanāgarī character ; handwriting middling ;
nine or ten lines in a page ; modern.

Prayogaratna ; incomplete. This copy ends
with the *Agnidvayasaṃsargaprayoga* (fol. 120 of
MS. 2794). The accents are mostly marked on
the Vedic texts quoted. [H. T. COLEBROOKE.]

475.

3197. Foll. 20 ; size 9½ in. by 3½ in. ;
fairly good Devanāgarī writing, of about A.D.
1600 ; eight lines in a page.

The last chapter of the *Prayogaratna*, treating
of obsequies (foll. 132 to the end, in MS. 2794).

[J. F. FLEET.]

476.

3009a. Foll. 56 ; size 13 in. by 8 in. ;
well written, in the Devanāgarī character ; fifteen
lines in a page.

Another copy of the *Prayogaratna*. The author's name is not given anywhere.

For the first two introductory couplets given above, this copy has the following three :

श्रीमन्परशुहस्ताय भोगिभोगांगदाय च ।
अक्षसिंदूरवर्णाय गणानां पतये नमः ॥ १ ॥
यस्मिन्प्रसन्ने किल निर्घणेऽपि
वचो विकासं लभतेऽचिरेण ।
तं ज्ञानरूपं गिरिजापदेहं
शिवं शिवायै च नमामि नित्यं ॥ २ ॥
नीलोत्पलकरां श्रीमन्नीलेदिवरसुंदरां ।
लीलया बिभ्रतौ विश्वं वंदे नीलसरस्वतीं ॥ ३ ॥
यं येऽस्मिन् ० ॥ ४ ॥

It ends with the chapter on marriage.

इति प्रयोगरत्ने अर्कविवाहः समाप्तः ॥ अथ कन्यादानम-
हात्म्यं । (5 ślokas) ० इति प्रयोगरत्ने कन्यादानमहात्म्यं ॥
इति प्रयोगरत्ने षोडशकर्मपद्धतिः समाप्ता ॥ शके १७७३ शुभकृ-
विरोधकृतनामसंवत्सरे अश्विनकृष्णचतुर्थ्या इंदुवासरे प्रथमप्रहरे
तद्दिने लेखनं समाप्तं ॥

477.

958a. Foll. 203 [foll. 122-203 wrongly numbered 124-205]; size 10 in. by 4½ in. ; fairly written, in Devanāgarī ; 7-10 lines in a page ; modern.

Prayogaratna, here ascribed to *Dikshita Ananta*, son of *Viśvanābha*; having apparently been slightly modified by him, and supplied with a special chapter on expiation, substituted for that on obsequies in MSS. 2794 and 3197.

After the three introductory ślokas of the original treatise, this MS. proceeds thus :
अथ स्मार्तानुष्ठानपद्धतिः ॥

आश्वलायनशास्त्रेऽस्मिन्सन्ति पद्धतयः शतं ।
विना पुस्तकमार्गेण कर्म कर्तुं न शक्यते ॥
तदर्थं क्रियते यत्नः पाठबोधहिताय च ।
सुलभोपायसिद्ध्यर्थं वैदिकानां तदुच्यते ॥

The chapter on *prāyaścitta* begins fol. 189b :
अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते अथ व्याख्यादिनिमित्तककर्मसु
संकल्पो लिख्यते ॥ एवं गुणोत्पादो व्याधितत्त्वपरिहारार्थं ०

The accents are partly marked in red ink.

In the colophons of the several chapters the author's name is not mentioned, except in the last, which runs thus : इति श्रीमच्छंभोपवीताभिधान-
श्रीविश्वनाथसूनुना दोषितानन्तेन सर्वोपकाराय संभवकविर-
चिते (!) प्रयोगरत्ने प्रायश्चित्तप्रयोगान्तः समाप्तः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

478.

116a. Foll. 87 ; size 10 in. by 3¼ in. ; Devanāgarī character ; 8 or 9, afterwards 12, lines in a page ; modern.

Prayogaratna, by *Nṛsiṃha Bhaṭṭa*, son of *Nārāyaṇa Bhaṭṭa*.

Though bearing the same title as his father's (?) work, this treatise seems, on the whole, independent of it. As far as it goes, it presents much the same disposition of the subject, and in one chapter (*Kautukabandhaprayoga*, fol. 11a-12b = fol. 15a-16a in MS. 2794) it is almost literally the same ; but in other respects it differs, and does not contain so much. It only brings the *samskāras* down to the *nishkramaṇa* and *annaprāśana* (fol. 84b = fol. 68a of MS. 2794), thus leaving out the whole of the *vivāha* and funeral rites. It concludes with two offerings, connected with the birth of a child, viz. the *dūrvāhoma* and *āyushyahoma*.

Another *Nṛsiṃha* is mentioned on fol. 52a as *Jyotirvid Nṛsiṃha*.

The Manuscript is written by three different hands ; the first and best wrote foll. 3-70 ; the second, extremely bad and incorrect, foll. 71-86. A third hand has added the first two leaves and the last one ; the two former, however, do not belong to the work at all, but rather to some other work on donations.

The first bears the title : धर्मशास्त्र षोडशदानसं-
[*Shoḍaśadānasamgraha* ?] and enters on the subject without any special introduction :

दानं परं प्रशंसन्ति दानमेव परायणं ।

दानं बन्धुमैत्रुण्यं दानं कोशमनुत्तमं ॥

Fol. 3a, last line: अथ प्रयोगः ॥ तत्र यजमानः

कृताभ्यागादिक्रियः खलंकृतो दर्भपाणिः शुचिर्भूत्वा मंगलसंभारं
संभूय खलंकृते गृहे सोत्तररुद्धे भद्रासने उदञ्चुख उपविश्य ०

It ends: इति श्रीदूर्वाहोमायुष्यहोमयोः प्रयोगः ॥

प्रयोगरत्ने रचिते नृसिंहभट्टेन नारायणभट्टजेन ।

आयुष्यहोमेन युतापि दूर्वाहोमाभिधेया गदितेह कांतिः ।

समामश्रायं ग्रंथः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

479.

1158b. Fol. 9; size 9½ in. by 3 in.; legibly written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1700; nine or ten lines in a page.

Ahitāgniprayoga, a manual of observances on the death of a householder, who has kept sacrificial fires, chiefly according to the precepts of *Āśvalāyana*; by *Bhaṭṭa Nārāyaṇa*, son of *Bhaṭṭa Rāmeśvara*. It begins:

आश्वलायनमाचार्ये भट्टरामेश्वरं गुरुम् ।

नत्वाहिताग्निमरणे दाहादि प्रोच्यते स्खिलम् ॥

आहिताग्निं चेद्वाधिरतिषोडशेत् तदासावग्निभिः सह ग्रामाद्बहिः प्राच्यामुदीच्यामीशान् वा दिशि प्रशस्ते स्थले गत्वा यावदारोग्यं तत्र स्थित्वा आरोग्ये सति अग्निष्टोमं सोममैन्द्राग्नं पशुमाग्नेयोमिष्टं वा कृत्वा त्रयमप्यकृत्वा वा ग्रामं प्रविशेत् । ०

Fol. 7 :

आहिताग्नेर्दाहमुक्त्वा भट्टरामेश्वरात्मजः ।

भट्टनारायणो वक्ति तदस्यां संचये विधिम् ॥

संवत्सरे सपिण्डीकरणचिकीर्षायां कृष्णपक्षस्य दशम्या ऊर्ध्वमेकादशीचयोदशोपचदशीषु विषमतिथिषु ०

Fol. 8: इति श्रीभट्टरामेश्वरसुतनारायणभट्टविरचितः साग्निकाश्वलायनमृतदाहविधिः ॥ अथाग्निस्मारोपादौ विधानानि ॥

Fol. 9: अथ भट्टाजसूत्रानुसारेणोच्यते ॥

अग्नावरण्योरारूढे प्रमीयेत पतिर्यदि ।

प्रेतं स्पृष्ट्वा सथित्वाग्निं जप्त्वा चोपावरोहणं ॥

It ends:

प्रागादित्योदयाद्भोमं संकाप्य न जुहोति चेत् ।

अग्न्याधिः पुनराधिरा नोभयं रुदिरसन्निधौ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

480.

1705a. Fol. 34; size 8½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; 12-14 lines in a page.

Aurdhvadehikapaddhati (or *Antyeshṭipaddhati*), a manual of funeral rites, according to *Āśvalāyana*, by *Bhaṭṭa Nārāyaṇa*, son of *Bhaṭṭa Rāmeśvara*. It begins:

भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ।

नत्वा शिवौ संविचार्य तनुते ज्येष्ठपद्धतिं ॥

आसन्नमरणं पित्रादिकं पुत्रादिस्त्रीषु नीत्वा प्रायश्चित्तं कारयेत् । तदीयं स्वयं वा कुर्यात् । तच्च षडब्दं त्र्यब्दं सार्धान्दं वा यथाशक्ति तद्देवसुवर्णादि प्रत्यास्रायद्वारा कुर्यात् । संकल्पमात्रं वा कृत्वा सूतकांते वा कुर्यात् । ०

Iti mṛittikāsnānam, fol. 3b; *prathamadinavidhiḥ*, fol. 15b, etc.; *daśāhakṛityam*, fol. 17; *vrishotsargavidhiḥ*, fol. 18; — *ekādaśāhakṛityam*, fol. 19b; *śoḍaśa śrūddhāni*, fol. 20; *śapīṇḍīkaraṇaprayogaḥ*, fol. 22b; *udakumbhaśrūddham*, fol. 23; *pālāśaparakṛitidāhavidhiḥ*, fol. 24b; *śoḍaśa śrūddhāni*, fol. 26b; *upayogino nirṇayaḥ*, fol. 29b; *brahmacārimaraṇavidhiḥ*, fol. 30; *kushṭhamaraṇavidhiḥ*, fol. 30b; *pañcakamaraṇavidhiḥ*, fol. 31; *nārāyaṇabaliprayogaḥ*, fol. 32; *sahagamanavidhiḥ*, ib.; *rajasvalūmaraṇavidhiḥ*, fol. 33.

Besides some *Sūtrakāras* and *Smṛitikāras* (e.g. *yatishu Śātātapaḥ*, 27b; *vriddha-Śātātapaḥ*, fol. 33; *anvīrohaṇe Yamah*, fol. 27b; *Gūlava*, fol. 28b; *Devala*, fol. 23; *Śāṅkhyōyāni*, fol. 28b), and *Purāṇas* (*Vāyu*, *Skānda*, *Brahma*, *Garuḍa*, *Bhaviṣhyat*), the following authorities are found referred to:

Āśvalāyanapariśiṣṭa, fol. 25b; *Rigvidhāna*, fol. 7a; *Kārikā*, fol. 27b, 29; *Gṛīhyapariśiṣṭa*, fol. 25; *Dhruṇḍhupaddhati*, fol. 33; *Dhavalanibandha*, fol. 23; *Nirṇayōmrta*, fol. 29; *Parāśara-mādhavīya*, ib., *Madanapirijāta*, fol. 27b, 28, 33; *Smṛitiratnāvalī*, fol. 28b, 31b; *Smṛityarthasōra*, fol. 13b, 14, 29b, 32.

It ends: दग्ध्वा तु गर्भसंयुक्तां त्रिरन्दं कृच्छ्रमाचरेत् ।
इत्यादि संघातरे स्वर्गतत्वं ॥

भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ।

व्यधत्त रुचिरां काश्यामीर्ध्वदेहिकपद्धतिं ॥

आश्वलायनमार्गेण संति पद्धतयः शुभाः ।

ताभ्यस्त्वस्यां विशेषो यः पंडितैः सोऽवधार्यतां ॥

इति श्रीभट्टरामेश्वरसुतनारायणकृतयामीर्ध्वदेहिकपद्धतौ
मरणविधानानि समाप्तेयं पद्धतिः ॥ संवत् १७५५ समये भाद्रप-
दवदिकादशीरविवार लिखितं तुळपुळोपनामककृष्णभट्टेन ॥

For other MSS. of this treatise see Weber's
Cat. Berl. No. 138; *Rājendralāla Mitra*, Notices,
I. p. 105; III. p. 334. [H. T. COLEBROOKE.]

481.

1270a. Foll. 101 (numbered 100; two
leaves being marked 82); size 6½ in. by 3½ in.;
fairly written, in Devanāgarī, in the latter part
of the 17th century; nine lines in a page.

Aurdhvadehikaprayoga, a manual of funeral
rites, according to the *Sāmaveda* ritual, by
Kṛishṇa Dikshita, son of *Yajñeśvara*.

It begins:

वृषाकपायीरमणौ वक्रतुण्डं सरस्वतीम् ।

गुरुं द्वाह्यायणाचार्यं वन्दे विप्रोपशान्तये ॥ १ ॥

यज्ञेशयज्ञात्मजेन कृष्णदीक्षितशर्मणा ।

[म] नागन्येष्टिप्रेतेष्टि(प्र)योगोऽयं दित्यते ॥ २ ॥

इह खलु तावत् सूत्रभाष्यशीयालवासनकारिकादीन् ग्रन्थाना-
लोच्य सूत्रभाष्याविरुद्धमपासितमन्यदपि सूत्रान्तरस्थं स्मृत्यन्तरस्थं
च संगृह्य सर्वप्रायश्चित्तपूर्वकमीर्ध्वदेहिकप्रयोगः क्रियते ॥ तत्रादौ
पर्वदुपदिष्टं प्रायश्चित्तं कुर्यात् । पर्वसंज्ञणमाह याज्ञवल्क्यः ।

चत्वारो वेदधर्मज्ञाः पर्वत् त्रैविद्यमेव वा ।

सा ब्रूते यं स धर्मः स्यादेको वाध्यात्मविज्ञनः ॥

अनुत्तमः प्राश्निज्ञाधिकारी देवदत्तः । यदा पापभिया आ-
त्मनः संकोचं मन्यते तदा आत्मशुद्धये तथा अग्न्याधानादिकर्मसु
कर्माधिकारसिद्धये मरणकाले निश्चिते सति च वक्ष्यमाणं सर्वप्रा-
यश्चित्तं कुर्यात् । तत्र कर्ता आत्मा क्लिप्तः साः पर्वदम ह्य ०

अथ भस्मस्नानं fol. 5; गोमयस्नानं fol. 5b; मृत्तिकास्नानं
fol. 7; चारुणस्नानं fol. 9; पंचगव्यस्नानानि fol. 10b;
इति सर्वं प्रायश्चित्तं ॥ fol. 17.

विवादेः मरणक्रमे सन्निहिते सति मम पितुः अमुकगोत्रस्य
देवदत्तशर्मणः सुखेन प्राणोत्क्रमणार्थं रुद्रदेवतां यथाशक्त्य-
लंकृतानिमां गो गावो मे यज्ञसाधनगवासंगे इत्यादिस्त्रोका-
नुच्चार्य अमुकगोत्राय देवदत्तशर्मणे ब्राह्मणाय संप्रददे न ममेति
वदन् दद्यात् ॥ ०

अथ नवश्राद्धं fol. 37; अथ श्राद्धप्रयोगः । fol. 46b;
इति सपिंडीकरणं । fol. 77b; इति ब्रह्मचारिमरणे विधिः । ० ।
इति कुष्ठिमरणे विधिः । fol. 92b; इति पञ्चकर्मविधिः ।
fol. 94b; इति नारायणविधिः । अथ सहगमनविधिः ।
fol. 96b; अथ सूतिकाकरणे । fol. 100; अथ गर्भिणीमरणे
विधिः ॥ fol. 100b.

The *pic* and *sāman* (foll. 19-23, 32-34) given
in the treatise are not accented.

The colophon runs thus: इति श्रीमहाशक्तिशिरोम-
णियज्ञेश्वराध्वरिवरसूनुकृष्णदीक्षितविरचित और्ध्वदेहिकप्रयोगः
समाप्तः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

482.

1674. Foll. 60; size 9½ in. by 4 in.;
Devanāgarī character; indifferent handwriting;
thirteen lines in a page.

Antyeshṭipaddhati, another treatise on the
same subject, following the *Bhāradvāja-sūtra*,
by *Bhaṭṭa Harihara*, son of *Bhaṭṭa Bhāskara*
(*Bhānubhaṭṭa*). It begins:

भट्टश्रीभास्करसुतो भट्टो हरिहरः सुधीः ।

नत्वा विनायकं देवं [क] रोत्येष्टिपद्धतिं ॥ १ ॥

भरद्वाजकृतं सूत्रं तद्भाष्यकल्पकारिकाः ।

स विलोक्यानाहिताग्नेः समं च पेतृमेधिकं ॥ २ ॥

कृतिस्फुटतरायेयं ज्ञेयाज्ञदनुसारिणी ।

आपस्वैरतिग्राह्यं नान्यसूत्रं हि विद्यते ॥ ३ ॥

अस्मिन् भरद्वाजे वपनपिंडदाननग्नप्रज्ञादनादीन्नुज्ञानि
तानि गृह्णांतरस्मृतिपुराणेभ्य उपसंगृह्य प्रयोगो वक्ष्यते । अनु-
ज्ञमन्तो ग्राह्या इति वचनात् ॥ तथा च संग्रहे ।

यद्यप्यनुज्ञमूलं स्थातृमृतिमूलं मितिदंशं ।

तथापि कुर्यात्तन्मूलमस्ति वौधायनादिषु इति ॥

अत्रादौ प्रायश्चित्त उच्यते । ०

It ends:

भारद्वाजानुसारेण संति पद्धतयः शतं ।

ताभ्यस्तस्या विशेषो यः पंडितैः सोऽवधार्यतां ॥

मुतेन भानुभट्टस्य हरिहरेण सूरिणा ।
ग्रंथाननेकानालोच्य कृता खंतेष्टिपद्धतिः ॥
इति श्रीभास्करसूरिसुतहरिहरविरचितायामंतेष्टिपद्धतिः समा-
प्ता ॥ संवत् १८०४ । ° [H. T. COLEBROOKE.]

483.

2590. Foll. 77, four of which (19, 20, 54, 55) are missing ; size 10½ in. by 4½ in. ; fairly well written, in Devanāgarī, about the beginning of last century ; ten lines in a page.

The (*Aurdhvadehika*-) *Kriyāpaddhati*, another manual of obsequial rites, according to the *White Yajurveda*, by *Viśvanātha*, son of *jyotirvid Gobāla*. It begins :

गणेशं गिरां पञ्चनाभं सुरेशं
विभुं विश्वनाथं विशालाक्षिमाद्यं ।
विरचिं विवस्वतमन्यांश्च नत्वा
क्रियापद्धतिं विश्वनाथः करोति ॥ १ ॥

ततो यजुर्वेदांतगतमाध्यंदिनीशास्त्रोक्तं मरणसमयादारभ्य सवि-
डोकरणांतं कर्म लिख्यते । °

इति देहशुद्धयर्थं प्रायश्चित्तं fol. 6b ; इति दाहप्रकरणं fol. 14b ; इत्याहिताग्नेर्दाहविधिः fol. 18 ; अथ नवश्राद्धविधिः fol. 21b ; अथ पापेयश्राद्धं fol. 22b ; इति दशाहः fol. 26b ;
• • इति नारायणबलिः fol. 39 ; इति वृषोत्सर्गः fol. 42 ;
इत्याद्यश्राद्धं । अथ मासिकश्राद्धं fol. 45b ; etc.

It ends :

यथाशास्त्रं स्वस्त्ययनं वाचयित्वा ऽग्निं गृहीत्वा बंधुभिः
सह भुञ्जीत । अत ऊर्ध्वं श्रीखंडधारणतांबूलभक्षणानि कुर्यात् ॥
श्रीमहोमतीवाल्मीकीयज्योतिर्विहोवालात्मजविश्वनाथकृते श्री-
ध्वंदेहिकपद्धतिः समाप्ता ॥

Fol. 1a contains a list of contents, by a different hand. At the time when it was added the four leaves now missing formed part of the MS. [MACK. COLL.]

484.

2017. Foll. 29 ; size 9 in. by 3½ in. ; well written, in the Devanāgarī character ; European paper ; 8-10 lines in a page.

Utsarjana- and *Upākarma-prayoga*, a manual

of ceremonies enjoined for the termination (or suspension) and commencement of the Veda-
study, according to the *Rigveda* ritual ; with the texts mostly accented. It begins :

अथोत्सर्जनप्रयोगः ॥ अथ कालनिर्णयः । अवधेन आचम्य
पञ्चम्यां हस्तेन वा । इति गृह्यपरिशिष्टे ।

धनिष्ठासंयुतं कुर्याद्ध्रुवणं कर्म यद्वेत् ।
तत्कर्म सफलं ज्ञेयमुपाकरणसंज्ञितं ॥
उदयव्यापिनी त्वेव विध्यवर्धे षटिकाद्वयं ।
तत्कर्म सफलं ज्ञेयं तस्य पुण्यं त्वननकं ॥

अवधेनाभावे षटिकाद्वयन्यूनं वा पञ्चम्यादी कार्ये । अत्र अवधेनो
मुख्यो ऽन्ये गौणाः । इति कालः ॥ उपाकर्मदिने प्रातः शुचौ
देशे सुस्नातः स्वासीन आचम्य * प्राणानायम्य पुराणोक्तं ° धं
पञ्चगव्यसंस्कारं करिष्ये । सुवर्णादि ताक्षपात्रे कृत्वा । गायत्र्या
गृह्यगोमूत्रं गन्धद्वारेति गोमयं । आप्यायस्वेति तत्क्षीरं दधिक्वाच्य
इति स्मृतं । °

अथ ब्रह्मणो होत्राचमनयज्ञोपवीतशौचानि fol. 3b ;
इत्याश्रयायनसूत्रे नारायणवृत्त्युक्तं ब्रह्माधिकारः fol. 4b ;
अथ षाष्कलानां तु विश्वेश्वरो देवेभ्यः fol. 8 ; स्विष्टकृद्वदा-
नधर्मः ib. ; अथ गोमयपद्यानं ; ततो मृत्तिकाद्यानं fol. 12b ;
इति पुरुषसूक्तेन च सर्वांगोद्धारनं fol. 14 ; इति वरुणप्रार्थना
fol. 15b ; जलावगाहने विनियोगः fol. 17 ; इति ब्रह्म-
तर्पणं fol. 18.

इत्युत्सर्जनप्रयोगः संपूर्णः ॥ * ॥ अथ नूतनब्रह्मचारिणां
विशेषः पठ्यते ।

गुरुभार्गवयोमौढ्ये तयोर्बाल्यत्ववार्धके ।

तथाधिमाम्ने संक्रान्ती ग्रहणेषु द्विजादयः ॥

प्रथमोपाकृतिर्न स्यात्कृतं कर्म विनश्यति ।

उपाकर्म तथोत्सर्गे प्रसवाहोत्सवाष्टकाः ॥ ° fol. 15.

इत्युपाकर्मः समाप्तः ॥ अथ संग्रहार्थं लिख्यते । उत्सर्जनादौ
कायशुद्धयर्थं पंचगव्यप्राशनं कृत्वा देशकाली निर्दिश्य सर्वेषां
कायशुद्धयर्थं पंचगव्यहोमं करिष्ये । स्मृत्यर्थसारे ।

गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधि सविः कुशोदकं ।

निर्दिष्टं पंचगव्येन पवित्रं कायशोधनं ॥ ° fol. 28b.

It ends :

शाकलानां समानीव इत्युच्चात्ताहुतिर्भवेत् ।

षाष्कलानां तु तच्छयोरित्युच्चात्ताहुतिर्भवेत् ॥

* आचार्य MS.

See the final *śloka* of the *khila* at the end of the *Śākala-śūkhā* of the *Riksamhitā* (M. Müller, vol. vi., var. lect. p. 32; Aufrecht, 2nd ed., p. 688).

[DR. JOHN TAYLOR.]

485.

1696c. Foll. 10; size 9½ in. by 3½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character; nine or ten lines in a page.

Kūtyāyana's Snānasūtra, with a commentary (*vivarāṇa*) by *Karka-upādhyāya*. It begins:

प्रणतो ऽस्मि हरेरंघ्रिसरसीरुहमादरात् ।
यज्जगत्पावनं पापः प्रासेष्टामरसैधवं ॥ १ ॥
कात्यायनमुनेः स्नानविधेर्व्याख्यापुरःसरं ।
विधास्ये पद्धतिं विद्वत्सदाचारद्विजप्रियां ॥ २ ॥

अथातो नित्यस्नानं ॥ अथ श्रीतस्मार्तक्रियानुविधानानंतरं ।
यतस्ता क्रियाः स्नानपूर्विकाः सतो हेतोर्नित्यं संध्योपासुनप-
चयज्ञादिनित्यक्रियानुष्ठानाधिकारसंपादकत्वेनावश्यकं स्नानं बहिः
सर्वीगजसंयोगो विधास्यत इति सूत्रशेषः । तस्नानं कुत्र कर्तव्य-
मित्यपेक्षायामाह ॥ नद्यादी । नदी आदिः मुख्या प्रथमा यस्य
स्नानाधिकरणस्य ०

It ends: इति कर्कोपाध्यायकृतस्नानसूत्रविवरणं समाप्तं ॥
संवत् १७९५ ॥ शके १६६० । (A.D. 1739).

[H. T. COLEBROOKE.]

486.

1672A. Foll. 38; size 9½ in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī, about the middle of the last century; eight lines in a page.

The *Snānadīpikā*, another commentary on the *Snānasūtra*, by *Gopīnātha agnihotrin*, son of *Mādhava*. It begins:

स्मृत्वा सोमेश्वरं देवं नत्वा कात्यायनं मुनिं ।
सर्वेषामुपकाराय क्रियते स्नानदीपिका ॥ १ ॥
अत्रैरपि ग्रंथकारैः कृतो वै स्नानविस्तरः ।
तथाप्यंतर्गतः सो मां प्रेरयत्येव शंकरः ॥ २ ॥
अथातो नित्यस्नानं ॥ विधास्यत इति सूत्रशेषः । ०
It ends: इति गृहस्नानविधिः ॥

नानाग्रंथान् समालोक्य श्रीमान्गोपीनाथः कृती ।
शंकरप्रतीये चैवामकरोत्स्नानदीपिकां ॥

आदितश्चांतपर्यंतमालोक्येयं विचक्षणः ।

विचार्ये सदसच्चाथ प्रयुज्जीवं ममाश्रितः ॥

इति श्रीश्री[व]माधवाग्निहोत्रीसुतशैवगोपीनाथाग्निहोत्री-
विरचिता स्नानदीपिका समाप्ता ॥

For an Oxford MS. of this commentary, see Aufrecht, Cat. p. 379a; for two other MSS. of the text of the *Snānasūtra*, Weber's Cat., Berl. Nos. 1098, 1099; for a *Snānasūtrapaddhati*, by *Harijīvanamiśra*, Aufrecht, Cat. Bodl., p. 387a; by *Harihara, Rājendralāla Mitra*, Notices of S. MSS., I. p. 93. [H. T. COLEBROOKE.]

487.

1664A. Foll. 24; size 8½ in. by 3½ in.; legibly written, in Devanāgarī, about A.D. 1750; eleven lines in a page.

Āhnika-paddhati, a manual of the daily observances enjoined upon the orthodox Hindu, by *Bhaṭṭa Raghunātha*, son of *Bhaṭṭa Mādhava*.

On fol. 1a, the manual is called *Ātharvaṇa-vedakā āhnikasam*; but this attribution is very improbable, considering the inferior position assigned in the treatise to the *Ātharvan*, as compared with the other *Vedas*; as well as the circumstance that many of the (unaccented) Vedic *rics* used are only found in the *Riksamhitā*. A considerable number of non-Vedic verses and formulas also occur. The MS., though not revised, is very correct.

It begins:

अथाहिकं ॥ तत्र प्रभात उच्यते मातापितृगुर्विष्टदेवान्मनसा
ध्यात्वा तदहःकर्तव्यं विचार्ये ।

ब्रह्मा मुरारिस्त्रिपुरांतकारी भानुः शशी भूमिसुतो बुधश्च
गुरुश्च शुक्रः शनिराहुकेतवः कुर्वन्ते सर्वे मम सुप्रभातं ॥ १ ॥

भृगुर्वसिष्ठः क्रतुरंगिराश्च मनुः पुलस्त्यः पुलहश्च गौतमः ।
रैव्यो मरीचिश्च्यवनश्च दक्षः कुर्वन्ते ॥ २ ॥

सनत्कुमारश्च सनंदनश्च सनातनो ऽथासुरिपिंगली च
सप्त खराः सप्त रसातलानि कु ॥ ३ ॥

समाख्येवाः सप्त कुलाचलाश्च सप्तवेयो द्वोपवनानि सप्त ।
भूरादि कृत्वा भुवनानि सप्त कु ० ॥ ४ ॥
पृथ्वी सगंधा सरसास्तथापः स्पर्शी च वायुर्जलितं च तेजः ।
नभः सशब्दं महता सहेव कु ० ॥ ५ ॥
इत्थं प्रभाते परमं पवित्रं पठेत्स्मरेद्वा ऋणुयाच्च तद्वत् ।
दुःस्वप्ननाशस्त्वहं सुप्रभातं भवेच्च नित्यं भगवत्प्रसादात् ॥ ६ ॥
पुण्यश्चोको नलो राजा पुण्यश्चोको युधिष्ठिरः ।
पुण्यश्चोका च वैदेही पुण्यश्चोको जनार्दनः ॥ ७ ॥
कर्कोटकस्य नागस्य दमयंता नलस्य च ।
चतुर्पण्यस्य राजर्षेः कीर्तनं कलिनाशनं ॥ ८ ॥
अश्वत्थामा बलिर्ष्यासो हनुमांश्च विभीषणः ।
कृपः परशुरामश्च सप्तैते चिरजीविनः ॥ ९ ॥
सप्तैतान्संस्मरेन्नित्यं मार्कण्डेयमथाष्टमं ।
जीवेद्विंशतं सोऽपि सर्वव्याधिविवर्जितः ॥ १० ॥
अहल्या द्रौपदी सीता तारा मंदोदरी तथा ।
पंचैताः स स्मरेन्नित्यं मानहान्या न वाध्यो ॥ ११ ॥

इति मंत्रान् जपित्वा बहिर्गत्वा देवालयवल्मीकमधकस्थ-
लमार्गश्मशानवापीकूपतडागवृक्षमूलस्थित-श्रीचावशिष्ट-कोटा-
स्थिमिश्रव्यतिरिक्तां मृत्तिकां जलपात्रं च शुची देशे धृत्वा
अग्निरध्यातीर्थश्मशानगोमयनदीयज्ञभूमिपालकृष्टजलचितिवल्मी-
कगिरिमस्तकदेवालयनदीतीरदर्भपुष्पभस्मस्थलसेव्यद्यायामार्गो-
ष्ठव्यतिरिक्तेकांतस्थले शुद्धां भूमिमयज्ञैस्तृणैराद्याश्च वस्त्रप्रावृतश्चेत्
पृष्ठतः कंठावलंबियज्ञोपवीतः एकवस्त्रश्चेद् दक्षिणकर्णनिहितय-
ज्ञोपवीतो मौनी वायुवाधैर्कदेवाग्निगोतुलसीस्त्रीविप्रानभिमुखो
दिवा संध्योत्पद्युखो रात्रौ दक्षिणामुखो मूत्रपुरीषे उत्सृज्य
लोष्टादिना गुदं परिमृज्य गृहीतशिश्रु उन्नाय पूर्वनिहितमृज्जल-
पात्रे गृहीत्वाद्रांमलकमात्रमृदा जलेन चैकवारं लिंगश्रीं च
कुर्यात् । मैथुने त्वेतत् त्रिगुणं । तद्रहितरेतोविसर्गे तु द्विगुणं ।
ततो वामहस्त मृदा जलैश्च त्रिः संशोष्यार्धप्रसृतितदधार्धमात्रमृद्भि-
र्जलैश्च पंचवारमपानं संशोध्य पुनर्जलैरेव लिंगगुदे प्रक्षाल्य
स्किक्शौचं च कृत्वा वामकरमाद्रांमलकमात्रमृद्भिर्जलैश्च दशवारं
प्रक्षाल्य हस्तद्वयं तावन्मात्राभिवेगं मृद्भिर्जलैश्च सप्तवारं प्रक्षाल-
येत् । मूत्रमात्रोत्सर्गे लिंगं पूर्ववदेकवारं त्रिवारं वा प्रक्षाल्य
वामकरं तथैव त्रिः प्रक्षाल्य करद्वयं तथैव द्विः प्रक्षालयेत् ।
ततो यज्ञोपवीतो वासः परिधाय प्राङ्मुख उपश्रिय आजानु
पादावाकर्पूरं बाहू च मृद्भिर्द्विजं प्रत्येकं त्रिः प्रक्षाल्य शौचा-
वशिष्टमृदं प्रक्षालयेत् । एतच्छ्रीं गृहस्थानां । एतदर्धं स्त्रीणां ।
व्रतितवनियतीनां तु द्वित्रिचतुर्गुणं । अनुपनीताशक्तादीनां गंधले-

पक्ष्यमात्रकरं । सर्वेषां रात्र्यातुरत्वाध्वसु प्रातिस्विकविहितश्री-
चाधितदधैतदर्धीनि । एवं शौचं कृत्वा द्वादश गंडूपान् कृत्वा
शुचिदेशे भूमिपार्श्वे तर्जानुहस्तद्वयः प्राङ्मुख उदङ्मुखो वोपविश्य
दक्षिणकरेण शुद्धं जलमादाय कनिष्ठांगुष्ठौ विहायेतरांगुलीः
संहतोर्ध्वाः कृत्वा ब्राह्मतीर्थेन अग्नेवेदाय नमः यजुर्वेदाय नमः
सामवेदाय नम इति त्रिः पीत्वा पाणिं प्रक्षाल्याकुंचितोष्ठमास्यं
स्पृष्टांगुलीगुहमूलेनायवेवेदाय नमः सेतिहासपुराणेभ्यो नम इति
द्विः प्रमृज्यांभः स्पृष्ट्वा पाणिना अग्नये नम इति मुखं सकृदवाङ्
निमृज्य पाणिं प्रक्षाल्य संहतांगुष्ठतर्जन्यग्राभ्यां सूर्याय नमः सोमाय
नम इति दक्षिकवामनेत्रे स्पृष्ट्वापः स्पृष्ट्वांगुष्ठमध्यमाभ्यामावृत्तेन
वायवे नम इति ०

Fol. 3b : ब्राह्मणो द्वादशांगुलप्रमाणं क्षत्रविदशङ्गुलान्तु
नवमृचतुरंगुलप्रमाणं कनिष्ठिकास्थूलम् उदुंबरप्रक्षापामार्गवेणु-
जंबूचूताशोकखदिरक्षीरिंकटिकिवृक्षाभ्यतमवृक्षोद्भवं चूर्णीकृताग्रं
काष्ठं

आयुर्बलं यशो वचः प्रजाः पशु वसूनि च ।

ब्रह्म प्रज्ञां च मेधां च त्वं नो धेहि वनस्पते ॥

इत्यभिमन्य तेन सर्वदंतान्संशोध्य तत्प्रक्षालितं भक्ता शुचिदेशे न्यस्य
तादृशाथैव जिह्वालेखनिकया जिह्वा संशोध्य द्वादश गंडूपान् कृत्वा
पूर्ववद् द्विराचामेत् । दंतकाष्ठालाभे प्रतिविद्धदिने च प्रदेशिनी-
वर्जंगुलीतृणपणैर्द्वादश गंडूपैर्वा मुखं शोषयेत् । ततः शुद्धं गोमयं
गृहीत्वा नद्यादिसमीपं गत्वोद्धृतजलेर्मुखं पाणी पादौ च प्रक्षाल्य ।
अथ तत्सवितुर्वरेण्यं ०

The hymn "Apo hi shihā" is mentioned, fol. 5,
as consisting of nine verses (*Rigv.* x. 9), and not
of four (*Atharvav.* i. 5).

A *pratyavarsha*-mantra is quoted fol. 11:
अथ प्रत्यवरोह

जातवेदः पुनस्त्वं देवेभ्यो देवेभ्यो हव्यं वह नः प्रजानन् ।

प्रजां पुष्टिरयिमास्मासु धेनुषा भव यजमानाय शंयोः ॥

इति प्रातःसंध्या ॥ अथोपासनं fol. 11 ; इत्यग्निर्कार्षी
fol. 24. It ends :

ततः प्रबोधकालपर्यंतं पुनः पूर्वं श्रयायां यथासुखं स्वपेत् ।
इदं प्रभातोत्थानादिशयनांतं कर्म प्रतिदिनं कुर्यात् ।

रघुनाथेन विंध्यन्यभट्टमाधवसूनुना ।

कृता निबंधान् प्रेक्षाशु समूलाहिकपद्धतिः ॥

इति श्रीउपाध्यायभट्टमाधवात्मज-भट्टरघुनाथवर्येण आहि-
कप्रयोगः संपूर्णः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

C. UPANISHADS.

488.

1723. Foll. 231 (of which 73, 74, 89-97, 223-230 are wanting); size 8 in. by 3½ in.; fairly written, in Devanāgarī, about the beginning of the 17th century; 7-9 lines in a page.

A collection of *Upanishads*.

Many of the *Upanishads* in this and the following collections have been printed, either separately, or in the "*Ātharvaṇa Upanishads*," now being published, with *Nārāyaṇa's dīpikā*, by *Rāmamaya Tarkaratna*, in the *Bibliotheca Indica*.

1. *Uttarātāpanīyopaniṣad*, begins ओ देवा ह वै प्रनापतिमब्रुवन्नखोरणीयांसमिममात्मानमोकारं नो व्याचक्षेति ° 9 *khaṇḍa*.
2. *Kāṭhavalī-upaniṣad*, fol. 18b : उग्रह वै वाजश्रवसः सर्ववेदसं ददौ । ° 6 *vallī*.
3. *Muṇḍakopaniṣad*, fol. 30b : ब्रह्मा देवानां प्रथमः संबभूव ।
4. *Brahmavidyopaniṣad*, fol. 38 :
प्रसारदांतमुत्पस्य (!) विष्णोरद्भुतकर्मणः ।
रहस्यं ब्रह्मविद्यायां ध्रुवाग्निः संप्रचक्षते ॥
ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म यदुक्तं ब्रह्मवादिभिः । °
5. *Kshurikopaniṣad* (v. l. *Churikopaniṣad*), fol. 39 : क्षुरिकांसं प्रवक्ष्यामि धारणायोपसिद्धये । °
6. *Cūlikopaniṣad* (Weber, I. St., ix. 10), fol. 41 :
अष्टपादं शुचिं हंसं त्रिमूर्तं मणिमव्ययं ।
द्विवर्तमानं तेजसे* सर्वैः पश्यन्न पश्यति ॥
भूतसंमोहने काले भिन्ने तमसि वैखरे । °
7. *Garbhopaniṣad*, fol. 43 :
पंचात्मकं पंचसु वर्तमानं धटाश्रयं (!) षड्गुणयोगयुक्तं ।
8. *Mahopaniṣad*, fol. 46 : अथातो महोपनिषदमेव ।

* ? तेजसंधे (sic) MS.; तेजसैद्ध (= तेजसा इद्ध)
Calcutta edition; Weber, as above.

तदाहुरेको ह नारायण आसीत् । न ब्रह्मा न ईशानन-
मा गो (!) नागनीरोरो नेमे आशपृथिवी न नक्षत्राणि
न सूर्यः । स एकाको नर एव °

9. *Ātmopaniṣad*, fol. 47b : अथैवांगिरास्त्रिविधः
पुरुषस्तद्यथा बाह्यात्मांतरात्मा चेति त्वक्नखनांसलोमां-
गुल्यांगुष्ठपृष्ठो वंश ° ॥ अथांतरात्मा नाम पृथिव्यग्नेजो ° ॥
अथ परमात्मा नाम यथाक्षरमुपाशनोयः । °
It ends : ° इत्येष परमात्मा पुरुषो नाम ॥

10. *Rāmopurvatāpanīyopaniṣad*, fol. 48b :
चिन्मये ऽस्मिन्महाविष्णौ °
11. *Rāmottaratāpanīyopaniṣad*, fol. 57 : बृह-
स्पतिरुवाच याज्ञवल्क्यं यदनु कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं
सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं विमुक्तं वै कुरुक्षेत्रं °
12. *Uttara-Gopālatāpanīyopaniṣad*, fol. 65b :
एकदा हि ब्रजस्त्रियाः सकामाः °
13. *Śvetāśvataropaniṣad*, in six adhyāyas,
fol. 75 : ब्रह्मवादिनो वदन्ति किंकारणं ब्रह्म °
14. *Skandopaniṣad*, fol. 87 : शिवः सर्वं स्कंदोवाच ।
अच्युतो ऽस्मि महादेव तव कारुण्यलेशतः ।
विज्ञानघन एवास्मि शिवो स्मि किमतः परं ॥
निरंजन एवाभाति नीतःकरणजं हि तत् ।
अंतःकरणनाशे च संचिन्मात्रस्थितो हरिः ॥

15. *Maitrāyaṇopaniṣad* (acc. to Colebrooke's
index), fol. 88 : बृहद्रथो नाम राजा वैराज्ये पुत्रं
निधापयित्वेदमाशाश्वतं मन्यमानः शरीरवैराग्यमुपेतो ऽरण्यं
निर्जगाम । ° one paragraph and part of a
second, after which nine leaves missing ;
cf. Cowell's ed. of *Maitri-upaniṣad*, p. 4.
16. *Kṛishṇopaniṣad* (beginning, wanting).
It ends : भूमावतारितं सर्वं वैकुण्ठं स्वर्गवासिनः ॥
17. *Jābālopaniṣad*, in five paragraphs, fol.
105 : बृहस्पतिरुवाच याज्ञवल्क्यं यदनु कुरुक्षेत्रं देव-
तानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं अत्र हि जंतोः
प्राणेषूत्क्रममाणेषु रुद्रस्तारकं ब्रह्म व्याचष्टे °

It ends : देहत्यागं करोति परमहंसो नाम ॥

18. *Nārāyaṇopaniṣad*, fol. 107 : अथ पुरुषो ह वै नारायणो ऽकामयत प्रजाः मृजेयेति नारायणाद्भ्या जायते नारायणाद्विष्णुर्जायते नारायणाद्ब्रह्म जायते नारायणाद् द्वादशादित्या रुद्राः सर्वा देवताः ०
19. *Kaulopaniṣad*, fol. 108b : अथ धर्मयाज्ञा साक्षा बुद्धिश्च । ज्ञानं मोक्षकारणं मोक्षात्सर्वता बुद्धिः । ०
20. *Kaivalyopaniṣad*, fol. 109 : अथाश्वलायनो भगवंतं परमेश्वरं परिसमेतोवाच । ०
21. *Brahmopaniṣad*, fol. 111b : अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति ०
22. *Praśnopaniṣad*, fol. 114 : मुक्तेशा च ०
23. *Prāṇāgnihotropaniṣad*, fol. 120b : अथातः सर्वोपनिषत्सारं संसारज्ञानमधीतमन्नमूत्रं शरीरयज्ञं व्याख्यास्यामः । अस्मिन्नेव पुरुषशरीरे ०
24. *Māṇḍūkyaopaniṣad*, fol. 123b : ओमित्येतदक्षरं ०
- [25. *Vaitathyopaniṣad* (Bibl. Ind. *Māṇḍūkyop.*, p. 402), fol. 126b :
वैतथ्यं सर्वभावानां स्वप्न आहुर्मनीषिणः । ०
- [26. *Advaitopaniṣad* (ib. 447), fol. 129 :
उपासनाश्रितो भेदो जाते ब्रह्मणि वर्तते ०
27. *Nāḍabindūpaniṣad*, fol. 132 :
अकारो दक्षिणः पञ्च उकारस्तत्परः स्मृतः । ०
28. *Brahmabindūpaniṣad*, fol. 133b :
मनो हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च । ०
29. *Amṛitabindūpaniṣad*, fol. 135 :
शास्त्राख्यधीत्य मेधावी अभ्यस्य च पुनः पुनः । ०
30. *Dhyānabindūpaniṣad*, fol. 137b :
योगतत्त्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया । ०
- The third śloka begins :
यदि शैलसमं पापं विस्तीर्णो योजनान्वहून् । ०
- See Up. 33.
31. *Tejabindūpaniṣad*, fol. 139 :
तेजचिंदुः परं ध्यानं विश्रान्तो हृदि स्थितः । ०
32. *Yogaśikhopaniṣad*, fol. 140 :
योगशिखां प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञानेषु चोत्तमां । ०
33. *Yogatattvopaniṣad*, fol. 140b :
योगतत्त्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया । ०

- The first two ślokas as those of Up. 30; then
यन्यस्तं (!) पूर्वं पीत्वापि निःपीड्य परमेरान् (!) । ०
34. *Sannyāsopaniṣad*, fol. 141b : अथाहिताग्निस्त्रियेत प्रेतस्य मंत्रैः संस्कारोपतिष्ठते ०
35. *Ārūṇeyopaniṣad*, fol. 143b : आरुणिः प्रजापतिनेर्लोकां (!) जगाम तं गत्वोवाच केन भगवन्कर्मण्यशेषतो विसृजामीति । ०
36. *Kaṇṭhasrutyupaniṣad*, fol. 145 : यो ऽनुक्रमेण संन्यस्यति स संनस्तो भवति य आत्मानं क्रियाभिः सुगुप्तं करोति मातरं पितरं भार्यां पुत्रान्मुद्गदो बंधून् मोदयित्वा ये चास्य चृत्विजस्तान् ०
37. *Keneshitopaniṣad*, fol. 148.
38. *Kālāgnirudropaniṣad*, fol. 150 : कालाग्निरुद्रं भगवंतं सनत्कुमारः पप्रच्छ । अधीहि भगवन् ०
39. *Gopīcandanopaniṣad*, fol. 152 : गोपिकानां संरक्षणि कुतः संरक्षणि (!) नरकमृत्योर्भयाच्च संरक्षणि चंदनं तु तुष्टिकरणं किं नाम तुष्टिकरणं ब्रह्मचंदनं एव विद्वानेवमाशापयेत् । एतच्च धारयेत् गोपीचंदनमृत्तिका या निरुक्ता ब्रह्मलोके महीयते । ०
40. *Darśanopaniṣad*, fol. 154b :
यदा काले महापूज्या महनक्षत्रवर्जितं ।
तदा काले तु विश्वस्य कः कर्ता कथ्योपमा (!) ॥
आदौ देवी महानंदा नर्मनी (!) देवता स्वयं ।
तस्मादित्सा सुसंपन्ना दृष्टाश्च न ततः क्रिया ॥
ततो विधं वरारोहे पिंडब्रह्मांडबुद्धिं ।
अव्यक्ताव्यक्तभावेन विचरामि जगत्त्रयः (!) ॥
एवं श्रीगुरु आदिनाथमछेदनाथ तत्पुत्र उदयनाथ दंडनाथ सत्यनाथ संतोषनाथ कूर्मेनाथ मत्स्यदपुत्रो भवनजितस्य श्रीगोरक्षनाथ अकुलो मार्गः शून्यसंकेतः ईश्वरसंतानो ०
41. *Paingalopaniṣad*, fol. 155b : अथ हैनं पैंगलो पप्रच्छ यज्ञवल्क्यं (!) । किं ज्ञानं ज्ञानिनां किं कर्म का च स्थितिरिति स होवाच याज्ञवल्क्यः समानि नत्वा सुसंपन्नो मुमुक्षुरेकविंशति तारयेत् ब्रह्मविद्भिमानकोत्तरशतं कुलं ०
42. *Vajrasūcī-upaniṣad*, fol. 156b :
वज्रसूचीं प्रवक्ष्यामि शास्त्र[म]ज्ञानभेदनं ।
दूषणं ज्ञानहीनानां भूषणं ज्ञानचक्षुषां ॥ ०
43. *Nṛsiṃhapūrvatāpanīyopaniṣad* (cf. Bibl. Ind. ed.), fol. 158b : भद्रं करोमिः शृणुयाम ०

इति पूर्येतापनीये महोपनिषत् ॥ ओं देवा ह वै
मृत्योः पापेभ्यः संसाराच्चाविभयुः ० fol. 162b ; ० य
एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ देवा ह वै प्रजापतिमब्रुवन्नानुबुभस्य
मंत्रराजस्य वारसिंहस्य शक्तिवीजं ब्रूहि ० fol. 166 ;
० इति महोपनिषत् ॥ देवा ह वै प्रजापतिम ० नारसिं-
हस्यांगमंत्राक्तो ब्रूहि ० fol. 167 ; ० इत्याथर्वेणीये
तापनीये तृतीयोपनिषत् ॥ fol. 170b ; देवा ह वै
प्रजापतिमब्रुवन्महाचक्रं नाम चक्रं नो ब्रूहि ० इत्याथर्वे-
णीये तापनीयोपनिषत् fol. 175.

44. *Mahā-Nārāyaṇopaniṣad*, fol. 176 (here
begins a different MS.): ओं नमो महते नारा-
यणाय ॥ संभस्य पारे भुवनस्य मध्ये नाकस्य पृष्ठे महतो
महीयान् । ० *Taitt. Ār. X.* 1-64. The sections
are not numbered here (*cp.* p. 27, No. 181).

45. *Sarvopaniṣatsāra*, fol. 198 : कथं बंधः कथं
मोक्षः का विद्या काविद्येति ज्ञाद्यत्सप्रमुखं तुरीयं च
कथमयमन्नमयः प्राणमयः मनोमयः विज्ञानमय आनंदमयः
कथं कर्ता जीवः क्षेत्रज्ञः साक्षी ०

It ends : न सती नासती अनिरूप्यमात्रे सती
लक्षणसती लक्षणशून्या सा मायेत्युच्यते ॥

46. *Hamsopaniṣad*, fol. 201 :

भगवन्सर्वधर्मज्ञ सर्वज्ञास्त्वविशारद ।

ब्रह्मविद्याप्रबोधे हि केनोपायेन ज्ञायते ॥

सनत्सुजात उवाच । विचार्यै सर्ववेदेषु मतं ज्ञात्वा

[पिनाकिनः ।

पार्वत्या कथितं तत्त्वं शृणु गौतम तन्मम ।

अनाख्येयमिदं गुह्यं योगिनीकोशसंनिभं ।

हंसस्य गतिविस्तारं भक्तिमुक्तिफलप्रदं ॥

अथ हंसपरमहंसनिर्णयं व्याख्यास्यामो ब्रह्मचारिणे
ज्ञाताय दाताय गुरुभक्त्यै ०

47. *Paramahamsopaniṣad*, fol. 204 : अथ
योगिनां परमहंसानां कोऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरि-
ति नारदो भगवंतमुपगम्योवाच । तं भगवानाह ।
योऽयं परमहंसमार्गो लोके दुर्लभतरो ०

48. *Taittirīyopaniṣad* (= *Taittirīyāranyaka*
VII.-IX.), fol. 206b. The *Sikshāvallī*
(7th *prapāṭhaka*) ends fol. 212 ; the
Ānandavallī * (or *Brahmavallī*, 8th *prap.*),

fol. 217 ; the *Bhṛigu Vallī* (9th *prap.*),
fol. 220.

49. *Garudopaniṣad*, fol. 220 : ब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्या-
मि ब्रह्मा नारदाय नारदो बृहत्सेनाय बृहत्सेन इन्द्राय ०

50. *Kālāgnirudropaniṣad*, fol. 221 : अथ
कालाग्निरुद्रं भगवंतं सनत्कुमारः पप्रक्ष । अधीहि ०

51. *Atharvasīra-upaniṣad*, fol. 222b : देवा ह
वै स्वर्गे लोकमायस्ते देवा रुद्रमपृच्छन्को भवानिति ०
only the first six lines, the rest (fol.
223-230) being lost.

52. *Atharvasīkhopaniṣad*, only the last leaf
(ends as next MS. *Up.* 7).

489.

269b. Foll. 88 ; size 11½ in. by 5½ in. ;
fairly written, in Devanāgarī, in the latter part
of last century ; thirteen lines in a page.

A collection of *Upanishads*. It begins :
अथाथर्वेणीये उपनिषदस्तथा शाखांतरीयाश्च लिख्यते ।

1. *Muṇḍakopaniṣad*.

2. *Praśnopaniṣad* begins fol. 4b.

3. *Brahmavidyopaniṣad*, fol. 8 :

ब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञानमनुत्तमं ।

यत्रोत्पत्तिं लयं चैव ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥

प्रसादांतसमुत्पत्तस्य विष्णोरद्भुतकर्मणः ।

रहस्यं ब्रह्मविद्यायां ध्रुवाग्निः संप्रचक्षते ॥

ओमित्येकाक्षरं ०

4. *Kshurikopaniṣad*, fol. 8b :

क्षुरिकां संप्रवक्ष्यामि धारणां योगसिद्धये ।

द्विवर्तमानं तेजसे सर्वैः पश्यन्न पश्यति ॥ ०

5. *Cūlakopaniṣad* (!), fol. 9b :

अष्टपादं शुचिं हंसं त्रिसूत्रं मणिमव्ययं । ०

6. *Atharvasīra-upaniṣad*, fol. 10 : देवा ह वै स्वर्गे
लोकमगमस्ते रुद्रमपृच्छन्को भवानिति । ०

7. *Atharvasīkhopaniṣad* (wrongly called
Atharvasīropaniṣad in colophon), fol. 13b :
पिप्पलादोगिराः सनत्कुमारश्चाथर्वेण भगवंतं पप्रक्ष
किमादौ प्रपुञ्क्तं ध्यानं ध्यायितव्यं ०

* The title *Ānandavallī* is often applied to the
seventh and eighth *prapāṭhakas*.

8. *Garbhopenishad*, fol. 14b :

पंचात्मकं पंचसु वर्तमानं षडाश्रयं षड्गुणयोगयुक्तं । °

9. *Mahopenishad*, fol. 16 : अथातो महोपनिषदमेव तदादुरेको ह वै नारायण आसीन्न ब्रह्मा न ईशानो °

10. *Brahmopenishad*, fol. 16b : अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति । नाभिर्हृदयं कंठो मूर्धेति °

11. *Prāṇāgnihotropenishad*, fol. 18b : अथातः सर्वोपनिषत्सारं संसारज्ञानमधीतमन्नसूत्रं शारीरयज्ञं व्याख्यास्यामः । तस्मिन्नेव पुरुषशरीरे विनाप्यग्निहोत्रेण °

12. *Mūṇḍūkypenishad*, fol. 20 : ओमित्येतदक्षरमिदं सर्वं ° ends प्रथमं प्रकरणं समाप्तं ।

[13. *Vaitathyūkhyam* dvitīyam prakaraṇam (gaudapādiyakārikāṇi, Calc. ed., p.402), fol. 22 : वैतथ्यं सर्वभावानां °

[14. *Advaitākhyam* tritīyam prakaraṇam (ib. p. 447), fol. 23 : उपासनाश्रितो धर्मो °

[15. *Alūtaśāntākhyam* caturtham prakaraṇam (ib. p. 513) begins fol. 25 : ज्ञानेनाकाशकल्पेन °; ends इत्युपदेशस्ये अलातशान्ताख्यं प्रकरणं समाप्तं । अथर्ववेदे पंचदशोपनिषत्समाप्ता ॥

16. *Nīlarudropenishad*, in 3 *khaṇḍa*, fol. 28b : अपश्यं चावरोहं तं दिवितः पृथिवीभयः । अपश्यमपश्यं तं रुद्रं (!) नीलग्रीवं शिखंडिनं ॥ दिवि उग्रोतिवारुक्षत् । (!) प्रतिष्ठा भूम्यामधि । जनासः पश्यत महत् नीलग्रीवं विलोहितं ॥ एष एव वीरहा (!) रुद्रो जलाशभेषजीः । विज्ञे क्षेममनीनशङ्कातीकारो ष्येतु ते (!) ॥

17. *Nāḍabindūpenishad*, fol. 29 :

अकारो दक्षिणः पक्ष उकारश्चोत्तरः स्मृतः । मकारस्तस्य पुच्छं वा अर्धमात्रा शिरस्तथा ॥ °

18. *Brahmabindūpenishad*, fol. 30 :

मनो हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च । °

19. *Amṛitabindūpenishad*, fol. 30b :

शास्त्राख्यधीत्य मेधावी अभ्यस्य च पुनः पुनः । °

20. *Dhyānabindūpenishad*, fol. 32 :

योगतत्त्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया । तच्छ्रुत्वा ° ॥ विष्णुर्नाम ° । तत्त्वमार्गे ° ॥ यदि शैलसमं पापं ° ।

21. *Tejobindūpenishad*, fol. 33 :

तेजोविंदुः परं ध्यानं विश्रान्तीतं हृदि स्थितं । °

22. *Yogasikshopenishad*, fol. 33b :

योगशिखां प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञानेषु चोत्तमां ।

यदा तु ध्यायते मंत्रं गात्रकं यो ऽभिजायते ॥ °

23. *Yogatattvopenishad*, fol. 33b :

योगतत्त्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया । °

Same two *śloka*s as in 20 ; then

यः स्तन्यं पूर्वपीत्वा (!) निष्पीड्य च पयोधरान् । °

24. *Sannyāsopenishad*, fol. 34 : अथाहिताग्नि-ध्रियेत प्रेतस्य मंत्रैः संस्कारोपतिष्ठते °

25. *Ārūṇi-upanishad*, fol. 35b : आरुणिः प्रजापतेर्लोकं जगाम । तं गत्वोवाच केन भगवन्कर्मण्य-शेषतो विसृजामीति °

26. *Kaṇṭhāśrutyupanishad*, fol. 36 : यो ऽनुक्रमेण संन्यसति स संन्यस्तो भवति को ऽयं संन्यास उच्यते कथं संन्यस्तो भवति य आत्मानं क्रियाभिः सुगुहं करोति मातरं °

27. *Pinḍopenishad*, fol. 37b :

देवता क्षुषयः सर्वे ब्रह्माण्डमिदमब्रुवन् ।

मृतस्य दीयते पिण्डं कथं गृह्णात्यचेतसः ॥

भिन्ने पंचात्मके देहे गते पंचसु पंचधा ।

हंसस्त्यक्त्वा गतो देहं कस्मिन्स्थाने प्रतिष्ठितः ॥

ब्रह्मोवाच । अहं वसति तोयेषु अहं वसति चाग्निषु । °

28. *Ātmopenishad*, in three *khaṇḍa*, fol. 38 : अथैवांगिरास्त्रिविधः पुरुषः तद्यथा बाह्यात्मातरात्मा परमात्मा चेति °

29. *Nṛsiṃha - pūrvatāpanīye Mahopanishat prathamā*, fol. 38b.

[30. *Nṛsiṃhapūrvatāpanīye Mahopanishat dvitīyā*, fol. 40b.

[31. *Nṛsiṃhapūrvatāpanīye Mahopanishat tritīyā*, fol. 42b.

[32. *Nṛsiṃhapūrvatāpanīye Mahopanishat caturthā*, fol. 43.

[33. *Nṛsiṃhapūrvatāpanīye Mahopanishat pañcamā*, fol. 44b.

34. *Nṛsiṃhottaratāpanīyopenishad*, fol. 46.

35. *Kaṭhavalīy-upanishad*, fol. 53b.

36. *Kaṭhavalīy-upanishad Uttaravallī*, fol. 56b.

37. *Keneshitopanishad* (*Talavakāropanishad*), fol. 58b.
38. *Nārāyaṇopanishad*, fol. 59 : अथ पुरुषो ह वै नारायणो ऽकामयत प्रजाः सृजेय इति ०
39. *Bṛhannārāyaṇopanishat* (= *Mahānārāyaṇopanishad*) *pūrvā* (11 sections), fol. 60b : अंभस्य पारे भुवनस्य मध्ये नाकस्य पृष्ठे महतो मही-यान् । ० *Taitt. Ār.* x. 1-14.
40. *Bṛhannārāyaṇopanishat* *uttarā* (10 sections), fol. 65 : पृणिः सूर्ये आदित्यमर्चयति तपः सत्यं मधु क्षरति । तद्ब्रह्म तदाप आपो ज्योती रसोमृतं ब्रह्म भूभुवः स्वरौ ॥ सर्वो वै रुद्रस्तस्मै रुद्राय ० *Taitt. Ār.* x. 15-63.
41. *Sarvopanishatsūra*, fol. 69 : कथं बंधः कथं मोक्षः का अविद्या का विद्येति ०
42. *Hamsopanishad*, fol. 70b :
भगवन्सर्वधर्मज्ञ सर्वज्ञास्तुविशारदः ०
43. *Paramahamsopanishad*, fol. 71b : अथ योगिनां परमहंसानां को ऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति नारदो ०
44. *Ānandavallyupanishad* (7th and 8th *prap.* of *Taitt. Ār.*), fol. 72.
45. *Bhṛiguvallyupanishad* (9th *prap.* of *Taitt. Ār.*), fol. 76.
46. *Gāruḍopanishad*, fol. 77b : ब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्यामि ब्रह्मा नारदाय नारदो ०
47. *Kālāgnirudropanishad*, fol. 78 : अथ काला-ग्निरुद्रं भगवंतं सनत्कुमारः पप्रच्छाधीहि ०
48. *Rāma-pūrvatāpanīyopanishad*, fol. 78b :
चिन्मये ऽस्मिन्महाविष्णौ जाते दशरथे हरौ । ०
49. *Rāmottaratāpanīyopanishad*, fol. 82 : बृह-स्पतिरुवाच याज्ञवल्क्ये । यदनु कुरुक्षेत्रं ०
50. *Kaivalyopanishad*, fol. 85.
51. *Jābālopanishad*, fol. 86 : [बृहस्पतिरुवाच]
याज्ञवल्क्ये यदनु कुरुक्षेत्रं ०
52. *Āśramopanishad*, fol. 87b : अथातश्चत्वार
आश्रमाः षोडश भेदा भवन्ति । तत्र ब्रह्मचारिणश्चतुर्विधा
भवन्ति ० four *khaṇḍa*.

The collection ends :

द्विपञ्चाशत्संख्योपनिषद्ग्रन्थः समाप्तः ॥ पञ्चदशोपनिषदो भवन्ति
शौनकीयानां । मुंडकादिस्त्वलातीता विज्ञेया ब्रह्मवेदस्य ॥

सप्तविंशत्तपान्याश्च पैप्पलादिप्रभेदतः ।

एवं पञ्चाशद्ब्रह्मिका ब्रह्मवेदस्य नान्यतः ॥

नीलरुद्रप्रभृतय आश्रमांताः प्रकीर्तिताः ।

एताः सर्वाः पृथग्वाक्या जीवब्रह्मैक्यबोधिकाः ॥

इत्यथर्ववेदोपनिषद्ग्रन्थः समाप्तः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

490.

1686b. Fol. 72; size 9½ in. by 4 in.; Devanāgarī character, written about the middle of the 17th century; 9-11 lines in a page. The writing has become almost illegible through wear in many places.

Another collection of *Upanishads*.

1. *Tripurī-upanishad* begins : ओं शब्दस्य शीरुपर-सर्गधविषयाः पंच पृथिव्यादयश्च परमात्मनः समुपपन्नाः । तस्मादेतस्मादात्मन आकाशः संभूतः । आकाशाद्वायुः । ०
2. *Brahmopanishad*, fol. 5 : अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति । ०
3. *Taittirīyopanishad*, fol. 7b.
4. *Mahā(or Vṛihad)-Nārāyaṇopanishad* (also called *Yājñīkī-upanishad*, fol. 17b : अंभस्य पारे भुवनस्य मध्ये ० See preceding MS., *Up.* 39 and 40.
5. *Kenopanishad* (*Talavakāropanishad*) fol. 40.
6. *Muṇḍakopanishad*, fol. 42.
7. *Praśnopanishad*, fol. 47.
8. *Rudropanishad* (or *Atharvasiro-rudropa-nishad*), fol. 53 : ओं नमः शिवाय ॥ देवा ह वै स्वर्गे लोकमायंस्ते रुद्रमपृच्छन् को भवानिति ०
9. *Kālāgnirudropanishad*, fol. 59 : संवत्को ऽग्निर्यमिः । विश्वसंख्यो रुद्रा [दे]वता अनुष्टुप् छंदः । रुद्रप्रत्यये जये विनियोगः । कालाग्निरुद्रं भगवंतं सनत्कुमारं पप्रच्छ ०
10. *Nārāyaṇopanishad*, fol. 60 : अथ पुरुषो ह वै नारायणो ऽकामयत प्रजाः सृजेयेति । ०

11. *Hamsopanishad*, fol. 61 : अथ हंसपरमहंसनि-
र्णयं व्याख्यास्यामः । ब्रह्मचारिणे दांताय । गुरुभक्त्या
हंसहंसति सदायं देहेषु व्याप्तो ०
12. *Kaivalyopanishad*, fol. 62.
13. *Mahopanishad*, fol. 64 : अथातो महोपनिष-
दमेव । तदाहुरेको ह वै नारायणः । ०
14. *Ātmabodhopanishadah*, fol. 65 : हरिः ।
ओं । प्रत्यगानंदब्रह्मपुरुषं । प्रणवस्वरूपं । ०
15. *Paingalopanishad*, fol. 65b : अथ हैनं पैंगलः
पमञ्ज याज्ञवल्क्यः । किं कर्म का च स्थितिः । स
होवाच याज्ञवल्क्यं । समानि वोदि (!) संपन्नो मुमुक्षुरे-
कविंशति तारयति । चंद्रवच्चरं मेद देहि विमुक्तः ०
16. *Garbhopanishad*, fol. 66 :
पंचात्मकं पंचसु यत्तमानं षडाश्रयं षड्गुणयोगयुक्तं । ०
17. *Gāruḍopanishad*, fol. 68 : ओं नमो भगवते
नवगुरुडाय विष्णुवाहनाय त्रैलोक्यपरिप्रजिताय वज्र-
नखवज्रतुंडाय । वज्रपक्षाप कृतशरीराय । रहि रहि
रहि महागरुड । दुष्टविषं छिंधि छिंधि आवेश्य
आवेश्य । दुष्टराक्षसविषं छिंधि छिंधि । ब्रह्मविद्यां
प्रयच्छामि । ब्रह्म नारदाय नारदो बृहत्सेनाय बृहत्सेनो
इंद्राय इंद्रो ० See p. 111b, Up. 49 ; Weber,
Ind. Stud. xvii. p. 161.
18. *Kaṭhopanishad*, fol. 68.
19. *Māṇḍūkyaopanishad*, fol. 69b.
20. *Kenopanishad* (as above, Up. 7), fol. 70b.
[H. T. COLEBROOKE.]

491.

1972. Size 8½ in. by 4 in.; well written,
in the Devanāgarī character, by different recent
hands ; generally nine lines in a page.

Another collection of *Upanishads*.

1. Foll. 1-5 : *Kālāgnirudropanishad*, with a
commentary (*dīpikā*) by *Nārāyaṇa*.

The *Upanishad* begins : अथ कालाग्निरुद्रं
सनाकुमारः पमञ्ज । ०

The commentary begins :

कालाग्निरुद्रोपनिषदिष्टं षडंशवैपाठिनां ।

पंचचत्वारिंशत्तमे त्रिपुंड्रविधिनिर्णयः ॥

अस्य श्रीकालाग्निरुद्रोपनिषदः संवत्तको ऋषिः
विश्वरूपी ०

It ends : नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।

अस्यष्टपदवाक्यानां कालाग्निरुद्रदीपिका ॥

- 2, 3. *Cūlikopanishad*, but here, together with
the *Yogaśikhā*, called *Mantrikopanishad*,
begins fol. 6b (cf. p. 118b) :

अष्टपादशुचिं हंसं त्रिसूत्रमणुमच्ययं ।

त्रिवृत्तं तेजसो हंसं सवैतः पश्यन्न पश्यति (!) ॥

भूतसंमोहने काले भिन्ने तमसि वेरवे । ०

It ends fol. 7b : लीनाश्चाव्यक्तालिन इति ॥ अथ
योगशिलां प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञानेषु चोत्तमां । ०

It ends : तदा पश्यति योगेन संसारोद्धेदनं महत् ।
संसारोद्धेदनं महदिति ॥ इति अथर्ववेदे मंत्रिकोपनिष-
त्समाप्ता ॥

4. (*Laghu*)-*Jūbālopanishad*, in 5 paragraphs,
fol. 9 : लघुजाबालोपनिषद्प्रारंभः ॥ बृहस्पतिरुवाच
याज्ञवल्क्यं यदनु कुरुक्षेत्रं देवानां दवयजनं ०

It ends : देहत्यागं करोति स परमहंसो नाम स
परमहंसो नामेति ॥ इति जाबालोपनिषत्समाप्ता ॥

- 5-9. *Pañca-Atharvaśīrshopanishadah* :

a) *Gaṇapatyatharvaśīrsha*, fol. 12b :

ओं स ह नाववतु । स ह नौ भुनक्तु । स ह वीर्यं
करवाधै । ० ends : गणपतिअथर्वेशोर्धं समाप्तं ॥

b) *Nārāyaṇopanishad*, fol. 13b : अथ

पुरुषो ह वै नारायणो ऽकामयत प्रजाः सृजेयेति ०
ends : ० श्रीनारायणसायुज्यमवाप्नोति ॥ इत्युपनिषत् ॥

c) *Śivūtharvaśīrshopanishad*, fol. 16b :

देवा ह वै स्वर्गं लोकमायन् । ते देवा रुद्रमपृच्छन् ।
को भवानीति ० ends : अथर्वेशोर्धं तृतीयोपनिषत्स-
माप्ता ॥

d) *Sūryūtharvaśīra*, fol. 17b : अथ सूर्यो-

थर्वेशिरं व्याख्यास्यामः ॥ ब्रह्मा ऋषिः । गायत्री छंदः । ०
It ends : इति सूर्यनारायणथर्वेशोर्धं समाप्तं ॥

अथर्वेशोर्धं चतुर्थोपनिषत्समाप्ता ॥

e) *Devyatharvaśīra*, fol. 21b : सर्वे वै देवा

देवीमुपतस्थुः । कासि त्वं महादेवि । साब्रवीदहं ब्रह्म-
स्वरूपिणी । ० It ends : देवोअथर्वेशिरं समाप्तं ॥

10. *Gopāla-pūrvatūpanyupanishad*, fol. 26b :

सच्चिदानंदरूपाय कृष्णायार्क्षिण्यकारिणे । ०

It ends : तं यजेन्न भजेदित्यो तत्सदिति ॥ इति श्री-
ब्रह्मवेदोपकृष्णोपनिषत्सु पुरपसमाप्तः ॥

11. *Gopāla-uttaratāpanyupanishad*, fol. 30b :

विष्णोरर्च्यार्थं शिलाधीशैरुप (!) न रमति वैष्णवैर्जा-
तिर्वैद्विर्विष्णो वा वैष्णवानां कलिकलमथ ते पादतीर्थे
बुद्धिर्मेत नान्नि विष्णोः पुरुषकलुष हे शब्दसामान्यबु-
द्धिर्विष्णो सर्वेश्वरेशेतदि जरसमधिर्वस्य वा नारकीस
एकदा * व्रजस्त्रियः सकामाः ०

This *Upanishad* is here divided into
twenty sections. It ends : इति श्रीअथर्ववेदे
श्रीमत्तोपालोत्तरतापिन्यौपनिषत्समाप्तः ॥ ब्रह्मवेद उप-
निषत्समाप्तः ॥

12. *Vāsudevopanishad*, fol. 38 : नमस्कृत्य भगवंतं

नारदः सर्वेश्वरं वासुदेवं पश्यन् श्रीभगवन्ब्रह्मैश्वर्यं विधिं
द्रव्यमन्त्रः स्थानादिसहितं मे ब्रूहीति । तं होवाच
भगवान्वासुदेवो वैकुण्ठस्थानोद्भवं मम प्रीतिकरं मङ्गलैर्ब्र-
ह्मादिभिर्धारितं विष्णुचंदनं वैकुण्ठस्थानादाहृत्य द्वार-
कायां मया प्रतिष्ठितं चंदनं कुंकुमादिसहितं विष्णुचंदनं
ममाग्रे प्रतिदिनमालिप्तं गो(पी)भिः प्रक्षालनाद् गोपी-
चंदनमाख्यातं मदंगलेपनं पुण्यं चक्रतीर्थीतरे स्थितं चक्र-
समायुक्तं पीतवर्णं मुक्तिमाधनं भवति ॥ १ ॥ अथ
गोपीचंदनं नमस्कृत्य ० four sections ; it ends :
इत्यथर्ववेदे वासुदेवोपनिषत्समाप्तः ॥

13. *Gopīcandanopanishad*, fol. 39b : गोपीकानां

संरक्षणी वृत्तः संरक्षणी लोकस्य नरकान्मृत्योर्भयाच्च
संरक्षणीचंदनं तुष्टिकरणं च किं नाम तुष्टिकरणं ब्रह्मा-
नंदकारणं य एवं विद्वानेतदाख्यापयेत् ० six sec-
tions ; it ends : इति ० गोपीचंदनोपनिषत्समाप्तः ॥

14. [*Hanumadukta*]-*Rāmopanishad*, fol. 42b :

सनकादयो योगीन्द्रा अन्ये च क्षुधयस्तथा ।
प्रह्लादाद्या विष्णुभक्ता हनुमंतमिदं ब्रुवन् ॥
वायुपुत्र महाबाहो किं तत्त्वं ब्रह्मवादिनां ।
पुराणेष्वष्टदशसु स्मृतिष्वष्टादशखणि ॥ ०

It ends : इति हनुमंतोक्तारामोपनिषत्समाप्तः ॥

15. *Rāmopanishad*, fol. 44 : हनुमानुवाच ।

सिंहासने समासीनं रामं पौलस्त्यसूदनं ।
प्रणम्य दंडवद्भूमौ पौलस्त्यो वाक्पमब्रवीत् ॥
रघुनाथ महाबाहो कैवल्यं कथितं मया ।
अज्ञानां सुलभं चैव कथनीयं च सौलभं ॥

श्रीराम उवाच ॥ अथ पंचदंडका ॥ ०

It ends : इत्यथर्वेणरहस्ये रामोपनिषत्समाप्तः ॥

16. *Yogarājopanishad*, fol. 44b :

योगराजं प्रवक्ष्यामि योगिनां योगसिद्धये ।

मंत्रयोगो लयश्चैव राजयोगो हठस्तथा ॥ ०

21 ślokas ; ends : इति योगराजोपनिषत्समाप्तः ॥

17. *Sundarītāpanyupanishad*, fol. 46 : अथैत-

स्मिन्तरे भगवान् प्राजापत्यं वैष्णवं विलयकारणरूप-
माश्रित्य पुरा त्रिधा भगवत्येवमादि सत्यभूषेव खरो ३
मिति त्रीणि पुराणि खर्भूपातालानि त्रिपुराणि हैरं
ब्रह्मात्मकेन ह्रींकारेण ० 8 kaṇḍikās ; ends :
परां भैरवीं चित्कलां महात्रिपुरादेवीं ध्यायेमहि
ध्यानयोगेनैवं सकलपूजनाचैनं वेदेति महोपनिषत् ॥
इत्यथर्ववेदे सुंदरीतापनी समाप्तः ॥

18. *Mṛityulāṅgalopanishad*, fol. 51 : मृत्युलांगलं

व्याख्यास्यामोस्य मृत्युलांगलमंत्रस्यानुष्टुप् छंदः । काला-
ग्निरुद्रो देवता वसिष्ठ ऋषिर्धर्मो देवता मृत्यूपस्थाने
विनियोगः । अथातो योगजिज्ञासा मधुमती वाजिन्यहं ०
ends : इति मृत्युलांगलोपनिषद् समाप्तः ॥

19. *Krishṇopanishad*, fol. 52 :

ते होचुस्तं सुराः सर्वे भगवंतं सनातनं ।

नो वक्ष्यमवतारा वै गृह्यते नैव भूतले ॥

अज्ञया ० 27 ślokas ; ends : इति कृष्णोपनिषद्
समाप्तः ॥

20. *Krishṇa-purushottama-siddhāntopanishad*,
fol. 54 :

निरंजनो निराख्यातो निर्विकल्पो नमो नमः ।

पूर्णानंदो हरिस्तस्मात् माधारहितः पुरुषोत्तमः ॥

अष्टावष्ट सहस्रे द्वे ०

It ends : श्रीकृष्णभगवान् नारायणपरमात्मा पुरुषो-
त्तमः त्रिगुणरहितः स्वयं । कथं पुरुष एवेदं सर्वं ॥
श्रीकृष्णपुरुषोत्तमसिद्धान्तोपनिषत्समाप्तः ॥

21. *Brahmopanishad*, fol. 56b : अथास्य पुरुषस्य

चत्वारि स्थानानि भवन्ति । नाभिर्हृदयं कंठो मूर्धा च ०

22. *Hamsopanishad*, fol. 58b : अथ हंसपरमहंस-

निर्णयं व्याख्यास्यामो ब्रह्मचारिणे दाताय गुरुभक्ताय
हंस हंसेति सदायं ०

23. *Paramahamsopanishad*, fol. 60 : अथ योगिनां

परमहंसानां मागिस्तेषां का स्थितिरिति नारदो भगवंत-
मुपसनेत्योवाच ०

* Here begins the text of the Calcutta edition.

24. *Arūṇyopaniṣad*, fol. 62 : स ह नाव ° शान्तिः
ओं आरुणिः प्रजापतेर्लोकं जगाम तं गत्वोवाच
प्रजापते केन भगवन्कमीक्ष्यशेषतो विमृजानोति °
ends : इति ° अरण्योपनिषत्समाप्ता (!) ॥

[25. *Saṅkara's Drigdrīśyaviveka*, fol. 63 :
दृक् दृशौ द्वौ पदार्थौ स्तः परस्य रविलक्षणौ ।
दृक् ब्रह्म दृश्यं मायेति सर्ववेदांतनिर्णयः ॥ १ ॥ °
48 *śloka*s ; ends : इति शंकरभगवतः कृतौ
दृग्दृश्यविवेक समाप्तः ।

26. *Māṇḍūkyaopaniṣad*, fol. 67b : ओमित्येतदक्ष-
रमिदं सर्वं ° ends : इत्यथर्वणशिखायां मांडूक्योपनि-
षत्समाप्ता ॥

27. *Talavakāropaniṣad*, fol. 71 : केनेषितं °
ends : केनापरपयीतलवकारोपनिषदि चतुर्थे खंडः ॥

28. *Kaivalyopaniṣad*, fol. 73b : आश्रलायनो
भगवंतं परमेश्वरं परिसमेत्योवाच ° ends : च्युक्ता-
खीयकैवल्योपनिषत्समाप्ता ॥

29. *Subālopaniṣad*, fol. 76 : स ह नाववतु °
शान्तिः ॥ तदाहः किं तदासीत्तस्मै स होवाच । न सन्नासन्न
सदसदिति ° 16 *kaṇḍikās* ; ends : शके १७४१
प्रमाथीनामसंवत्सरे दक्षिणायने वर्षा चतुर्थी भाद्रपदव-
द्यदशम्यां भौमवासरे ° [DR. JOHN TAYLOR.]

492.

1095A. Foll. 16 ; size 12½ in. by 4½ in. ;
fairly written, in Devanāgarī, in the latter part
of the 17th century ; eleven lines in a page.

The text of six of the ancient *Upanishads* :

1. *Īśā* (*Īśāvāsya*, or *Vājasaneya*)-*upani-*
shad.
2. *Kena* (or *Talavakāra*)-*upaniṣad*, begins
fol. 2a.
3. *Kaṭha* (*vallī*)-*upaniṣad*, fol. 3b.
4. *Praśnopaniṣad*, fol. 8b.
5. *Muṇḍakopaniṣad*, fol. 12b.
6. *Māṇḍūkyaopaniṣad*, fol. 16.

[H. T. COLEBROOKE.]

493, 494.

3182, 3183. Two vols., folio, paged 1-723,
679-1301 resp. ; European paper ; size 12 in.
by 7½ in. ; well written, in the Telugu character ;
21-30 lines in a page ; except pp. 676-723 of
the first vol., which are in Devanāgarī ; twenty
lines in a page.

A collection of "*Upanishads*, known to the
Āndhrika Paṇḍits, and procured by Sir Walter
Elliot, in Telingana, in the years 1850-51." See
Journal of the Asiatic Society of Bengal, vol.
xx. p. 607. At the beginning of vol. i. a list
of contents has been inserted, containing the
titles in Telugu and Roman letters.

a. Vol. I., pp. 1-675.

1. *Īśāvāsyaopaniṣad* begins :

पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णान्तरूपमुदच्यते ।
पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥

ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ ओं

ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किं च जगतां जगत् °

2. *Kenopaniṣad*, p. 3 : आप्यायंतु ममांगानि
वाक्प्राणश्चक्षु ओत्रमथो बलमिन्द्रियाणि च सर्वाणि सर्वं
ब्रह्मोपनिषदं माहं ब्रह्म निराकुर्यां मा मा ब्रह्म निराक-
रोद् अनिराकरणमस्त्वनिराकरणं मे । अस्तु तदात्मनि
निरते य उपनिषत्सु धर्मास्ते मयि संतु ते मयि संतु ॥
केनेषितं पतति प्रेषितं मनः ° For the opening
benediction, see above, No 135.

3-4. *Kaṭhavallyupaniṣad*, p. 7 : सह नाववतु सह
नो भुनक्तु सह वीर्यं करवावहै तेजस्विनावधीतमस्तु मा
विद्विषावहै ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ ओं ॥ उशन्
ह वै वाजश्रवसः °

5. *Praśnopaniṣad*, fol. 19 : सह नाववत्विति
शान्तिः ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ ओं सुवेशा च
भारद्वाजः °

6. *Muṇḍakopaniṣad*, p. 27 : भद्रं कर्णेभिरिति
शान्तिः ॥ ओं ॥ ब्रह्म (!) देवानां प्रथमः °

7-10. *Māṇḍūkyaopaniṣad*, p. 35 :

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्रैः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिः व्यशेम देवहितं यदायुः ॥

- स्वस्ति न इन्द्रो वृधश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥
ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ ओमित्येतदक्षरमिदं सर्वं ०
For the benediction see beginning of
Nrisiṃha-tāpanī, Calcutta edition.
11. *Taittirīyopaniṣad*, p. 55 : ओं तच्छस्योरा-
वृणोमहे गातुं यज्ञाय । गातुं यज्ञयतये etc. *Taitt.*
Āraṇy., *prap.* 3, followed (from p. 68) by
prap. 7-10. In the northern texts *prap.* 7-9
are considered as the *Taittirīyopaniṣad*.
12. *Aitareyopaniṣad*, p. 115 : वाङ्मे मनसि
प्रतिष्ठितं मनो मे वाचि प्रतिष्ठितमाविराविर्मे एधि ०
Ait. Ār. II., *adhy.* 7 (as benediction?) ;
followed by एष पंपा एतत्कर्मैतद्ब्रह्मैतत्सत्यं ० *Ait.*
Ār. II., *adhy.* 1-6. [Acc. to *Śaṅkara*, *Ait.*
Ār. II., 4-7 constitute the *Aitareyopaniṣad*.
13. *Chāndogyaopaniṣad*, p. 135 : आप्यायंतु
ममांगानि ० शान्तिः ॥ ओमित्येतदक्षरमुक्तीयमुपासीत ० 8
prapāṭhakas (or *adhyāyas*).
14. *Bṛihadāraṇyakopaniṣad*, p. 215 : पूरुमदः ०
शान्तिः ॥ उषा वा अश्वस्य मेघस्य शिरः ० 8 *adhyāyas*.
15. *Brahmopaniṣad*, p. 303 : सह नाववत्विति
शान्तिः ॥ अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति ०
16. *Kaivalyopaniṣad*, p. 305 : सह ० ॥ अथा-
श्वालयनो भगवंतं परमेष्ठिनं ०
17. *Jūbālyupaniṣad*, p. 309 : पूरुमद इति शान्तिः ॥
बृहस्पतिरुवाच याज्ञवल्क्यं यदनु कुरुष्वेवं ०
18. *Śvetāśvataropaniṣad*, p. 313 : सह ० ॥ ब्रह्म-
वादिनो वदन्ति । किं कारणं ०
19. *Hamsopaniṣad*, p. 323 : पूरुमद इति शान्तिः ॥
ओं भगवंत्सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ।
ब्रह्मविद्याप्रबोधो हि केनोपायेन जायते ॥
सनत्कुमार उवाच । विचार्य सर्वधर्मेषु मतं ज्ञात्वा पिना-
, पार्वत्या कथितं तत्त्वं शृणु गौतम तन्मतं ॥ [किनः ।
अनाश्वेयमिदं गुह्यं योगिने कोशसन्निभं ।
हंसस्याकृतिवित्सारं भुक्तिमुक्तिफलप्रदं ॥
अथ हंसपरमहंसनिर्णयं व्याख्यास्यामो ब्रह्मचारिणे
दांताय गुरुभक्त्याय ०

20. *Ārunikopaniṣad*, p. 325 : आप्यायंतु ० शान्तिः ॥
ओं ॥ आरुणिः प्रजापतेर्लोकं जगाम । तं गत्वोवाच ।
केन ०
21. *Garbhopaniṣad*, p. 327 : सह ० ॥
पंचात्मकं पंचसु वर्तमानं षडाश्रयं षडुपयोगयुक्तं । ०
22. *Nārāyaṇopaniṣad*, p. 331 : सह ० ॥ अथ
पुरुषो ह वै नारायणो कामयत । प्रजाः सृजेयेति । ०
23. *Paramahamsopaniṣad*, p. 333 : पूरुमद ० ॥
अथ योगिनां परमहंसानां कोयं मार्गस्तेषां का स्थिति-
रिति नारदो ०
24. *Amṛitabindūpaniṣad*, p. 335 : सह ० ॥
मनो हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च ।
अशुद्धं कामसंकल्पं शुद्धं कामविवर्जितं ॥
[This is the beginning of the *Brahma-*
bindūpaniṣad in the northern texts.]
25. *Amṛitanāḍopaniṣad*, p. 337 : सह ० ॥
शास्त्राख्यधीत्य मेधावी अभ्यस्य च पुनः पुनः ।
परमं ब्रह्म विज्ञाय उल्कावत्तान्यथोत्सृजेत् ॥
[This is the beginning of the *Amṛita-*
bindūpaniṣad in the northern texts.]
26. *Atharvasiropaniṣad*, p. 341 : भद्रं ० शान्तिः ॥
ओं देवा ह वै स्वर्गं लोकमगमं ते देवा रुद्रमपृच्छन्को
भवानिति ०
27. *Atharvasiḥkopaniṣad*, p. 347 : भद्रं ० शान्तिः ॥
अथ हैनं वैष्णवादीरंगिराः सनत्कुमारश्चाष्टवर्षाणमुवाच
भगवन् किमादौ प्रयुक्तं ध्यानं ध्यायितव्यं ०
28. *Maitrāyaṇīyopaniṣad*, p. 349 : आप्यायं-
त्विति शान्तिः ॥ ओं ॥ बृहद्रथो वै नाम राजा राज्ये
ज्येष्ठं पुत्रं निधापयित्वेदमशाश्वतं मन्यमानः शरीरं वैरा-
ग्यमुपेतो ऽख्यं निर्जगाम । स तत्र परमं तप आस्था-
दादित्यमीक्षमाण ऊर्ध्वबाहुस्तिष्ठत्यंते सहस्रस्य मुनेरतिक-
माजगामाग्निरिवाधूमकस्तेजसा निर्देहन्निवात्मविद्भगवां-
क्षाकायस्य उन्निष्ठोत्तिष्ठ वरं वृणीष्वेति राजानमब्रवीत् ।
स तस्मै नमस्कृत्योवाच भगवन्नाहमात्मविह्वं तत्त्वविह्व-
गुमो वयं स त्वं नो ब्रूहीति । एतद्ब्रह्मं पुरस्तादशक्यं मा
पृच्छ प्रश्नैस्त्वाकान्यान्कामान् वृणीष्वेति शाकायनस्य
चरणावभिमृशमानो राज्ञो गाथां जगाद ॥ १ ॥ भग-
वन्नस्थिचर्मे ०

29. *Kaushītakopanishad*, p. 359 : वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥ चित्रो ह वै गार्ग्यायणिर्यस्यमाण आरुणं वज्रे स ह पुत्रं ज्येष्ठकेतुं प्रजिघाय यजयेति तं हासीनं पप्रच्छ गौतमस्य पुत्रास्ते संवृतं^० (cf. Cowell's ed., p. 3).
30. *Brihajjābālopanishad*, p. 379 : भद्रं^० ॥ ओं आपो वा इदमासंतलिलमेव स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे समभवत् । तस्यांतमैनसि कामः समवर्तत ॥ इदं^० सृजेयमिति । तस्माद्यत्पुरुषो मनसाभिगच्छति तद्वाचा वदति तत्कर्मणा करोति । तद्देवाभ्यनूक्ता । कामस्तदग्रे समवर्तताधि मनसो रेतः प्रथमं यदासीत् । सतो बंधुमसति निरविंदन् हृदि प्रतीया कथयो मनीषेति । उपैनं तदुपनमति यत्कामो भवति य एवं वेद । स तपो जप्स्यत । स तपस्तप्त्वा स एतं भुमुंठः (!) कालाग्निरुद्रमगमदागत्य भो विभूतेर्माहात्म्यं ब्रूहीति । तथेति प्रत्यवोचत् । भुमुंठवच्यमानं किमिति ।^०
31. *Nṛsiṃhapūrvatāpanīyopanishad*, p. 397 : भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः ॥ ओं ॥ आपो वा इदमासन्तलिलमेव स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे समभवत् । तस्यांतमैनसि कामः समवर्तत । इदं^० सृजेयमिति^० मनीषेति । उपैनं तदुपनमति यत्कामो भवति य एवं वेद । स तपो जप्स्यत । स तपस्तप्त्वा स एतं मंत्रराजं नारसिंहमानुषुभमपश्यत् ।^०
32. *Nṛsiṃhottaratāpanīyopanishad*, p. 411 : (no benediction) देवा ह वै प्रजापतिमनुवन्नगोरणिष्यांसमिममात्मानमोकारं नो व्याचक्षेति ।^० The *Pūrva* and *Uttara T.* are counted together as six *upanishads* (31-36) in the list of contents. See Burnell, Index to Tanjore MSS., p. 35b.
33. *Kālāgnirudropanishad*, p. 427 : सह^० ॥ अथ कालाग्निरुद्रोपनिषत्संवर्तकाग्निरुद्रपिरनुष्टुप् छंदः । श्रीकालाग्निरुद्रा देवता कालाग्निरुद्रप्रीत्यर्थं जपविनियोगः । अथ कालाग्निरुद्रं भगवंतं संनक्तुमारः पप्रच्छाधीहि भगवं त्रिपुंड्रविधिं सतत्त्वं किं ब्रह्मं^०
34. *Maitreyī-upanishad*, p. 431 : आप्यायन्ति शान्तिः ॥ ओं बृहद्रथो वै नाम राजा राज्ये ज्येष्ठं पुत्रं^० [as 28, above] राजेमां गाथां जगाद ॥ १ ॥ अथ किमेतैर्वान्यानां शोषणं महर्षिवानां शिखरिणां प्रपतनं ह्यस्य प्रचलनं स्थानं वा तरुणां निमज्जनं पृथिव्या स्थानादवसरणं सुराणां सोहमिरेतद्विधेऽस्मिन्सारे किं

कामोपभोगैश्चैरेवाश्रितस्यासकृदुपावर्तनं (!) दृश्यत इत्युद्धर्तुमर्हसीत्यंधोदपानस्ते भेक इवाहमस्मिन्सारे भगवंस्त्वं नो गतिरिति ॥ २ ॥^०

35. *Subālopanishad*, p. 439 : पूर्णमद इति शान्तिः ॥ ओं तदाहुः किं तदासीन्नस्मै स होवाच न सन्नामन्न सदसदिति तस्मात्तमः संजायते तमसो भूतादिभूतादेराकाशमाकाशाद्वायुः^०
36. *Kshurikopanishad*, p. 455 : सह^० ॥ ओं क्षुरिकं (!) संप्रवक्ष्यामि धारणां योगसिद्धये । यां प्राप्य न पुनर्जन्म योगपुक्तस्य जायते ॥^०
37. *Mantrikopanishad*,* p. 457 : पूर्णमद^० ॥ अष्टपादं शुचिं हंसं त्रिसूत्रमणुमव्ययं । त्रिवर्त्मानं तेजसोहं सर्वतः पश्यन्न पश्यति (!) ॥ १ ॥ भूतसंमोहने काले भिन्ने तमसि वै खरे (!) । अतः पश्यन्ति सत्त्वस्था निर्गुणं गुणगंधरे (!) ॥ २ ॥ अशक्यः सोऽन्यथा द्रष्टुं ध्यायमानः कुमारकैः । विकारजननीमाज्ञामष्टरूपामजां भुवां ॥ ३ ॥ ध्यायते ध्यासिता तेन तन्यते प्रेर्यते पुनः । सूयते पुरुषार्थं च तेनैवाधिष्ठितं जगत् ॥ ४ ॥ गौरवाद्यंतवती सा जनित्री (सर्वा) भूतभाविनी । सितासिता च रक्ता च सर्वकामदुष्टा विभोः ॥ ५ ॥ पिबन्ते नाम विषयामविज्ञाताः कुमारकैः (!) । एकस्तु पिबते देवः स्वच्छंदोच वशानुगः ॥ ६ ॥ ध्यानक्रियाभ्यां भगवान्भुक्तेऽसौ प्रसहद्विभुः । सर्वसाधारिणीं दोग्ध्रीं पिब्यमानां† तु यज्जिभिः ॥ ७ ॥ पश्यन्त्यस्मान्महात्मानः सुपर्णे पिप्पलाशनं (? MS. पे^०) । उदासीनं भुवं हंसं स्नातकाध्वर्यवो जगुः ॥ ८ ॥ शंसंतमनुशंसन्ति बह्वृचाः शास्त्रकोविदाः । रथंतरं बृहत्साम सप्रवैदस्तु (!) गिष्यते† ॥ ९ ॥ मंत्रोपनिषद्ं ब्रह्म पदक्रमसमन्वितं । पठन्ति भार्गवा ह्येते स्रग्वर्णो भृगून्मताः ॥ १० ॥

* As a specimen of the southern recension of the *Upanishads* the complete text is given of this tract, otherwise called *Cūlikopanishad*. The numbers of the *śloka*s have been added to facilitate reference to the text editions in Weber's *Ind. Stud.* ix. p. 10 seq.; and in the *Ātharvāṇa Upanishads*, p. 129 seq. In Burnell's *Ind. to Tanjore MSS.* it is called *Mantrōpanishad* (see *śloka* 10.)

† The combination *īy* is almost invariably written *īyy* in Southern MSS. A final *visarga* is also usually assimilated before sibilants.

स ब्रह्मचारी प्रत्यक्षस्तं बोधफलितस्तथा ।
 अन्तर्धानं रोहितोच्छिष्टः पश्यतो बहुविस्तरे ॥ ११ ॥
 कालः प्राणश्च भगवान्मनुः शर्वो भवश्च ।
 रुद्रश्च शरवात्साधुरस्तथा (!) * ॥ १२ ॥
 प्रजापति विराट् चैव पृष्णः सलिल एव च ।
 स्तूयते मंत्रसंस्तुत्यैरथर्वविधितैर्विभुः ॥ १३ ॥
 तं षड्विंशक इत्येके सप्तविंशं तथापरे
 पुरुषं निर्गुणं सांख्यामथर्वशिरसो विदुः ॥ १४ ॥
 चतुर्विंशतिसंख्यातं व्यक्तमव्यक्तमेव च ।
 अद्वैतं द्वैतमित्याहुस्त्रिधा तं पंचधा तथा ॥ १५ ॥
 ब्रह्माद्यं स्थावरान्तं च पश्यति ज्ञानचक्षुषः ।
 तमेकमेव पश्यति परिशुभं विभुं द्विजाः ॥ १६ ॥
 यस्मिन्सर्वमिदं प्रोतं ब्रह्म स्थावरजंगमं ।
 तस्मिन्नेव लयं याति सर्वतः सागरे यथा ॥ १७ ॥
 यस्मिन्भावाः प्रलियन्ते लीनाश्चाव्यक्ता ययुः ।
 पश्यति व्यक्ता भूयो जायन्ते बुद्धदा इव ॥ १८ ॥
 क्षेत्रज्ञाधिष्ठितं चैव कारुण्यैर्विद्यते पुनः ।
 एवं स भगवां देवं पश्यत्यन्ये पुनः पुनः ॥ १९ ॥
 ब्रह्म ब्रह्मेत्यथार्याणि ये विदुर्ब्राह्मणास्तथा ।
 अत्रैव ते लयं याति लीनाश्चाव्यक्तशालिनो २० ।
 लीनाश्चाव्यक्तशालिन इत्युपनिषत् ॥ पूर्णमद इति
 शान्तिः ॥ मंत्रिकोपनिषत्समाम्ना ॥

38. *Sarvasāropanishad*, p. 459 :

सर्वसारं निरालंबं रहस्यं वज्रसूचकं ।
 तेजोनाथध्यानविद्यायोगतत्त्वात्मबोधकं ॥
 सह नाववत्विति शान्तिः ॥ ओं कथं बंधः कथं मोक्षः
 काविद्या का विद्येति । जाग्रत्स्वप्न सुषुप्तिरुत्थं च कथं ।
 अन्नमयप्राणमयमनोमयविज्ञानमयानन्दमयकोशाः कथं ।
 See *Sarvopaniṣatsāra*, above, p. 113a.

39. *Nirālambopaniṣad*, p. 463 : श्रीएकांशरेश्वराय
 नमः ॥ पूर्णमद इति शान्तिः ॥ ओं

एषामज्ञानजंतूनां समस्तारिष्टशान्तये (!) ।
 यद्यद्वोधय्यमखिलं तदाशंके ब्रवीम्यहं ॥

किं ब्रह्म क ईश्वरः को जीवः का प्रकृतिः कः
 परमात्मा को ब्रह्मा को विष्णुः को रुद्रः क ईंद्रः कः
 ज्ञानः कः सूर्यः कश्चंद्रः के सुराः के असुराः के
 पिशाचाः के मनुष्याः का स्त्रियः के पश्चादयः किं
 स्थावरं के ब्राह्मणादयः का जातिः किं कर्म किमकर्म

किं ज्ञानं किं सुखं किं दुःखं कः सर्गः को नरकः ०
 कः सन्नासीत्याशंकाह । ब्रह्मेति च महदहंकारपृथिव्या-
 पस्तेजोवायुराकाशकत्वेन ०

It ends : ० स मुक्तः स पूज्यः स यागी स पर-
 महंसः सो ऽवधूतः स ब्राह्मण इति । निरालंबोपनिषदं
 यो ऽधीते गुर्वनुग्रहतः सो ऽग्निपूतो भवति स वायुपूतो
 भवति न स पुनरावर्तते । न स पुनरावर्तते पुनर्नाभिजा-
 यते । इत्युपनिषत् । पूर्णमद इति शान्तिः ॥

Text (varying considerably), German
 translation and analysis of this *Upanishad*,
 by A. Weber, *Ind. Stud.*, xvii. p. 136 seq.

40. *Rahasyopaniṣad*, p. 467 : सह ० ॥ ओं
 अथातो रहस्योपनिषदं व्याख्यास्यामो देवर्षयो ब्रह्माणं
 संपूज्य प्रणिपत्य पप्रच्छुः । भगवन्नस्माकं रहस्योपनिषदं
 ब्रूहीति । सो ऽब्रवीत् ।

पुरा व्यासो महातेजाः सर्ववेदतपोनिधिः ।

प्रणिपत्य शिवं सांबं कृताञ्जलिरुवाच ह ॥

श्रीवेदेव्यास उवाच ।

देवदेव महाराज पाशच्छेद दृढव्रत ।

शुकस्य मम पुत्रस्य वेदसंस्कारकर्मणि ॥ ०

41. *Vajrasūcikopaniṣad*, p. 473 : आप्यायंत्विति
 शान्तिः ॥ ओं

वज्रसूचिं प्रवक्ष्यामि शस्त्रमज्ञानभेदनं ।

दूषणं ज्ञानहीनानां भूषणं ज्ञानचक्षुषां ॥

ब्रह्मक्षत्रियवैश्यशूद्रा इति चत्वारो वर्णास्तेषां वर्णानां
 ब्राह्मण एव प्रधान इति वेदवचनानुरूपं स्मृतिभिरप्युक्तं
 तत्र चोद्यमस्ति । को वा ब्राह्मणो नाम । किं जीवः
 किं देवाः किं जातिः किं ज्ञानं ०

42. *Tejobindūpanishad*, p. 475 : सह ० ॥

तेजोबिन्दु परं ध्यानं विश्वात्मा हृदि संस्थितं ।

अणुवं शोभिवं शान्तं स्थूलं सूक्ष्मं परं च यत् ॥

दुःखाद्यं च हुराराध्यं दुष्प्रेष्यं मुक्तमव्ययं ।

दुर्लभं तत्सत्यं ध्यानं मुनीनां च मनीषिणां ॥

यताहारो जितक्रोधो जितसंगो जितेन्द्रियः ।

निर्द्वन्द्वो निरहंकारो निराशीरपरिग्रहः ॥ ०

It has the same 14 ślokas (though with
 considerable variations in every line) as
 those printed in the *Atharvāna Upani-*

* ? Four aksharas omitted after मनुः

shads, pp. 29, 30. It does not, however, stop there, but goes on—for 27 pages more (the first 14 ślokas occupying one page)—as follows :

यमो हि नियमस्यागो मौनं देशश्च कालतः ।
आसनं मूलबंधश्च देहसाम्यं च दृक्स्थितिः ॥
प्राणसंयमनश्चैव प्रत्याहारश्च धारणा ।
आत्मध्यानं समाधिश्च प्रोक्तास्त्यागानि वै क्रमात् ॥०

It ends :

तेजोविंदूपनिषदमभ्यसेत्सर्वदा मुदा ।
सकृद्भ्यासमात्रेण ब्रह्मैव भवति स्वयमित्युपनिषत् ॥
सह नाववर्त्तति शान्तिः ॥ श्रीशंकरेश्वराय नमः ॥
तेजोविंदूपनिषत्समाप्ता ॥

43. *Nāḍabindūpanishad*, p. 503 : वाङ्मनसोति शान्तिः ॥ ओं

अकारो दक्षिणः पञ्च उकारस्तूत्र स्मृतः ।
मकारं पुच्छन्तिताहुरर्धमात्रा तु मस्तकं ॥
पादादिकं गुणास्तस्य शरीरं तत्त्वमुच्यते ।
धर्मो ऽस्य दक्षिणश्चतुर्धर्मो ऽधोपर स्मृतः ॥०

Here again we have (with variations) the 20 ślokas, of which the *Nāḍabindu* consists in the *Ātharvaṇa Upanishads*, pp. 15-17; after which the MS. continues (for some 35 ślokas more) as follows :

आत्मानं सततं ज्ञात्वा कालं नय महामते ।
प्रारब्धमखिलं भुञ्जंनोद्वेगं (!) कर्तुमर्हसि ॥
उत्पन्ने चात्मविज्ञाने प्रारब्धं नैव मुंचति ।
तत्त्वज्ञानोदयादूर्ध्वं प्रारब्धं नैव विद्यते ॥०

It ends : दृष्टि स्थिरा यस्य विना सदृश्यं
वायु स्थिरो यस्य विना प्रयत्नं ।
चिन्नस्थिरं यस्य विना विलंबं
स ब्रह्मतारांतरनादरूपः ॥

इत्युपनिषत् ॥ वाङ्मनसोति शान्तिः ॥ नादविंदूप-
निषत्समाप्ता ॥

44. *Dhyānabindūpanishad*, p. 509 : सह ० ॥ ओं

यदि शैलसमं पापं विस्तीर्णं बहुयोजनं ।
भिद्यते ध्यानयोगेन नान्यो भेदः कदाचन ॥
बीजाक्षरं परं बिंदु नादं तस्योपरि स्थितं ।
स शब्दश्चाक्षरे स्त्रीणे निःशब्दं परमं पदं ॥०

Ślokas 3-10 of the printed text, *Āth. Up.* pp. 26, 27 ; after which the MS. proceeds :

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म ध्येयं सर्वमुमुक्षुभिः ।
पृथिव्यग्निश्च च्छुर्वेदो भूतित्वेव पितामहः ॥
अकारे तु लयं प्राप्ते प्रथमे प्रणवांशके ।
अंतरिक्षं यजुर्वीर्युर्ध्वो विष्णुर्जनादिनः ॥०
some 140 ślokas more. It ends :
तत्त्वानि ज्योतिर्हि (!) नादं तु बिंदु महेश्वरं पदं ।
य एवं वेद पुरुषः स कैवल्यं समश्नुते ॥

इत्युपनिषत् ॥ सह ० ॥ ध्यानविंदूपनिषत्समाप्ता ॥

45. *Brahmavidyopanishad*, p. 519 : सह ० ॥ ओं
ब्रह्मविद्योपनिषदुच्यते ।

प्रसादाद्ब्रह्मणस्तस्य विष्णोरद्भुतकर्मणः ।

रहस्यं ब्रह्मविद्यायां मुवाग्निं संप्रचक्षते ॥

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म यदुक्तं ब्रह्मवादिभिः ।

शरीरं तस्य वक्ष्यामि स्थानं कालत्रयं तथा ॥ etc.,

to the end of the text in the *Āth. Up.*, p. 202 ; the last half-śloka running here,

धियं हि चिंत्यते ब्रह्म सो ऽस्मृतत्वाय कल्पते ॥

These 13 ślokas, however, only form the first paragraph ; this being followed by a second section of nearly 100 ślokas, beginning :

वायुस्तेजस्तपाकाशस्त्रिविधो जीवसंक्षितः ।

स जीवः प्राण इत्युक्तो बालाग्रशतकल्पतः ॥

नाभिस्थाने स्थितं विश्वं शुद्धतत्वं सुनिर्मलं ।

आदित्यमिव दीप्यते रश्मिभिश्चाखिलं शिवं ॥०

Ending :

सर्वग्रासो ऽम्यहं सर्वद्रष्टा सर्वानुभूहं ।

एवं यो वेद तत्त्वेन स वै पुरुष उच्यते ॥

46. *Yogatattvopanishad*, p. 527 : सह ० ॥ ओं

योगतत्त्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया ।

तच्छ्रुत्वा च पठित्वा च सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

विष्णोर्नाम महायोगी महाभूतो महातपाः ।

तत्त्वमार्गे यथा दीपो दृश्यते पुरुषोत्तमः ॥

तमाराध्य जगन्नाथं प्रणिपत्य पितामहः ।

पप्रच्छ योगतत्त्वं मे ब्रूहि चाष्टांगसंयुतः ॥

तमुवाच ढुषीकेशो वक्ष्यामि शृणु तत्त्वतः ।

सर्वे जीवाः सुखैर्दुःखैर्मायाकारेण वेष्टिताः ॥०

Some 140 *ślokas*, the last of which is :

निषिद्धैर्नैवभिर्द्वाैर्निर्जने निरुपद्रवे ।

निश्चितं तात्मभूतानामनिष्टं (!) योगसेवया ॥

47. *Ātmabodhohanishad*, p. 539 : वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥ प्रत्यगानन्दं ब्रह्मपुरुषं । प्रणवस्वरूपं । अकार उकार मकार इति त्र्यक्षरं प्रणवं तदेतदोमिति यमुक्ता मुच्यते योगी जन्मसंसारबंधनात् । ओं नमो नारायणाय शंखचक्रगदाधराय ० Prose and verse.

It ends : आनन्दत्वात् मे दुःखमज्ञानाद्भावसत्यवदिति । आत्मबोधोपनिषदं मुहूर्तमुपासित्वा न च पुनरावर्तते ॥ वाङ्मे ० ॥

48. *Nārada-parivṛjākopanishad*, in 9 sections (*upadeśa*), p. 543 : ओं भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः ॥ ओं अथ कदाचित्परिव्राजकाभरणो नारदः सर्वलोकसंचारं कुर्वन्नपूर्वपुण्यस्थलानितिदिष्टि (!) कुर्वन्नवलोक्य चित्रशुद्धिं प्राप्य निर्वैरः शान्तो दांतः सर्वतो निर्वेदमासाद्य स्वरूपसंधानमनुसंधाय नियमानंदविशेषगम्यं । मुनिजनैरुपसंकीर्णं नैमिशारण्यं पुण्यस्थलमवलोक्य ० Prose and verse.

It ends : यत्र गत्वा न निवर्तन्ते योगिनः सूर्यो न तत्र भाति न शशांको ऽपि न स पुनरावर्तते । न स पुनरावर्तते तत्कैवल्यमित्युपनिषत् ॥ नवमोपदेशः ॥ भद्रं ० ॥ नारदपरिव्राजकोपनिषत्समाप्ता ॥

49. *Trīśikhibrahmanopanishad*, p. 579 : पूर्णमद इति शान्तिः ॥ ओं त्रिशिखिब्राह्मण आदित्यलोकं जगाम तं गत्वोवाच भगवन् किं देवाः किं प्राणः किं कारणं किमात्मा । तं होवाच सर्वमिदं शिव एव विजानीहि किंतु नित्यशुद्धो निरंजनो विभुरद्वयः शिव एकः स्वेन भासेदं सर्वं दृष्ट्वा तस्मा यः (!) पिंडवदेकं भिन्नवदवभासते ॥ ०

It ends : सुषुप्तिवद्यश्चरति स्वभावपरिनिश्चलः । निर्वाणपदमाश्रित्य योगी कैवल्यमित्युपनिषत् ॥ पूर्णं ० ॥

50. *Sitopanishad*, p. 591 : ओं भद्रं कर्णेभिरेति शान्तिः ॥ ओं देवा ह वै प्रजापतिमब्रुवन् का सीता किं रूपमिति । स होवाच प्रजापतिः । सीता इति मूलप्रकृतिरूपत्वात् सीता प्रकृति स्मृता । प्रणवप्रकृतिरूपत्वात् सीता प्रकृतिरित्युच्यते ।

सीता इति त्रिवर्णात्मा साष्टान्मायमया भवेत् ।

विष्णुः प्रपंचबीजश्च माया ईकार उच्यते ॥ ०

Mainly prose.

It ends : अलं चकार स्थिरा प्रसन्नलोचनसर्वदेवतैः (!) पूज्यमाना वीरलक्ष्मीति विज्ञायतेत्युपनिषत् ॥ ०

51. *Yogacūḍāmaṇi-upanishad*, p. 595 : आप्यायत्विति शान्तिः ॥

ओं योगचूडामणिं वक्ष्ये योगिनां हितकाम्यया ।

कैवल्यसिद्धिदं गूढं सेवितं योगवित्तमैः ॥

आसनं प्राणसंरोधः प्रत्याहारश्च धारणा ।

ध्यानं समाधिरेतानि योगांगानि भवन्ति षट् ॥ ०

It ends :

यथा त्रितय्यकाले तु रविः प्रत्याहरेत्प्रभां ।

त्रितय्यांगस्थितो योगी विकारं मानसं हरेदित्युपनिषत् ॥ ०

52. *Nirvāṇopanishad*, p. 607 : वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥ ओं अथ निर्वाणोपनिषदं व्याख्यास्यामः । परमहंसः सो ऽहं । परिव्राजकाः पश्चिमलिङ्गाः । मन्मथल्लेचपालकाः गगनसिद्धांतं समृतकल्लोलनदी । अक्षयं निरंजनं । निःसंशयः च्युधिः । निर्वाणो देवता । निष्कशप्रवृत्तिः । निष्कवलज्ञानं । ऊर्ध्वज्ञायः ॥ ०

It ends : सन्यासं संते ब्रह्मा खंडाकारं । नित्यं सर्वसंदेहनाशनं । एतं निर्वाणदर्शनं । शिष्यं पुत्रं विना न देयमित्युपनिषत् ॥ ०

53. *Maṇḍalabrāhmaṇopanishad*, in 5 sections (*brāhmaṇa*), p. 609 : पूर्णमद ० ॥ ओं याज्ञवल्क्यो ह वै महामुनिरादित्यलोकं जगाम । तमादित्यं नत्वा भो भगवन्नादित्यात्मतत्त्वमनुब्रूहीति । स होवाच नारायणः । ज्ञानयुक्त्यमाद्यष्टांगयोगमुच्यते । शीतोष्णाहारनिद्राविजयः । सर्वदा शान्तिः । निश्चलत्वं । विषयं द्वियनियमश्चैते यमाः ॥ ०

It ends : तन्मातृपितृजयापत्यवर्गं च मुक्तं भवतीत्युपनिषत् ॥ पंचमं ब्राह्मणं ॥ पूर्णं ० ॥

54. *Dakṣiṇāmūrti-upanishad*, p. 619 : सह ० ॥ ब्रह्मवर्ते महाभांडीरवटमूले महासत्राय समेता महर्षयः शौनकादयस्ते ह समित्याण्यस्तत्त्वज्ञासवो मार्कंडेयं चिरं जीवनमुपनमेय (! ? उपसमेय) पप्रच्छुः । केन त्वं चिरं जीवसि केन वानंदमनुभवसीति ०

It ends : य इमां परमरहस्ये शिवतत्त्वरहस्यविद्यामधीते स सर्वपापेभ्यो मुक्तो भवति । य एवं वेद स कैवल्यमनुभवति । स कैवल्यमनुभवतीत्युपनिषत् ॥ ०

55. *Śarabhopenishad* (= 67. *Paippalādop.*),

p. 623 : भद्रं ० ॥ अथ हैनं पैप्पलादो ब्रह्माणमुवाच ।
भो भगवन् ब्रह्मविष्णुरुद्राणां मध्ये को वा अधिकतरो
ध्येय स्यात्तत्त्वमेव मे ब्रूहीति । तस्मै स होवाच पितामहश्च
हे पैप्पलाद शृणु वाक्यमेतत् । बहूनि पुण्यानि कृतानि
येन तेनैव लभ्यः । परमेश्वरो ऽसौ । यस्यांगजो ऽहं । ०

It ends ; स सततं शिवप्रियो भवति । स शि-
वसायुज्यमेति । न स पुनरावर्तते ० इत्याह भगवान्
ब्रह्मेत्युपनिषत् ॥ भद्रं ० ॥

56. *Skandopanishad*, p. 627 : सह ० ॥ हरिः अं

अच्युतो ऽस्मि महादेव तव कारुण्यलेशतः ।
विज्ञानघन एवास्मि शिवो ऽस्मि किमतः परं ॥
न निजं निजवद्भाति अंतःकरणजृम्भणात् ।
अंतःकरणनाशेन संविन्मात्रस्थितो हरिः ॥ ०

Fifteen ślokas.

57. *Mahā-Nārāyaṇopenishad*, in two *kāṇḍas*

of 4 adhyāyas each, p. 629 : भद्रं ० ॥ अं अथ
परमतत्वरहस्यं जिज्ञासुः परमेश्विदेवमानेन सहस्रं संवत्सरं
तपश्चचार । सहस्रवर्षे ऽतीते ऽत्युग्रतोव्रतपसा प्रसन्नं
भगवंतं महाविष्णुं ब्रह्मा परिपृच्छति । भगवन्परमतत्वरह-
स्यं मे ब्रूहीति । परमतत्वरहस्यवक्ता त्वमेव नान्यः
कश्चिदस्ति तत्त्वमिति । तदेवोच्यते त्वमेव सर्वज्ञः ।
त्वमेव सर्वशक्तिः । त्वमेव सर्वाधाराः । ०

The 2nd *kāṇḍa* (5th adhyāya) begins
p. 642 : अथ शिष्यो वदति । गुरुं भगवंतं नमस्कृत्य ।
भगवत्सर्वान्मात्रा । नष्टाया अविद्यायाः पुनरुदयः कथं
सर्वमेवेति गुरुरिति होवाच । ०

It ends : ततो महाविष्णुस्तिरोदधे । ततो ब्रह्मा
स्वस्थानं जगामेत्युपनिषत् ॥ उत्तरकांडः समाप्तः ॥ इत्य-
थर्वणमहानारायणोपनिषदि परमसायुज्यमुक्तिस्वरूपण-
निरूपणं नामाष्टमो ध्यायः ॥ भद्रं ०

[58-69, written (very incorrectly) in Devanāgarī characters, 'Upanishads received from the Rajah of Tanjore, 1856.']

58. *Rahasyopanishad*, p. 676 ;

परमाद्वैतसत्यात्मा प्रज्ञा साद्वैतचिद्रूपं ।
आश्रये दक्षिणामूर्तिमवाङ्मनसं गोचरं ॥

अथातो रहस्योपनिषदं व्याख्यास्यामः ॥ देवचक्षयो
ब्रह्मणे संपूज्य प्रणिपत्य प्रभुः । भगवन्नस्माकं रहस्यो-
पनिषदं ब्रूहीति सो ऽब्रवीत् ।

पुरा व्यासो महातेजा सर्वदेवो तपोनिधिः । ०

59. *Jābālopanishad*, p. 681 : अथैनं ब्रह्मचारिण
ऊचुः । किं जप्तेनामृतं ब्रूहि स होवाच याज्ञवल्क्यः ।
शतरुद्रीयेणेतानि ह वामृतस्य नामान्येतैर्ह वा अमृतो
भवतीति ज्ञातातपः । ०

60. *Cityupanishad* (= *Taitt. Ār.* III), p. 682.

61. *Śārīropanishad*, p. 693 : अथातः पृथिव्यादि-
महाभूतानां समवायं शरिरं यत्कठिनं सा पृथिवी यद्वृ-
तदापः । यदुष्णं तत्तेजः । यः संचरति स वायुः । यः
सुधिरं तदाकाशं । ओवादीनि ज्ञानेन्द्रियाणि ओचमा-
काशे । वायौ त्वक् । अग्नौ चक्षुः । अस्मि जिह्वा ।
पृथिव्यां घ्राणमिति ० See further on, No. 79.

62. *Amṛitabindūpanishad*, p. 694 : मनो हि
द्विविधं ०

63. *Brahmopanishad*, p. 696 : भद्रं कर्णेभिः ० ॥
अथास्य पुरुषस्य ०

64. *Garbhopenishad*, p. 698 : सह ० ॥ पंचात्मकं ०

65. *Sarvasāropanishad*, p. 701 : कथं बद्धः कथं
मोक्षः कावीद्या (!) का च विद्यते । जामत्स्यप्रसुप्तनुयं
च कथं । ० Wants more than a fourth part
of the tract at the end.

66. *Kaushītaki-brāhmaṇopenishad*, the 3rd
and 4th adhyāyas, p. 703 : कौषीतकीब्राह्मणो-
पनिषत् । प्रतर्देनो ह वै दैवोदासिर्दिद्रस्य प्रियं धामोप-
जगाम । युद्धेन च परीरुषेण च । ०

This MS. follows the recension re-
presented by Cowell's MSS. F. G. ; the
passages marked with * in the edition,
pp. 105, 108 being omitted.

67. [*Bṛihajjābāle*] *Paippalādopenishad* (cor-
responding to *Śarabhopenishad* 55, above),
p. 711 : अथ पैप्पलादो ब्रह्माणमुवाच भो भगवन्
ब्रह्मविष्णुरुद्राणां मध्ये को वा अधिकतरो ध्येयः । ०

It ends : न च पुनरावर्तते इत्याह भगवान् ब्रह्मा
इति बृहज्जाबाले पैप्पलादोपनिषत् ॥ सकृज्जप्त्वा शिव-
सायुज्यमाप्नोति ॥ इति पैप्पलादं समाप्तं ॥

68. [Bṛhajjābale] *Pañcabrahmavidyopanishad*, p. 714: भो भो भगवन्नादौ किं जातमिति । सद्यो-जातमिति किमाह भगव इति । अघोर इति किं वा भगव इति । वामदेव इति पुनरिति भगव इति तत्पुरुष इति । पुनरिति होवाच सर्वेषां (!) विद्यानां विप्रदाता ईशान इति । ०

It ends: कृपां चकारतरते स्वांतीम अगम स्वयं इति शाकलीय ॥ बृहज्जाबाले पंचब्रह्मविद्या उपनिषत् समाप्ता ॥

69. *Itihāsopanishad*, p. 716: वृषादर्विकुलं (!) ह वै शिविकुलं बभूव तस्यायमितिहासः । कुलं विद्याभूव (!) । तद्यो ह स्म मे मदिते स ह स्मै राजा भवति । न किं-चिन्नोऽप्यांतर्हितः । सो ब्रवित् यो मामितिहासं ग्राहयेत् । परमे स्मै दधामिति ततो ब्राह्मणः । संयोगं संयुज्जे । समादित्यापुरुषो भास्करवति निष्क्रम्य । स एतं ग्राहयां चकार । तमपृच्छ कोसिति वा वृषादत्त्वरिति तस्माद्य-यमितिहासमधीते (!) । ०

b. VOLUME II.

70. *Advaitārkanopanishad*, p. 679: पूरुषमद इति शान्तिः ॥ अतो अथात अद्वयताकोपनिषद् (!) व्याख्या-स्यामो यतये जितेन्द्रियाय शमादिषड्गुणपूर्णाय चित्तस्वरूपो ऽहमिति सदा भावयं सम्यग्निर्मीलिताद्यो किंचिदुन्मी-लिताद्यो वांतर्दृष्ट्या । भूदहरामपरिसच्चिदानंदतेजः । कूटरूपं परं ब्रह्मावलोकयन् तद्रूपो भवति । गर्भजन्म-जरामरणसंसारमहद्भयात्संसारयति । ०

It ends:

गुरुरेव परा काष्टा गुरुरेव परं धनं ।
यस्मात्तदुपदेष्टासौ तस्माद्गुरुतरो गुरुरिति ॥

यस्य कृदुच्चारयति तस्य संसारमोचनं भवति । सर्व-जन्मकृतं पापं तत्क्षणादेव नश्यति सर्वाङ्गमानवाप्नोति सर्वपुरुषार्थसिद्धिर्भवति । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ पूर्णं ० ॥ अद्वैताकोपनिषत्समाप्ता ॥

71. *Rāmarahasyopanishad*, in five adhyāyas, p. 683: भद्रं ० ॥ अतो

सनकाद्या योगिवर्या अन्ये च क्षुधयस्तथा ।
प्रह्लादाद्या विष्णुभक्ता हनूंतमथाब्रवीत् (!) ॥
वायुपुत्र महाबाहो किं तत्त्वं ब्रह्मवादिनां ।
पुराणेष्वष्टादशसु स्मृतिष्वष्टादशस्थि ॥

चतुर्वेदेषु शास्त्रेषु विद्यास्वाध्यात्मिके ऽपि च ।

सर्वेषु विद्यादानेषु विप्रसूयेशशक्तिषु ॥

एतेषु मध्यं किं तत्त्वं कथय त्वं महाबल ।

हनुमान्होवाच । भो योगीन्द्राश्च क्षुधयो विष्णुभक्ता-
स्तथैव च ॥ ०

This is the *Hanumad-ukta Rāmopanishad* of the *Ātharvaṇa Upanishad*, p. 385 seq.; and above p. 115a.

72. *Rāmāpūrvatāpanīyopanishad*, p. 699: अतो भद्रं ० ॥ अतो चित्तये ऽस्मिन्महाविष्णौ ०

73. *Rāmottaratāpanīyopanishad*, p. 707: अतो भद्रं ० ॥ अतो बृहस्पतिरुवाच याज्ञवल्क्यं यदनु कुरुक्षेत्रं ०

74. *Vāsudevopanishad*, p. 715: आप्यार्यमिति शान्तिः ॥ अतो नमस्कृत्य भगवान्नारदः सर्वेश्वरं वासुदेवं पप्रच्छ अधीहि भगवन् ऊर्ध्वपुंड्रविधिं द्रव्यमंत्रस्थाना-द्विविधिं मे ब्रूहीति । तं होवाच भगवान्वासुदेवः । वैकुण्ठस्थानादुत्पन्नं मम प्रीतिकरं मङ्गलैर्ब्रह्मादिभिर्धारितं । विष्णुचंदनं ममांगे प्रतिदिनमालिप्तं गोपीभिः । प्रह्ला-ठनाज्ञोपीचंदनमाख्यातं मद्गणे लेपनं । पुण्यं चक्रती-र्थीतस्थितं चक्रसमायुक्तं । पीतवर्णे मुक्तिसाधनं भवति । अथ ०

75. *Mudgalopanishad*, p. 719; वाङ्मो ० ॥ अतो पुरुषसूक्तार्थनिर्णयं व्याख्यास्यामः । पुरुषसंहितायां पुरु-षसूक्तार्थः संयहेण प्रोच्यते । सहस्रशीर्षेयश्च स शब्दो ऽनंतवाचकः ।

अनंतयोजनं प्राह दशांगुलवचस्तथा ।

तस्य प्रथमया विष्णोर्देशतो व्याप्तिरिरीता ॥

द्वितीयया चास्य विष्णोः कालतो व्याप्तिरुच्यते ।

विष्णोर्मोक्षप्रदत्वं च कथितं तु तृतीयया ॥ ०

Four sections.

It ends: असकृत्कर्णमुपदिशेत्तुर्वर्णिशो ऽध्येताध्या-पकश्च इहजन्मनि पुरुषो भवतीत्युपनिषत् ॥ वाङ्मो ० ॥

76. *Śaṇḍilyopanishad*, in three adhyāyas (of 15 sections), p. 723: भद्रं ० ॥ अतो शान्तिस्त्यो ह वा अथर्वणिं पप्रच्छात्मलाभोपायभूतमष्टांगयोगमनुब्रू-हीति । स होवाचाथर्वो । यमनियमासनप्राणायामप्रत्या-हारधारणाध्यानसमाधयो ऽष्टांगानि । तत्र दश यमाः । ०

It ends: एवं यः सततं ध्यायेद्देवदेवं सनातनं ।

स मुक्तः सर्वपापेभ्यो निश्च्येयसमवाप्नुयात् ॥

77. *Pañgalopanishad*, p. 743: ओं अथ हैनं पैंगलो याज्ञवल्क्यमुपसमेत्य द्वादशवर्षशिष्टापूर्वकं परम-रहस्यकैवलमनुब्रूहीति पप्रच्छ । स होवाच याज्ञवल्क्यः । सदेव साम्येदमय आसीत् । तन्नित्यमुक्तविक्रियं सत्यज्ञानानन्दं परिपूर्णं सनातनमेकमेवाद्वितीयं ब्रह्म । अस्मिन्नरुशुक्तिकास्याशुस्फटिकादौ जलकाप्यपुरुषरेखादिवत् । लोहितशुक्लकृष्णागुणमया गुणसामान्यानिर्वीच्या मूलप्रकृतिरासीत् । ०

It ends with *Rigv.* I. 22, 20-21: तद्विष्णोः परमं पदं ० विष्णोर्धन्यतरं पदं ॥ ओं सत्यमित्युपनिषत् ॥ पूर्णमदं ॥

78. *Bhikshukopanishad*, p. 753: पूर्णं ० ॥ ओं अथ भिक्षूणां मोक्षार्थिनां कुटीचकवहूदकहंसपरमहंसाश्चेति चत्वारः । कुटीचको नाम गौतमभरद्वाजयाज्ञवल्क्यवसिष्ठप्रभृतयो षष्ट्यासं चरन्तो योगमार्गे मोक्षमेव प्रार्थयन्ते । अथ बहूदको नाम त्रिदंडं कमंडलुं शिखां यज्ञोपवीतं काषायवस्त्रधारिणो ब्रह्मविगृहे मधु मांसं वर्जयित्वा षष्ट्यासाम्भैक्ष्याचरणं कृत्वा योगमार्गे मोक्षमेव प्रार्थयन्ते । अथ हंसा नाम ग्रामैकरात्रं (!) नगरे पंचरात्रं क्षेत्रे सप्तरात्रं तदुपरि न वसेत् । गोमूत्रगोमयाहारिणो नित्यं चांद्रायणपारायणयोगमार्गे मोक्षमेव प्रार्थयन्ते । अथ परमहंसा नाम संवर्तकारुण्यश्चेतकेतुर्जडभरतदत्तात्रेयशुकवामदेवहरितकप्रभृतयो षष्ट्यासं चरन्तो योगमार्गे मोक्षमेव प्रार्थयन्ते । ० About as much more.

79. *Mahopanishad*, in six adhyāyas, p. 755: आप्यार्यत्विति शान्तिः ॥ ओं अथातो महोपनिषदं व्याख्यास्यामः । तदाहुरेको ह वै नारायण आसीन्न ब्रह्म नेशानो नापो ऽग्नीवोमौ नेमे द्यावापृथिवी न नक्षत्राणि न सूर्यो न चंद्रमाः स एकाकी नरमेत तस्य ध्यानांतस्यस्य यज्ञस्तोममुच्यते । ० The first adhyāya corresponds on the whole to the *Mahopanishad* of the former collections.

Adhy. II. begins: ओं शुको नाम महातेजो स्वरूपानंदतत्परः ० It ends: इत्याह भगवान् हिरण्यगर्भः ज्ञाप्येनामृतत्वं च गच्छतीत्युपनिषत् ॥ षष्ठोऽध्यायः ॥ आप्यार्यत्विति ० महोपनिषत्समाप्ता ॥

80. *Śūrirakopanishad*, p. 799: सह ० ॥ ओं अथातः पृथिव्यादिमहाभूतानां समवायत् शरीरं यत्कठिनं सा पृथिवी यद्वृथं तदापो यदुष्णं तज्जेजो यत्संचरति स वायुर्धत्सुर्नरं तत्काशं ० See above, *Up.* 61.

81. *Yogasikhopanishad*, in six adhys., p. 801: सह ० ॥ ओं

सर्वे जीवाः सुखैर्दुःखैर्मायाजालेन वेष्टिताः ।

तेषां मुक्तिः कथं देव कृपया वद शंकर ॥

सर्वसिद्धिकरं मार्गं मायाजालनिकृंतनं ।

जन्ममृत्युजराध्याधिनाशनं सुखदं वद ॥

इति हिरण्यगर्भः पप्रच्छ । स होवाच महेश्वरः ।

नानामार्गैस्तु दुष्प्रापं कैवल्यं परमं पदं ।

सिद्धिमार्गेण लभते नान्यथा पन्नसंभव ॥

पतिता शास्त्रजालेषु प्रज्ञा या तेन मोहिता ।

स्वात्मप्रकाशरूपं तत् किं शास्त्रेण प्रकाश्यते ॥ ०

It ends:

कर्णधारं गुरुं प्राप्य तद्वाक्यं श्रवणं दृढं ।

अभ्यासहसनाश्रया (!) तरंति भवसागरमित्युपनिषत् ॥

षष्ठोऽध्यायः ॥ सह ० ॥ योगसिखोपनिषत्समाप्ता ॥

82. *Turyātītāvadadhūtopanishad*, p. 827: पूर्णमदं इति शान्तिः ॥ ओं अथ तुरिय्यातीतावधूतानां को ऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति पितामहे भगवंतं पितरमादिनारायणं परिसमेत्योवाच । तमाह भगवां नारायणो यो ऽयमवधूतमार्गस्थो लोके दुर्लभतरो न त वाहुल्यो यद्येको भवति स एव नित्यपूः स एव वैराग्यमूर्तिः स एव ज्ञानाकारः स एव वेदपुरुष इति ज्ञानिनो मन्यन्ते । महापुरुषो यस्तच्चित्तं मय्येवावतिष्ठते ०

It ends: प्रणवात्मकत्वेन देहत्यागं करोति यः सोऽवधूतः स कृतकृत्यो भवतीत्युपनिषत् ॥ ०

See *Paramahamsopanishad*, in *Āth. Up.*, p. 417 seq.

83. *Sannyāsopanishad*, p. 829: आप्यार्यत्विति शान्तिः ॥ ओं अथातः सन्यासोपनिषदं व्याख्यास्यामो यो ऽनुक्रमेण संन्यस्यति स संन्यस्यो (!) भवति कोऽयं स उच्यते कथं संन्यस्यो भवति य आत्मानं क्रियाभिर्गुणं करोति मातरं पितरं भार्यं पुत्रान्वधूतनुमोदयित्वा ये चान्यत्विजस्तान्सर्वीश्व पूर्ववद्वृणीत्वा वैश्वानरोऽपि निर्वपेत्सर्वस्वं दद्याद् ०

It ends:

यस्तु द्वादशसाहसं प्रणवं जपते ऽन्वहं ।

तस्य द्वादशभिर्मानैः परं ब्रह्म प्रकाशत इत्युपनिषत् ॥

आप्यार्यत्विति शान्तिः ॥

84. *Paramahamsa-parivrajakopanishad*, p. 843: भद्रं ० ॥ ओं अथ पितामहः स्वपितरमादिनारायणमुपसमेत्य प्रणम्य पप्रच्छ । भगवं त्वन्मुखाद्वृत्ताश्रमधर्मक्रमं सर्वं

श्रुतं विदितमवगतमिदानीं परमहंसपरिव्राजिकलक्षणं
चेदितुमिच्छामि । करिपरिव्रजनाधिकारि कीदृशं परि-
व्राजिकलक्षणं । कः परमहंसः । परिव्राजकत्वं कथं
तत्सर्वं मे ब्रूहीति । स होवाच भगवानादिनारायणः ।
सद्गुरुसमीपे सकलविद्यापरिश्रमज्ञो ०

It ends : प्रणवानुसंधानेन यः कृतकृत्यो भवति
स परमहंसपरिव्राजित्युपनिषत् ॥ भद्रं ० ॥

85. *Akshamālīkōpanishad*, p. 849 : वाङ्मे ० ॥
ओं अथ प्रजापतिर्गृहं पप्रच्छ । भो ब्रह्मवक्ष्यमालभेदवि-
धिं ब्रूहीति । सा किंलक्षणा कति भेदा अस्याः कानि
सूत्राणि कथं घटनाप्रकारः का प्रतिष्ठा कैवाधिदेवता
किं फलं चेति । तं गृहः प्रत्युवाच ०

It ends : य एवमक्षमालिकया जप्नो मंत्रः सद्यः
सिद्धिकरो भवतीत्याह भगवान्गृहः प्रजापतित्युपनिषत् ॥
वाङ्मे ० ॥

86. *Avyaktōpanishad*, p. 855 : आप्यायंति ० ॥
ओं पुरा किलेदं न किञ्चनासीन्न द्यौर्नीतिरिद्धं न पृथि-
वी । केवलं ज्योतिरूपमनाद्यनंतमनश्चक्षूत्तरूपमरूपं
रूपवद्विज्ञेयं ज्ञानरूपमानंदमयमासीत् । तदनन्यत्वेदे-
भूत् (!) । हरितमेकं रत्नमपरं तत्र यद्रक्तं तत्पुंसो रूपम-
भूत् । यद्विरितं तन्मायायाः । तौ समागच्छतः । तयो-
र्वीर्यमेव नंदत्तद्वर्धतं तदंडमभूद्वैतं तत्परिणममानमभूत् ।
ततः परमेष्ठी अजायत सोऽभिजज्ञासत् । किं मे कुलं
किं मे कृत्यमिति तं ह वागदृश्यमानाभ्युवाच । भो भो
प्रजापते । त्वमव्यक्तादुत्पन्नोऽसि व्यक्तं ते कृत्यमिति ।
किमव्यक्तं यस्मादहमाशिषं किं तद्व्यक्तं यस्मै कृत्यमिति सो
ऽब्रवीत् । अविज्ञेयं हि तत् । सोम्यतेजो यदविज्ञेयं
तदव्यक्तः । तच्चैज्जिज्ञास्यसि मावगच्छेति । स होवाच
कैवा त्वं ब्रह्मवाग् वदसि शंसात्मानमिति । सा त्वब्रवीत्
तपसा मां जिज्ञासस्वेति । सहस्रं समा ब्रह्मचर्यमभ्युवा-
साभ्युवास ॥ १ ॥ Seven sections.

87. *Ekāksharōpanishad*, p. 861 : सह ० ॥ ओं
एकाक्षरं त्वक्षरतोऽसि सोमे सुपुत्रया चेह दृढी
न एकः (!) ।

त्वं विश्वभूतपतिः पुराणः पर्जन्य एको भुवनस्य
गोप्ता ॥

विश्वे निमग्नः पदवी कवीनां त्वं जातवेदो
भुवनस्य नाथः ।

अज तमग्रे स हिरण्यरेता यज्ञस्वमेवैकविभुः पुराणः ॥

प्राणः प्रसूतिर्भुवनस्य योनिर्व्याप्तं त्वय एकपदेन विश्वं ।
त्वं विश्वभूयोनिषां (!) सुगर्भं कुमार एको विशिखे
सुधन्वा ॥

वितत्य बाणं तरुणार्कवीर्णं योमांतरे (व्यो ?) भासि
हिरण्यगर्भः ।

भासा त्वया व्योम्नि कृतं सुतार्क्ष्यस्त्वं वै कुमारस्त्व-
मरिष्टनेमिः ॥

त्वं वज्रभृद्भूतपतिस्त्वमेव कामः प्रजानां निहितोऽसि सोमे ।
स्वाहास्वधायश्च वः पृच्छोति रुद्रः पशूनां गुहया निरुग्नः ॥
धाता विधाता पवनः सुपर्णो विष्णुर्वराहे रजनिरहश्च ।
भूतं भविष्यप्रभवः क्रियाश्च कालः क्रमस्त्वं परमाक्षरं च ॥
च्युचो यज्ञूषि प्रसवते वक्त्रा समासीसमादुसरंतरिक्षम् ।
त्वं यज्ञनेता हुतभुग्विभुश्च रुद्रास्तदा दैत्यगणा वसुश्च ॥

स एष देवोऽंबरानचक्रे अन्येऽभ्यतिष्ठेत् तमो-
निरुद्धः (!) ।

हिरण्यमयं यस्य विभाति सर्वं व्योमांतरे रश्मिमयं
सुनाभिः ॥ ०

Five more couplets.

88. *Annapūrṇōpanishad*, in four adhyāyas,
p. 863 : भद्रं ० ॥

ओं निदाघो नाम योगेन्द्रं चृभुं ब्रह्मविदां वरं ।

प्रणम्य दंडवद्भूमावृद्धाय स पुनर्मुनिः ॥

आत्मतत्त्वमनुब्रूहीत्यंतं पप्रच्छ सादरं ।

कयोपासनया ब्रह्मवीदृशं प्राप्तवानसि ॥

तां मे ब्रूहि महाविद्यां मोक्षसाध्याज्यदायिनीं ।

निदाघ त्वं कृतायोऽसि शृणु विद्यां सनातनां ॥

यस्य विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तो भविष्यसि ।

मूलशृंगाटमध्यस्था बिंदुनादकलाश्रया ॥

नित्यानंदा निराधारा विख्याता विलसत्कचा ।

विष्टवेणी महालक्ष्मीः कामस्तारो नतिस्तथा ॥ ०

It ends : अन्नपूर्णोपनिषद् योऽधीते गुर्वेनिग्रहात् ।
स जीवन्मुक्तां प्राप्य ब्रह्मैव भवति स्वयमित्युपनिषत् ॥ ०

89. *Sūryōpanishad*, p. 887 : ओं भद्रं ० ॥ ओं

अथ सूर्याधर्यागीरसं व्याख्यास्यामः । ब्रह्म चृषिः ।

गायत्री छंदः । आदित्यो देवता । हंसः सोऽहमग्निना-

रायणयुक्तं बीजं हृत्स्वेष्टं शक्तिः । वियदादि स्वर्गसंयुक्तं

कीलकं चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं विनियोगः । षट् स्तरा

रूढेन बीजेन षडंगं । रक्तांबुजसंस्थितं ०

90. *Akshyupanishad*, p. 891 : सह० ॥ ओं अथ ह सांकृतिभगवानादित्यलोकं जगाम । तत्रादित्यं नत्वा चाक्षुष्मतिविद्यया (!) तमस्तुवत् । ओं नमो भगवते श्रीसूर्यायाक्षितेजसे नमः । ओं खेचराय नमः ओं महासेनाय नमः । ओं तमसे नमः । ओं तेजसे नमः । ओं सत्याय नमः । असतो मा सद्गमय तमसो मा ज्योतिर्गमय मृत्योर्मांममृतं गमय । उष्णो भगवं भूचीरूपः (!) । हंसो भगवो भुचीरूपः (!) । प्रतिरूपः । एवं चाक्षुष्मतिविद्यया स्तुतः सूर्यनारायणः सुप्रीतो ऽब्रवीत् । विश्वरूपं घृणिसंजातवेदनं । हिरण्यं ज्योतिरूपं तपंतं । सहस्ररश्मिः शतधा वर्तमानः पुरुषः । प्रजानामुदयत्येष सूर्यः । ओं नमो भगवते श्रीसूर्यादित्यायाक्षितेजसे मे वाहिनी वाहिनी । ०

It ends : आनुदममलं (!) शुद्धं । मनो वाचामगोचरं प्रज्ञानघनमानंदं । ब्रह्मास्मीति विभावयेदित्युपनिषत् ॥ सह० ॥ अष्ट्यूपनिषत् (! thus also at the beginning) समाप्ता ॥

91. *Adhyātmapanishad*, p. 895 : पूर्णमद० । ओं अंतःशरीरे निहितो गुहायामज एको नित्यमस्म पृथिवी-शरीरं । यः पृथिवीमंतरे संचरन् पृथिवी न वेद । यस्यापः शरीरं यो ऽपो अंतरे संचरन्मापो न विदुः । यस्य तेजः शरीरं यस्तेजो अंतरे संचरन् तेजो न वेद । यस्य वायुः ० । यस्याकाशः ० । यस्य मनः ० । यस्य बुद्धिः ० । यस्याहंकारः ० । यस्य चिह्नं ० । यस्याव्यक्तं ० । यस्याक्षरं ० । यस्य मृत्युः ० वेद । स एष सर्वभूतान्तरात्मापहतपाप्मा दिव्यो देव एको नारायणः । ०

92. *Kuṇḍīnakopanishad*, p. 901 : ओं आप्याय-
न्ति शान्तिः ॥

ओं ब्रह्मचर्याश्रमे क्षीणे गुरुशुश्रूषणे रतः ।
वेदानधीयनुज्ञात उच्यते गुरुणाश्रमी ॥
दारामाहृत्य सदृशमग्निमाधाय शक्तिः ।
ब्राह्मीमिष्टिं यजेत्तासामहोरात्रेण निर्वपेत् ॥
संविभज्य सुतानर्थे ग्राम्यकामान्विसृज्य च ।
संचरन्वनमार्गेण शुचौ देशे परिभ्रमन् ॥
वायुभक्षो ऽंबुभक्षो वा विहितैः कंदमूलकैः ।
खशरीरे समाप्याथ पृथिव्यां नाशु पातयेत् ॥
सह तेनैव पुरुषः कथं संन्यस्त उच्यते ।
स नामदेवो यस्मिंस्तु कथं संन्यस्त उच्यते ॥ ०

93. *Sāvītryupanishad*, p. 905 : आप्या० ॥ ओं कः सविता का सावित्री । अग्निरेव सविता । पृथिवी सावित्री । सावित्री यत्राग्निस्तपृथिवी ते द्वे योनिस्तदेकं मियुनं । कः सविता का सावित्री । वरुण एव सविता(पः) सावित्री । स यत्र वरुणस्तदापो । यत्र वा । आपस्तद्धरुणस्ते द्वे ० । वायुरेव सविता आकाशः सावित्री ० । यज्ञ एव सविता छंदांसि सावित्री ० । स्तनयित्तुरेव सविता विद्युत्सावित्री ० । आदित्य एव सविता द्यौः सावित्री ० । चंद्र एव सविता नक्षत्राणि सावित्री ० । मनः सविता वाक् सावित्री ० । पुरुष एव सविता स्त्री सावित्री ० तदेकं मियुनं । तस्या एव प्रथमः पादो भूस्तत्सवितुर्वरेण्यमित्यग्निर्वै वरेण्यमापो वरेण्यं ०

94. *Ātmavidyopaniṣad*, p. 907 : भद्रं० ॥ ओं अथांगिरास्त्रिविधः पुरुषो जायत आत्मान्तरात्मा परमात्मा चेति । त्वक्चर्ममांसरोमांगुष्ठांगुल्यपृष्ठवंशनय ० See *Ātmopaniṣad*, *Āth. Up.*, p. 299 seq.; and MS. 1726, *Up.* 9 (p. 109), with which it coincides pretty closely, as far as that text goes, except the end, where this MS. reads: संस्कारो नास्ति । आत्मसंज्ञः शिवः शुद्ध एक एवाद्वयः सदा ब्रह्मरूपतया ब्रह्म केवलं प्रतिभासते । जाग्रद्रूपतयाप्येतद्ब्रह्मैव प्रतिभासते । विद्याविद्यादिभेदेन । भावाभावादिभेदतः । गुरुशिष्यादिभेदेन ब्रह्मैव प्रतिभासते । etc., for more than double the extent of the printed text (and MS. 1726).

95. *Pāśupatubrahmopaniṣad*, p. 911 : भद्रं० ॥ ओं अथ ह वै स्वयंभुर्व्रह्मा प्रजाः सृजानीति कामकामो जायते । कामेश्वरो वैश्रवणः । वैश्रवणो ब्रह्मपुत्रो वालुकित्य (!) स्वयंभुं परिपृच्छति । जगतां का विद्या का देवता । जाग्रद्गुरीययोन्यको देवः । यानि कस्य वशानि । कालाः कियत्प्रमाणाः । ०

It ends:

ब्रह्मा विज्ञानसंपन्नः प्रतीतमखिलं जगत् ।
पश्यन्नापि सदा नैव पश्यति स्वात्मनः पृथगित्युपनिषत् ॥ ०

96. *Parābrahmopaniṣad*, p. 919 : भद्रं० ॥ ओं अथ हैनं महाशालः शौनको ऽंगीरस (!) भगवंतं पिप्पलादं विधिवदुपसन्नः पप्रच्छ । दिव्ये ब्रह्मपुरे संप्रतिष्ठिता भवन्ति कथं सृजन्नित्यात्म स एष महिमा विभज्य एष

महिमा हि विभुः । क एष तस्मै स होवाच एतत्सत्यं
यत्प्रब्रवीमि ब्रह्मविद्यां वरिष्ठा देवेभ्यः प्राण्येभ्यः परब्रह्म-
पुरे विरजो निष्कलं शुभ्रमक्षरं विरजं विभाति । स
नियच्छति मधुकराश्यानिर्मलः (!) । अकर्मः स पुर-
स्थितः । ०

It ends : बहिःप्रपञ्चशिखोपवीतित्वमनादृत्य प्रण-
वहंसशिखोपवीतत्वमवलम्ब्य मोक्षसाधनं कुर्यादित्याह
भगवान् शौनक इत्युपनिषत् ० ॥

97. *Avadhūtopanishad*, p. 923 : ओं सह ० ॥ ओं
अथ सांक्रांतिभगवन्तमवधूतं दत्तात्रेयं परिसमेत्य पप्रच्छ ।
भगवन् कोऽवधूतः । तस्य का स्थितिः । किं कर्म ।
किं संसरणमिति । तं होवाच भगवान्दत्तात्रेयः परमका-
रुणिकः ।

अक्षरत्वाद्दुरेण्यत्वाद्भूतसंसारवर्धनात् ।
तत्त्वमस्यादिलक्ष्यत्वादवधूत इतीर्यते ॥
यो विलम्ब्याश्रमानृणां नात्मन्येव स्थितः सदा ।
अतिवर्णाश्रमो योगी अवधूतः स कथ्यते ॥ ०

It ends ; एवं विदित्वा खेच्छाचारपरो भूयादौ
सत्यमित्युपनिषत् ॥ ०

98. *Tripurātapanopanishad*, p. 927 : भद्रं ० ॥
ओं अथैतस्मिन्नंतरे भगवान्प्राजापत्यं वैष्णवं विलयका-
रणं रूपमाश्रित्य त्रिपुराभिधा भगवतीत्येवमादिशत्त्या
भूर्भुवः सुवस्त्रीणि स्वर्गभूपाताठानि त्रिपुराणि हरमा-
यात्मकेन ह्रींकारेण हृल्लेखाख्या भगवती त्रिकूटावसाने
निलये विलये धासि महसा घोरेण व्याप्नोति-
नैवेयं भगवती त्रिपुरेति व्यापद्यते । तत्सवितुर्वरेण्यं
भर्गो ०

It ends : तस्मादेतां तुर्यी श्रीकामराजिष्यामेकद-
शधा भिन्नमेकाक्षरं ब्रह्मेति यो जानीते स तुरिय्यपदं
प्राप्नोति य एवं वेदेति महोपनिषत् ॥ पञ्चमोपनिषत् ॥
भद्रं ० ॥ त्रिपुरातपनोपनिषत्समाप्ता ॥

99. *Devīyupanishad*, p. 947 : भद्रं ० ॥ ओं सर्वे
● वै देवा देवीमुपतस्युः । कासि त्वं महादेवि । साब्रवीद्
अहं ब्रह्मस्वरूपिणी । मत्तः प्रकृतिपुरुषात्मकं जगत्
शून्यं चाशून्यं च । अहमानंदानानंदोऽहं विज्ञानावि-
ज्ञानो हं (!) ब्रह्माब्रह्मणी वेदितव्ये इत्याहार्यवणी श्रुतिः ।
अहं पञ्च भूतान्यहं पञ्च भूतानि । अहमखिलं जगत् ।
वेदोऽहमवेदोऽहं विद्याहमविद्याहं । अजाहमनजाहम-
धश्चोर्ध्वं च तिर्यक् चाहं । ०

It ends : भीमाश्रित्या महादेवीसंनिधौ जप्त्वा
महामृत्युं तरति । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ ०

100. *Tripuropanishad*, p. 951 : वाङ्मे ० ॥

ओं तिस्रः पुरस्त्रिपथो विश्वचर्षिणी अत्रा कथा
अक्षरा सन्निविष्टाः ।

अधिष्ठायैना अजरा पुराणी महजरा महिमा देवतानां ॥
नव योनिं नव चक्राणि दीधिरे नवैव योगा नव
योगिन्यश्च ।

नवानां चक्रा अधिनाचास्योनां नव भद्रा नव मुद्रा
महीनां ॥ ०

It ends :

परिमृता हविता भावितेन प्रसंकोचे गठिते वैमनस्कः ।
शर्वः सर्वस्य जगतो विधाता धर्ता हर्ता विश्वरूपत्वमेति ॥

इयं महोपनिषत् त्रिपुरीयामक्षयं परमार्गभिरिके (!)
एष चतुर्गुणः परमेतच्च सामायमथर्वेयस्या च विद्या ॥
ओं ओं ह्रीमित्युपनिषत् ॥ वाङ्मे ० ॥ त्रिपुरोपनिष-
त्समाप्ता ॥

101. *Kāthopanishad* (!), p. 953 : सह ० ॥ ओं ॥

देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन्नधीहि भगवन् ब्रह्मविद्यां । स
प्रजापतिरब्रवीत् सशिखान्केशान्निष्कृष्य विसृज्य । यज्ञो-
पवीतं निष्कृष्य पुत्रं दृष्ट्वा त्वं ब्रह्म त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारः ।
त्वमोकारस्त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं धाता (त्वं) विधाता ।
अथ पुत्रो वदत्यहं ब्रह्माहं यज्ञोऽहं वषट्कारोऽहमोकारो
ऽहं स्वाहाहं स्वधाहं धाताहं विधाताहं त्वष्टाहं प्रतिष्ठा-
स्मीति ताव्येतान्यनुब्रजन्नाशु पातयेद् यदशु पातयेत्प्रजां
विच्छिंष्ट्यात् प्रदक्षिणमावृत्यैतच्चैतच्चानवेक्षमाणाः (!) प्रया-
याति स स्वर्गो भवति । ब्रह्मचारी वेदमधीत्य वेदोक्ता-
चरितब्रह्मचर्यो दारानाहत्य पुत्रानुत्याद्य ताननुरूपादि-
भिविततेषा च शक्तितो यज्ञैस्तस्य सन्यासो गुरुभिरनु-
ज्ञातस्य बांधवैश्च सोऽख्यं परेत्य द्वादशरात्रं पयसा-
ग्निहोत्रं जुहुयाद् द्वादशरात्रं पयोभक्षः स्याद् द्वादशरात्र-
स्यांते अग्नये वैश्वानराय प्रजापतये च प्राजापत्यं चहं
वैष्णवं त्रिकपालमग्निं संस्थितानि पूर्वोणि दारुपान्ना-
ख्यग्नौ जुहुयान्मृगमयान्यसु जुहुयात् तैजसानि गुरवे
दद्यात् मा त्वं मामवहाय परागा नाहं त्वामवहाय परा-
गामिति । गार्हपत्यदक्षिणाग्नाहवनीयेष्वरणिदेशाब्रह्म-
मुष्टिं पिबेदित्येके । सशिखान्केशान्निष्कृष्य विसृज्य यज्ञो-
पवीतं भूस्वाहेत्यसु जुहुयादत ऊर्ध्वमनशनमपां प्रवेश-
मग्निप्रवेशं वीराध्वानं महाप्रस्थानं वृद्धाश्रमं वा गच्छेत् ।
पयसा यत्प्राश्नीयात्सोऽस्य (?) सार्यहोमो यत्प्रातः सो

अयं प्रातर्घृष्टः । यत्पौर्णमास्ये तत्पौर्णमास्यं यद्वसंते
केशश्मश्रुलोमनखानि वापयेत्सो अस्याग्निष्टोमः संन्य-
स्याग्निं न पुरावर्तयेद्यन्मृत्युर्जायमावहम् (! see *Ath.*
V., xi. 8, 1) इत्यध्यात्ममंत्रान्पठेत् स्वस्ति सर्वजीवेभ्य
इत्युक्त्वात्मानमनन्यं द्यायं (!) तदूर्ध्वैवाहुर्विमुक्तमार्गो भवे-
दनिकेतश्चरेदभिज्ञापी यन्तिं च न दद्यान्नवैकं (!) न
धावयेज्जंतुसंरक्षणाधिं वर्षवर्जमिति ॥ तदपि श्लोका
भवति ।

कुंदिकां चमसं शिखं त्रिविष्टपमुपानहौ ।
शीतोपघातिनीं कंदां (? कंदुं) कौपीनाच्छादनं तथा ॥
पवित्रं स्नानशाली च उत्तरासंगमेव च ।
यज्ञोपवीतं वेदांश्च सर्वं तद्वर्जयेद्यतिः ॥
स्नानं पानं तथा शौचमद्भिः पूताभिराचरेत् ।
नदीप्रलीनशया स्याद् देवागारेषु वा स्वपेत् ॥
नात्यर्थं सुखदुःखाभ्यां शरीरमुपतापयेत् ।
स्तूयमानो न तुष्येत निंदितो न शपेत्परान् ॥
ब्रह्मचर्येण संतिष्ठेद्दप्रमादेन मस्करो ।
दर्शनं स्पर्शनं कंठिः कीर्तनं गुह्यभाषणं ॥
संकल्पो अध्यवसायश्च क्रियानिर्वृत्तिरेव च ।
एतन्मैथुनमष्टांगं प्रवदंति मनीषिणः ॥ ०

36 more *ślokas*, the last of which is :

सर्ववेदांतसिद्धांतसारं वच्मि यथार्थतः ।
स्वयं मृत्वा (? मृत्वा) स्वयं भूत्वा स्वयमेवावशिष्यत
इत्युपनिषत् ॥

सह ० ॥ कठोपनिषत्समाप्ता ॥

102. *Bhūvanopaniṣad*, p. 959 : भद्रं ० ॥ ओं ।
श्रीगुरुपरमकारणभूता शक्तिः । ते नवरूपरूपा देहाः ।
नवशक्तिमयं श्रीचक्रं वारा हि पितृरूपा कुरुकूला (sic)
वस्त्रिदेवता । माता पुरुषार्थीः सागराः । देहो नवर-
त्नद्वीपः । आधारनवकमुद्रा शक्तयः । त्वगादिसमपातु-
भिरनैकैः संयुक्तैः संकल्पाः कल्पतरवः तेजः कल्पको
ध्यानं । ०

It ends: तस्य देवतात्पैकसिद्धिः चिंतितकार्या-
ख्ययत्नेन सिध्यते स एव शिवयोगीति कथ्यते । इत्युप-
निषत् ॥ ०

103. *Śrī-Rudrahṛidayopaniṣad*, p. 963 : सह ० ॥

ओं हृदयं कुंडली भस्म रुद्राक्षगणदर्शनं ।
तारसारमहावाक्पंचब्रह्माग्निहोत्रकं ॥
ओं प्रणम्य शिरसा पादौ शुको व्यासमुवाच ह ।
को देवः सर्वदेवेषु कस्मिन्देवाश्च सर्वशः ॥

कस्य शिश्रूषणान्नित्यं प्रीता देवा भवन्तु मे ।

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा प्रत्युवाच पिता शुक्रं ॥

श्रीवेदेव्यास उवाच । सर्वदेवात्मको रुद्रः

सर्वे देवाः शिवात्मकाः ।

रुद्रस्य दक्षिणे पार्श्वे रविर्ब्रह्मा त्रयो अन्तयः ॥ ०

It ends :

स यो ह वैतत्परमं ब्रह्म यो वेद वै मुनिः ।

ब्रह्मैव भवति स्वस्यः सच्चिदानंदमात्रक इत्युपनिषत् ॥ ०

104. *Yogakundalyupaniṣad*, p. 967 : सह ० ॥

ओं हेतुद्वयं हि चित्तस्य वासना च समीरणः ।

तयोर्विनष्ट एकस्मिंस्तद्वावपि विनश्यतः ॥

तयोरादौ समीरस्य जयं कुर्यान्नरः सदा ।

मिताहारश्चासनं च शक्तिशालस्त्रितीयकः ॥

एतेषां लक्षणं वक्ष्ये शृणु गौतम सादरं ।

सुस्निग्धमधुराहारश्चतुर्थीशविर्वाजितः ॥

भुज्यते शिवसंप्रीत्यै मिताहारः स उच्यते ।

आसनं द्विविधं प्रोक्तं पद्मं वज्रासनं तथा ॥

ऊर्वोरुपरि चेद्वस्त्रे उभे पादतले यथा ।

पद्मासनं भवेदेतत्सर्वपापप्रणाशनं ॥ ०

About 160 *ślokas*. It ends :

जीवन्मुक्तपरं त्यक्त्वा स्वदेहे कालमाकूते ।

विशत्य देहमक्तत्वं (!) पवने स्पंदतामिव ॥

अशब्दमस्पर्शमरूपमव्ययं तथारसं नित्यमगंधवच्च यत् ।

अनाद्यनंतं महतः परं भुवं तदेव शिष्ययमलं

निरामयमित्युपनिषत् ॥ ०

105. *Bhasmajābūlopaniṣad*, p. 981 : भद्रं ० ॥ ओं

अथ जावालो भुसंडः कैलासशिखरावासमोकारस्वरू-

पिणं महादेवमुमार्थकृतशेखरं सोमसूरीगिननयनं अमृतंदु-

रविप्रभं व्याघ्रचर्मोबरधरं मृगहस्तं भस्मोद्धूलितविग्रहं

तिर्यक्त्रिपुंड्ररेखाविराजमानफालप्रदेशं स्मितपूष्पंचविध-

पंचाननं वीरासनारूढमप्रमेयमनाद्यनंतं निष्कलं निर्गुणं

शांतं निरंजनमनामयं हुंफटकुर्वाणं शिवनामान्यनिशु-

च्चरंतं हिरण्यबाहुं हिरण्यरूपं हिरण्यवर्णं हिरण्यनिधि-

मद्वैतं चतुर्थं ब्रह्मविष्णुरुद्रातीतमेकमाशास्यं भगवंतं शिवं

प्रणम्य मुहुर्मुहुर्भ्यर्च्यश्रीफलदलैस्तेन भस्मना च नतोन्न-

मांगः कृतांजलिपुटैः पप्रच्छ देहि भगवन्नेदंसारमुद्धृत्य

त्रिपुंड्रविधिं यस्मादन्त्यानपेक्षमेव मोक्षोपलब्धिः । किं

भस्मनो द्रव्यं कानि स्थानानि ०

It ends : ततश्चाप्रमादेन निवसेदप्रमादेन निवसे-
त्काश्यां लिंगरूपिण्यामित्युपनिषत् ॥ भद्रं ० ॥

106. *Rudrajābūlopanishad*, p. 993 : आप्यार्यन्ति शान्तिः ॥ ओं अथ हैनं कालाग्निरुद्रं भुसुडः पप्रच्छ । रुद्राद्योत्पत्तिस्तद्धारणा किं फलमिति । तं होवाच भगवान् कालाग्निरुद्रस्ति पुरवधार्यमहं निमीलिताद्यो भवन् तेभ्यो जलविंदवो भूमी पतितास्ते रुद्राद्या जाताः सर्वानुग्रहायीय तेषां नामोच्चारणमात्रेण दशगोप्रदानफलं दर्शनस्पर्शनाभ्यां द्विगुणं फलमत ऊर्ध्वं वक्तुं न [श]क्नोमि । तत्रैते श्लोका भवन्ति ।

कस्मिन् स्थितं तु किं नाम कथं वा धार्यते नरैः ।

कति भेदमुखास्त्यत्र कैमैत्रैर्यते कथं ॥

दिव्यवर्षसहस्राणि चक्षुरुन्मीरितं मया ।

भूमावक्षिपुटाभ्यां तु पतिता जलविंदवः ॥ ०

It ends : ब्रह्महत्यासुरापानस्वर्णस्तेयगुरुदारगमन-
तत्संयोगपातकेभ्यः पूतो भवति सर्वतीर्थफलमश्रुते पति-
तसंभाषणान्पूतो भवति पंक्तिशतसहस्रपावनो भवति ।
शिवसायुज्यमवाप्नोति न च पुनरावर्तते इत्युपनिषत् ॥ ०

107. *Gaṇapatyupanishad*, p. 999 : भद्रं ॥ ओं नमस्ते गणपतये त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वमनसी त्वमेव केवलं कर्तासि त्वमेव्यलं (!) धर्ता त्वमेव केवलं ब्रह्म । त्वं साक्षादात्मासि । नित्यं चतुर् वक्ष्यं सत्यं वक्ष्यि । अवनु मां अवनु वक्तारं । अव दातारं । अव श्रोतारं । ०

It ends :

महापापात्प्रमुच्यते महादोषात्प्रमुच्यते स सर्वविद्भवति ।
स सर्वविद्भवति (!) य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ ०

108. *Darśanopanishad*, in 10 sections, p. 1003 : आप्यार्यन्ति शान्तिः ॥

ओं दत्तात्रेयो महायोगी भगवान्भूतभावनः ।

चतुर्भुजो महाविष्णोर्योगसाम्राज्यदीक्षितः ॥

तस्य शिष्यो मुनिवरः सांकृतिर्नाम भक्तिमान् ।

पप्रच्छ गुरुमेकांते प्राञ्जलिर्विनयान्वितं ॥

भगवन् ब्रूहि मे योगं साष्टांगं सप्रपञ्चकं ।

येन विज्ञाननात्रेण जीवन्मुक्तो भवाम्यहं ॥

सांकृते शृणु वक्ष्यामि योगं साष्टांगदर्शनं ।

यमश्च नियमश्चैव तथैवासनमेव च ॥

प्राणायामस्तथा ब्रह्मप्रत्याहारस्ततः परं ।

धारणा च तथा ध्यानं समाधिश्चाष्टमं मुने ॥ ०

It ends :

यदा पश्यति चात्मानं केवलं परमार्थतः ।

मायामात्रजगत्कृत् तदा भवति निर्वृतिः ॥

येन मुक्तः स भगवान् दत्तात्रेयो महामुनिः ।

सांकृतिः स्वस्व(रूपेण) सुखमाप्ति (!) विनिर्येयः ॥ आ ० ॥

109. *Tūrasāropanishad*, in 3 sections, p. 1019 : पूर्णं ॥ बृहस्पतिरुवाच याज्ञवल्क्य । यद(नु) कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं तस्माद्यत्र क्वचन गच्छेदेवमन्ये ते दिदं (!) वै कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं । सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनमविमुक्तं वै कुरुक्षेत्रं । देवानां देवयजनं सर्वेषां ० अयमृगवेदः प्रथमः ॥

ओमित्येतदक्षरं परं ब्रह्म तदेवोपासितव्यं । ०

यजुर्वेदो द्वितीयः ॥

अथ हैनं भारद्वाजो याज्ञवल्क्यमुवाच । कैमैत्रेः परमात्मर्षीतो भवति ०

It ends with *Rigv. I., 22, 20-1* : तद्विष्णोः परमं पदं ० विष्णोर्धेतपरमं पदमित्युपनिषत् । सामवेद-
स्त्रितीयः पादः ॥ पूर्णं ॥

110. *Mahāvākyopanishad*, p. 1023 : भद्रं ॥ ओं अथ होवाच ब्रह्मा अदरोक्षानुभवपरोपनिषद् व्याख्या-
स्यामः । गुह्याहुस्तत्रमेवा न प्राकृतायोपदेष्टव्या । सा-
त्विकायां तर्मुखाय परिशिञ्जिष्ववे (!) । अथ संस्मृतिर्वंध-
मोक्षयोर्विद्याविद्ये चक्षुषी । उपसंहृत्य विज्ञाय । अवि-
द्यालोकांडसमो दूक । तमोमोहशरीरप्रपञ्चमाब्रह्मस्याव-
रांतं अनन्ताखिलाजांडभूतं । निखिलनिगमोदितसकाम-
कर्मव्यवहारो लोकः । नैषोऽधकार अयमात्मा । ०

It ends : सर्ववेदपारायणपुण्यं लभते । श्रीमहा-
विष्णुसायुज्यमवाप्नोतीत्युपनिषत् ॥ भद्रं ॥

111. *Pañcabrahmopanishad*, p. 1025 : सह ॥ ओं अथ पैप्पलादो भगवान् । भो किमादौ किं जातमिति सद्यो जातमिति । किं भगव इति अर्घर इति । किं भगव इति वामदेव इति । किं वा पुनरिमे भगव इति तत्पुरुष इति । किं वा पुनरिमे भगव इति तत्पुरुष इति (!) । सर्वेषां दिव्यानां प्रेरयिता ईशान इति ईशानो भूतभक्ष्यस्य सर्वेषां देवयोनीनां कति वर्णाः कति भेदाः कति शक्तयो यत्सर्वं तद्गुह्यं तस्मै नमो महादेवाय महारू-
द्राय प्रोवाच तस्मै भगवान्महेशः ।

गोप्याद्गोप्यतरं लोके यद्यस्ति शृणु शाकल ।

सद्योजातं मही पूषा रमा ब्रह्म त्रिवृत्स्वरं ॥ ०

It ends :

अयं हृदि स्थितः साक्षी सर्वेषामविशेषतः ।

तेनार्यं हृदयं प्रोक्तं शिवः संसारमोच (!) इत्युपनिषत् ॥

सह ० ॥

112. *Prāṇāgnihotropanishad*, p. 1029 : सह ० ॥

सो अथातः सर्वोपनिषत्सारं संसाराज्ञानातीतमन्नसूक्तं
शारीर्यज्ञं व्याख्यास्यामो यस्मिन्नेव पुरुषः शरीरे विना-
प्यग्निहोत्रेण विनापि सांख्येन संसारविमुक्तिर्भवतीति । ०
See *Ath. Up.*, p. 260 seq. This MS. has
no sectional division.

113. *Gopāla-pūrvatāpanīyopanishad*, p. 1033 :
भद्रं ० ॥ सो सच्चिदानन्दरूपाय ०

It ends : तं भजेद् सो तत्सदित्युपनिषत् ॥ भद्रं ० ॥

114. *Gopāla-uttaratāpanīyopanishad*, p. 1039 :
भद्रं ० ॥ एकदारो (!) ब्रजस्त्रियः सकामाः ०

It ends : गच्छध्वं स्वालयांतिकं ॥ इत्युपनिषत् ॥
भद्रं ० ॥

115. *Krishṇopanishad*, p. 1047 : भद्रं ० ॥ सो
श्रीमहाविष्णुं सच्चिदानन्दलक्षणं रामचंद्रं दृष्ट्वा सर्वगुणसुंदरं
मुनयो वनवासिनो विस्मिता बभूवुस्तं होचुः । नो वद्य-
मवतारा वै गण्यते आलिङ्गामो भवंतमिति भवांतरे
कृष्णावतारे यूयं गोपिका भूत्वा मामालिङ्गथ । अन्ये
स्वतारास्ते हि गोपालस्त्रीश्च नो कुरु (!) अन्योन्यविग्रहं
नाधार्य तवांगस्पर्शनादिह शश्वत्स्पर्शयितास्माकं गुहामो
लता वयं ।

रुद्रादीनां वचः श्रुत्वा प्रोवाच भगवांस्त्वयं ।

अंगसंगं करिष्यामि भवद्वाक्यं करोम्यहं ०

It ends :

तस्मान्न भिन्नं नाभिन्नमाभिभिन्नो न वै विभुः ।

भूमावुत्तारितं सर्वं वैकुण्ठस्वर्गवासिनामित्युपनिषत् ॥ ०

116. *Yājñavalkyopanishad*, p. 1049 : पूर्णं ० ॥ सो
अथ जनको ह वैदेहो याज्ञवल्क्यमुपसमेत्योवाच । भगवंत्सं-
न्यासमनुब्रूहीति । कथं संन्यासलक्षणं । स होवाच याज्ञ-
वल्क्यः । ब्रह्माचर्यं समाप्य गृही भवेद् गृहाध्वनि भूत्वा
प्रव्रजेद् यदि वेतरथा ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेद् गृहाद्वा वनाद्वाथ
पुनरव्रतो वा व्रतो वास्नातको वा स्नातको वा उत्पन्ना-
ग्निरनग्निको वा यदहरेव विरजेत्तदहरेव प्रव्रजेत्तद्वैके
प्राजापत्यामेवेष्टिं कुर्वत्यथ ह न कुर्यादाग्नेयामेव कुर्या-
दग्निर्हि प्राणः प्राणमेवैतया करोति । त्रैधातवीयामेव
कुर्यादेतदेव त्रयो धातवो यदु तत्सत्यं रजस्तम इति ।
अयं ते योनिर्कृत्यो यतो जातो अरोचथाः । तं जान-
न्नन आदोहाया नो वधेया रयिमित्यनेन (V. S. III.,
14 ; *Taitt. S. I.* 5, 5, 2) मंत्रेणाग्निमन्त्रिप्रदेश
वा अग्नेयोनिर्धैः प्राणं गच्छ स्वायोनं (!) गच्छ स्वाहेत्य ०

It ends :

यतीनां तदुपादेयं पारहंस्यं परं पदं ।

नातः परतरं किञ्चिद्विद्यते मुनिपुंगवेत्युपनिषत् ॥

पूर्णं ० ॥

117. *Varāhopanishad*, in 5 adhyāyas, p. 1053 :

सह ० ॥ सो अथ क्षुभुर्वै महामुनिर्देवमानेन द्वादशव-
त्सरं तपश्चचार । तदवसाने वराहरूपी भगवान्
प्रादुरभूत् स होवाचोत्तिष्ठोत्तिष्ठ वरं वृणीष्वेति । सो
ऽवतिष्ठत्तस्मै नमस्कृत्योवाच भगवान् कामिभिर्धेयात्वामितं
तत्तत्त्वत्सकाशात् स्वप्नेन याचे समस्तवेदशास्त्रेतिहासपु-
राणानि समस्तविद्याजालानि ब्रह्मादयः सुराः सर्वे
त्वद्रूपज्ञानान्मुक्तिमाहुरस्त्वद्रूपप्रतिपादिकां (!) ब्रह्मविद्यां
ब्रूहीति होवाच तथेति स होवाच वराहरूपी भगवान् ।

चतुर्विंशति तत्त्वानि केचिदिच्छन्ति वादिनः ।

केचित् अत्रिंशत् (! षट् ० ?) तत्त्वानि केचित्-
षण्वतीति च ॥

तेषां क्रमं प्रवक्ष्यामि सावदानमना शृणु ।

ज्ञानेन्द्रियाणि पंचैव श्रोत्रत्वष्टोचनादयः ॥ ०

It ends : स्वर्णस्तेषां तूतौ भवति । तदेतद् दूचाभ्युक्तं ।

तद्विष्णोः परमं पदं ० *Rigv. I.* 22, 20-21, ० परमं
पदमित्युपनिषत् । पंचमोऽध्यायः ॥ सह ० ॥

118. *Śātyāyanīyopanishad*, p. 1071 : पूर्णं ० ॥

सो मन एव मनुष्याणां कारणं बंधमोक्षयोः ।

ब्रह्माय विषयासक्तं मुक्तैर्निविषयं स्मृतं ॥

समासक्तं यदा चित्तं जंतोर्विषयगोचरे ।

यद्येवं ब्रह्मणि स्यात्तत् को न मुच्येत बंधनात् ॥

चित्तमेव (!) हि संसारस्तत्प्रत्यक्षेण शोधयेत् ।

यच्चित्तस्तन्मनो भवति (!) गुह्यमेतत्सनातनं ॥

नावेदविन्मनुते तं बृहंतं

नाब्रह्मविन्परमं प्रीतिधाम ।

विष्णुक्रांतं वासुदेवं विज्ञानन्

विप्रो विप्रत्वं गच्छेत्तत्त्वदर्शी ॥ ०

It ends :

यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।

स ब्रह्मविन्परं प्रेयादिति वेदानुशासनमित्युपनिषत् ॥

पूर्णं ० ॥

119. *Hayagrīvopanishad*, p. 1075 : भद्रं ० ॥ सो

नारदो ब्रह्माणमुपसमेत्योवाच । अधीहि भगवन् ब्रह्मविद्यां
वरिष्ठां । ययाचिरात्सर्वपापं व्यपोह्य ब्रह्मविद्यां लभ्या

ऐश्वर्यवान्भवति । ब्रह्मोवाच हयग्रीव दैवतान्मंत्रान्यो
दि (!) वेद स श्रुतिस्मृतेतिहासपुराणानि वेद स सर्वैश्व-
र्यवान्भवति त एते मंत्राः ।

विश्वोक्तीर्णस्वरूपाय चिन्मयानंदरूपिणे ।
तुभ्यं नमो हयग्रीव विद्याराजाय विष्णावे
स्वाहा स्वाहा नमः ॥

च्युग्यजुः सामरूपाय वेदाहारणकर्मणे ।
प्रणवोक्तीयवपुषे महाश्वशिरसे नमः
स्वाहा स्वाहा नमः ॥

उक्तीयो प्रणवोक्तीय सर्ववागीश्वरेश्वर ।
सर्ववेदमयाचिंत्य सर्व बोधय बोधय
स्वाहा स्वाहा नमः ॥

हयग्रीवमंत्रार्णस्य ब्रह्मात्रिरपि सपितृभार्गव च्युषयः ।
गायत्रीत्रिष्टुबनुष्टुपछंदांसि । श्रीमान्हयग्रीवः परमात्मा
देवतेति सोमिति बीजं । ०

It ends : ओं नमो ब्रह्मणे धारणं मे अस्त्वनिरा-
करणं धारयिता भूयासं कर्णयोः श्रुतं मा च्योदं ममामु-
ष्ममोमित्युपनिषत् ॥ भद्रं ० ॥

120. *Dattatreyopanishad*, p. 1079 : भद्रं ० ॥
सत्यक्षेत्रे ब्रह्मा नारायणं महासामान्यं किं तारकं ततो
ब्रूहीति भगवन्नित्युक्तः सत्यानंदचिदात्मकं सात्त्विकं मामकं
धामोपास्तेत्याह सदा तन्नोहमस्मीति (!) प्रत्येतत्पदंति
येन ते संसारिणो भवन्ति नारायणेनैवं विवक्षितो ब्रह्मा
विश्वरूपधरे विष्णुं नारायणं दत्तात्रेयं ध्यात्वा तद्वदति ।
दमिति ह्रस्वं दामिति दीर्घं तद्वीजं नाम बीजस्य द्रामि-
त्येकाक्षरं भवति तदेतत्तारकं भवति तदेवोपासितव्यमिति
ज्ञेयं गर्भादितारणं । गायत्री छंदः सदाशिव च्युषिः
दत्तात्रेयो देवता षट्बीजस्यमिव दत्तबीजस्यं सर्वं जगत् ॥ ०

It ends : तस्मात् शिष्यं भक्तं प्रतिगृह्णीयास्तो
ऽनंतफलमश्नुते स जीवन्मुक्तो भवतीत्याह भगवान्नारायणो
ब्रह्माणमुपनिषत् ॥ भद्रं ० ॥

121. *Gurupāṇishad*, p. 1083 : भद्रं ० ॥ ओं ॥
गारुडं ब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्यामि यां ब्रह्मा विद्यां (!) नारदाय
प्रोवाच । नारदो बृहत्सेनाय बृहत्सेन इन्द्राय इन्द्रो
भरद्वाजाय भरद्वाजो जीवत्कामेभ्यः (!) शिष्येभ्यः
प्रायच्छत् । अस्य श्रीगारुडब्रह्मविद्याया ब्रह्मा च्युषिः
गायत्री छंदः श्रीभगवान्महागारुडो देवता श्रीमहागारुड-
प्रीत्यर्थं मम सकलविषयविनाशनार्थं जपे विनियोगः ।

ओं नमो भगवते खंगुष्ठाभ्यां नमः । श्रीमहागारुडाय
तर्जनीभ्यां स्वाहा । पक्षीन्द्राय मध्यमाभ्यां वीषट् । श्रीवि-
ष्णुवज्रभाय । अनामिकाभ्यां हुं । त्रैलोक्यपरिपूजिताय
कनिष्ठिकाभ्यां वीषट् । उग्रभयंकरनालानलरूपाय ।
करतलकरपृष्ठाभ्यां फट् । एवं हृदयादिन्यासः । भूर्भुवः-
सुवरोमिति दिग्बंधः । ध्यानं

स्तस्तिको दक्षिणं पादं वामपादं तु कुंचितं ।
प्रांजलीकृतदीर्घं गुरुं हरिं वल्लभं ॥

अनंतो वामकटको यज्ञसूत्रं तु वासुकिः ।
तक्षकः कटिमूत्रं तु हरिः कर्कोट उच्यते ॥

पद्मो दक्षिणकर्णं तु महापद्मस्तु वासुके ।
शंखः शिरः प्रदेशे तु गुठिकस्तु भुजांतरे ॥

पौंड्रकाठिकनागाभ्यां चामराभ्यां सुवीजितं ।
शलापुत्रकनागाद्यैः सेव्यमानं मुदान्वितं ॥

कपिलाक्षं गरुत्मतं सुवर्णसदृशप्रभं ।
दीर्घबाहुं बृहत्स्कंधं नागाभरणभूषितं ॥

आजानुतः सुवर्णाभमाकट्योस्तुहिनप्रभं ।
कुंकुमारणमाकंठं शतचंद्रनिभाननं ॥

नीलायं नासिकावक्त्रं सुमहच्चारुकुंडलं ।
दंष्ट्राकराठवदनं किरोटमकुटोज्ज्वलं ॥

कुंकुमारुणसर्वीगं कुंदेदुधवलाननं ।
विष्णुवाह नमस्तुभ्यं क्षेमं कुरु सदा मम ॥

एवं ध्यायेत् त्रिसंध्यासु गुरुं नागभूषणं ।
विषं नाशयते शीघ्रं तूलाशीनिवानलः ॥

ओं ईं ओं नमो भगवते श्रीमहागारुडाय पक्षीन्द्राय
विष्णुवज्रभाय त्रैलोक्यपरिपूजिताय । उग्रभयंकरका-
लानलरूपाय वज्रनखाय वज्रतुंडाय वज्रदंताय वज्रदंष्ट्राय
वज्रपुच्छाय वज्रपक्षालक्षितशरीराय । ओं ईं एतेहि
श्रीमहागारुडाप्रतिहतशासनास्मिन्नाविशविश दुष्टानां
विषं दूषय दूषय । स्पृष्टानां विषं नाशय नाशय ० etc.,
this forming little more than one fourth
of the whole. Comp. Prof. Weber's text,
Ind. Stud. xvii. p. 161.

It ends : सर्वं जनेन मुंचति तृणेन मुंचति ।
काष्ठान्मुंचतीत्याह भगवान् ब्रह्मेत्युपनिषत् ॥ भद्रं ०

122. *Kalīsaṃtaraṇopanishad*, p. 1087 : सह ० ॥
ओं ॥ ज्ञापयते नारदो ब्रह्माणं जगाम । कथं भगवन्

गां पर्यटन् कलिं संतरेयमिति स होवाच ब्रह्मा साधु
पृष्टो ऽस्मि सर्वश्रुतिरहस्यं गोप्यं तच्छृणु येन कलिसंसारं
तरिष्यसि भगवन् आदिपुरुषस्य नारायणस्य नामोच्चा-
रणमात्रेण निर्धूलकलिर्भवति (!) । नारदः पुनः पप्रच्छ
तन्नाम किमिति । स होवाच हिरण्यगर्भः ।

हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे ।

हरे कृष्ण हरे कृष्ण कृष्ण कृष्ण हरे हरे ॥

इति षोडशकं नामां कलिकल्मषनाशनं ।

नातः परतरोपायः सर्ववेदेषु दृश्यते ॥

इति षोडशकलावृतस्य जीवस्यावरणविनाशं संततः ।
प्रकाशते परब्रह्म । ० about as much more.

123. *Jābālopānīśad*, p. 1089 : आप्यार्यन्ति
ज्ञातिः ॥ ओं अथ हैनं भगवंतं जाबालं पैप्पलादिः
पप्रच्छ भगवन्मे ब्रूहि परमतत्वरहस्यं । किं तत्त्वं । को
जीवः । कः पशुः । क ईशः । को मोक्षोपाय इति ।
स तं होवाच । साधु पृष्टः सर्वं निवेदयामि यदा
ज्ञातमिति । पुनः स तमुवाच । कुतस्त्वया ज्ञातमिति ।
पुनः स तमुवाच घडाननादिति । पुनः स तमुवाच ।
तेनाथ कुतो ज्ञातमिति पुनः स तमुवाच । तेनेशा-
नादिति पुनः स तमुवाच । कथं तस्मात्तेन ज्ञातमिति ०

It ends : सकलरुद्रमंत्रजापी भवति । न स
पुनरावर्तते ० इति । ओं सत्यमित्युपनिषत् ॥ आप्या ० ॥

124. *Saubhāgyalakshmyupānīśad*, in three
sections, p. 1091 : वाङ्मे ० ॥ अथ भगवंतं देवा
ऊचुर्हे भगवन् कथय सौभाग्यलक्ष्मीविद्यां तथेत्यवोच-
द्भगवानादिनारायणः । सर्वे देवा यूयसावधामना (!) भूत्वा
ऋणुत तुरीयरूपां तुरीयातीतां सर्वोक्तं सर्वमंत्रासनगतां
पीठोपपीठदेवतापरिवृतां चतुर्भुजां श्रियं हिरण्यवर्ण-
मिति (!) पंचदशगर्भः ध्यायथ अथ पंचचकृगात्मकस्य
श्रीसूक्तस्यानंदकदैर्भवहे ० ज्ञातिंदिरासुता चक्षुषः ।
श्रीरित्याद्य चक्षुश्चतुर्देशानामृचामानंददायकः । ०

It ends : स सकलधनधान्यपुत्रकलत्रहयभूजप-
शुमहिपीदासीदासयोगज्ञानवान्भवति । स न पुनरावर्तते
इत्युपनिषत् ॥ वाङ्मे ० ॥

125. *Sarasvatīrahasyupānīśad* (11 sections),
p. 1095 : सह ० ॥ ओं ॥ चक्षुषो ह वै भगवंतमा-
श्रुत्वायनं संपूज्य पप्रच्छः ।

केनोपायेन तद् ज्ञानं तत्पार्थिवभासकं (!) ।

यदुपासनया तत्त्वं जानानि भगवन्वद ॥

सरस्वतीदशश्लोका सचुचा बीजमिश्रया ।

स्तुत्वा जप्त्वा परां सिद्धिमलम्ब्य (!) मुनिपुंगवाः ॥

चक्षुष ऊचुः । कथं सारस्वतप्राप्तिः केन ध्यानेन सुव्रत ।

महासरस्वती येन तुष्टा भगवती वद ॥

स होवाचाश्रुत्वायनः । अस्य सरस्वतीदशश्लोकमहामंत्रस्य
महाश्रुत्वायनो भगवानृषिः । अनुष्टुप् छंदः । श्रीमागी-
श्वरो देवता । यद्वागिति बीजं । देवीं वाचमिति शक्तिः ।
प्र णो देवीति कीलकं । ०

It ends :

मयि जीव त्वमीशत्वं कल्पितं वस्तुतो न हि ।

इति यस्तु विजानाति स मुक्तो नात्र संशय इत्युप-
निषत् ॥ सह ० ॥

126. *Bahvrīcāpānīśad*, p. 1101 : वाङ्मे ० ॥ ओं
देवी ह्येकाय आसीत् । सैव जगदंडमसृजत । कामक-
लेति विज्ञायते । तस्या एव ब्रह्मा अजीजनत् । रुद्रो
अजीजनत् । सर्वे मरुद्गणा अजीजनत् (!) । गंधर्वाप्सर-
रसंकिन्नरा वादित्रवादिनः समं तदजीजनत् । भोग्यम-
जीजनत् । सर्वमजीजनत् । सर्वं शाक्तमजीजनत् । चंद्रं
खेदजमुद्भिजं जरायुजं यत्किंचैतत् प्राणिं स्थारजंगमं
मनुष्यमजीजनत् । ० about twice as much
more.

127. *Muktikopānīśad*, p. 1103 : पूर्ये ० ॥ ओं ॥

अयोध्यानगरे रम्ये रत्नमंडपमध्ये ।

सीताभरतसौमित्रिशत्रुघ्नाद्यैः समन्वितं ॥

सनकाद्यैर्निगणैर्वैशिष्टाद्यैः शुकादिभिः ।

अन्यैर्भगवतैश्चापि स्तूयमानमहर्निशं ॥

दिवि क्रियासहस्राणां साक्षिणां निर्विकारिणं ।

स्वरूपध्याननिरतं समाधिधरमे हरिं ॥

भक्त्या शुश्रूषया रामं स्तुवन्पप्रच्छ मारुतिः ।

राम त्वं परमात्मासि सच्चिदानंदविग्रहः ॥ ०

It ends :

जीवन्मुक्तिपदं त्यक्त्वा स्वदेहे कालसात्कृते ।

विशयदेहमुक्त्वा पवनोऽस्पंदतामिव ॥

तदेतदृचाभ्युक्तं । तद्विष्णोः परमं पदं ० परमं पदं ॥
ओं सत्यमित्युपनिषत् ॥ पूर्ये ० ॥

- [128. *Mahāvākya-ratnāvalī*, p. 1115 : श्रीमद्वि-

श्वाधिष्ठानसद्गुरुरामचंद्राय नमः ॥

ये विद्यां द्विदेहांता (!) महावाक्यार्थविग्रहः ।

श्रीरामचंद्ररूपाय तस्मै भूतात्मने नमः ॥

यः पूज्यो यतिभिः स्वधर्मेनिरतैर्दार्ढ्यं ये योगिनो
येनांतं निगमांतवेद्यमनिशं यस्मै हविर्दीयते ।

यस्मात्स्यावरजंगमं समभवद् यस्यांशमात्रो वरो
यस्मिन् तेनेमिदं (?) तान ०) प्रणौमि सततं
श्रीवासुदेवं गुरुं ॥

नत्वा श्रीवासुदेवद्रूपारं पंके महद्वयं ।

ग्रथ्यते वै महावाक्यरत्नावलिरियं मया ॥

अथ खलु ऋग्वेदादिविभागेन वेदाश्चत्वारः । तत्रैक-
विंशतिशाखा चतुः । नवाधिकशतशाखा यजुषः ।
सहस्रशाखाः साम्नः । पंचाशच्छाखा अथर्वणस्य ।
एकैकस्याः शाखाया एकैकोपनिषत् । आहत्याशीत्य-
धिकशतसहस्रसंख्याका उपनिषदः । तासु श्रीरामचंद्रेण
रामदूताय सारतरोपनिषद् अष्टोत्तरशतसंख्याका उप-
दिष्टाः । तदा च मुक्तिकोपनिषदष्टोत्तरशतोपनिषद्वा-
मश्लोका * लिख्यंते ।

ईशकेनकठप्रश्नमुंडमांडूक्यतिस्त्रि ।

ऐतरेयं च छांदोग्यं बृहदारण्यकं तथा ॥ १ ॥

ब्रह्मकैवल्यजावालाः श्वेताश्वो हंस आरुणिः ।

गर्भो नारायणो हंसो बिंदु नादशिरः शिखा ॥ २ ॥

मैत्रायणी कौपीतकी बृहज्जावालतापिनी ।

कालाग्निरुद्रो मैत्रेयी सुबालक्षुरिर्मंत्रिकाः ॥ ३ ॥

सर्वसारं निरालंबं रहस्यं वज्रसूचिकं ।

तेजोनादध्यानविद्यायोगतत्वात्मबोधकं ॥ ४ ॥

परित्राद् त्रिशिखी सीता चूडा निर्वाणमेडलं ।

दक्षिणा शरभं स्कंदं महानारायणाद्वयं ॥ ५ ॥

रहस्यं रामतपनं वासुदेवं च मुत्तलं ।

शांडिल्यं पैंगलं भिक्षु महः शारीरकं शिखा ॥ ६ ॥

तुरीयातीतसंन्यासपरिव्राजाक्षमालिकाः ।

अव्यक्तेकाक्षरं पूर्णसूयोऽस्यध्यात्मकुंडिकाः ॥ ७ ॥

सावित्र्यात्मपाशुपतं परं ब्रह्मावधूतकं ।

त्रिपुरातपनं देवी त्रिपुराकठभावनाः ॥ ८ ॥

हृदयं कुंडली भस्म रुद्राक्षगणदर्शनं ।

तारसारमहावाक्यं पंचब्रह्माग्निहोत्रकं ॥ ९ ॥

गोपालतपनं कृष्णं याज्ञवल्क्यं वराहकं ।

शाठ्यायनी हयग्रीवं दत्तात्रेयं च गरुडं ॥ १० ॥

कलिजावालसीभाग्यं रहस्यं चतुर्मुक्तिकेति ।

तत्र दशोऽपनिषद् ऋग्वेदगताः । शुक्लकृष्णभेदेन यजुर्वे-
कपंचाशत् । तत्र शुक्लयजुष्वेकोनविंशतिः । कृष्ण-
यजुषो द्वात्रिंशत् । साम्नां षोडश । अथर्वणस्यैक-
विंशत् । आहत्याष्टोत्तरशतं । तत्र गौडपाचार्यैर्मो-
डूक्योपनिषद्वाख्याता । श्रीमच्छंकरभगवत्पादाचा-
र्यैर्दशोपनिषदः । पंच रुद्रान्वर (!) । नृसिंहता-
पिनी च शंकरानंदैः सदाशिवब्रह्मैतैः स्वयंप्रकाशा-
नंदाद्यैश्च द्वात्रिंशोपनिषदः । विद्यारण्याचार्यैरष्टोत्त-
रशतोपनिषद्वाख्याता ॥ प्रकृते तु

रामचंद्रेणोपदिष्टे रामदूताय धीमते ।

ईशाद्यष्टोत्तरशतोपनिषदादसांपत्तौ (!) ॥

निमन्यात्र महावाक्यरत्नावलिरुदाहृता ।

विभाव्यते विभागेन सा त्रयोदशधा पुनः ।

तत्रादौ विधिवाक्यानि बंधनोक्षपरणि च ।

अज्ञाननिर्निदावाक्यानि जगन्मिथ्यापरणि च ॥

ततोपदेशवाक्यानि जीवात्मैक्यपरणि च ।

ब्रह्मविम्वनसाख्यानि जीवन्मुक्तिपरणि च ॥

ब्रह्मानुभूतिरूपाणि स्वसमाधिपरणि च ॥

अष्ट स्वरूपवाक्यानि फलवाक्यान्यंततं ।

विदेहमुक्तिवाक्यानि लिख्यंते निष्ठिताक्रमान् ॥

यः स्वाश्रमाचाररतः परिग्राह्यं विजितेन्द्रियः ।

सोऽधिकारो महावाक्यरत्नावल्यां तु नेतरे ॥

वाक्पूर्णसहनाप्यायं भद्रं कर्णेभिरेव च ।

पंचशीतिः पठित्वादी पठेद्वाक्यान्यनंतरं ॥ ०

तत्र सार्थैतिकविधिवाक्यानि । ०

129. *Śvetāśvataropaniṣad*, in six adhyāyas,
with *Vijñānātman's* commentary (*viśaraṇa*),
p. 1163 : मूलं ॥ हरिः ओं ॥ ब्रह्मवादिनो वर्दन्ति ।

किं कारणं ब्रह्म कुतः स्म जाता

जीवाम केन क्लृप्तं संप्रतिष्ठा ।

अधिष्ठिताः केन सुखीतरेषु

वर्तमाने ब्रह्मविदो व्यवस्थां ॥ १ ॥

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिः ओं ॥

अवच्छेदत्रयातीतनिर्मलज्ञानमूर्तये ।

मनो गिरां विदूराय दक्षिणामूर्तये नमः ॥ ०

See further on.

* On this enumeration of the *Upanishads*, and their distribution among the several Vedas, see Sir W. Elliot, *Journal of the Asiatic Society*, Bengal, 1851, p. 607 seq.; A. Weber, *Ind. Stud.* iii., p. 324 seq.

495.

2783b. Foll. 7; size 11 in. by 4½ in.; well written, in the Devanāgarī character, about A.D. 1600; 14-16 lines in a page.

Māṇḍūkyaopaniṣad with the *Gauḍapādīya Kārikās*; in four *prakaraṇas*.

The 1st *prakaraṇa*, the prose (or *upanishad*) portions of which are marked in red, ends: इति माण्डूक्योपनिषत् समाप्ता ॥ the 2nd *p.*, like the rest, in *ślokas*: इति द्वितीयं वैतथ्याख्यं प्रकरणमुपनिषद् च (च?) स्मृतिं रूपं माण्डूक्योपनिषदपेक्षया द्वितीयत्वम् ॥ the 3rd *p.*: इत्यद्वैताख्यं प्रकरणं उपनिषत् ॥ the 4th *p.*: इत्यल्लान्तान्ताख्यं चतुर्थं प्रकरणमुपनिषत् समाप्तम् (!) ॥

Edited, with *Śaṅkarācārya's* and *Ānandagiri's* commentaries, by Dr. E. Röer, in the *Bibl. Ind.*, 1850. Translated by the same, 1853.

[COLL. OF FORT WILLIAM.]

496.

1454e. Foll. 67; size 10½ in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī; nine lines in a page. Modern.

Śaṅkarācārya's commentary on the *Māṇḍūkyaopaniṣad* including the *Gauḍapādīya Kārikās*.

It ends: इति श्रीगोविन्दभगवत्पादपूज्यशिष्यस्य श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीशंकरभगवतः कृतावागमशास्त्रविवरणे ग्लान्तान्ताख्यं चतुर्थं प्रकरणं समाप्तम् ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

497.

1084a. Foll. 90; size 13½ in. by 5 in.; well written, in the Devanāgarī character; twelve lines in a page.

Ānandagiri's gloss on *Śaṅkara's* commentary on the *Māṇḍūkyaopaniṣad*, and the *Gauḍapādīya Kārikās*.

Dated Śamvat 1852. [H. T. COLEBROOKE.]

498.

992. Foll. 89; size 13 in. by 5 in.; legibly written, in the Devanāgarī character; 9-11 lines in a page.

Another copy of *Ānandagiri's Māṇḍūkyaopaniṣad-bhāṣyaṭīkā*.

Written in Śamvat 1737, by one *Śivarāma*, son of *Śrī Kuvera*. [H. T. COLEBROOKE.]

499.

138f. Foll. 18; size 10 in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eleven lines in a page.

Śaṅkarācārya's commentary on the *Kenopanishad* [*Keneshitapadabhāṣya*].

Dated Śamvat 1847.

The *Kena* (*Keneshita*) or *Talavakāra-upaniṣad* forms part of the *Jaiminīya* (or *Talavakāra*)-*Brūhmaṇa* of the *Sāmaveda*, recently discovered by Dr. Burnell. It has been edited, with *Śaṅkara's* and *Ānandagiri's* commentaries, by Dr. E. Röer, *Bibl. Ind.* 1850; translated by Rajah Rammohun Roy, 1816 (2nd ed., 1832); by Dr. E. Röer, 1853; by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, I. (1879).

[H. T. COLEBROOKE.]

500.

138g. Foll. 11; size and writing as the preceding MS.

Ānandajñānagiri's gloss on *Śaṅkarācārya's* commentary [*Talavakāropanishad-bhāṣyaṭīpana*]. [H. T. COLEBROOKE.]

501.

1095B. Foll. 7; size 12 in. by 5½ in.; legibly written, in Devanāgarī, on European paper; 14-16 lines in a page.

The same work. [H. T. COLEBROOKE.]

502.

1355f. Foll. 20 ; size 10½ in. by 4½ in. ; well written, in Devanāgarī, about A.D. 1700 ; fourteen lines in a page.

- a) Another copy of *Anandajñāna's* gloss. It ends, fol. 7 :

यो ऽसौ सर्वेश्वरो विष्णुः सर्वात्मा सर्वदर्शनः ।

शुद्धबोधावुधिः साक्षात्सोऽहं नित्योऽभयः प्रभुः ॥ १ ॥

इति श्रीशांकरस्य तलवकारोपनिषत्पदभाष्यटिप्पणं समाप्तं ॥ The work is marked के० प० भ० टी० in the margin.

- b) *Keneshitavākya-bhāṣyaṭippaṇa*, a gloss on Śaṅkara's *Kenopanishadvākyavivarana*, the same as that by which the latter work is followed in the next MS.

It is marked के० वा० भा० टी० in the margin, [H. T. COLEBROOKE.]

503.

964b. Foll. 52 ; size 9½ in. by 3½ in. ; fairly written, in the Devanāgarī character ; nine lines in a page. Modern.

- a) Śaṅkarācārya's *Kenopanishad-vākyavivarana*. It begins :

समाप्तं कर्मात्मभूतप्राणविषयं विज्ञानं कर्मे चानेक-
प्रकारं ० It ends, fol. 24 :

इति श्रीगोविंदभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरि-
ब्राजकाचार्यस्य श्रीमच्छंकरभगवतः कृती तलवकारो-
पनिषत्केनोपनिषदि वाक्यविवरणं समाप्तं ॥

- b) *Keneshitavākya-bhāṣyaṭippaṇa*, a gloss on the preceding work. It begins : *

प्रयत्नाद्यंतरैश्च मनसादेः प्रवर्तकं ।

विदिताविदितान्यत्वसिद्धं ब्रह्माहमद्वयं ॥

केनेषितमित्यादिकां सामवेदशाखाभेदब्राह्मणोपनिषदं
पदशो व्याख्यायापि न ततोऽप्यभगवान्भाष्यकारः शारीर-

कैर्न्यायैरनिर्णीताथैत्वादिति न्यायप्रधानैः श्रुत्यर्थसंग्राहकै-
र्विकीर्त्याचिख्यासुः पूर्वकांतेन संबंधमभिधत्तुः पूर्वकांशार्थं
संक्षेपतो दर्शयति । समाप्तमिति ०

It ends :

सत्यकामः स्वयंसिद्धः सर्वेशो यः स्वशक्तिः ।

स एतांतः प्रविष्टो ऽहमुपास्यः सर्वदेहिनां ॥ १ ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

504.

1317b. Foll. 72 ; size 12 in. by 4½ in. ; legibly written, in the Devanāgarī character ; 7-9 lines in a page. Modern.

Kenopanishad, with a commentary by Bāla
Krishṇānanda, ruler of Śrutinagara.

The comment begins :

समाधार्तवभोधौ स्फुरदमृतमाधुर्यमहिमे

शरद्वाकाचंद्रः सकलकलिकामोदमधुरः ।

सद्वैतानंदः शमरसमहिम्ना समरसो

विवर्तानामादिविविधघटनानां विजयते ॥ १ ॥

श्रुतं तांबुजमोदने दिनमणिश्चिंतामणिश्चिंतितः

स्वात्मानंदपुमर्थपूर्णतरसिद्धिआखने विश्रुतः ।

यो विश्रान्तिमुरदुमो भवभवप्रोहामतापश्रमे

सोऽयं शंकरभिक्षुशेखरमणिश्चिह्ने चिरं वर्ततां ॥ २ ॥

पुराणं पुण्याणामवधिरं ३ ॥

भगवत्पादवचनमणिदीपावलंबनात् ।

निवृत्तहृदयध्वांतः स्वात्मानमवलोकये ॥ ४ ॥

श्रीधरमार्थे श्रीमत्स्वयंप्रकाशार्थगोपाली ।

शिवरामं पुरुषोत्तमपूर्णानंदौ च गुरुकुलं कलये ॥ ५ ॥

स्वचेतःसंशुद्धिं ननु तलवकारश्रुतिशिरो

गिरामालंवेनापनयपरिपाटीमपनयन् ।

मुहुर्वालो नभ्यद्विडमुनिरुन्निद्रनयनो

यतिः कृष्णानंदः श्रुतिनगरनेता धितनुते ॥ ६ ॥

केनेषितमित्याद्या छंदोगांतर्गतानां तलवकारिणां ब्रह्मविद्या-
परोपनिषत् ॥ ०

Foll. 1-13 contain the introduction.

The commentary ends : न तु साधारणजनः इत्यर्थः
द्विरुक्तिर्विद्यासमाप्तिमवगमयति ॥ इति श्रीमत्परमहंस ॥ (!)

[H. T. COLEBROOKE.]

* One or two mistakes of the scribe have been corrected with the help of MS. 1355f.

505.

583. Foll. 17; size 11 in. by 4½ in.; legibly written, in the Devanāgarī character, in the early part of the last century; 10-14 lines in a page.

Śaṅkarācārya's commentary (*bhāṣya* or *vivaraṇa*) on the *Muṇḍakopaniṣad*.

Edited, with *Ānandagiri's* gloss, by Dr. E. Röer, in the *Bibl. Ind.*, 1850. The *upanishad* has been translated by Rajah Rammohun Roy, 1819 (2nd ed., 1832); by L. Poley (French), 1836; by Dr. E. Röer (1853); by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, xv. (1884).

[H. T. COLEBROOKE.]

506.

1625A. Foll. 27; size 8½ in. by 4 in.; fairly written in the Devanāgarī character, about A.D. 1650; 11-13 lines in a page.

The same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

507.

1095C. Foll. 25; size 12 in. by 4¾ in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of the 17th century; 10-12 lines in a page.

The same work.

[H. T. COLEBROOKE.]

508.

1454b. Foll. 30; size 10½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; nine lines in a page. Modern.

Another copy of *Śaṅkarācārya's Muṇḍakopaniṣadbhāṣya*.

[H. T. COLEBROOKE.]

509.

1454c. Foll. 13; size 10½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; eleven lines in a page. Modern.

Ānandagiri's Muṇḍakabhāṣyaṭippaṇa.

[H. T. COLEBROOKE.]

510.

1878b. Foll. 30; size 12½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; nine or ten lines in a page. Modern.

The *Muṇḍakopaniṣad*, with the commentary (*dīpikā*) of *Śaṅkarānanda*.

The commentary begins:

मुंडकं मुंडमार्गस्य ब्रह्मात्मैक्यावबोधकं शंकराचार्यमार्गेणैव
पदे पदे ब्रह्मविद्याया अतिदुर्लभत्वं दर्शयितुं इतिहासरूपेण
श्रुतिः प्रथमतो गुरुपरंपरामाह । ब्रह्मा ब्रह्मांडजः ०

[Dr. JOHN TAYLOR.]

511.

1454a. Foll. 39; size 10½ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī; ten lines in a page. Modern.

The *Kāṭhakopaniṣad* with *Śaṅkarācārya's* commentary.

The commentary begins: अतो नमो वैवस्वताय
मृत्यवे ब्रह्मविद्याचार्याय नचिकेतसे च ०

[H. T. COLEBROOKE.]

512.

1364b. Foll. 28; size 10½ in. by 4¾ in.; Devanāgarī character; indifferent handwriting of the earlier part of last century; twelve or thirteen lines in a page.

Śaṅkarācārya's Kāṭhakabhāṣya.

It begins: नमो भगवते वैवस्वताय ०

[H. T. COLEBROOKE.]

513.

790a. Foll. 20 ; size 9½ in. by 4 in. ; legibly written, in Devanāgarī, about the middle of the last century ; ten lines in a page.

The same work.

It begins : नमो वैवस्वताय ०

[H. T. COLEBROOKE.]

514.

1457b. Foll. 37 ; size 10 in. by 4 in. ; clearly written, in the Devanāgarī character, in the earlier part of last century ; ten lines in a page.

Śaṅkarācārya's commentary on the *Kāṭhaka-* or *Kāṭha(vallī)-upanishad*.

Edited, with *Ānandagiri's* gloss, by Dr. E. Röer, *Bibl. Ind.* 1850 ; the *Upanishad* translated by Rajah Rammohun Roy, 1832 ; L. Poley (French), 1835-37 ; Dr. E. Röer, 1853 ; by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, xv., 1884.

[H. T. COLEBROOKE.]

515.

1878d. Foll. 46 ; size 12½ in. by 4 in. ; fairly written, in Devanāgarī ; 9-11 lines in a page. Modern.

The *Kāṭhakopanishad*, with the commentary (*dīpikā*) of Śaṅkarānanda.

The commentary begins :

आत्मकल्पद्रुमं नीताः शंकरेण यथा पुरा ।

कठवल्लीविनेष्यानि तथैव पदपञ्चवाः ॥

अथोपनिषदां कर्मसंबंधी विषयादिचतुष्टयं च सुलभं । ततो न पृथक् वर्णनीयं । कठवल्लीपनिषदारंभ आख्यायिका अष्टादशोऽथर्ववेदनिर्णयानां ब्रह्मज्ञानं नेतरेषामित्यर्थः ॥ उक्तं ०

It ends : इति श्रीनन्परमहंसपरिव्राजकाचार्यानंददात्मपूज्यपादशिष्यस्य शंकरानंदभगवतः कृतो काठकोपनिषद्दीपिकायां द्वितीये ध्याये तृतीया वल्ली समाप्तश्चाध्यायः ॥

[DR. JOHN TAYLOR.]

516.

810. Foll. 283 ; size 14½ in. by 5 in. ; fairly written, in Devanāgarī, in the latter part of the last century ; twelve lines in a page.

The *Kāṭhavallīvivaraṇa*, a commentary on the *Kāṭhopanishad*, by Būla Kṛishṇānanda Sarasvatī ruler of Śrutinagara (or Vedanagara).

It begins :

चमकारः कश्चित्सकलपुरुषार्थेषु सततं

सतां हृन्पाथोजे तरुणकिरणः कोपि तरुणिः ।

समाधिशीराभ्यौ मधुरतरराकाहिमकरण

विदानंदो भूमा विरपरिचितः सन्विजयतां ॥ १ ॥

अमलकरभास्करस्य किरणैः फुल्ले वचंभिः परा

खंडार्थिकमरंदसंभृततनौ सद्युक्तिपोज्ज्वले ।

हंसो हंसरसे कठश्रुति शरःपद्मे वचःकेसरे

चर्चामोदभरे सदैव चरितुं संसक्तसन्मानसः ॥ २ ॥

संख्यावज्जनसंख्यया सरसया सन्यायया संख्यया

संख्यादिप्रतिपक्षया सुदृढया खंडार्थसिद्धांतया ।

आचार्यो द्रुमिलो नवः श्रुतिपुरीनेता यतिर्वालकः

कृष्णानंदसरस्वती वितनुते चिह्नस्य संशोधनं ॥ ३ ॥

श्रीमत्पुण्यनंदानंदे पुरुषोत्तमार्थीश्च ।

शिवरामयतोंद्वानपि गोपालानंददेशिकेदांश्च ॥ ४ ॥

श्रीमत्स्वयंप्रकाशान् श्रितजनकत्पदुमान् अये सततं ।

श्रीमच्छ्रीधरचरणभोजं हृदये सदा कलये ॥ ५ ॥

श्रुतिनगराधीशेनाभिनवद्विडार्थवालकृष्णेन ।

रचितेयं मोदयतात्कैलासेशं कृतिर्नैहादेवं ॥ ६ ॥

सूत्रन्यायस्मृतिभिर्विवेचितेयं श्रुतिर्निगूढार्था ।

संतोषं निर्दोषा संपादयतात्सतां सततं ॥ ७ ॥

उशन्नित्याद्या मंत्रब्राह्मणमयी कठोपनिषत् ०

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकश्रुतिनगरेशस्वयंप्रकाशाभिनवद्विडार्थवालकृष्णानंदविरचिते काठकोपनिषद्विवरणे मंत्रब्राह्मणविभजनं नाम प्रथमः परिच्छेदः fol. 8.

इति ० ब्राह्मणविवेचनं नाम द्वितीयः परिच्छेदः fol. 69b.

इति ० तृतीये मंत्रपरिच्छेदे प्रथमवल्लीविवृतिः fol. 137.

इति ° कठवल्लीविवरणे तृतीयपरिच्छेदे मंत्रव्याख्याने द्वितीयवल्ली fol. 195b.

इति ° द्रविडार्थवेदनगणेश ° तृतीयपरिच्छेदे तृतीयवल्ली fol. 221.

इति ° तृतीये मंत्रपरिच्छेदे चतुर्थवल्ली fol. 239b.

इति ° तृतीयपरिच्छेदे मंत्रविवृत्तौ पंचमवल्ली fol. 256b.

The colophon of the sixth *vallī* is incomplete
इति श्री [H. T. COLEBROOKE.]

517.

1638c. Foll. 8 ; size 10½ in. by 4½ in. ; fairly written, in Devanāgarī, in the earlier part of the last century ; eleven lines in a page.

Śaṅkarācārya's commentary on the *Īśā (Īśāvāsya)*- or *Vājasaneyisaṃhitā-upanishad* (the 40th *adhyāya* of the *Vājasaneyi-saṃhitā*).

Edited, with *Anandagiri's* gloss, by Dr. E. Röer, *Bibl. Ind.*, 1850 ; the *Upanishad* translated by Rajah Rammohun Roy, 1816 (2nd ed., 1832) ; by Dr. E. Röer, 1853 ; by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, i., 1879.

The MS. ends :

इति श्रीगोविंद ° शंकरभगवतः कृती वाजसनेयसंहितोपनिषद्भाष्यं समाप्तं [H. T. COLEBROOKE.]

518.

121A. Foll. 12 ; size 10 in. by 4 in. ; Devanāgarī character ; indifferent handwriting ; eleven lines in a page.

Yājñīyamantra-vyākhyānavivaraṇa, a gloss by *Jayatīrtha Bhikṣu*, on (*Madhva*) *Ānandatīrtha's* commentary on the *Īśāvāsyopanishad*.

It begins :

श्रीमच्छ्रीवदनाम्भोजगतसौन्दर्यसौरभम् ।

लिहन्नां लोचनानिभ्यां भगवान्पातु नो हरिः ॥

कार्त्तव्यं मन्त्रोपनिषद् व्याकरिष्यन् भगवानाचार्यश्चिकीर्षिताविप्रपरिसमाख्यादिप्रयोजने प्रपाद्य देवतास्तुतिनतिप्रथमं निबध्नाति । नित्येति । ° - - - - ज्ञानमूर्त्तये नित्यायेति ।

The MS. ends :

कमलावदनाम्भोजराजहंसाय विष्णवे ।

नमो जगज्जनित्येवमेतदेव परमात्मने ॥

इति श्रीमदानन्दतिथैर्भगवत्पादाचार्यविरचितस्य याज्ञीयमंत्र-
व्याख्यानस्य विवरणं जयतिथैर्भीष्मविरचितं समाप्तं । ° सं १८०५ °
[H. T. COLEBROOKE.]

519.

1317a. Foll. 70 ; size 12½ in. by 4½ in. ; fairly written, in the Devanāgarī character, in the early part of the last century ; nine lines in a page.

Īśādhyāyabhāṣya, a commentary on the *Īśāvāsyopanishad*, by *Bāla Krishṇānanda*.

It begins :

चिदानन्दो हंसश्चरपरिचितो मानसतटे

चमत्कारान् कुर्वन् मतिर्महिल्यालिंगिततनुः ।

विलासाच्चिन्वानश्चरमचरमुच्चावचमिदं

विलीनीकुर्वन्नासकृदपि परेशो विजयते ॥ १ ॥

वंदे वंदारुवृन्दांतरघनतिमिरे ° वंदे शिकेंद्रं यतींद्रं ॥ २ ॥

शंकरयतिवरसूचित ° ३ ॥

अपनयतिमिरवृतायां हृदयगुहायां सद्व्ययार्थाप्यै ।

श्रीमच्छंकरयतिवरवाणीमणिदीपिकायिता जयति ॥ ४ ॥

पूष्पांनंदयतींद्रान् पुरुषोत्तमयोगिनो ऽथ गोपालान् ।

श्रीमत्स्वयंप्रकाशान् श्रीधरवर्धीश्च सततमाकलये ॥ ५ ॥

मनूनीशोत्पाद्यान् विशदवृहदारण्यकगिरा

मुहुष्यौख्यातापीन् क्रमघटनयालोद्भू विमलम् ।

यतिर्वालो नव्यद्रविडमुनिरास्त्रायनगरा-

धिभूः कृष्णानंदः स्वमतिपरिष्फुटिं वितनुते ॥ ६ ॥

ईशावास्यमित्याद्या वाजसनेयिशाखांतगतकाख्यमध्यंदिनयो-
श्चत्वारिंशत्तमाध्यायात्मिकोपनिषद् °

It ends :

श्रीमच्छंकरयतिवरसूचितमयादया ऽकथयमहं ।

वृहदारण्यकगीर्भिर्भावानीशादिमंत्राणां ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकश्रीस्वयंप्रकाशानंदसरस्वतीपू-
ज्यपादशिष्यश्रीमच्छ्रीधरानंदसरस्वतीचरणकमलेंदिरायितहृदयश्रु-
तिनगरीशांभवनवद्रविडाचार्यबालकृष्णानंदविरचितमोशाध्याय-
भाष्यं संपूर्णम् ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

520.

1095E. Foll. 25; size 12 in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī, in the latter part of the 17th century; 9-11 lines in a page.

Śaṅkarācūrya's commentary on the *Praśnopanishad*.

Edited, with *Ānandagiri's* gloss, by E. Röer, *Bibl. Ind.*, 1850. The *Upanishad* translated by the same scholar, 1853; by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, xv., 1884.

[H. T. COLEBROOKE.]

521.

1454d. Foll. 32; size 10½ in. by 4½ in.; fairly written, in the Devanāgarī character; eight lines in a page.

Another copy of *Śaṅkara's Praśnopanishad-bhāṣya*. Dated Śamvat 1852.

[H. T. COLEBROOKE.]

522.

2444. Foll. 240 (from 136 to end not numbered); size 12½ in. by 4½ in.; fairly written, in Devanāgarī, about A.D. 1750; ten lines in a page.

Praśnopanishad-vivṛiti, another commentary on the *Praśnopanishad*, by *Bāla Kṛishṇānanda Sarasvatī*, ruler of *Śrutinagara*.

It begins :

त्रिवर्तानां भूमिर्विविधघटनानां त्रिजगतां
ददाना सामर्थ्यं सकलमपि सान्निध्यवशतः ।
चिरायाविद्यायै चिदचिदुभयग्रन्थिखनये
चिरं चित्ते भूयाच्चिदखिलपुमर्थैककलिका ॥ १ ॥
श्रीमच्छंकरपूर्णशारदसुधाभीशोर्वचोभिः
कैरैः संफुल्ले नयसौरभेण भरिते चर्चादलैरुज्ज्वले ।
जीवेशोभयसामरस्य सरसे चेतो द्विरेफः
सदा संसक्तोऽस्तु तुरीयवेदशिखरे प्रप्लवे कैरे ॥ २ ॥

संख्यावज्जनसंख्या सरसया सन्ध्यायया जसंख्या

सांख्यादिप्रतिपक्षया सुदृढया ऽखंडार्थसिद्धांतया ।

आचार्यो द्रुमिलो नवः श्रुतिपुरोनेता यतिर्वालकः

कृष्णानंदसरस्वती वितनुते चित्रस्य संशोधनं ॥ ३ ॥

etc., as p. 137 above; ० सततं ॥ ७ ॥

सुकेशा च भारद्वाज इत्याद्या मंत्राणां व्याख्येयरूपत्वादव्य-
भिचारेण ब्राह्मणानां व्याख्यानरूपत्वान्मंत्रब्राह्मणमयी प्रश्नोपनि-
षत् तस्या अत्याक्षरा विवृतिरारभ्यते ॥ तत्रादौ विषयपरिशी-
धनाय मंत्रब्राह्मणे विभजामस्तत्रापीह मंत्राणामत्यत्वान्मंत्रानेव
ब्राह्मणेभ्यः पृथक्कृत्य प्रदर्शयामः । तथा हि ।

विश्वरूपं हरिणं जातवेदसं

परायणं ज्योतिरेकं तपंतं ।

सहस्ररश्मिः शतधा वर्तमानः

प्राणः प्रजानामुदयत्येष सूर्यः ॥ १ ॥ ०

पंचपादं ० २ ॥ एषोऽग्निस्तपत्येष सूर्य ० ३ ॥ ० sixteen
couplets (*Praśnop.*, 1, 8; 1, 11; 2, 5 etc.; cf.
also F. M. Müller, *Up.* Part II., *Introd.* p. xliii) ॥
अत्र द्वितीयप्रश्नस्थिता एषोऽग्निरित्याद्या नव मंत्राः प्राण-
स्तुतिपरा इन्द्रियाद्यधिष्ठानदेवताभिर्दृष्टाः प्रथमप्रश्नस्थौ मंत्रौ
विश्वरूपं पंचपादमित्याद्यौ तृतीयप्रश्नस्थ उत्पत्तिमिति ०

The commentary on the *brāhmaṇa* portion
(viz., सुकेशा च भारद्वाजः) begins fol. 48b :

अथ पूर्वं प्रश्नोपनिषदो मंत्रा विश्वरूपमित्याद्याः षोडशापि
सूचीकटाहस्यायेन स्वल्पत्वान्मूलत्वान्मंत्राणां मूलतात्पर्यानु-
रोधेनैव च ब्राह्मणप्रवृत्तेश्च व्याख्याताः । संप्रति व्याख्या-
रूपाणि सुकेशा चेत्यादीनि ब्राह्मणानि क्रमेण व्याकुर्मः ।
तत्र तृतीयो गुरुः स्वशिष्यान् श्रोतव्यः श्रुतिवाक्येभ्यो मंतव्यश्चो-
पपत्तिभिरिति वचनार्थं मनसि निधाय सुकेशादिऋषिगणपि-
प्पलादसंवादरूपब्राह्मणविवृतमंत्रगणप्रतिपादितानर्थान् बोधयितुं
पिप्पलादं प्रति सुकेशादिऋषीणां षष्ठां तत्सहचरितानामन्येषां
चोपसदनादिक्रियां स्वशिष्याणामन्येषां च शिक्षायै स्ववचनतो
निब्रूयति स्म सुकेशेत्यादिना ०

Praśna I. ends fol. 87b.

P. II., fol. 99b : इदं च तमेता इति वाक्यं [viz., after
II., 4 of the edition (5-13 having been ex-
plained as *mantras*)] पिप्पलशाखागतप्रश्नोपनिषदि न
पठितं शौनकीयप्रश्न एव पठितमिति विशेषो वेदितव्य इति
सर्वं निराकृतं ॥

P. III., fol. 146 ; IV., fol. 167b ; V., fol. 181b ; VI., fol. 196.

Then follows an additional philosophical chapter, beginning :

अथ भगवान् वादरायणो ऽस्मात्पुनरिदं संदिग्धार्थकं वाक्यं विवरीतुं प्रथमे ऽध्याये तृतीये पादे । ईक्षतिकर्मव्यपदेशात् स इति (I. 3, 13) तत्रैव पादे । अत्राचराचरणग्रहणात् प्रकरणाच्चेति च सूत्र्यां चकार । तत्र प्रथमोक्षतिकर्मव्यपदेशात् इत्यधिकरणं °

It ends :

ननु श्रीमच्छंकरभगवत्पादभट्टभास्करलक्षणाभिमुखप्रभृतिभिः कठश्रुतिमुदाहृत्यैतदधिकरणप्रवर्तनादानन्तरीयैरिति श्रुत्यलंभेन प्रवर्तनात् प्राकृतं सूत्रयोजनं तद्विरुद्धमिति चेत् नैव विरुद्धं प्रश्नश्रुतौ विस्मयमत्रपदश्रवणादर्थावाच्च (!) प्रकृतान्नसूत्रविषयतायाः समुचितत्वात् कठादिश्रुतावच्छेदश्रवणाभावे न यथा कथंचिद्वृत्तस्यानुमेयत्वेनार्थप्रत्यभिज्ञामात्रेण गौणविषयताया एव कठादिश्रुतेरुचितत्वात् प्रायेण सर्वेष्वष्टाधिकरणेषु प्रथमेऽध्याये श्रुतिशब्दानुवादेनैव सूत्रविरचनात् सूत्रगताशब्दवत्या एव श्रुतेर्मुख्यविषयत्वादर्थसाम्यवत्याः श्रुतेर्गौणविषयत्वेनैव सर्वैरभ्युपगमात् प्रश्नश्रुतिमुख्यो विषयः कठश्रुत्यादिगौणो विषय इति विभागेन प्रकृतिविरोधो नावतरत्येव गौणविषयवाक्यानुरोधेन विचारास्तु प्रलाचार्यप्रवर्तिताः कठविवरणे ऽनुसंधेया इति दिक् ॥

None of the chapters have a colophon to them ; sufficient blank space having, however, been left for it after each. [H. T. COLEBROOKE.]

523.

2346c. Foll. 3 ; size 10 in. by 6 in. ; well written, in Devanāgarī, in the latter part of last century ; nine lines in a page.

Kaivalyopanishad.

It begins : अथाश्वलायनो भगवंतं परमेश्वरमुपसमेयो-वाचाधीहि भगवः ब्रह्मविद्यां वरिष्ठां ° [GAIKAWAR.]

524.

1878a. Foll. 50 ; size 12½ in. by 4 in. ; well written, in the Devanāgarī character ; ten lines in a page. Modern.

Kaushītaki-brāhmanopanishad, with the commentary (*dīpikā*) of Śaṅkarānanda, disciple of Ācārya Anandātman.

Edited, with a translation of the *Upanishad*, by E. B. Cowell, *Bibl. Ind.*, 1861 ; the *Upanishad* again translated by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, i., 1879. [DR. JOHN TAYLOR.]

525.

1878e. Foll. 44 ; size 12½ in. by 4 in. ; legibly written, in Devanāgarī ; 10-13 lines in page. Modern.

Śvetāśvataropanishad with the commentary (*dīpikā*) of Śaṅkarānanda.

The *Upanishad* begins :

ब्रह्मवादिनो वदन्ति । किं कारणं ब्रह्म °

The commentary begins :

श्वेताश्वतरमंत्राणां ब्रह्मार्थोपनिषद्भिः ।

पुण्यकृतपुण्यतीर्थानामर्थमाविष्करोम्यहं ॥

ब्रह्मार्थेऽप्येतातिगहनतां दर्शयितुं प्रथमतो ब्रह्मविदां विचारमवतारयति । ब्रह्मवादिनो °

The *Upanishad* has been edited, with Śaṅkarācārya's commentary, and a translation, by E. Röer, *Bibl. Ind.*, 1850-53 ; also translated by F. M. Müller, *Sacred Books of the East*, xv., 1884. [DR. J. TAYLOR.]

526.

1133. Foll. 64 ; size 11½ in. by 6 in. ; fairly written, in Devanāgarī, towards the end of the 17th century. Twelve lines in a page. The Manuscript has suffered from damp.

Śvetāśvataropanishad with the commentary (*vivaraṇa*) of Vijñānātman, disciple of Jñānot-tamācārya.

The commentary begins :

अवच्छेदत्रयातीतनिर्भलज्ञानमूर्तये ।
नमो गिरा विदूराय दक्षिणामूर्तये नमः ॥
निगमांतप्रदीपाय निःसंगसुखसंविदे ।
संसारतापनोदाय विद्याश्रोपतये नमः ॥
प्रत्यस्ताखिलभेदाय जगद्विश्रमसाक्षिणे ।
ज्ञानोत्तममुनीन्द्राय नमः प्रथक्सुखात्मने ॥

नमः परमशुचिभ्यो नमो ब्रह्मविद्यासंप्रदायकर्तृभ्यः । इदं ब्राह्मणवाक्यं वादिनो वदन्शीलाः * वेदार्थविपरीतपक्षाच्चिन्नी-
लीकृत्य वेदार्थतत्वेन ब्रह्मवदनशीलाः साक्षाद्वा परंपरा वा
सर्ववेदार्थत्वेन ब्रह्म वदन्तीत्येतत्सर्ववेदा यत्पदमामनन्तीति श्रुतेः ॥

It ends :

द्विवेचनमध्यायः रिसमाप्तिश्चोतनार्थमादरार्थं च ॥ इति श्री-
रत्नप्रमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीमच्छ. र. श्रीमपूज्यपादशिष्यश्रीमद्वि-
ज्ञानात्मभगवतः तृतीयेताश्चेतरोपनिषद्विवरणे (!) षष्ठोऽध्यायः ॥
[H. T. COLEBROCKE.]

527.

1625D. Foll. 12; size 8½ in. by 3½ in.;
legibly written, in the Devanāgarī character,
about A.D. 1650; ten or eleven lines in a page.

Mahopanishad of the *Atharvaveda*, consisting
of six sections (*upanishads*, or *upanishatkāṇ-
dikās*), the first five of which (according to this
MS.) constitute the *Sundarītūpanī*, while the
sixth is called the *Tripura-upanishad*.

I. The *Sundarītūpanī* begins:†

ओं अथैतत्संज्ञन्तरे भगवान्प्राज्ञापत्यं वैष्णवं विलप-
कारणरूपमाश्रय पराभिधा भगवत्वेवनादिश्रुत्या भूर्भुवः-

* Instead of इदं ब्राह्मणवाक्यं ० the Telugu MS.
3183 (p. 133, above) reads : ब्रह्मवादिनो वदन्तीति

† Grantha MS., R.A.S., Whish 17, containing the
same *Upanishad* (foll. 16-27), begins :

त्रिपुरातपनीविद्या देवविच्छिन्नेवग्रहम् ।
वस्तु चिन्मावरूपं तत्परतत्वं भजाम्यहम् ॥

ओं भद्रं कर्णेभिरेतं शान्तिः । अथैतत्संज्ञन्तरे भगवान्प्राज्ञापत्यं
वैष्णवं विलकारणं रूपमाश्रय त्रिपुराभिधा भगवत्वेवनादि-

स्वरोमिति त्रिणि पुराणि स्वर्गभूपातालानि पुराणि
हरोमात्मकेन ह्रींकारेण हृल्लेखपराभिधा भगवती त्रिकू-
टावसाने त्रिनिलये विलये धासि महसा धोरेण आप्नोति
सैवेयं भगवती त्रिपुरेति व्याचक्ष्यते ॥ तत्सर्वतुर्वरेण्यं
etc. [the *gāyatrī*, *Rgv.* III., 62, 10; fol-
lowed by I. 99, 1 जातवेदसे सुनवाम and VII.
59, 12 अयस्यकं यजामहे] ॥ इति शास्त्ररी परमा
विद्या सा त्रयी साष्टाङ्गा त्रिपुरा परमेश्वरी ॥ आद्यानि
चत्वारः पदानि ब्रह्मविकशीर्णानि । द्वितीयानि शक्त्य-
स्थानि । तृतीयानि शैवानि । ० here follows
the explanation in six paragraphs; after
which (fol. 3b) पञ्चदशाक्षरं त्रैपुरं यो धीते स
सर्वान् कमान् प्रीति स सर्वान् भोगान् प्रीति - - स
वैष्णवं धर्मेन्द्रियं परं ब्रह्म आप्नोतित्येव वेद ॥ here
follow the twelve *dhūmāni* in as many
paragraphs, the last of which, containing
a number of epithets of *Tripurī*, ends
(fol. 4b) महात्रिपुरीं देवीं ध्यायेयमिति ध्यानयोगेने-
त्येवं सकलपूजाचर्चं वेदेति महोपनिषत् इत्यर्थवत्
सुंदरीतापस्यां प्रथमोपनिषत् ॥ • ॥

The second *Upanishad* begins :

जातवेदसे सुनवामेत्यादि पठित्वा त्रैपुरीव्याक्तिं व्याचक्षते ॥
it treats chiefly of *cakra*, fol. 5b: देवा ह
वै भगवन्तमब्रुवन् महाचक्रनाम चक्रनायकं नो ब्रूहि ।
सार्धकामिकं सर्वाराध्यं सर्वरूपं विश्वतोमुखं मोहद्वारं
यद्योगिनामुपदिश्य परं ब्रह्मभिन्ना निर्वीणमुपदिशति
तान् हंवाच भगवान् । श्रीचक्रं व्याख्यास्यामः ।
ओमिति त्रिकोणं अक्षरं कृत्वा ०

Fol. 6b : ओं क्षीरेण आपिता देवी चन्दनेन
विलेपिते । विल्वपत्राविता देवी दुर्गे हं चरणगत
इत्यनेनार्चं प्रार्थयित्वा मायालक्ष्मीमन्त्रेण । ह्रीं श्रीं या
वै शिवा भगवती महिषा सिद्धस्तस्यै वै नमः । after
which follow, to the end of the chapter,
many variations of this formula. ‡

शक्तिहरमात्मकेन ह्रींकारेण हृल्लेखाख्या भगवतीति त्रिकूटा-
वसाने निलये - - - धोरेण आप्नोति - - - त्रिपुरेति
गीयते ॥ तत्सर्वतुः ० See also pp. 115b, 127a, above.

‡ These are wanting in the Grantha MS.

This *Upanishad* concludes (fol. 8b) : स ब्रह्मं पश्यति स सर्वं पश्यति सोऽमृतत्वं गच्छति य एवं वेदेति महोपनिषत् ॥

The third *Upanishad* begins :

देवा ह वै मुद्राः सृजेयमिति भगवन्तमब्रुवंस्तान् होवाच * भगवानवनिपदज्ञानुमण्डलं विस्तारपद्मासनं कृत्वा मुद्राः सृजेयमिति स सर्वानाकथयति यो योनिमुद्गमयते ०

It ends (fol. 9b) : कुलकुमारी विद्महे मन्त्र-कोटिः सुधीमही तं नः कीलिः प्रचोदयादिति कुमार्य-चर्चनं कृत्वा यो वै साधकोऽभिलिखति सोऽमृतत्वं च गच्छति स यज्ञ आप्नोति स परमायुष्मवाप्य परं ब्रह्म भित्वा तिष्ठति य एवं वेद । इति महोपनिषत् ॥ †

The fourth *Upanishad* begins :

देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन् देव गायत्रिद्वयं ‡ नो व्याख्यातं त्रैपुरं सर्वोत्तमं जातवेदसस्केनाख्यातं त्रैपुराष्टकं यदृष्ट्वा मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात् । इत्येवं ब्रुवतां सर्वेषां देवानां श्रुत्वेदं वाक्पमितयातस्त्रयस्रकेनानुष्ठुभेन मृत्युञ्जयं दर्शयते ० — — — ib. देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन् सर्वं तयाख्यातम् । अथ कैमलैर्देवी स्तुता भगवती ०

It ends (fol. 10a) : नमः शिवायेति यानु-षमन्त्रेणोपासको रुद्रत्वं प्राप्नोति शिवत्वं प्राप्नोति कल्लौ कल्पाणं प्राप्नोति य एवं वेद । इत्यथर्वणवेदे सुंदरीता-पिन्यां चतुर्थोपनिषत् ॥

The fifth *Upanishad* begins :

तद्विष्णोः परमं पदं ० विष्णोर्वैत्परमं पदम् (*Rigv.* I, 22, 20. 21) विष्णोः सर्वतोमुखस्य स्नेहो यथा ० These verses are commented upon as well as *Rigv.* IV. 40, 5 हंसः शुचिपदं ० [which in this MS. ends with बृहत् । and in G. MS. with अतं बृहत्] — fol. 10b § : देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन् स्वामित्रो कथितं स्फुटं क्रियाकाण्डं सविषयं त्रैपुरीय-मिति ॥ । अथ परमं निर्विषयं कथयस्वेति तान् होवाच भगवान् तुरीयं माययान्तया निर्दिष्टं परमं ब्रूयति । ०

* भगवानवनीकृतज्ञानुमण्डलं विस्तीर्य पदमासनं कृत्वा मुद्रां सृजतेति । G. MS.

† इति महोपनिषत्तृतीयोपनिषत् G. M.

‡ गायत्रीद्वयं G. M.

§ G. MS. begins only here the fifth *Upanishad*.

॥ त्रैपुरमिति । अथ प ० निर्विशेषं G. MS.

It ends : तस्मादेषां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजा-ख्यामेकादशधा तन्निमित्तोन्नमितां जानीते स तुरीयं पदं प्राप्नोत्येवं वेदेति महोपनिषत् । इत्यथर्वणे पंचमोपनिषत् ॥ Here (fol. 11b) follows another paragraph (wanting in the Grantha MS.) : एवं जानाति यस्तत्त्वं श्रीजोपनिषदां गणं । पंचकं परमे व्योम्नि लीयते मुनिपुंगवः ॥ ० — — ० द्वयं द्वयमित्येकोनविंशत्यभुवनेह इति पंचमोपनिषत्तापिनी समाप्ता । ५ ।

II. *Tripuropanishad* (called *Tripurāṣṇḍaryu-panishad* in the Grantha MS.) begins (fol. 11 b) तिष्ठः पुरस्त्रिपथा विश्वचर्चणीरत्रां [यत्र G. MS.] कथा अक्षराः सन्निविष्टाः । ० Cp. p. 127b, above.

It ends : सरः [शिवः G. MS.] सर्वस्य जगतो धाता च भर्ता हर्ता विश्वरूपत्वमेति । [ब्रह्म विष्णुः शिवा रामा शिवो शक्तिर्हरे रमा । अर्चनीयं प्रयत्नेन ब्रह्म-विष्णुरमाः शिवः शिवः । wanting in G. MS.] ॥ इत्ययं महोपनिषत् ॥ त्रैपुरीयामक्षरं ¶ परमो गीर्भि उधैष (!) ग्येजुः परमेतच्च सामे वा यान्या च विद्याथर्वं यान्या च विद्या ॥ इति अथर्वणवेदे त्रिपुरोपनिषत्पंच-चत्वारिंशति समाप्तं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

528.

1638d. Foll. 13 ; size 10½ in. by 4½ in. ; indifferent Devanāgarī writing, of the latter part of the 17th century ; 9–11 lines in a page.

Gopālatāpanīyopanishad.

Edited, with *Viśveśvara's* commentary, by *Haracandra Vidyābhūṣaṇa* and *Viśvanātha*, *Bibl. Ind.*, 1870.

The MS. ends :

इति श्रीअथर्ववेदोपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां श्रीगोपालकृष्णता-पनीयं संपूर्णं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

529.

2740. Foll. 26 ; size 7½ in. by 6½ in. ; legibly written in Devanāgarī ; recent ; six lines in a page.

¶ त्रैपुरीयामक्षरं G. MS.

Gopālatāpanīyopaniṣad. At the beginning there is the following couplet :

कृषिर्भूवाचक्रः शब्दो नञ्च निर्वृत्तिवाचकः ।
तयोरैक्यं परं ब्रह्म कृष्ण इत्यभिधीयते ॥

सच्चिदानन्दरूपाय ०

[SIR C. WILKINS.]

530.

2346d. Foll. 14; size 10 in. by 6 in.; well written, in Devanāgarī, in the earlier part of the last century; nine lines in a page.

The same *Upaniṣad*.

[GAIKAWAR.]

531.

1369c. Foll. 21; size 9½ in. by 4 in.; well written, in Devanāgarī, about A.D. 1650; nine lines in a page.

Viśveśvarācārya's commentary (*ṭīkā*) on the *Gopālotatāpanī*. [H. T. COLEBROOKE.]

532.

2346b. Foll. 15; size 10 in. by 6 in.; well written, in Devanāgarī, in the earlier part of the last century; nine lines in a page.

Rāmatāpanīyopaniṣad. Both parts.

It begins :

चिन्मये ऽस्मिन्महाविष्णौ जाते दाशरथे हरौ ॥

It ends :

इत्यथैवशरहस्ये रामस्योत्तरतापनीयोपनिषत् समाप्ता ॥

Edited, in Roman characters, with a German translation and notes, by A. Weber (*Abhandl.* of Berlin Ac., 1864).

[GAIKAWAR.]

533.

198. Foll. 54; size 10½ in. by 3 in.; fairly written, in Devanāgarī; seven lines in a page.

Śaṅkarācārya's commentary on the (*Nṛisimha-*) *Pūrvatāpanīyopaniṣad*.

It ends :

इति ० आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्ये पंचमोपनिषत्समाप्ता ॥
इति पूर्वतापनीयभाष्यं संपूर्णं ॥ संवत् १५६१ समष्टि कालिकसुदि
एकादशीवार शोमवार लोपितं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

534.

3087. Foll. 74; size 9 in. by 5 in.; fairly written, in Devanāgarī; recent; ten lines in a page.

The same work. It ends :

सर्वोपनिषत्समाप्तिं द्योतयतीति सर्वं निर्मलमिति सिद्धं ॥
इति श्रीगोविंदभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य-
श्रीशंकराचार्यशंकरभगवतः कृतौ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्ये
पंचमोपनिषत्समाप्ता ॥ इदमुपनिषत्समाप्तिं पंडितठोलकेन कश्मो-
रदेशवासिना संवत् ३५ माघमासे शुक्लपक्षे श्रीतीर्थराजप्रयागांतरे
संपूर्णकृता ॥

The leaves, which have no original pagination, are completely out of order.

[J. R. BALLANTYNE.]

535.

269a. Foll. 48; size 11½ in. by 5½ in.; fairly written, in Devanāgarī; modern; 13-15 lines in a page.

(*Nṛisimha-*) *Uttaratāpanīyopaniṣad*, with *Śaṅkarācārya's* commentary.

Text and commentary of both the *Pūrva-* and *Uttara-tāpanīyopaniṣad* have been edited by *Rāmamaya Tarkaratna*, *Bibl. Ind.*, 1871.

[H. T. COLEBROOKE.]

536.

1638e. Foll. 61; size 10½ in. by 4½ in.; legibly written, in Devanāgarī, towards the end of the 17th century; 12-14 lines in a page.

The same commentary, here ascribed to *Gauḍapāda* (cf. *Rājendralāla Mitra*, *Notices of Sanskrit MSS.*, IV. p. 72).

It begins :

निरस्तनिखिलानर्धपरमानंदरूपिणे ।
नृसिंहाय नमस्कृतः सर्वधीवृत्तिसाक्षिणे ॥

It ends :

यस्य संस्मृतिमात्रेण तरंति भवसागरं ।
तत्रतोऽस्मि गुरुभक्त्या धिया वाचा च कर्मणा ॥

इति श्रीनवमः खंडः समाप्तः ॥ इति श्रीमत्परमहंसपरि-
व्राजकाचार्यश्रीमद्भक्तमुनीन्द्रशिष्य-श्रीमन्नौडपादमुनिवरविरचिते
उत्तरतापनीयविवरणे नवमः खंडः ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

537.

1878c. Foll. 26 ; size 12½ in. by 4 in. ;
fairly written, in the Devanāgarī character ;
eleven lines in a page. Modern.

The *Atharvaśiropanishad*, *Atharvaśikhopanishad*
and *Jābālopanishad*, with the commentary (*dīpikā*)
of Śaṅkarānanda, disciple of Ānandātman.

A. The *Atharvaśiropanishad* begins : देवा ह
वे रुर्गं लोकमगमन् ते देवा रुद्रमपृच्छन् ०

The commentary begins :

वक्ष्ये ष्वर्वाशिरोनाम्नाः श्रुतेष्व्याख्यां पदानुगां ।
रुद्रात्मैक्यावगत्यर्थं रुद्रस्तुष्टोऽस्तु नस्तथा ॥ १ ॥

विद्याया अतिदुर्लभत्वप्रदर्शितार्थं आख्यायिकामवतारयति । ०

B. The *Atharvaśikhopanishad* begins fol. 13b :
अथ हेनं पैप्पलादो अंगिराः सनत्कुमारश्चाथवैष्णमुवाच । ०

The commentary begins :

व्याख्यायैविश्वानाम्नाः श्रुतेः ब्रेशविनाशनी ।
क्रियते ब्रह्मबोधार्थं तथा श्रुयते मे मनः ॥

ब्रह्मविद्याप्राप्त्यर्थं तपोविद्यासंपन्नैरपि गुरुशिष्यादिकं
करणीयमित्येतदर्थं प्रथमत आख्यायिकामवतारयति । ०

C. The *Jābālopanishad* begins fol. 18 : बृहस्प-
तिरुवाच याज्ञवल्क्यं । यदनु कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं ०

The commentary begins :

कृष्णद्वैपायनं व्यासं शंकरं लोकशंकरं ।
आनंदात्मानमप्यात्मगुरुं देवं नतोऽस्म्यहं ॥
जावालोपनिषद्वाक्यां ख्यापयंतं सुधानिधिं ।
करिष्ये प्रीयतां देवो विमुक्तोऽयं तथेश्वरः ॥

[DR. JOHN TAYLOR.]

538.

1685. Foll. 179 ; size 9 in. by 5 in. ;
badly written, in the Devanāgarī character,
in A.D. 1748 ; generally twelve lines in a
page.

A metrical paraphrase, called (*Sarvopaniṣad-
artha-*) *Anubhūtiprakāśa*, of twelve of the prin-
cipal *Upanishads*, in twenty adhyāyas, by *Vidyā-
raṇya* (i.e., *Mādhavācārya**).

Verbal glosses have occasionally been added
in the margin.

1. *Aitareyopaniṣad*, paraphrased in 107 ślokas,
begins :

ऐतरेयेण संप्रोक्ता द्वितीयारण्यकांतगा ।
ब्रह्मविद्या सुविस्पष्टं बालबोधाय वक्ष्यते ॥ १ ॥
आत्मैव मृष्टेः प्रागासीन्नामरूपविवर्जितः ।
सो ऽप्येक एव नान्योऽस्ति जडं वान्यत्र विद्यते ॥ २ ॥

It ends, fol. 7 :

ऐतरेयब्रह्मविद्यां व्याख्यातां संग्रहादिमां ।
सुस्थिरामनुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १०७ ॥

इति विद्यारण्यकृतायात्रैतरेयानुभूतिप्रकाशिकायां प्रथमो
ध्यायः ॥

2. *Taittirīyopaniṣad* (*Brahmavallī*), in 150
ślokas, begins fol. 8b :

ब्रह्मवद्व्यां ब्रह्मविद्यां तित्तिरिः प्राह यामिमां ।
वक्ष्ये सुखावबोधाय क्रीडन्तव मुमुक्षवः ॥ १ ॥
दशादिपितृमर्थातः कर्मभिर्वहुजन्मसु ।
अनुष्ठितैर्विविदिषा जायतेऽतिमजन्मनि ॥ २ ॥

It ends, fol. 16b :

तैत्तिरीयकविद्यायाः प्रकाशेनोपसेविनः ।
मुमुक्षूननुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १५० ॥

इति विद्यारण्यकृते अनुभूतिप्रकाशे तैत्तिरीयकविद्याप्र-
काशवार्तिके द्वितीयो ध्यायः ॥

* See A. Burnell, *Pañṣabrāhmaṇa*, p. ix.

3. Adhyāya VI. of the *Chāndogyopanishad*, in 138 ślokas, fol. 17b :

छांदोग्ये श्वेतकेतुर्यामारुहेर्लब्धवानिमां * ।
ब्रह्मविद्यां संग्रहेण वक्ष्ये ऽहं मुखबुद्धये ॥ १ ॥
वेदानधीत्य गवेण श्वेतकेतुः पराङ्मुखः ।
आसीत्प्रत्यङ्मुखीकर्तुं गुरुराहातिविस्मयं ॥ २ ॥

It ends, fol. 25 :

श्वेतकेतोर्ब्रह्मविद्या व्याख्याता स्फुटमेतया ।
तुष्टो ऽस्माननुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १३८ ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे छांदोग्यविद्याप्रकाशे श्वेतकेतुविद्यास्तृ-
तीयो ध्यायः ॥

4. Adhyāya VII. of the *Chāndogyopanishad*, 90 ślokas, fol. 26 :

सनत्कुमारश्छांदोग्ये नारदायोपदिष्टवान् ।
विद्यामेतां प्रवक्ष्ये ऽत्र सर्वशोकनिवृत्तये ॥ १ ॥
पुराणपंचमान् वेदान् शास्त्राणि विविधानि च ।
ज्ञानाप्ननात्मविश्वेन नारदः शोकमाप्तवान् ॥ २ ॥

It ends, fol. 31 :

सनत्कुमारविद्यायास्तात्पर्यं स्पष्टमीरितं ।
तेन कुर्यान्मम कृपां विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ९० ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे छांदोग्ये सनत्कुमारविद्या नाम चतुर्था-
ध्यायः ॥

5. Adhyāya VIII. of the *Chāndogyopanishad*, in 100 ślokas, begins fol. 32b :

प्रजापतिः स्वात्मविद्यां छांदोग्ये बहुधाब्रवीत् ।
विरोचनाय चेद्राय तां वक्ष्ये मुखबुद्धये ॥ १ ॥
असंसाध्यमात्मासावन्वेष्टव्यो मुमुक्षुणा ।
प्रजापतिरिति ग्राह प्रसंगेन स्वसंसदि ॥ २ ॥

It ends, fol. 38 :

प्रजापतेरियं विद्या कथितानुग्रहादुरोः ।
सच्छिष्यान्नुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १०० ॥
इति श्रीविद्यारण्यकृते नुभूतिप्रकाशे छांदोग्ये प्रजापति-
विद्यास्यः पंचमो ध्यायः ॥

* Cf. *Ānandagiri* on the beginning of the adhyāya :
श्वेतकेतुरिति । तमेव प्रकटयन्प्रथमं तृतीयेनाध्यायेनास्य संबन्धं
कथयति ।

6. *Muṇḍakopanishad*, in 99 ślokas, begins, fol. 38b :

ब्रह्मविद्यां शौनकाय यामुवाचांगिरा मुनिः ।
आथर्वणे मुंडके ऽसौ विशदीकृत्य वक्ष्यते ॥ १ ॥
चतुर्मुखादिके संप्रत्यये यो मुनिरंगिराः ।
उपसद्य यथाशास्त्रमेतं पप्रच्छ शौनकः ॥ २ ॥

It ends, fol. 44b :

शौनकस्य ब्रह्मविद्या विस्पष्टमुपवर्णिता ।
तुष्टोऽस्माननुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ९९ ॥
इति विद्या ० प्रकाशे मुंडकोपनिषद्विवरणं षष्ठो ध्यायः ॥

7. *Praśnopanishad*, in 100 ślokas, begins, fol. 45b :

आथर्वणे पिप्पलादः षण्मुनिभ्यो यदब्रवीत् ।
तत्सर्वं प्रविचिच्यात्र प्रवक्ष्यामि पृथक् पृथक् ॥ १ ॥
मुनयो वेदतात्पर्यात्सगुणब्रह्मचिंतकाः ।
परं ब्रह्मापेक्षमाणाः समिद्धास्ते गुरुं ययुः ॥ २ ॥

It ends, fol. 51 :

वेदैश्चतुर्भिरुत्पन्ना विद्येयं ब्रह्मगोचरा ।
प्रकाशितातः संतुष्याद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १०० ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे प्रश्नोपनिषद्विवरणे सप्तमो ध्यायः ॥

- 8 & 9. *Kaushītakiyupanishad*, in 100 and 71 ślokas respectively ; ends fol. 62. Printed in Prof. Cowell's edition.

10. *Maitrāyaṇīyopanishad*, in 150 ślokas ; ends fol. 72. Printed in Prof. Cowell's edition of the *Maitrīyupanishad*.

11. *Kāthavallī-upanishad*, in 120 ślokas ; begins, fol. 73 :

यानुष्यां कठशाखायां विद्यां यां नचिकेतसे ।
यमः प्रोवाच तां सर्वी संग्रहेण ब्रवीम्यहं ॥ १ ॥
नचिकेताः कुमारः सन् स्वपित्रा प्रेषितो यमं
गत्वा तं तोषयित्वात्मज्ञानं वरमयाचत ॥ २ ॥

It ends, fol. 80 :

वैराग्यं नचिकेतस्य यथा तीव्रं तथा पुमान् ।
प्राप्नोति सेवमानः सन् विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ १२० ॥
इति ० कठवल्लीविवरणे एकादशो ध्यायः ॥

12. *Śvetāśvataraṇyaka*, in 120 ślokaś, begins, fol. 81b :

श्वेताश्वतरनामा यो यजुःशाखाप्रवर्तकः ।
सोऽस्याश्रमिभ्यः प्रोवाच विद्यां व्याचक्षहे ऽत्र तां ॥ १ ॥
ये वेदवादिनस्ते तु मीमांसते मुमुक्षवः ।
जगतः कारणं ब्रह्मेत्येवं वेदेषु घुष्यते ॥ २ ॥

It ends, fol. 88b :

अंतःप्रविष्टः शास्तेति योऽन्तर्यामी श्रुतीरितः ।
सोऽस्मान्मुख्यगुरुः पातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १२० ॥
इति ० श्वेताश्वतरविवरणं नाम द्वादशो ध्यायः ॥

13. Adhyāya I., *brāhmaṇa* 4 (*Ātma-brāhmaṇa*) of the *Bṛihadāranyakopaniṣad*, in the *Kāṇva* recension, 289 ślokaś.

It begins, fol. 89b :

कारवो याजुषशाखायां नानाख्यानोपवृंहिताम् ।
ब्रह्मविद्यामुवाचेमां संग्रहेण ब्रवीम्यहम् ॥ १ ॥
वृहदारण्यकप्रोक्तेविराट्सूत्राद्युपासनैः ।
स्याद्विराडादिरूपत्वं स विराडिह कथ्यते ॥ २ ॥
उपास्तेर्महिमा तेन भायुपासनमिच्छतः ।
मुमुक्षुस्तु विराडादिदोषान्दृष्ट्वा विरज्यते ॥ ३ ॥
अध्यायस्य तृतीयस्य चतुर्थे ब्राह्मणे * श्रुतम् ।
वैराजं वपुरेतच्च शरीरान्तरकारणम् ॥ ४ ॥
इदं नरगवाश्चादिवपुस्तत्सृष्टितः पुरा ।
आत्मासीत्पुरुषाकारो ब्रह्माख्यशरीरभृत् ॥ ५ ॥
प्रत्यग्रूपः पराग्रूपाद्भावृत्तोऽनुभवात्मकः ।
प्रथते यः स आत्मेति प्राहुरात्मविदो बुधाः ॥ ६ ॥

It ends, fol. 105b :

कर्मेपास्तफिल्दं कखः प्राहात्मब्राह्मणे तथा ।
अव्याकृतं व्याकृतं च विद्याविद्ये सतिस्फुटम् ॥ २६३ ॥
अथाध्याये चतुर्थे च कखः पञ्चमषष्ठयोः ।
उपाख्यानानि बहुधा वक्ष्यतामावबुद्धये ॥ २६४ ॥
अज्ञातशत्रुमैत्रेयीदध्यङ्गितुक्तामभिः ।
आख्यानान्यङ्कितानि स्युश्चतुर्थ्याध्यायगानि हि ॥ २६५ ॥

* Adhyāya III. of the *Bṛihadāranyaka* corresponds to Adhy. I. of the *Upaniṣad*. Cf. the colophons in Dr. Rōer's edition.

अश्वलश्रान्तिभागश्च भुज्यूपस्तकहोलकाः ।
गार्ग्येदालकशाकल्याः पञ्चमाध्यायगा इमे ॥ २६६ ॥
आख्यानान्येतदीयानि स्युः षष्ठाध्याय ईरितम् ।
जनकस्य दुपाख्यानं संग्रहाद्विस्तरादपि ॥ २६७ ॥
उपाख्यानेषु सर्वेषु प्रत्येकं ब्रह्म वर्णितम् ।
श्रुतैरेतैरुपाख्यानैर्ब्रह्मविद्या दृढा भवेत् ॥ २६८ ॥
यामात्मब्राह्मणे * विद्यां कखः प्रोवाच सा स्फुटम् ।
आख्याता प्रीयतां तेन विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ २६९ ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे कखविद्याख्यस्त्रयोदशो ध्यायः ॥

14. Adhyāya II., *brāhmaṇa* 1-3 of the *Bṛihadāranyakopaniṣad*, in 120 ślokaś ; begins, fol. 106b :

अज्ञातशत्रुरध्याये चतुर्थे ब्राह्मणैस्त्रिभिः ।
विद्यां बालाकये प्राह तां विस्पष्टमिह ब्रुवे ॥ १ ॥
अज्ञातशत्रुर्ब्रह्मात्मवेदनाच्छ्रौयितोऽपि च ।
अंतर्वहिश्च निःशत्रुः काश्यां राजा बभूव सः ॥ २ ॥
गर्गगोत्रजविप्रोऽयं बालाकिनैव तत्त्ववित् ।
किंतु प्राणोपासकोऽयं दर्पेण महता वृतः ॥ ३ ॥

It ends, fol. 112b :

अज्ञातशत्रुर्धी विद्यां ब्राह्मणैस्त्रिभिरुक्तवान् ।
तद्वाख्यानानि संतुष्याद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १२० ॥
इति ० अज्ञातशत्रुविद्याख्यश्चतुर्दशो ध्यायः ॥

15. Adhyāya II. *brāhmaṇa* 4 of the *Bṛihadāranyakopaniṣad*, in 103 ślokaś ; begins, fol. 113b :

मैत्रेय्ये याज्ञवल्क्यो यां चतुर्थे ब्राह्मणे ऽब्रवीत् ।
ससाधनां ब्रह्मविद्यां विस्पष्टं व्याकरोमि ताम् ॥ १ ॥
विज्ञस्य कर्महेतुत्वाज्ञत्यागो ज्ञानसाधनम् ।
इति दर्शयितुं प्राह श्रुतिराख्यायिकां शुभाम् ॥ २ ॥

It ends, fol. 119 :

याज्ञवल्क्यो ऽत्र मैत्रेयीमन्वगृह्णाद्यथा तथा ।
मुमुक्षुमतुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १०३ ॥
इति ० मैत्रेयीविद्याख्यः पञ्चदशो ध्यायः ॥

* आत्मैवेदमग्र आसीत् आसीत्पुरुषविधः Gloss, i.e. Adhy. I., *brāhm.* 4.

16. Adhyāya II., *brāhmaṇa* 5 of the *Bṛihadāranyakopaniṣad*, in 50 ślokaś ; begins, fol. 120b :

पञ्चमे ब्राह्मणे दध्यङ्गार्यवण उवाच याम् ।
अश्विनोर्मधुविद्यां तामत्र स्पष्टीकरोम्यहम् ॥ १ ॥
परस्मरोपकारित्वं पृथिव्याः प्राणिनामपि ।
यत्तन्मधुत्वं विज्ञेयमुपकारस्तु सर्जनम् ॥ २ ॥

It ends :

विद्यावंशजयाद्विद्याविघ्नः सर्वो निवार्यते ।
मुमुक्षुमनुगृह्णातु विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ५० ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे वृहदारण्यके मधुविद्याख्यो नाम षोडशो
ध्यायः ॥

17. Adhyāya III. of the *Bṛihadāranyako-paniṣad* in 309 ślokaś ; begins, fol. 124b :

याज्ञवल्क्यो ऽश्वलादिभ्यो विजिगीषुकथामुखात् ।
उक्तवान्पञ्चमे ऽध्याये तत्त्वविद्यामनेकधा ॥ १ ॥
अध्यात्ममधिभूतं च यजमानत्विगादिषु ।
स्वाभाविकः परिच्छेदो मृत्युमैतत्फलार्जनात् ॥ २ ॥

It ends, fol. 142 :

निरविद्यान्वयत्वात्तत्साक्षाद्ब्रह्मेति भस्यते ।
तदेवाविद्ययाशक्त्या भोगमोहप्रदातृ हि ।
अनुगृह्णातु तद्भूयो विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ३०९ ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे ऽश्वलादिमुनिबोधाख्यो नाम सप्तदशो
ध्यायः ॥

18. Adhyāya IV. of the *Bṛihadāranyakopani-ṣad*, in 321 ślokaś ; begins, fol. 143b :

षष्ठाध्याये याज्ञवल्क्यो जनकायोपदिष्टवान् ।
उपास्ति तत्त्वविद्यां तु संग्रहाद्विस्तरादपि ॥ १ ॥
ध्यानादिहैव देवः सन्मृत्वा तद्देवतामये ।
प्रथमब्राह्मणे प्रोक्तं चतुष्पाद्ब्रह्मचिंतनम् ॥ २ ॥
वागाद्या देवतास्तासामाधारस्तत्तदिन्द्रियम् ।
अध्याकृतं च नामेति पादाश्चत्वार ईरिताः ॥ ३ ॥

It ends, fol. 162 :

जनकायात्मविद्यैषा याज्ञवल्क्येन वर्णिता ।
तद्वाख्यानेनानुगृह्णाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ ३२१ ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे जनकविद्याख्यो नामाष्टदशो ध्यायः ॥

19. *Talavakāra* (or *Kena*)-*Upaniṣad*, in 100 ślokaś ; begins, fol. 163b :

शाखा तलवकाराणां सामवेदगतास्ति या ।
विद्योक्ता तत्र संक्षेपात्तां विस्मष्टमहं ब्रुवे ॥ १ ॥
तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।
इत्यर्जुनाय भगवानाह प्रश्नाख्यसाधनं ॥ २ ॥

It ends, fol. 169 :

विद्या तलवकाराणां शाखायां श्रूयते स्फुटं ।
तद्वाख्यानेन संतुष्याद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १०० ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे तलवकारविद्याख्यो नाम एकोनविंशो
ध्यायः ॥

20. *Nṛisimhottaratūpanīyopaniṣad*, in 154 ślokaś, begins, fol. 170b :

आर्यवणे तापनीय उत्तरस्मिन् प्रजापतिः ।
देवानबूबुधन्मंत्रराजप्रणवमार्गितः ॥ १ ॥
मंत्रराजं पूर्वतापनीये श्रुत्वा तदा धिया ।
ध्यायंतः सगुणं ब्रह्म देवा धीशुद्धिमाप्नुवन् ॥ २ ॥
ततस्ते निर्गुणं ब्रह्म पप्रच्छुः शुद्धबुद्धयः ।
अखोरणोयान्यः प्रत्यङ् प्रणवे तं वद प्रभो ॥ ३ ॥

It ends :

श्रुतिस्मृतीतिहासानामभिप्रायचिद्व्ययः ।
श्रुतिव्याख्यानतस्तुष्याद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥ १५४ ॥
इत्यनुभूतिप्रकाशे देवविद्याख्यो नाम विंशो ध्यायः ॥
सं १६०५ १० प्रकाशानंदसरस्वति। स्वार्थे परार्थे वा १०

On two fly-leaves, at the beginning, Colebrooke has added a rough list of the chapters.

[H. T. COLEBROOKE.]

D. VEDĀNGA.

539.

1743B. Foll. 31; size 9½ in. by 3¼ in.; fairly written in the Devanāgarī character; seven or eight lines in a page.

Vedāṅga-catushṭaya—viz., *Śikshā* (ends fol. 6), *Jyotiṣa* (fol. 9), *Chandas* (fol. 16) and *Nighaṇṭu* (accented)—in the *Rik*-recension.

Dated संवत् १८५४ विभवसंवत्सरे वैशाखवद्यत्रयोदशी इंदुवारे ० — — — सदाशिवकशेलकरेण लिखितं ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

540.

1347a. Foll. 10; size 12 in. by 4½ in.; small Devanāgarī handwriting; twelve lines in a page.

The same four *Vedāṅgas*, in the *Rik*-recension.

The *Śikshā* ends fol. 3; the *Jyotiṣa*, fol. 4; the *Chandas*, fol. 6; the *Nighaṇṭu*, fol. 10b.

संवत् १८१३ वर्षे मितौ शुक्लपक्षे तिथौ सप्त्यां (!) ॥ ६ ॥ चोमवासरे लिखितं चरितवाडीदोलतरामकाशीमध्ये लिखितं च ०

[H. T. COLEBROOKE.]

541.

2542b. Foll. 8; size 8½ in. by 4 in.; large, clear, recent Devanāgarī writing; seven lines in a page.

Pāṇinīyā Śikshā. The *Rik*-recension in eleven chapters.

The work has been published by A. Weber, *Indische Studien*, iv. This MS. almost invariably coincides with MSS. D and L of that edition. At the end the beginning of each chapter is given.

[GAIKAWAR.]

542.

1981a. Foll. 5; size 8 in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī; eight lines in a page.

Pāṇinīyā Śikshā in the *Rik*-recension.

Dated Śaka 1699. [DR. JOHN TAYLOR.]

543.

1378b. Foll. 6 (foll. 193–198 of the vol.); size 9 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Pāṇinīyā Śikshā in the *Rik*-recension.

Dated Samvat 1854.

On a fly-leaf there is the following note in Colebrooke's handwriting:

Pronunciation of vocal sounds taught by *Pāṇini*. *Śikshā*, 1st *Vedāṅga*; pretended to be one of the ten books which complete a copy of the black Yajush: but appears to be an extract from some modern composition.

[H. T. COLEBROOKE.]

544.

3193. Foll. 11; size 8 in. by 6 in.; well written, in Devanāgarī, on European paper; eleven lines in a page.

Pāṇinīyā Śikshā, with a commentary, entitled *Śikshā-pañjikā*, composed, in Samvat 1454, by *Dharaṇīdhara* (disciple of *Mahādeva*), in the reign of *Udayasimha*. The text is written in red, the commentary in black ink. The latter begins:

पातु वो निकषग्रावा मतिहेमः सरस्वती ।

प्राज्ञेतरपरिच्छेदं वचसैव करोति या ॥ १ ॥

छंदःकल्पनिरुक्तानि विवृतानीह सूरिभिः ।

शिक्षा त्विवृता यस्मात्तस्मात्तां विवृतोम्यहं ॥ २ ॥

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि । अथेत्यव्ययमानंतर्ये । वेदाध्ययनस्यानंतरं संगपाठः । किं कारणं । षडंगो वेदो ज्योतस्य इति स्मरणात् । तत्र च शिक्षा प्रथमा । अथशब्दानुसंगत् । सा

वक्तव्येयशब्दस्यार्थः । एतेनैव सिद्धे वेदस्यांगान्तये व्याकर-
णादिष्वयशब्दो ऽत एव नाधीयते । ० । शिष्यतेऽनया वर्णोच्चा-
रणमिति शिक्षा । तां प्रकर्षेण वक्ष्यामि कथयिष्यामि ॥
पाणिनीयं मतं यथा । पाणिनीयमिति वृद्धाञ्छ इति छप्रत्यय-
स्तस्येदमित्यर्थेनिर्देशः । मतमिति मन ज्ञाने । पाणिनीयं ज्ञानं
यथा । ०

The text of the *Śikshā*, as here commented upon consists of only 21 couplets, instead of the 60 couplets usually offered by MSS. (or 35 of the *Yajus* recension); viz.:

- Y. 1 अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्वी तद्विद्याद् यथोक्तं लोकवेदयोः ॥ १ ॥
- 2 प्रसिद्धमपि शब्दाद्येनविज्ञातमवुद्धिभिः ।
पुनर्येकैकरीष्यामि वाच उच्चारणे विधिं ॥ २ ॥
- 3 त्रिपष्टिश्चतुःपष्टिर्वा वर्णाः संभवतो मताः ।
प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयंभुवा ॥ ३ ॥
- 4 स्वरा विंशतिरेकश्च स्पर्शानां पञ्चविंशतिः ।
यादयश्च स्मृता स्रष्टी चत्वारश्च यमाः स्मृताः ॥ ४ ॥
- 5 अनुस्वारो विसर्गश्च ऋःऌः चापि पराश्रयो ।
दुस्पृष्टश्चेति विज्ञेयो लृकारः स्मृत एव च ॥ ५ ॥ १ ॥
- 6 आत्मा बुद्ध्या समेत्यर्थान्मनो युक्ते विवक्षया ।
मनः कायाग्निमाहंति स प्रेरयति मारुतं ॥ ६ ॥
- 7 मारुतस्तूरसि चरन्मर्द्रं जनयति स्वरं ।
प्रातःसवनयोगं तं छंदो गायत्रमाश्रितं ॥ ७ ॥
- 8 कंठे माध्यंदिनयुगं मध्यमं त्रैलोक्यं ।
तारं तार्तीयसवनं शार्धस्यं जागतानुगं ॥ ८ ॥
- 9 सोदीर्घो मूर्ध्वभिहतो वज्रमापद्य मारुतः ।
वर्णान्नयते तेषां विभागः पञ्चधा स्मृतः ॥ ९ ॥
- 10 स्वरतः कालतः स्थानात्प्रयत्नानुप्रदानतः ।
इति वर्णविदः प्राहुर्निपुणं तं निबोधत ॥ १० ॥ २ ॥
- 11 उदात्तश्चानुदात्तश्च स्वरितश्च स्वरास्तयः ।
ह्रस्वो दीर्घः स्मृत इति कालतो नियमा अचि ॥ ११ ॥
- 12 कंठ्यावहाविचयशास्त्रालया ओष्ठजावुपू ।
स्युर्मूर्धन्या चटुरया दंत्या लतुलसा स्मृताः ॥ १२ ॥
- 13 जिह्वामूले तु कुः प्रोक्तो दंतोष्ठो वः स्मृतो बुधैः ।
एते तु कंठ्यतालया ओष्ठौ कंठोष्ठौ स्मृतौ ॥ १३ ॥

26a अर्धमात्रा तु कंठ्यस्यैकारौ कारयोर्भवेत् ।

27b अयोगवाहा विज्ञेया आश्रयस्थानभाविनः ॥ १४ ॥

28 अलावुवीणानिर्घोषो दंत्यमूल्याः स्वरानुगः ।

अनुस्वारस्तु कर्तव्यो नित्यं होः शपसेषु च ॥ १५ ॥

13 अष्टौ स्थानानि वर्णानामुरः कंठः शिरस्तथा ।

जिह्वामूलं च दंताश्च नासिकोष्ठौ च तालु च ॥ १६ ॥

30 अचोऽस्पृष्टा यणस्त्वोपनेमस्पृष्टाः शरः स्मृताः ।

शेषाः स्पृष्टा हलः प्रोक्तो निबोधानुप्रदानतः ॥ १७ ॥

31 प्रमोऽनुनासिका न हौ नादिनो ह्रस्वः स्मृतः ।

ईपनादा यणश्चश्च आसिनस्तु खफादयः ॥ १८ ॥

32 ईषत्श्चासांश्चरो विद्याद् गोर्धामैतत्प्रचक्षते ।

शंकरः शांकरौ प्रादाद्वाक्षीपुत्राय धीमते ॥ १९ ॥

34 येनाक्षरसमाप्तायमधिगम्य महेश्चरात् ।

कृत्स्नं व्याकरणं प्रोक्तं तस्मै पाणिनये नमः ॥ २० ॥

Of the last *śloka* only the first *pāda* is given, with the commentary as follows :

त्रिनयनमभिमुखनिःसृतामिति । चैतालीयं छंदोऽस्य त्रिनयन-
मुखात् यथा गुहायाः सिंहो निःक्रामति त्रिनयनेनापि कृतेत्यर्थः ।
तां यः पठेदधीयत साधनादिभिर्युज्यते सुखमतुलं परमानंदं च
मोक्षमुक्तेन प्रकारेणाश्रुते व्याप्नोति । स्वर्गादीनि परिमितकाल-
त्वात् तोलयितुं शक्यं । मोक्षार्थं त्वपरिमितकालपरिच्छिन्न-
सुखस्वरूपमित्यर्थ इति ॥ २१ ॥ इति शिक्षापञ्जिका समाप्ता ॥
१६८५ वर्षे सुभानुसंवत् श्रावणशुद्धपंचम्यां स्थिरवासरे तद्दिने
अनंतधोपेश्वरेण (!) लिखितम् ॥

चतुर्वेदेषु कुमुदिते १५९६ हि रुधिराद्वार्याह्वये हापने

चैत्रस्यासितपक्षतावजपदाख्ये भे शके वैधृती

एकादश्यभिधातयौ कुजदिने तिथे युगे पञ्जिका

शिक्षाया लिखिताद्य भास्करमुतेनैतां जगद्गणतु ॥ १ ॥ ०

श्रीविक्रमनृपसमये युगशरसंक्रंदनातीते ।

शुचिमासकृष्णपक्षे प्रतिपदि मार्तण्डवारे च ॥ १ ॥

विजयिनि समग्रभूभुक्ते श्रीउदयसिंहभूपाले

विरमद्वैसचिवे * व्यापारधुरंधरेऽज्ञानि ॥ २ ॥

आकरे कविरत्नानामास्पदे कीर्तिसंपदोः ।

श्रीनंदभट्टनगरे वा सामीप्यवर्तिनि (!) ॥ ३ ॥

* ? वीरम(द)देवसचिवे; cf. Weber, Cat. Berl. No. 71, which MS. was written in Samvat 1453, — श्रीउदयसिंह-
विजयिराज्ये तन्नियुक्तमहामात्य-श्रीवीरमदेवप्रतिपत्तौ.

अमहादेवमाचार्ये शिक्षापञ्जिकयानया ।

कविः संतुष्टमकरोन्नागरो धरणीधरः ॥ ३ ॥

The fly-leaf contains the following note :

Copied for me from a manuscript belonging to *Gōvindabhaṭ Hiralēkar* of *Shāhāpūr*, near *Belgaum*.

The manuscript is not dated.

Presented to the India Office Library.

23rd August, 1878. [J. F. FLEET.]

545.

1378c. Foll. 16 (foll. 199-214 of the vol.); size 9 in. by 3½ in.; well written, in Devanāgarī; seven lines in a page.

Nighaṇṭu, in five adhyāyas; consisting of three parts, viz., the *naighaṇṭuka*, the *naigama*, and the *daivata*. Dated Samvat 1854.

Edited, by R. Roth, together with *Yāska's* commentary *Nirukta*, Göttingen, 1852. Also the text, with the commentaries of *Yāska*, *Durgācārya*, and *Devarāja*, in course of publication, in the *Bibl. Ind.*, by *Paṇḍit Satyavrata Sāmaśramī*. [H. T. COLEBROOKE.]

546.

2106b. Foll. 23 (marked 1-5, 5-22); size 8½ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of last century; seven lines in a page.

Nighaṇṭu (or *Nighaṇṭa*, as it is here called). [GAIKAWAR.]

547.

1378a. Foll. 192; size 9 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Yāska's Nirukta.

Foll. 1-89 (paged wrongly 1-52, 54-90) contain the *pūrvashaṭka* (comprising the commentary on the *naighaṇṭuka* and *naigama*-portions). Not accented.

Foll. 90-192 contain the *uttarashaṭka* (comprising the comment on the *daivata*-portion, ending fol. 12) and the *pariśiṣṭa*.

Each of the two sections is dated Samvat 1853.

[H. T. COLEBROOKE.]

548, 549.

1751, 1752. Size 8½ in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; eight lines in a page.

Yāska's Nirukta.

Accented, with the exception of the 6th Adhyāya of the *pūrvashaṭka* (being the last of the *naigamakūṇḍa*).

Vol. I. contains the *pūrvashaṭka*, vol., II. the *uttarashaṭka* with the *pariśiṣṭa*.

Dated Samvat 1838, Śaka 1703.

Vol. I. originally consisted of 81 leaves, one of which (fol. 73), containing from [मनुष्यकक्ष एवाभि]प्रेतः in 6, 10 to भग्न ना[सत्त्वा पुरधि] in 6, 13, is now wanting; whilst the last six leaves are wrongly numbered, 79-82. Vol. II. consists of 103 leaves, numbered 1-98, 98-102.

[H. T. COLEBROOKE.]

550.

1979. Foll. 180; size 8½ in. by 4 in.; well written, in the Devanāgarī character; eight lines in a page.

Yāska's Nirukta (called *Nairukta* in the MS.).

The two *shaṭkas* are paged separately, consisting of 85 and 95 leaves respectively. The *pariśiṣṭa* commences fol. 160b.

Dated Śaka 1741. [DR. JOHN TAYLOR.]

551.

1296. Foll. 53; size 13 in. by 9¼ in.; European style; Devanāgarī character; beauti-

fully written, about the end of the last century ; twenty-five lines in a page.

Yāska's Nirukta.

The *pūrvārdha* ends fol. 26 ; the *uttarārdha*, fol. 47b. [H. T. COLEBROOKE.]

552.

770. Foll. 51 ; size 9 in. by 3½ in. ; fairly written, in Devanāgarī, by two different hands ; 8-11 lines in a page.

The *pūrvashaṭka* of *Yāska's Nirukta*. Not accented. Dated Samvat 1715.

The last portion was written by one *Raghu-nātha*. [H. T. COLEBROOKE.]

553, 554.

357, 358. Foll. 330 and 177 resp. ; size 10½ in. by 4½ in. ; fairly written, in the Devanāgarī character ; foll. 73b-171 ; and 172-177 of vol. ii. by two different hands from the rest.

Niruktavṛitti, a commentary on *Yāska's Nirukta*, by *Durgācārya*.

It begins :

आदितः पाणिनीयं तु शिक्षा ज्योतिस्तत्तन्मन्त्रः ।
पंचाध्यायीनिर्घण्टोश्च निरुक्तमुपरि स्थितं ॥
प्रणम्य तत्प्रवक्ष्यामि रुद्रायानिततेजसे ।
स मे दिशंतु सुप्रियो वाग्धियोः शिष्टसंमतिं ॥

समाप्तायः समाप्तातः स व्याख्यातव्यः । अथ किमर्थं वेदो वेदांगानि च प्रवृत्तानि । सर्वकामप्राप्त्यादिर्मोक्षांतः पुरुषार्थो वक्तव्य इति वेदः प्रवृत्तः । °

The numbering of the *adhyāyas* runs on from the (*pañcādhyāyī*-) *Nighaṇṭu*, they being thus numbered VI.-XVIII. An exception is once made in the colophon of the first *pāda* of the seventh *adhyāya*, where the latter is called the second *adhyāya*.

The subdivision is that of *pādas*, as given by °Roth, p. 210, note. The few discrepancies from the extent of the several *pādas*, as there stated, are as follows :

Adhyāya I. (or VI.) *pāda* 2 includes *khaṇḍas* 4-6 ; *pāda* 3 *khaṇḍas* 7-11.

Adhyāya III. (or VIII.) *pāda* 3 includes *khaṇḍas* 13-17 ; *pāda* 4 *khaṇḍas* 18-22.

Adhyāya V. (or X.) has only 4 *pādas* ; the fourth including *khaṇḍas* 20-28.

The last *adhyāya* XIII. (or XVIII.) contains the first *pariśiṣṭa* only.

Adhyāya I. (or VI.) begins vol. i., fol. 1b ; *adhy.* II. (or VII.), fol. 75 ; *adhy.* III. (or VIII.), fol. 117 ; *adhy.* IV. (or IX.), fol. 194 ; *adhy.* V. (or X.), fol. 217 ; *adhy.* VI. (or XI.) fol. 272.

Adhy. VII. (or XII.) begins vol. ii., fol. 1b ; *adhy.* VIII. (or XIII.), fol. 58 ; *adhy.* IX. (or XIV.), fol. 81 ; *adhy.* X. (or XV.), fol. 99 ; *adhy.* XI. (or XVI.), fol. 128 ; *adhy.* XII. (or XVII.), fol. 150b ; *adhy.* XIII. (or XVIII.), fol. 172.

The *pūrvashaṭka* (vol. i.) is dated Samvat 1709 (A.D. 1652).

The *uttarashaṭka* is dated, by a more modern hand than that which wrote the *pariśiṣṭa*, Samvat 1737 (A.D. 1680).

The complete colophon of the *adhyāyas* runs thus : इति चतुर्थ्यायां निरुक्तवृत्तौ [once II., fol. 36b : निरुक्तभाष्यार्थोपनिबद्धौ] जंबूमाग्रीश्रमनिवासिन आचार्यभगवद्गुप्तस्य कृतौ ° अध्यायः समाप्तः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

555.

206. Foll. 354 ; size 10½ in. by 3½ in. ; copied, by (at least) three different hands, in the Devanāgarī character ; 8-10 lines in a page.

Another copy * of *Durga's* commentary. Incomplete.

The 1st *adhyāya* (the 6th when counted from the beginning of the *Nighaṇṭu*, as is done in this

* A third copy, No. 1623 (foll. 52 ; dated A.D. 1715), has been missing from the library ever since this catalogue was commenced ; see note at p. 23, No. 161, above.

MS.) ends foll. 77; the 2nd (or 7th) fol. 133; the 3rd (or 8th) fol. 193; the 4th (or 9th) fol. 255b; this is, however, not quite complete in the end, whilst the ensuing adhyāya is wanting entirely. Of the 6th (or 11th) adhyāya [foll. 256-303] four leaves are missing between foll. 266-7. From the copyist's calculations at the end of this chapter it appears that he copied the whole of the *pūrvashaṭka*.

Dated: संवत् ११०८ वर्षे अगहनसुदिपंचमि ५॥ विक्रमशके सुभानुनामसंवत्सरे उदगयने वैशाखशुक्ले प्रतिपदि भृगौ काश्यां ०

Then follows (foll. 304-320), in a small regular hand, the 11th (or 16th) adhyāya with the conclusion of the preceding chapter (on fol. 304). Finally, very well written, from fol. 321, the concluding adhyāya (including the *pariśiṣṭa*).

It ends: जंभुमार्गाश्रमवासिनो भगवद्गुर्गाचार्यस्य कृतौ चतुर्थ्यां निरुक्तवृत्तिः समाप्ता ॥ पंडितनानामुतगोविंदेन स्वयं लिखितं ॥ [H. T. COLEBROOKE.]

556.

1134. Foll. 141; size 11½ in. by 5 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, about the latter part of the 17th century; twelve lines in a page.

Nighaṇṭu-nirvacana, a commentary on the *Nighaṇṭu*, by *Devarāja yajvan*, son of *Yajñeśvara*, and grandson of *Devarāja yajvan*.

It begins:

ओं महस्त्वय्यंतकांतरसंचारिकरिणं मुखे ।

मदालदैत्यमांतगभगे केसरिणं भजे ॥ १ ॥

नमस्त्रिधासे शिपिविष्टनासे निरुक्तविद्यानिगमप्रतिष्ठां ।

अवाप यास्को विविधेषु यागेष्वनेन नास्त्रायमभिष्टवानः ॥ २ ॥

प्रणमामि यास्वभास्करमाभुजमसः * प्रकाशितपदार्थाः ।

यस्य भुवनत्रयीमिव गावः प्रकटां त्रयीं वितन्वति ॥ ३ ॥

* Doubtful [?आ-बुध् (knowing little) + तमसः], the MS. seems to read हु for भु.

वागीश्वरं वचोभिर्वैसिष्टमुख्यान्मूर्तिस्तपोभिश्च ।

अनुकृतवतं वंदे पितामहं देवराजयज्वरानं ॥ ४ ॥

आचार्यं शाब्दिकानामृचि यजुषि च यदृष्टतत्त्वप्रभावं

वंदे नैरुक्तविद्वन्निकयमुपनिषद्वल्लरीणामुपमं ।

आभक्तारं क्रतूनामवनिमुख(क)रप्रक्रियानुक्रियायै

तातं यज्ञेश्वरार्यं प्रतिहततमसं ज्ञानभास्वनयूखैः ॥ ५ ॥

यज्ञा रंगेशपुरीपर्यंतग्रामवास्तव्यः ।

विरचयति देवराजो नैघंटुकांडनिर्वचनं ॥ ६ ॥

भगवता यास्केन समाप्तायं नैघंटुकनैगमदेवताकांडरूपेण त्रिविधं गवादि देवपत्न्यंतं निर्बुवता नैगमदेवताकांडपरिपठितानि पदानि प्रत्येकमुपादाय निरुक्तानि दर्शितानि निगमानि† च । नैघंटु-ककांडपरिपठितानां तु गवाद्यपारेक्षतानामेकचत्वारिंशं शतत्रयाधिकं सहस्रं सामान्येन एतावत्यस्य सत्वस्य नामधेयानीति व्याख्याय तत्र प्रदर्श्ये कतिचिदेव निरुक्तानि तथापि कानिचिदेव दर्शितनिगमानि । ०

Adhyāyas I.-III., containing the *naighaṇṭuka-kāṇḍa*, end foll. 51, 85b, and 105b resp.; adhy. IV., the *naigamakāṇḍa*, ends fol. 129; adhy. V., the *daivatakāṇḍa*, fol. 141: अत्रिगोत्र-श्रीदेवराजयज्वरः कृते नैघंटुकांडनिर्वचने पंचमो ध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥

After this, by a different hand: उदीच्यज्ञातीयभ-पोतांबरस्य नैघंटुनिर्वचनपुस्तकमस्ति ।

[H. T. COLEBROOKE.]

557.

1378e. Foll. 4 (foll. 222-225 of the vol.); size 9 in. by 3½ in.; well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Jyotisha, ascribed to *Lagadha*, in the *Rik-recension*. Dated Samvat 1853.

Published, with a German translation, by A. Weber, in his essay *Ueber den Vedakalender, namens Jyotisham*, Berlin, 1862.

[H. T. COLEBROOKE.]

† Read दर्शितनिगमानि, with the Calc. edition.

558.

2521c. Foll. 5; size $8\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.; modern Devanāgarī MS.; seven lines in a page. *Jyotisha*, in the *Rik*-recension.

[GAIKAWAR.]

559.

1510a. Foll. 23; size 11 in. by $4\frac{3}{4}$ in.; well written, in Devanāgarī; nine lines in a page. Modern.

Jyotiḥśāstrabhūṣya, a commentary, by *Somākara*, on the *Yajus*-recension of the *Jyotisha* (including the text itself). It begins:

आद्याकृताद्याकृतं यत्तदाद्यं त्रय्यात्मकं शब्दराशिं विशिष्टैः ।
कालस्येदं कारणं यज्ञसारं भोगाग्रान्ते साधनं संग्रहम् ॥ १ ॥

देशस्य कालस्य विपर्ययाद्यदुत्पत्त्यर्थमंगमाद्यं नु शास्त्रं ।

ज्योतिषं नामाकुलकं प्रधानं सोमाकारो ऽहं विवृणोमि

शक्त्या ॥ २ ॥

लम्बाज्ञानं प्रातिभं बुद्धियोगात्तद्वच्च भाष्यं प्रचयोऽस्य नास्ति ।
सर्वज्ञाता नास्ति ममेति मत्वा ज्योतिर्विदो ऽन्यान्प्रणिपत्य
मूर्ध्ना ॥ ३ ॥

यस्मादहं स्वप्रभावात्प्रवृत्तो हायां गणिते च प्रगल्भः (!) ।

तस्मादन्ये वस्तुसारं विदित्वा कृत्स्नार्थाप्यै कल्पयिष्यति

शब्दं ॥ ४ ॥

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिं ।

दिनत्वेयनमासांगं प्रणम्य शिरसा नृचिः ॥ [५] ॥

ज्योतिषामयनं पुण्यं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः ।

ब्राह्मणेंद्राणां संगतं यज्ञकालार्थेसिद्धये ॥ [६] ॥

एतेन श्लोकद्वयेन शास्त्रकारो ऽभिधेयभूतामिष्टदेवतां नमस्कृत्य
घस्तपन्यासं करोति ।० It ends:

सोमाकारो वेदविदुक्त्वातः प्रातिभज्ञाना[म]गमभावबुद्धिः ।

ज्योतिःशास्त्रनाकुलिकेन संज्ञा जिह्वात्सर्वमात्मनां (!)

प्रव्रजिष्यन् ॥

इति श्रीशेषनागकृतं (I read कृत) ज्योतिःशास्त्रभाष्यं समाप्तम् ॥

Cf. Weber, *Jyotisham*, p. 8.

[H. T. COLEBROOKE.]

560.

1378a. Foll. 7 (foll. 215-221 of the vol.); size 9 in. by $3\frac{1}{2}$ in.; well written, in the Devanāgarī character; seven lines in a page.

Piṅgala's Chandaḥsūtra. Dated Samvat 1854. Edited, translated, and explained by A. Weber, *Indische Studien*, vol. viii. An edition of the text, with *Halāyudha's* commentary, has also been published, in the *Bibliotheca Indica*, by *Viśvanātha Śāstrin* (1871-4).

[H. T. COLEBROOKE.]

561.

2106a. Foll. 10; size $8\frac{3}{4}$ in. by 4 in.; fairly written, in the Devanāgarī character, in the latter part of the last century; seven lines in a page.

Chandaḥsūtra.

[GAIKAWAR.]

562.

689b. Foll. 68; size $9\frac{3}{4}$ in. by 4 in.; fairly written, in Devanāgarī, about A.D. 1750; eight lines in a page.

Mṛitasamjīvanī, a commentary on the *Chandaḥsūtra*, by *Halāyudha*. [H. T. COLEBROOKE.]

563.

606. Foll. 83; size 10 in. by 4 in.; badly written, in the Devanāgarī character, in the 17th century; generally nine lines in a page.

The same work; incorrect.

[H. T. COLEBROOKE.]

564.

538. Foll. 106; size $9\frac{1}{2}$ in. by $3\frac{1}{2}$ in.; Devanāgarī character; seven lines in a page; written in the latter part of the 17th century.

Another copy of *Halāyudha's* commentary; incomplete. The first leaf has been supplied by a modern hand. The last nine leaves are considerably injured and partly torn away. The eighth adhyāya of the work is altogether missing.

[H. T. COLEBROOKE.]

565.

110. Foll. 140; size 10 in. by 5½; fairly written, in Devanāgarī; 12-15 lines in a page.

[Chandaḥsūtra-] Bhāṣyārāja, a commentary on the Chandaḥsūtra, by Bhāskara Rāja, sur-named Bhūrati, son of Gambhīra Rāja.

According to a couplet at the end, the work was composed in Samvat 1793 (! A.D. 1737), which is the date of the next MS. The present MS. might have appeared rather older. It begins:

श्रीरत्नं यच्छिरसि ब्रह्मांडस्तद्भवो गोलः ।
तद्गलगलिता वेदा गुरुलघु तदिदं शिवः सर्वं ॥ १ ॥
योगपरो ज्ञेवासी लघुरतिमात्रो गुरुर्भवति ।
यस्योपदेशमात्रात् पिंगलनागः स मंगलं देयात् ॥ २ ॥
श्रीदाक्षीसरसीगर्भैकंदं पिंगलनालकं ।
अध्यायाष्टकपत्रार्द्धं सूत्रकेसरभासुरं ॥ ३ ॥
प्रस्तारकणिकास्तारं नष्टादिकमलाक्षकं ।
देव्यादिवैदिकच्छंदोमरं दार्मदिरं ॥ ४ ॥
आर्यादि लौकिकच्छंदः परागभरधूसरं ।
गुरुमङ्गलसंगीतं गूढार्थोदमेदुरं ॥ ५ ॥
दशसूत्री विसप्रोतमसद्भाष्यानकटकं ।
बुधपित्रापि दुर्बोधं छंदः शास्त्रारविदकं ॥ ६ ॥
अष्टावधिनकेनापि सम्यगुद्घातितं पुरा ।
कोराकीभूष निदाणं बोधयत्यष्ट भास्करः ॥ ७ ॥
अत्र सूत्रनिगूढार्थमात्रं निष्कृष्य भाष्यते ।
वृत्तचंद्रोदयादौ तु विस्तृता उपपत्तयः ॥ ८ ॥

इह खलु सत्यं वद नानृतं वदेदिति श्रुतिभ्यां व्यवहृते सत्यानृते पदपदार्थैवाक्यवाक्यार्थरूपविषयभेदेन प्रत्येकं चतुर्विधे विवेचयितुं व्याकरणन्यायच्छंदोमीमांसाशास्त्राणि प्रवृत्तानि । ० तेन तदवबोधस्यावश्यकत्वे ऽपि छंदोवृत्तजातीनामानत्येन तदशक्यत्वा-शंकापरिजिहीषया सुगमोपायं दिदर्शयिषुर्भगवान् पिंगलाचार्यो विधितस्ततःशास्त्रारंभे तदनुबन्धाश्चत्वारो ऽनंतवृत्तानामुदाहरणरचनाप्रकारः (!) शास्त्रोपयुक्ताः कतिपयसंज्ञाश्चेति त्रितयं तत्रेण द्वाविंशसूत्र्या प्रदर्शयति । तत्रेदमादिमं सूत्रं । धीश्रीस्त्वोम् ॥ ०

इति ० छंदःसूत्रव्याख्याने प्रथमो अध्यायः fol. 13b; ० द्वितीयो ० fol. 23b; ० तृतीयो ० fol. 54; ० चतुर्थो ० fol. 88; ० पंचमो ० fol. 103; ० षष्ठो ० fol. 106;— [इति छंदोभाष्यराजे समवृत्ताधिकारे पथ्यछंदःप्रकरणं]—; ० सप्तमो अध्यायः ॥ अत्रानुक्तं गाथा । ० fol. 121.

It ends : इत्यष्टमो अध्यायः ॥ धीः पंचदशछंदः षोडशपादो षष्ठ्यष्टिश्चतुःशतं सप्तपंचाशद्वृत्तमेकोनविंशदर्थं चतुर्दशपतिरूप्यशी-तिरचानुक्रमष्टादशैवं त्रिशती त्रिशती ॥ ३०० ॥

शिवगौरीनंदिशेषगरुडादिक्रमाद्भुवं ।
अवतीर्णमिदं छंदो वेदांगोपांगमुंगवं ॥ १ ॥
अस्य श्रीशारदोपास्तिलम्बधीर्दीक्षितो ऽग्निचित् ।
वभाषे शिवतोषाय भाष्यं भास्करभारती ॥ २ ॥
वाक्यसिंधुरपारो ऽपि छंदःसूत्रज्ञैस्त्रिभिः ।
येन बद्धो नमस्तस्मै पिंगलाद्भुतशिल्पिने ॥ ३ ॥
जिघांसुमपि यस्तास्त्यैर्मतर्वाणिमचीकरत् ।
स दयैकनिधिर्जीयापिंगलाचार्यपुंगवः ॥ ४ ॥
यस्य प्रकृतेर्विकृतिर्जगतीपंक्तिः ककुत्सती बृहती ।
कृत्या धृत्योक्त्या छंदोमूर्तिः शिवो जयति ॥ ५ ॥
गुणनिधिमुनिभूमितविक्रमशकवर्षे गजाननचतुर्थ्या ।
वेदांगछंदःसूत्रभाष्यराजो धिकांशं संपूर्णः ॥ ६ ॥

इति श्रीमद्भारतमुपाख्यगंभीरराजदीक्षितसूरिसूनुना भास्कर-राजदीक्षितेनाग्निचिता पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरीणेन प्रणीतो वेदांगछंदःसूत्रार्थप्रकाशको भाष्यराजः संपूर्णः ॥

For two other treatises by the same author see *Rājendralāla Mitra's Notices*, viz. the *Gupṭavatī*, a commentary on the *Caṇḍī* section of the *Mārkaṇḍeya-Purāṇa*, vol. vi., p. 261; and the *Setubandha*, a commentary on a section of the *Vāmakeśvara-tantra*, vol. vii., p. 33.

[H. T. COLEBROOKE.]

566.

2322. Foll. 103; size 10 in. by 4 in.; legibly written, in Devanāgarī, in Śaka 1659 (A.D. 1737); 12-15 lines in a page.

Another copy of the *Bhāṣyārāja*.

After the above six concluding ślokas, and the colophon, this MS. has the following stanza:

शाके नवेषुरसचंद्रमिते च मासे
मार्गे सिते शनिदिने प्रभवामिभे व्दे ।
शाक्रक्षके द्विकतिथावधिकांशे देवो
भाष्यं व्यलीलिसदिदं बुधरामकृष्णः ॥

[H. T. COLEBROOKE.]

ADDITIONAL CORRECTIONS.

- Page 8b, l. 22, read एकत्रिंशे
- „ 56a, l. 16, read ज्योतिष्टोमः
- „ 67a, l. 2, from śloka 6 it would rather seem that
Konerā was employed, or patronized, by Jaya-
simha.
- „ 68a, l. 27. The correct reading of the line would
of course be : सद्ये ऽद्ययाख्ये मधुसंज्ञमासे
- „ 71a, l. 6, read—cf. no. 293 above; and Burnell, etc.
- „ 76b, l. 2, Śrī Deva, it would seem, is not the author
of this manual, but had this MS. transcribed
for himself.
- „ „ No. 394. This Sāmaveda-Homapaddhati seems
identical with the first portion of Bhavadēva's
Saṃskārapaddhati, noticed under no. 452.
- „ 92b, śloka 1, l. 3, read पुरस्तुर्वते

ADDITIONS AND CORRECTIONS.

- Page 6, Nos. 52-56. *Kātyāyana's Sarvānukramaṇī* has since been published, with extracts from *Shāḍguruśiṣhya's Vedārthadīpikā*, by A. A. Macdonnell, *Anecdota Oxoniensia*, Aryan Series, vol. i., pt. iv. (1886).
- ... 8, col. 1, l. 17, read *सत्यकाया*.
- ... 8, col. 2, No. 60. This commentary on the *Purushasūkta*, as Professor Aufrecht points out to me (and as, indeed, the introductory couplet ought to have been sufficient to indicate) is that of *Mahīdhara* (on adhyāya xxxi. of the *Vājasaneyisaṃhitā*).
- ... 16, col. 2, last but one line, read *स्वर्ति*.
- ... 18, No. 124 ; for 665b, read 665h.
- ... 28-29, Nos. 186 and 187. These were copied from two MSS. belonging to the Bombay Government, and mentioned in Prof. Peterson's Report on the search for Sanskrit MSS. in 1883-84, pp. 10 and 170.
- ... 37, No. 228 ; add, Date of MS. (1635b) about A.D. 1700.
- ... 48, col. 2, l. 2 ; for 'The first four adhyāyas,' read, Fragments of adhyāyas 1-7 of the *Prāksoma* section ; cf. P. von Bradke, *Zeitsch. d. Deutsch. Morg. Ges.*, xxxvi., p. 448.
- ... 49, col. 2, l. 19 ; for 'No. lxxxvii,' read, No. lxxxviii.
- ... 59, No. 312 ; for 526b, read 526a.
- ... 60, col. 2, Note. A comparison of the two MSS. in question has placed it beyond doubt that they contain two different treatises ; though a certain similarity of diction to be noticed here and there might suggest a suspicion as to either writer having made use of the work of the other.
- ... 76, No. 394 ; for the complete work of which this is a portion, see Nos. 452 and 453.
- ... 82, col. 1, note ; read *Śrautasarvasva*.
- ... 88, col. 2, No. 440, for *Gopālikakārikā*, read *Gopālikā Kārikā*.

00050652

